

ॐ श्री गुरुभ्यो नमः स्वाभीना परम ब्रह्म.
 देवी

अनसूया.

रचयिता.

जगन्नाथदास नाथभावाजी पंडित.

आवृत्ति १ वी.

प्रत २०००.

अभ्युदायाद.

श्री डायमंड ज्युजिडी ऑफिसरहीम

प्रीन्टींग प्रेसभाजी जयपुर.

संवत् १८९३.

सन् १८७७.

मुद्रित इति ०—८—०

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૮૨૯ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ દેવી અનસૂયા

વિષય ૬-૧૩

શ્રી.

શ્રી કૃષ્ણ પરમાત્માના પરમભક્ત.

શીયળ સાધ્વી

દેવી અનસૂયા.

નોંવેજ.

રચનાર.

પા. ભગવાંનદાસ નાથાભાઈ.

અને

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

પા. નાથાભાઈ લક્ષ્મીદાસ.

રચના આ અધીક રચીઓ જગ કર્તા ઇશિ,
પાર ન પામે પામર તુજગતીનો કર્તા હર્તા જુગદીશ;
તમ પ્રતાપે શ્રંભ સદ્ગુણ થયોછે, પામ્યો હરીરશ પાર,
આર્યજંદુઓને માટે પ્રગટાવ્યું, દર્શાવા ભક્તીમાર્ગનો સાર.

અમદાવાદ.

ધી “ હાયમંડ જ્યુબીલિ ” પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ.

• સંવત ૧૯૬૩.

સને ૧૯૦૭

મુદ્ર્ય ફકત ૮ આના.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીરાઈટ-સંગ્રહ

૬-૧૩

ગ્રંથ સ્વામીત્વના સધળા હક પોતાના સ્વાધીન
રાખ્યા છે.

સને ૧૮૬૭ ના ૨૫ મા ઑક્ટ પ્રમાણે રજીસ્ટર
કરાવી છે.

શ્રી ગુરૂ પરમાત્મને નમઃ

હાલના ચાલતા વિકાળ કળી કાળના વખતમાં ધર્મ શું ચીજ છે. અને ધર્મ ક્યાં છે એવું સમજનારા કોઈ-કંઈ વિરલા છે પણ આગળના વખતનો કોઈ પણ વીચાર સ્મરણમાં લાવતા નથી. પણ આર્ય બંન્ધુઓ તમારે તો ખરેખર આગળ થઈ ગયેલા મહા પુરૂષોના વિચાર લેવા જોઈએ. કે જેવા નરસિંહ મહેતા, મીરાંબાઈ, ધનાભક્ત, પીપાળ, નામદેવ, રામાનંદ સ્વામી એવા આદીયો કે જેને પોતાના સુદ્ધ અંતઃકરણ વડે પ્રભુની પ્રેમ બકતી કરી કરી મોક્ષપદને પામી પોતાનાં નામ અમર કરી ગયા છે, ને જેના ગુણો અધ્યાપી પર્યંત આનાશરૂપી જગતમાં ગવાય છે. એવા હરીજનો આજ થોડાજ છે, પણ હવે તો આ ચાલુ જમાનામાં જુદી જુદી જાતના ગ્રંથો જુદી જુદી ઢબજબમાં છપાઈ બહાર પડે છે, પણ તેમાં શું સાર ગ્રહણ કરવાનો છે, તે સમજનારા થોડાજ વિરલા પુરૂષો છે. પણ જે જ્યારે તેમાંનો સાર ગ્રહણ કરી જે કોઈ તે પ્રમાણે વર્તે તો આ લોકમાં તેમજ પરલોકમાં મોટો માન્યવતો થઈ મોક્ષ પ્રાપ્ત કરવાને શક્તીવાન થાય અને માયાનો અંધકારરૂપી પીછોડો પળમાં દુર થાય પણ હાલતો કેટલાએકના સમજવામાં એમ પણ આવે છે કે વાર્તાનું વાંચવું કેવળ નીરૂપયોગી છે. એમ જેઓનું સમજવું હોય એ તદ્દન ગેરવ્યાજબી છે જે માત્ર પ્રેમનાં ટાણલાંથી ભરપૂર વાર્તાઓ અમર નોંવેલો માટે એ મ કહેવાતું હોયતો તે ખરું છે પણ જે ધાર્મિક કથા નીતી

રીતીથી ભરપુર ઐતીહાસીક નોંવેલો છે તેના માટે તો કહીજ ના શકાય. કારણકે વાર્તાના વર્તમાન સમયમાં બે પ્રકારો પડેલા છે તે એકે ઐતીહાસીક અને કાલ્પનીક છે તેમાં ઐતીહાસીક અતિ શ્રેષ્ઠ છે અને કાલ્પનીક મધ્યમ છે તો જીવો કે કાલ્પનીક વાર્તાના ગ્રંથમાં નીતી રીતી ધર્મ એ વિષેના જે વિષયો સારી રીતે ચર્ચા શકાય છે. પણ ઐતીહાસી વાર્તા વાંચવાના પ્રસંગથી એક પાંચને દો કાળ થાય છે. કારણકે જે ઐતીહાસીક ધાર્મિક વાર્તાઓના ગ્રંથો વાંચી તેમાંનો સાર ગ્રહણ કરેછે તો તેમનું મન પણ તેવાંજ કાર્યો કરવામાં જુથાય છે. તેમજ આ પણ એક જીની ધર્મ કથા છે. પરંતુ હાલના સમય પ્રમાણે તેમાં જીજ્ઞાસુ કાલ્પનીક બાબત દાખલ કરી નવલ કથાની લેખણ રૂઢીને અનુસરી આ પુસ્તક પ્રગટ કરવામાં આવ્યું છે. અને પુસ્તક કરવામાં હું કેવો વિજય થયોહું તે આપ સુઝ ચાંણુક્ષ વાંચકોએજ જાણવાનું છે. તેમજ મારો વિદ્યાના વિશાલ ક્ષેત્રમાં ગ્રંથરૂપી બજારનો આ પ્રથમનોજ પ્રયાસ છે. અને તે શ્રી દુવારકાંવાશી શ્રી કૃષ્ણ વાસુદેવના પ્રતાપથીજ આ લઘુ પુસ્તક કરવામાં આવ્યું છે તો બહાલા વાચકો ગણુ માત્રા વાક્ય ફેર આદી જે કંઈ જીલ ચુક હોય તે પ્રતિવાચકો ક્ષમા દ્રષ્ટીથી નીહાળી મને આપનો આભારી કરીશો. એવી મારી નમ્રતા પૂર્વક અલ્પ પ્રાર્થના છે.

અર્પણ પત્રીકા

ધર્મઃ અર્થઃ કામ અને મોક્ષના અધી-
પતી દુવારકાં વાસી શેઠઃ શ્રી કૃષ્ણ
પ્રભુ વસુદેવની પવિત્ર શેવામાંઃ
મુઃ દ્વારકાં.

કૃપા ક્ષમા અને દયાની મુર્તિ. એવા જે શ્રી પ્રભુ
જેગ લી. આપનો દાસાનું દાસ ભગવાનના સાષ્ટાંગ
દંડવત સાથે આપે મને મનુષ્યા દેહ આપી કૃતાર્થ
કર્યો અને આપે જન્મને સર્વમાં કુશળ કર્યો તો હું
આપના એવા અથાગ કરેલા બિપકારનો બદલો કો-
ઈ રીતે વાળી શકવા સમર્થ નથી તો પણ આપ-
નીજ સુપ્રેરણાએ કરી ભક્તી માર્ગ દર્શાવી પોતાના
શીયળનો પ્રભાવ પ્રસરાવી અને સત્યને રસતે ચા-
લનાર આપનાં પરમ ભક્ત-શીયળ સાધ્વી અનસૂયા
નું નાવેલ યાને જીવનચરીત્ર તમારા મેવકે લખ્યું છે
ને તે લખવાનો શ્રમ તમારીજ કૃપા વડે સફળ થયો
છે તો આ તમારી પરમ ભક્તનું જીવન ચરીત્રનું
લઘુ પુસ્તક આપનેજ સમર્પણ કરી અત્યાનંદ પા-
મુંછું તો મુજ રંકની આ અલ્પ ભેટનો સ્વીકાર
કરી કૃતાર્થ કરશેજી એમ આ દાશ આશા રાખેછે.

લી. દાસાનું દાસ.

તમારો શેવક

ભગો

ૐ શ્રી ગુરુ પરમાત્મને નમઃ

ભારત ભૂમીનો વીજ્ય

સતી અનૂસોયા

સ્તુતી

ગજાનન હુંડાળા.

શંભુ સુત મુંડાળા, મેરા કાર્ય કરો સખ સુદ્ધ; શં.
પ્રથમ પ્રણમું પાર્વતી પુત્ર, અલ્પ આવી મુજ ખુદ્ધ. શં.
અંગે અલંકાર અતિશય આપે તેલ સીંદુર સાથે દુધ;
મુખક સ્વારી શીવસુત તારી, વીનવી કહું હું કુખુદ્ધ.
સતી અનૂસોયા ચરીત્ર આજ વર્ણવી બતાવું હું ખુધ;
બગવાંનદાસ તારૂં કરત આરાધન, આપો મતિ સુદ્ધ ખુદ્ધ.

મારા બહાલા વાંચક વૃંદો આ મારો પૃથ્વીરૂપી બ.
જરમાં પ્રથમનોજ પ્રયાસ છે, તો મારી આપના પ્રત્યે
નમ્રતા પુર્વક એટલીજ વીનંતી છે કે આ લઘુ પુસ્તકમાં
જે જે કંઈ પણ ગણુ માત્રા વાંચ્ય ફેર હોય તો તે મહે-
રબાની કરી આપે સુધારી વાંચી લેવા કૃપા કરવી અને
મને મારી બુલની માફી બક્ષવી. એમ આ શેવક આશ્ચ-
રાખે છે તેમજ લક્ષ હમ આ લઘુ પુસ્તક પ્રત્યેક ભાઇઓ
તથા બહેનો વાંચી અગર શ્રવણ કરી સ્વદેશીને ઉત્તેજન
આપશે તો હું આપનો અધીકા અધીક આભારી થઇશ
અને મારા તરફથી બીજી નોવેસો જે કે પરમુરમ જન્મ
ચરીત્ર અને કાંમકટાકક્ષ આદી પુસ્તકો થોડાજ વખતમાં
માન્યવંતા સ્વદેશી બંધુઓની શેવામાં હાજર કરવા અ-
તિ ઉત્સાહી થઇ સ્વદેશીયોની સેવા બજાવીશ.

B. N. P.

પ્રથમ પરીચ્છેદ ૧

સૃષ્ટીની ઉત્પત્તિ.

ગાયન ૧.

જય જય ભુમી માંહી, જય વિભુ અકલ ગતી ન્યારી;
શુભકર જગધર દુઃખહર સુખકર તૃપવર જયકારી. વિ.
દીનતાઇનો તું ન્યાઇનો નીતી અતી શારી,
જગ શુભ ધન તું વિદ્ય હરંતું છો દાતા ત્રાતા શાતા;
શાન્તીકારી નવતુજ સમહર જય શાન્તીધર
નરવર જગધર જય ત્રિભુ મોરારી,
સુર્ય ચંદ્ર દેવી દેવતા આત્મા પાળે તારી,
આખા વિશ્વમાં અખંડા નંદની લીલા જીવો ધારી

જથી પુષ્કળ વર્ષોપર જ્યારે સમુજકી સૃષ્ટી
નહોતી, અને સૃષ્ટી ઉત્પન્ન કોણે કરી કેમ
થઈ એ કોઈના જાણવામાં નહોતું અને જ્યા-
રથી સર્વના જાણવામાં આવ્યું ત્યાંથી દરેક
અંથોમાં પણ સૃષ્ટી ઉત્પન્ન કર્તાના જીદા
જીદા પ્રકારે ખતાવ્યા છે. એતો હોય વાંચકો અંથે અંથોના
મત ભેદ જીદાજ હોય છે. તેમાં આપતું લક્ષ વધારે ન
રોકતાં આગળ ઉપર ખેંચુ છું.

જીવો જ્યારે સૃષ્ટી નહોતી ત્યારે શું હતું નીર અને
રક્ત તેજસ્વી ગોળો એ બેજ હતાં એ ગોળો શાનો એ ખીજ
કશાનો નહીં પણ નીરંજન નીરાકારના તેજનોજ હતો
જ્યારે એવો આભાસ એકાએક થઈ ક્ષીર સાગરમાં સમા

ધઃજમ શેષપર શયન કર્યું એ શેષપર શયન કરનાર કોણ
 એ પોતેજ આ વિશ્વના મા બાપ વિશંભર કે જેમનું
 નામ શેષનારાયણ શ્રીકૃષ્ણપરમાત્મા પણ એ પોતેજ હવે
 જ્યારે કોઈ કોઈ વખત શ્રી પ્રભુ જળ ઉપર સાગરમાંથી
 નીકળી આવતા ત્યારે તેમને જ્યાં ત્યાં નીર સીવાય કસુ
 જેવામાં આવતું નહોતું તે ઉપરથી એક વખતે એમના
 હું અંતઃકર્ણમાં એવો વિચાર આવ્યો કે હુંજ એમ મને
 તેમજ મારા નામનો પ્રભાવ કોણ જાણી શકશે અને
 મારી સાથે કોણ જોળખાણ કરશે, અને મને જોળખશે
 કોણ માટે જો હું સૃષ્ટી પેદા કરું તો સૃષ્ટીમાંના લોકો મને
 જોળખતા થશે પણ તે તે શી રીતે જોળખશે તેમના
 જાણવામાં શું આવશે કે આપણને કોને ઉત્પન્ન કર્યા માટે
 સૃષ્ટી પણ ઉત્પન્ન તો જરૂરજ કરવી અને સર્વને મારા
 ચમત્કાર બતાવવા સાથી કે આગળ કલીયુગ આવે છે
 માટે જો સૃષ્ટી ઉત્પન્ન થતાંજ ચમત્કારો બતાવવામાં આ
 વે પછી તમામ સૃષ્ટીના મનુષ્યો આગળના ચમત્કારો યાદ
 લાવી સારા પાયાપર આવી જઈ પોતાનો શું ધર્મ છે તે
 જાણે અને મને જોળખે પણ જો હું ઇચ્છા શક્તીને મારી
 ઇચ્છાથી ઉત્પન્ન કરું તો તે કંઈક મારા કામમાં લાભ
 કારક થઈ મદદ કરે આવી ઇચ્છાથી પોતે ઇચ્છા શક્તી-
 ને ઉત્પન્ન કર્યા તેજ વખતે ઇચ્છા શક્તીએ નમ્રતા પુર્વક
 પાચે પડી બેઠાથ જોડી પુછવા લાગ્યાં.

ઈશ—અહો વિશંભર શેષનારાયણ પ્રભુ તમેજો
 મને શા માટે ઉત્પન્ન કરી.

શેના—બોલ્યા કે મારી અનેક ઇચ્છાઓ પુર્ણ કરવા.

ઈશ—અહો પ્રભુ, તમારી ઇચ્છા હું શું પુરી કર-

વાની હતી આપતો અંતરયામી છે તો ધારે તે પલમાં કરી શકે તેમ છે.

શેના—તે તો ખરું પણ આ વખતે જે ઇચ્છા મારી થઈ છે તે પરીપુર્ણ કરવા માટે તમોને ઉત્પન્ન કર્યા છે માટે કહો તમો મારી ઇચ્છા પુર્ણ કરવામાં લાભ લઈ મદદ કરશો કે કેમ.

ઈશ—શા માટે નહીં હું તો આપને આધીનજ છું તેમજ જ્યારે આપની ઇચ્છા પણ જોમજ છે તો હું પણ આપની ઇચ્છા અનુસારે વર્તવા તૈયાર છું માટે હવે વધુ વિલંબ ન કરતાં કહો આપની શી ઇચ્છા છે

શેના—મારી ઇચ્છા એવી છે કે હવે નવેશ્વરથી ફરી નવી સૃષ્ટી ઉત્પન્ન કરવી.

ઈશ—મારી પણ તમારી ઇચ્છા જોઈ વધારે ખુશી છે સૃષ્ટી ઉત્પન્ન કરવામાં ફાયદો પણ છે અને નુકશાન પણ છે માટે આપજો આપની થયેલી ઇચ્છા એટલેથી આગળ ન વધવા દેતાં માંડી વાળો તો સાચું

શેના—કેમ વારું દેવી એમ બોલ્યાં કહો ફાયદો શું છે અને નુકશાન પણ શું છે મારે તો સરવે સરખું છે પણ જ્યારે તમોએ કહ્યું ત્યારે જણાવો.

ઈશ—ફાયદો તો માત્ર એટલોજ કે સૃષ્ટી ઉત્પન્ન થયા પછી તમારા આંધેશ નીચંમ પ્રમાણે વર્તશે તો તે સદા સુખચેતનામાં દીવસ ગુજરી આપની હજુરમાં ખડો થશે અને નુકશાન તો માત્ર તેમને નહીં પણ આપણને જ છે કે જ્યારથી સૃષ્ટી ઉત્પન્ન કરીશું ત્યારથી તમો સૃષ્ટીના પીતા અને હું શક્તી તે સૃષ્ટીની માતા થઈશ હવે કહો જ્યારે એ પ્રમાણે આપડે તેમના માતા પીતા થવા-

ના ત તે પ્રાણીઓ તમારા બાંધેલા નિયમો પ્રમાણે ન વર્તે
અને છેવટે આપણી હજુરમાં આવે ત્યારે અગર સૃષ્ટીમાં
જ હોય ત્યારે આપણે તેને શિક્ષા કરવી પડે તો કહો
છોઈ કહોઈ થાય પણ તેના મા આપથી તે પ્રમાણેના
થવાય તો પછી આપણાથી તેને શિક્ષા પણ કેમ થાય
અને જો શિક્ષા ન થાય તો તે વહી બીજી વખત વધારે
અધાર કર્મ કરે.

શે. ના—વાહ ઇચ્છા શક્તી તમોએ પણ ઠીક શોધી
કહાડ્યું પણ તમો જાણો છો એતો સૃષ્ટી જેમ જેમ ર-
ચાવા માંડશે તે પ્રમાણે તેવા શિક્ષા કરનારા થશે કારણ
કે જ્યારે સૃષ્ટી માંડેલા મનુષ્યો સારા સુખ રસ્તે વર્તનારા
તેમજ તેની સાથે નહારાં કર્મ કરવાવાળા પણ પેદા થવા-
નાં તો પછી તેમને શિક્ષા કરનારા કેમ પેદા નહી થશે.
એતો સૃષ્ટીના મનુષ્યો ગમે તેમ વર્તે પણ આપણે તો
અદલ ન્યાય રાખવાનો છે.

ઇ. શ—પ્રભુ જ્યારે તમારી એમજ ઇચ્છા છે તો
હું પણ તમારી ઇચ્છાને આધીન છું.

શેના—ત્યારે જીવો હવે તમોને કહેવામાં એટલુંજ
છે કે તમો તમારા પ્રતાપના પ્રભાવ વડે કરી અંજાને ઉ-
ત્પન્ન કરો અને તેમની સાથે સૃષ્ટીના વહેવાર માટે એમ
કહી ભગવાન અંતરધ્યાન થયા.

ઈ. શ—પછી શક્તીએ પોતાના પ્રભાવવડે કરી પ્ર-
થમ અંજાને ઉત્પન્ન કર્યા ત્યારે અંજાજી ઉત્પન્ન થતાંજ
એ હસ્ત અને ત્રીજું મુસ્તક સતીના ચર્ણાવીદમાં મુકી
ઉભા રહ્યા. અને કહ્યું કે અહો જીવંત્યા માતૃશ્રી.

બ્રહ્મા—તમે એમને શા માટે શી ઇચ્છાથી ઉત્પન્ન કર્યા છે.

ઇ.શ—અંહાં અંહાં હવે માતૃશ્રી કેહેવાને તમે મને લાયક નથી. જુવો મારે અને શેષ નારાયણને હમણાંજ થોડીકવાર પર મેળાપ થયો હતો. મને પણ તેમણે તેમની ઇચ્છાવડે ઉત્પન્ન કરીછે. અને તેમની આજ્ઞાના મુજબ મારી ઇચ્છાવડે મેં તમને ઉત્પન્ન કર્યા છે.

બ્રહ્મા—ઓહો ! માતૃશ્રી તેમની તે વળો એવી શી ઇચ્છા થઇ કે નીરભયપણે સાગરમાં શયન કરવાનું મુકી તમને ઉત્પન્ન કર્યા ને પાછાવણી તમોએ એમને ઉત્પન્ન કર્યા. એ ભગવાંનને પણ જપ નથી તો જો જપ હોયતો વળી મને ને તમને શું કરવા ઉત્પન્ન કરી તમને આજ્ઞા કરત પણ કહો હવે શી ઇચ્છા છે.

ઇ.શ—જુવો બ્રહ્માજી શેષનારાયણની મરજી ફરી નવે શરથી સૃષ્ટિ રચવાની છે અને તેનાજ માટે મને તેમણે ઉત્પન્ન કરી તમને ઉત્પન્ન કરવા આજ્ઞા આપી જણાવ્યું કે તમે બ્રહ્મા સાથે સંસાર વહેવાર માંડી સૃષ્ટીના પાયો રોપવા શરૂ કરો. માટે હવે તમે તેમની ઇચ્છાને અનુસારે વર્તી મારી સાથે સંસાર માંડો.

બ્રહ્મા—માતૃશ્રી આપ એ શું વદ્યાં મારાથી એમ કેમ બને જો હુંજ તમારી સાથે એવો સંસાર માંડું તો પછી રચાયણી સૃષ્ટીના લોકો શું કહેશે. કારણકે આપે મને ઉત્પન્ન કર્યો, માટે આપ તો મારી જનેતા રૂપે માતૃશ્રી થયાં તો જ્યારે એવા નીચ કામમાં જો હું પડું તો પછી જ્યારે સૃષ્ટી ઉત્પન્ન થાય ત્યારે તે પણ કહે કે એમાં શું. આપે એમના માતૃશ્રી જોડે એવો વહેવાર ચલા-

ઝો છે તો આપણને શું હરકત છે. એમ ધારી સગો દીકરો સગી માનો સાલ્યો કાઢી તેમની લાજ આજરૂપર પગ મુકે માટે હે મંમાયા માતૃશ્રી ગુગ્તંબા જો આપ એવો વિચાર મારે માટેજ રાખતાં હોતો એટલેથીજ હવે આપનો વિચાર મુલતવી રાખો. જ્યાં સુધી મારામાં ખરૂં બ્રહ્મપણું છે ત્યાં સુધી તો આ બ્રહ્મમાં કદી પણ એ કામમાં નહીં પડે.

ધ. શ—ગુવો બ્રહ્મમાં તમારે અને મારે જે કરવાનું છે તે શ્રી શેખનારાયણની આજ્ઞાથીજ. માટે માની જાવ.

બ્રહ્મા—જ્યારે આપ એમજ કહોછો ત્યારે શેખનારાયણે પોતેજ કેમ તમારી સાથે સંસાર વહેવાર ના માંડ્યો. પણ તે સર્વે સમજે છે કે કંઈ સાગરનું જળ ખામોચીયામાં સમાયજ નહીં. માટેજ તમેએ મને ઉત્પન્ન કરી સંસારવહેવારની પ્રપંચ જળમાં રસાવવા યુક્તી કરી પણ આપણે તે કામમાં ઘણા નારાજ છીએ, કે એવા અવળા રસ્તે ન ચડવું. તેમને જાણે તો સૃષ્ટિ ઉત્પન્ન કરે નહીંતો ક્ષીર સાગરમાં મોજ કરે. જો તેમને જ્યારે ક્ષીર સાગરમાંથી સૃષ્ટી રચી બહાર પડવાની મરજી હશે તો ગમે તે પ્રકારે તે સૃષ્ટિ ઉત્પન્ન કરશેજ. પણ આપણે તો તમારી સાથે એવા અવળા વહેવારમાં જોડાવાના નથી, તમારે જાણે તેમ કરો.

ધ. શ—ગુવો બ્રહ્મા તમે તમારી હઠ છોડી મારા કહેલાં વચનને આધીન થાવ, નહીં તો કાયદો નહીં કાદો સમજાયા.

બ્રહ્મા—બહે દેવી તમારી જેમ ઇચ્છા હોય તેમ કરો કાયદો નહીં નીકળે તો મારે કાયદો જોઈતો નથી.

ધ. શ—જીવો હજી કહું છું કે માનો, માનો. આ છેવટના શબ્દો કહું છું કે માનો, નહીં તો હમણાં કાંઈક વિપરીત થશે.

અહા—હજી કેટલીવાર કહેવડાવેછો. ભલે વિપરીત થાય તો થાય, પણ આપણી તો ના, ના ને ના. જ્યારે અહાને આ પ્રમાણે બાણું સમજાવ્યાં છતાં ન માન્યુ ત્યારે અતી ક્રોધાયુક્ત થઈ કહું કે જાવ બળી બરમ થાવ તેજ વખતે અહા બળી બરમ થઈ ગયા.

ધ. શ—અને દેવી વિચાર કરવા લાગ્યાં કે પોતે શેષનારાયણે તો ક્ષીરસાગરમાં નીરાંતે શયન કર્યું છે, અને મને આ લપ વળગાડી છે. પણ તેમાં મારી આ પ્રથમની-જ યુક્તી ફળદાયક નીવડી નહીં. ને હવે એ પણ સમજી ગયા હશે તેથી તે પણ હવે મને મળશે નહીં. માટે હવે-તો જોવી રીતે અહાને ઉત્પન્ન કર્યા હતા, તેવી રીતે એમને ઉત્પન્ન કરી એમની સાથેજ સંસાર બહેવાર માંડું. એમ નીર્ણય કરી તરતજ પોતે શ્રી પ્રભુને ઉત્પન્ન કરવાની ઇચ્છા કરી તેજ વખતે શ્રી પ્રભુ તે દેવીના પ્રતાપવડે એક સ્વરૂપે જ્ઞાગરમાં ને બીજા સ્વરૂપે દેવી સન્મુખ આવી ખડા થયા. ને એ હસ્ત જોડી પ્રણામ કરી કહ્યું.

શે. ના—અહો મંમાયા કહો મને શા માટે ઉત્પન્ન કર્યો.

ધ. શ—શ્રી પ્રભુ તમને શા માટે ઉત્પન્ન કરવામાં આવ્યા છે તે આપ સર્વ સમજો છો, માટે હવે આપને વધારે ન કહેતાં એટલુંજ કહેવાનું કે, મારી ઇચ્છા અહાએ પૂર્ણ કરી નહીં માટે હવે તો તમેજ મારી ઇચ્છા પૂરી કરો. અને સંસારબહેવાર માંડવા તત્પર થાવ.

શે. ના—માતૃશ્રી ક્ષમા કરો, ક્ષમા કરો દોષપ-
હરો પણ આપણાથી તો તમારા કહેવા પ્રમાણે નહીં થાય
કરણ કે જ્યારે મારેજ એ કામમાં પડવું હોત તો વળી
તમને બાંહેધર ઉત્પન્ન કરવા શા માટે કહેત. માટે જો
હુંજ પહેલવહેલો તમારી સાથે એવો સંબંધ બાંધુ તો
પછી સુધી ઉત્પન્ન થયે મનુષ્યો શું બાકી રાખે. માટે
[વચારો ? આપે મને ઉત્પન્ન કર્યો એટલે આપતો મારાં
માતૃશ્રી થયાં.

ધ. શ—જીવો પ્રભુજી આ બંધ વખત આપને
વિનવી કહું છું કે તમે મારા પર જે માતૃશ્રી બાવ રાખો
છો તે બાવ ન રાખતા તમે મારી સાથે સંસારજીવેવાર
માડો નહીં તો વીપત્તી વેઠવી પડશે.

શે. ના—શીકર નહીં માતૃશ્રી સુધી ઉત્પન્ન થયા પ
છી તો મારે અનેક વિપત્તીયો વેઠવીજ પડશે તો તે વે-
ઠીયું તો હાલમાં તમારા તરફથી જેટલી પડશે તેટલી તે
વખતે જોઈ વેઠવી પડશે માટે માતૃશ્રી એ શીકર રહી
જેટલી વીપત્તી આપે આપવા ધારી હોય તેટલી વિપત્તી
આપી મને કૃતારથ કરો એવાં ક્યાંથી ધન્ય બાગ્ય કે મા-
તૃશ્રી તરફની આવતી વિપત્તીયો વેઠવાની અહો માઈ શું
બાગ્ય છે પણ માતૃશ્રીના સરીરને સ્પર્શ કદી નહીં કરું.

ધ. શ—જીવો પ્રભુ શમજતો હીક નહીં તો બાલી
બસ્મ કરીશ

શે. ના—એકવાર નહીં અનેકવાર માતાના હાથથી
બગી બસ્મ થવું એથી ઉત્તમ શું અને વળી માતા પ્રત્યે
એવો ખોટો સંબંધ બાંધવો એથી જુડું શું માટે દેવી
આપ જે ઇચ્છા રાખતાં હો તે ઇચ્છાને ઝટ અમલમાં
લાવો હું તૈયાર છું.

ધ. શ—લો ત્યારે તમે પણ લેતા જવ, જવ બ-
ળી ભસ્મ થાવ. જ્યાં દેવીએ એવું કહ્યું કે તરતજ શેષ
નારાયણનું બીજું સ્વરૂપ બળી ભસ્મ થઇ ગયું, અને દેવી
પાછાં વિચારમાં પડ્યાં કે બળે જણુને ઉત્પન્ન કર્યો તથાપી
મેં એકે પણ મારી આશા પરીપૂર્ણ કરી નહી. હવે મારે
કોને ઉત્પન્ન કરવા. એમ વિચાર કરી દેવીએ રૂદ્રને ઉત્પન્ન
કરવા નક્કી કર્યું, અને રૂદ્રને ઉત્પન્ન કરવાની જ્યાં દેવીએ
ધમ્મી કરી કે તરતજ દેવીના પ્રભાવ વડે કરી તરતજ
રૂદ્ર સન્મુખ આવી ઉભા રહ્યા અને કહેવા લાગ્યા કે;

રૂદ્ર—અહો શક્તી કહો તમે મને શા માટે ઉત્પ-
ન્ન કર્યો.

ધ. શ—મને શેષનારાયણ તરફથી નવે શ્વરથી સૃષ્ટી
રચવાની આજ્ઞા થઈ છે અને તેમની આજ્ઞા અનુસારે
સૃષ્ટી રચવાની છે, તે કામમાં તમારી મદદની જરૂર છે.

રૂદ્ર—શું તે કામમાં મનેજ હુંડી કાડ્યો મારા ક-
રતાં બ્રહ્મા વિષ્ણુ ક્યાં કમ છે. તેતો વિચારો.

ધ. શ—તે તમારું કહેવું યથાર્થ વ્યાજબી છે છતાં
તમને મેં જેવી રીતે ઉત્પન્ન કર્યો તેવીજ રીતે તેમને પણ
ઉત્પન્ન કરવામાં આવ્યા હતા પણ લાચારકે તેઓ બેએ-
માંથી એકે પણ મારી આશા પરીપૂર્ણ કરી નહી.

રૂ.—કહો ત્યારે તમારી શ્રી ધમ્મી છે.

ધ. શ—મારી એટલીજ ધમ્મી છે કે, આપ શ્રીવિ-
ષ્ણુને બોલ રાખી સૃષ્ટી ઉત્પન્ન કરવામાં માહારી સાથે
જોડાવ અને સંસાર વહેવાર માંડો.

રૂ.—તેતો ખરું પણ વિષ્ણુ તથા બ્રહ્મામાં ક્યાં છે.

તેઓ ને બોલાવો. જો તેઓ આવે તો કંઈક તમારી આશા પરીપુર્ણ થાય.

ઈ. શ—અરે ૩૬ આપ આ શું કહો છો તેઓને તો મેં બાળી બરમ કર્યા કેમકે તેઓએ માફ અપમાન કર્યું.

૩.—અરર દેવી. તમેએ ધણુંજ ધેર વ્યાજખી અન્નદીત કૃત્ય કર્યું છે તો હવે આપણે પણ એમના સીવાય એક પણ પગલુ આગળ બરવાની ઇચ્છા નથી.

ઈ. શ—તે તો ઠીક પણ તેઓ કદાચ અહીં તમને મળે તો

૩.—હાજ્યારે તેઓ મને અહીંયા મળે ત્યારે તો હું તમારી સાથે સંસાર વેહવાર માંડું પણ આવા રૂપમાં તો નહીંજ. જો તમે તમારું આ રૂપ ફેરવો તો તમારી સાથે ખુશીથી ગૃહસ્થાશ્રમ માંડું.

ઈ. શ—મલે જેવી આપની ઇચ્છા એમ કહી દેવીએ તરજ વિષ્ણુ તથા બ્રહ્માનું ધ્યાન ધર્યું જેથી તેઓ ત્યાં હાજર થયા તેમજ દેવીએ પણ તરતજ પોતાનું રૂપ ફેરવી નાંખ્યું હવે વિષ્ણુ બ્રહ્મા ત્યાં શંકર એ સર્વ હર્ષથી અરસ પરસ ભેટી ક્ષેમ કુશળ પુછવા લાગ્યા,

ઈ. શ—અહો માહા રૂદ્રનાથ જીવો હવે આપના કહેવા મુજબ મેં માફ સ્વરૂપ ફેરવી નાંખુ છે તો હવે આપ માહારા ઉપર કૃપા કરી મારી સાથે સંસાર વેહેવામાં જોડાઓ.

૩.—હા શક્તી ખુસીથી શ્રી પ્રભુ ત્યાં બ્રહ્મા માહારાં લગ્ન આ શક્તી સાથે જોડી આપો જેથી વીષ્ણુ ત્યાં બ્રહ્માએ ધણા હર્ષથી તે શક્તીના લગ્ન માહા રૂદ્ર સાથે કરી આપ્યાં.

વી.—કેમ બ્રહ્માજી હવે આપણે આપણા ધારેલા સૃષ્ટી ઉત્પન્ન કરવાના કાર્યમાં ફતેહમંદ નીવડ્યા છીએ તે-મજ શક્તી અને રૂદ્રનાં લગ્ન પણ થઈ ચૂક્યાં છે અને હવે સૃષ્ટીનો પાયો માંડવો તમારા હાથમાં છે માટે આજથી તમારે સૃષ્ટી ઉત્પન્ન કરવાના કાર્યમાં અતી ઉત્સાહી થવું અને સૃષ્ટી તમારેજ ઉત્પન્ન કરવી.

બ્ર.—ત્રો કાંઈ વાર લાગીજ ઝટ દઈને કામ સોંપી દીધું કે સૃષ્ટી તમારેજ ઉત્પન્ન કરવી પણ સૃષ્ટી ઉત્પન્ન થયા પછી તેનું પાલન પોપણ કોણ કરશે તે વીસે કાંઈ વીચાર કર્યો.

વી.—બ્રહ્મા તમે આમ એકદમ ઉતાવળા થું કરવા થાઓ છો જુઓ ન્યારથી બાલકને માતાના ગર્ભમાં મુકો ત્યારથી તે બાલક પુરે માસે અવતરતા સુધી માતાના ગર્ભ સ્થાનમાં તેનું રક્ષણ તમારે કરવું અને ત્યાર પછી તેનું પાલણ પોપણ કરી ઉછેરવામાં હું પાલણહાર થઈશ હવે શંકરે એટલુંજ કરવાનું કે જેમ જેમ સૃષ્ટીમાં વસ્તીનો વધારો થતો જાય તેમ તેમ સૌ સૌના લેખ પ્રમાણે તેનો સંહાર કરતા રહેવું. આજથી જાઓ તમારૂં નામ સૃષ્ટી ઉત્પન્ન કરતા બ્રહ્મા પાલન કરતા વીષ્ણુ ને સંહાર કરતા શંકર એ પ્રમાણે સર્વને કામ સોંપી વીષ્ણુ વૈકુંઠમાં ગયા શંકર કૈલાસમાં ગયા ને બ્રહ્મા પોતાને સ્થાનકે ગયા. આ પ્રમાણે સૃષ્ટીનો ક્રમ માહા રૂદ્રથી મંડાયો. અને બ્રહ્માએ પોતાને કામ લાગે તેવા દેવો ઉત્પન્ન કર્યા અને સર્વને સર્વના કાર્યમાં પ્રવીણ કરી સૌને સૌના કામ સોંપી દીધા.

હવે સૃષ્ટીનો ક્રમ મંડાયા ને ધણા ભૂયં થયાં અને જે જે રાજ ઉત્પન્ન થવા માંડી તે જેવા શંકર હતા તે-

વીજ પ્રજા ઉત્પન્ન થવા માંડી મહા બીહામણી એ ડાંગ
 કદરૂપી અને મહા ભયાનક લાગે તેવી પ્રજા ઉત્પન્ન થયે-
 લી જોઈ અને તેમાં પાછો વધારો નહીં થતો જોઈ ભ-
 ગવાને બ્રહ્માને કહું કે આ પ્રજા આવી બીહામણી ઉત્પ-
 ન્ન થઈ છે માટે તમે હવે કોઈ પણ યુક્તીથી મનુ પ્રજા
 ઉત્પન્ન થાય તે પ્રમાણે કરો તે ઉપરથી બ્રહ્માએ પોતાના
 અંશથી મનુ, નારદ, કસ્યપ, કૃદમ, દક્ષ અને અત્રી રૂ-
 પીને પોતાના જન્મણા અંગુલમાંથી ઉત્પન્ન કર્યા આદી
 એ પ્રમાણે રીતના પોતે દસ પુત્રો ઉત્પન્ન કર્યા તેઓને
 સૃષ્ટી સર્જવાના કામમાં રોકી તેમને સૃષ્ટી સરજવાની
 આજ્ઞા આપી હવે સર્વ સર્વના કામમાં રોકાયા અને
 મનુથી સત્રુપાને વીસે દેવહુતી, પ્રમુતી અને આકુતી
 એવી રીતની ત્રણ પુત્રીઓને જન્મ આપ્યો હતો.
 તેમાં સત્રુપાની સલાહથી રાજાએ બાઈ વાલી આકુતીને
 રૂચી રૂપીને અર્પણ કરી ને દેવહુતી કૃદમ રૂપીને આપીને
 પ્રમુતી બ્રહ્માના પુત્ર દક્ષને આપી એ પ્રમાણે ત્રણ કન્યા
 ત્રણ સ્થાનકે પરણાવી હવે દક્ષ એ પોતાનો ગૃહસ્થાશ્રમ
 પ્રમુતી સાથે માંડયો લાર પછી અનુક્રમે બીજી ચાર અક્ષી
 પોતે પરણ્યા હવે જ્યારે પાંચ સ્ત્રીઓ પોતાને ઘઈ લારે
 પોતે તે પાંચ જનીને વીસેથી હર્ય સ્વનામના દશ હજાર
 પુત્રો ઉત્પન્ન કર્યા એ સર્વ દાક્ષાયણીને દક્ષે આજ્ઞા કરી
 કે તમે પશ્ચીમમાં જઈ પ્રજા ઉત્પન્ન કરો તેથી તેઓ
 પોતાના પીતાની આજ્ઞા પ્રમાણે પશ્ચિમ તરફના મુલકમાં
 ગયા જ્યાં સીંધુ નદીનો સમુદ્રમાં સંગમ થાય છે ત્યાં
 આગળ આવ્યા અને ત્યાં આગળ તે લોકો સેવેલ
 નારાયણસર નામના તીરથમાં ગયા અને ત્યાં તેઓ ઉચ્ચ
 તપ કરી પ્રજાની વૃદ્ધી કરવામાં મત્ત કરવા લાગ્યા એ-

વામાં દેવ રૂપી નારદજી ત્યાં આવ્યા. ને તે લોકોને દર્શન આપી પાવન કર્યા ? હવે સુમન વાંચકો અમારો આ પ્રયત્નનો પ્રયાસ છે, એમ અમે આગળ જણાવી ગયા છે. છતાં સંકલ્પ વિકલ્પ થાય તો તેનો ખુલાશો આપ સુમ વાંચકોએ જ કરી લેવો જોઈશે હું આપનો અધીક આભારી થઈશ.

દ્વીતીય પરીચ્છેદ.

વે પેલા દક્ષ પુત્રોએ નારદનાં દર્શન પામી નારદ કપીની ધણા આદર સત્કાર સાથે પુજા કરી જેથી નારદજી અતી પ્રસન્ન થઈ બોલ્યા કે અહો દક્ષ પુત્રો તમે આટલી નાની ઉંમર છતાં સૃષ્ટી સરજવા નીકળ્યા છો તો તમે પૃથ્વીનો અંત જાણ્યા વગર કેવી રીતે પ્રજા સરજસો તેમજ એક પુરૂષવાળો દેશ બહાર નીકળવાનો માર્ગ જાણવામાં આવતો નથી તેવીજ રીતે આ ગુણ જહુરૂપી અસ્ત્રીઓ વેળ્યાનો પતી અને પુરૂષ એ તરફ વહન કરનારી નદી પંચ પંચ પચીસ તત્વવાળુ ગૃહ કવચીત વીચીત્ર વદનાર હંસ પોતાની મેળે ધરનાર અને સંન્યા ત્યા વ. જોઈએનેલુ અને પોતાની મેળે બ્રહ્મણુ કરનાર તીક્ષ્ણુ ચક્ર કેમ બ્રહ્મણુ કરી શકે એવા તમે તમારા વીદ્યાન પીતાની આજ્ઞા પાળી તમે ઉપલી કહેલી બાબતમાં કંઈ જાણતા ન હોય તો કેવી રીતે સૃષ્ટીની ઉત્પત્તી કરસો આ સાંભળી દશ હજાર પુત્રો ભારી ગુચવણમાં પડ્યા. અને વીચાર કરવા લાગ્યા કે પૃથ્વી જીવ નામનો ક્ષેત્ર કે જે પોતાના અના-

હી અંધનનો નાશ નહી સમજે તો અસત કમૌથી
શું થવાનું.

ધશ્વર પુરૂષ ભગવાન શ્વાસ્ય પર એકજ છે તે અમ-
વ નીત્ય મુક્તને નહીં જોધને અસત કમૌથી સુ થવાનું
જેવી રીતે એક પુરૂષ પાતાળમાં ગયેલો હવે જેવી રીતે
તે ગયેલો તેવી રીતે તે પાછો આવતો નથી તો તેવીજ
રીતે તેજોમય બ્રહ્મને નહીં જાણનારા અસત્ય કમૌવા-
ળા સું કરી સકવાના આવી રીતે બારોક બારીક વીચાર
કરીને પોતે પોતાની ઇછામાં નહીં શાવી શકીસુ એમ નકી
કરી નારદે આપેલો ઉપદેશ ગૃહણુ કર્યો જેથી તેઓને વૈરાગ્ય
ઉત્પન્ન થવાથી તે લોકો મોક્ષ માર્ગે ગયા આ બાબતની અ-
બર દક્ષ પ્રજાપતીને યતાંજ તેમને ધણેજ સોક ઉત્પન્ન
થયો અને પોતાના પુત્રોનો નારદે નાશ કર્યો જેથી તેમ-
ને પોતાની પંચજનીને ફરીથી પાછા એક હજાર પુત્ર
સખલાસ્વ નામના ઉત્પન્ન કર્યા અને તેઓ પણ પોતાના
પીતાની પ્રજા ઉત્પન્ન કરવા વીસેની આગા માન્ય કરી
નારાયણસર ગયા જ્યાં પોતાના ભાઈઓ સીદ્ધ થયા હતા
તેના સ્પર્ધથીજ જેઓના મલાશય ધોતાઈ ગયેલ છે એવા
પરબ્રહ્મને જપતાં તેઓ અહીં મોટું તપ તપવા લાગ્યાં
જેમાં કેટલાક મહીના જળ પીધુ કેટલાક મહીના વાયુ
ભક્ષણુ કર્યો અને ઐ મંત્રનો જપ જપતાં ઈશ્વરપતી
મંત્ર પતી વીણુંતું આરાધન તેમણે કર્યું હાવી રીતે
તેઓ મહાન તપશ્ચર્યા કરે છે તેમને પણ ત્યાં પ્રથમની મા-
ફક નારદે આવી દર્શન દેખ પેહેલાંની પેઠેજ તે લોકોને ઉપ-
લાંજ ઉપદેશના વાકયો કહ્યાં જેથી તે ભારે ગુચવણમાં પ-
ડ્યા અને તે પણ નારદના ઉપદેશને સરણ થઇ મોક્ષ મારગે

ચાલ્યા ગયા આ બાબત પ્રજાપતી દક્ષને કાને આવતાંજ
બહુ બહુ ઉત્પાત કરવા લાગ્યા અને પ્રથમની પેઠે પો-
તાના આ પુત્રોનો પણ નારદે નાશ કર્યો. તેથી અતી શો-
કના આવેશમાં આવી જઈ મુર્છિત થયા અને નારદ ઉપર
ક્રોધે બરાબ પોતાના હેઠ ઢૂંઢાવતા કહેવા લાગ્યા કે અ-
સાધુ સાધુના વેસથી અમો સાધુઓનું અસાધુ અહીંત કરે
છે. બાળકોને બીજાક સંન્યાસનો મારગ દેખાડ્યો હે પાપી
રૂણોથી અમુકત અને કર્મને વીસે વીચાર નહી કરે એહે-
વા બંને લોકોના શ્રયનો નાશ કર્યો બાળકોની મતી ફેરવી
નાંખનાર આવો નીરદય શ્રી હરીની કિરતીનો નાશ કરનારો
નિર્લેજ તુ પારસદોમાંકેમ ગણાય છે અરે મીત્ર ધાત કર-
નારા અને નહી વેરી તે તેની સાથે વેર કરી વેર લેનારા
તારા સીવાય ખીજા ભગવત ભકતોની નીલ પ્રાણીઓનો
અનુગૃહ કરનારા છે જો વળી તુ સ્નેહ પાસને તોડી નાંખી
તેને ઉપસમ માને છે તો પછી ખોટા મોક્ષ મારગી તારાથી
પુરૂષોને વૈરાગ્ય નહી થસે વિષયો નહીં અનુભવવા યોગ
દુઃખ છે એમ જાણાતો નથી તેથી પોતે જે પ્રમાણે જાણે
છે તેવી રીતે ખીજાને બમાવ નહીં જેની મર્યાદા કર્મ-
માંજ છે એવા સાધુ ગૃહસ્થો અમારૂં તે જે અનીષ્ટનું
ક્ષાન કર્યું છે તેનું ફળ તું ભોગવ હે તંતુક તંન વંશ તો-
ડનાર તું ફરીથી આવું અકલ્યાણ નહી કરે તેટલા માટે હે
મુંઠ તારા પગ લોકોને વીસે ભ્રમણ કરતા અટકજો,

તૃતીય પરીચ્છેદ.

વે દક્ષ રાજને જે ક્રોધ થયેલો તે મને સ્વયંભુએ ત્યાં બ્રહ્માએ સાંત કરી સમજાવ્યા અને શાન્ત થઈ દેક્ષરાજને શ્રીથી પોતાની પંચજનીને વીસે સાઠ ૬૦ પુત્રીઓ પેદા કરી જેમાંની ધર્મને દસ કર્ય-

૧ને બાર ધડુને સતાવીશ ભુત અને અંગીરાને બળે ને કૃસા શ્રવને બે અત્રીને એક મહદેવને એક અગ્નીને એક ને તાક્ષર્ષને બે એ પ્રમાણે સર્વને પોતાની કન્યા ધણા હર્ષથી અર્પણ કરી જેતાથી આ ત્રણે લોકો ભરાઈ ગયા હવે ભાંધી સર્વ રૂપીઓ સર્વ સર્વને સ્થાનેક ગય. અને અત્રી-રૂપી પોતાના પત્ની જે દક્ષરાજનાં પુત્રી અનસૂયા તેમને લેઈ તપ કરવા માટે રૂક્ષ કુલાદ્રીમાં ગયા તે રૂક્ષ કુલાદ્રીને વીસે નિર્વાદ્યા નામના જરતા પાણ્ડીથી ચારે તરફ ઉદ્ઘોષ કરી રહેલા ખાખરા અસ્વપાલવ વીગેરે વનસ્પતીના વનને વીસે સો વર્ષ પર્યંત પ્રાણાયામ વડે મનને સંધ્વીને દૃઢ ત્વથી રહીત બનીને વાયુ બક્ષણ કરીને મુનીએ એક પગે તપશ્રય્યા આદરી અને હુંજ ગદીશ્વરને સરણે જાઉં છું એ પ્રમાણે ધ્યાન ધરવા લાગ્યા અને શ્રીપ્રભુનુ ચીતવન કરતાં ઠકેલા લાગ્યા કે હે પ્રભો મને તમારા સરખી પ્રજા આપો એવા જે પ્રાણાયામથી પ્રદીપ્ત થયેલા અગ્ની દ્વારા મુનીના મુધ્ધા સ્થાનમાંથી ત્રણે પ્રભુઓ બ્રહ્મા, વીણુ અને શંકર પ્રગટ થઈને ત્રણે લોકને તપાવવા લાગ્યા એવા જે અપ્સ-

રા મુની ગાંધર્વ સીધ વીધ્યાધર અને સર્વોચ્ચી યશ ગવાતા
 એવા જે ત્રણે દેવો તે રૂપીના આશ્રમ પ્રતી ગયા અને તેમના
 પ્રાદુર્ભાવથી પ્રસન્ન થયેલા મનવાળાં મુની જે એક પગે ઉભેલા
 હતા તેમને દર્શન દઈ પાવન કર્યા જેવા કે વૃષ, હંશ અને
 સુપર્ણ ઉપર ખીરાજેલા, કૃપાદષ્ટીવાળા અને હસતા વદનવા-
 ળા પોતપોતાના આયુધો ધારણ કરેલા એવા દેવોને જોઈને
 જુમી ઉપર દંડવત પ્રણામ કરીને અત્રી રૂપીએ હાથ જો-
 ડ્યા અને શ્રી પ્રભુના તેજથી પોતે અંજન ઝળેને આખો
 મીચી દીધી અને તે દેવોની મધુર વાણીથી સ્તુતી કરવા
 લાગ્યા હે વીશ્વની ઉત્પત્તી સ્થીતી અને લયોને વીણે જુદા
 જુદા વહેચાઈ જતા માયાના ગુણો વડે દેહ ધારણ કરતા
 એવા તમે બ્રહ્મા વીજ્ઞુ અને ગીરી સહીત તમને પ્રણામ
 કરું છું અને તમારામાંથી મેં એકનેજ બોલાવેલા છે તે
 કોણ સંતનને માટે વીવીધ તર્કોવડે મેં તો એકજ ભગ-
 વાનને બોલાવેલા છે દેહ ધારી ના મનમાં સર્વ તમે ન
 આવી સદો એવા અત્રે તમે કેમ આવ્યા લારે દેવો બો-
 લ્યા કે જે પ્રમાણે સંકલ્પ કર્યો તે તે પ્રમાણે થવુંજ
 જોઈએ અન્ય થાનથી સલ સંકલ્પ કરનારા તમેજ છો
 તેથી એક જેનું ધ્યાન કર્યું તે અમેજ છીએ માટે તથાસ્તુ.
 તમારી જેવી ઇચ્છા છે તેવીજ રીતે તમને અમારા
 અંશજુત આ લોકમાં વીખ્યાત પુત્રો થશે. હે મહા
 મુની અત્રી તમારૂં તમારૂં કલ્યાણ થાયો અને તેજ પુત્રો
 તમારૂં કલ્યાણ કરી તમારી કીર્તિનો વધારો કરશે એ
 પ્રમાણે કાંમ વર આપી પુજનો સ્વીકાર કરી તે દંપ-
 તીના દેખતાંજ ત્યાંથી અંતર ધ્યાન થયા જ્યારથી આ
 પ્રમાણે તે રૂપીને વર મળ્યો ત્યારથી તેમના હર્ષનો શું

પાર વાંચકો તેમની ખુશીનો પારજ નહોં. ત્યારે જેવા
 પોતે હતા તેવાંજ પાછાં તેમને આપણા નોવેલના નાયક
 શીયળ શાધ્વી અનસૂયા મળ્યા હતાં તે ઘણાં પવિત્ર,
 અને ધર્મમાં ચુસ્ત અને શ્રીપ્રભુના પ્રેમી ભક્ત હતાં અને
 તેમના પાતિવ્રત્યના ગુણો પણ જેવા જોઈએ તેવા હતા.
 એટલે આપણે તેનું વધારે વિવેચન ન કરતાં આપતું લક્ષ
 આગળ ઉપર ખેંચવા માગું છું એતો આપેજ વિચાર કર-
 રવો જોઈએ કે જેમનું નામ હાલ અમર છે તો તેમના-
 માં શી ખ.મી હશે નહીં નહીં કંઈજ ખામી નહીં તેઓ
 પાતિવ્રત્યપણું એવું પાળતાં કે જેમની ખરેખર કોઈ કરી
 શકે નહીં. એવાં તેઓ વીદ્વાન સર્વ કળામાં પ્રવીણ તે શી-
 યળ શાધ્વી હતાં આવી રીતે તે સત્યા સત્ય રસ્તે ચાલી
 પતિની આજ્ઞાનું ઉક્ષંધન ન કરતાં પતિની આજ્ઞામાંજ
 રહેતા અને પોતાનું સુખ પોતાના પતિમાંજ છે અને પતિને
 પરમેશ્વર તરીકે માની તેમની ખરેખર રીતે સેવા બળ-
 વતાં અને ખરેખર સતીયોનો ધર્મ પણ પતિ પ્રત્યે જેવો
 જોઈએ તેવોજ આ શીયળ શાધ્વીમાં હતો આ પ્રમાણે તેવો
 પોતાના પતિ સદૃશ કુસાદ્રી તિર્થમાં તપશ્રયો કરે છે એ
 પ્રમાણે તપશ્રયો કરતાં ઘણા વખત ચિત્યા બાદ તેઓ પર-
 કમા કરતાં કરતાં નર્મદા ત્રકપર આવી પહોંચ્યા અને ત્યાંજ
 પશુકુટીકા બાંધી રહ્યાં અને શ્રી પ્રભુનું ધ્યાન ધરવા લાગ્યા
 ત્યારે નારદને સળવલાટ લાગ્યો કે જે થયેલ દક્ષના શ્રાપે
 અહીં તહીં ફર્યા કરતા હતા તે પાછા સ્વર્ગમાં ગયા અને
 સર્વેને મળી જ્યાં શ્રીપ્રભુ વૈકુંઠમાં પોતાના પત્ની લક્ષ્મીજી
 સાથે ખીરાળ્યા હતાં ત્યાં આવી પ્રેમ પુર્વક દંડવત કરી
 એ હાથ જોડી સ્તુતી કરવા લાગ્યા અને પોતાને થયેલ

આપ વિષેની સર્વ હકીકતથી શ્રીપ્રભુને જાણીતા કરી વિદાય
 થયા હવે અત્રી ત્યા અનસૂયાની પ્રેમ ભક્તી જોઈ પ્રભુ
 તેઓ પર ધણા પ્રસન્ન થયા ત્યારે તેમને પોતે આપેલા
 કામવરનું વરદાન યાદ આવ્યું જેથી પોતે નીર્ણય કર્યો કે
 હવે મારે કોઈ પણ રીતે ચમત્કાર કરી મારાં પ્રેમી ભક્ત
 અનસૂયા અત્રીનો મહીમા વધારવો અને પછી પુત્રરૂપે અ-
 વતરવું જેથી મારું તેમજ ભક્તોનું માન્ય વધી ભક્તોનાં
 નામ અમર થાય એમ નીર્ણય કરી પોતે પોતાના ભક્તનો
 મહીમા ફેલાવવા તૈયાર થયા અને વિચારવા લાગ્યા કે
 હવે કોઈ પણ જાતની ખટપટ કર્યા સીવાય મારા ભક્તનો
 મહીમા વધશે નહીં માટે હવે શું કરવું એમ વિચાર કર-
 વા લાગ્યા વિચાર કરતા માલમ પડ્યું કે જો સતીયે સ-
 તીયોમાં કાંઈ ખટપટ ચાલે તો અનસૂયાનો મહીમા જો-
 ઇયે તેઓ વધે પણ આજ કાલ તો એ સમ કોઈ ખીજ
 નથી પણ ખરેખર હવે મને યાદ આવ્યું જો સ્વર્ગમાંની
 ત્રણે શક્તીયોમાં કાંઈ ખટપટ થાય તો તો ઠીક પડે પણ
 તેમનામાં માંહોમાંહે ખટપટ થવી અસંભવિત છે. અરે ભલે
 અસંભવિત છે તો શું જો કામમાં હું આગેવાન થઈ ભ-
 ક્તનો મહીમા વધારવા ઉત્સાહી છું તો પછી જોઉં છું કે
 હવે શું થાય છે એમ ધારી પોતે ત્રણે શક્તીયોને ગર્વ
 મુક્યો અહો વાંચકો જુઓ શ્રી પ્રભુનો ભક્ત ઉપરનો પ્રેમ
 એક ભક્તનો મહીમા વધારવા કેટલી બધી ખટ પટ તો
 જ્યારે એ પ્રમાણે આપણે પણ ભક્તી કરીયે તો આપણા
 પર પણ શ્રી પ્રભુ કેમ પ્રસન્ન ન થાય થાય માટે બાધ્યો
 ભક્તા આધીન ભુદરજી આ પ્રમાણે વિચાર કરતા કરતા
 શ્રી પ્રભુ ઉઠી સયન ગ્રહ બણી જવા લાગ્યા કે શીકર ન-
 હી હવે ખેડો પાર છે ભક્તનો મહીમા વધનાર છે વળી

હજી તો આગળ કળીયુગ આવનાર છે તો એવા હડહડતા
કળીકાળના પ્રાણીયો પણ મારા આગળ કરેલા ચમત્કારોના
ઘટીહાસોથી વાકેફ થઈ તેઓ પણ તે પ્રમાણે કરશે ન-
હીતો તેઓ વળી અવળે રસ્તે ચડશે પણ જો તેઓ હડ
હડતા કળી કાળમાં શુદ્ધ મને મને ઝોળખી મારી ભક્તી
કરી મને પ્રસન્ન કરશે તો તેઓ સદા આલોકમાં તેમ જ
પરલોકમાં શુભ ભોગવી આખર મોક્ષ ને પ્રાપ્ત કરશે
માટે જો સતીયે સતીયોનોજ કંઈક ચમત્કાર બતા-
વવામાં આવે તો કલ્પીયુગની રીતો પણ આગલા
મારા ઇતીહાસથી મારા ચમત્કારો તેમ ભક્તોની મહત્વતા
કેવી વધારી છે તે તેઓના જાણવામાં આવે ને તે સુ રસ્તે
ચડે માટે દીક છે જે થયું તે હવે જોઈ છું કે કેમ થાય
છે હવે પેલી સતીયોને મનમાં હું પદ આવી અને તે હું-
પદે કરીને એક વખત જ્યાં શ્રીપ્રભુ એકાંતમાં બેઠા હતા.
ત્યાં આવ્યાં અને બે હાથ જોડી શ્રીપ્રભુ પ્રત્યે વિનવવાં
જાગ્યા કે હે શ્રીપ્રભો જગત કર્તા પાલણુ હાર જીવો સ-
પ્તીમાં સ્વર્ગમાં સર્વ ઠેકાણે ધર્મના સંબંધમાં વાદ વિવાદ
થાય છે. પણ તે બધા જે જે વાદ વીવાદ ધર્મ સંબંધી
કરાવે છે તેમાં બધા પુરૂષો. અને રૂપી મડોળોથી કરાવે
પણ સ્ત્રીયોનો તો કોઈ ભાવ પુછતુંજ નથી. અહા શ્રીપ્રભુ
જગત નીચંતાની કેવી ખુબી છે કે જે મોટા મોટા રૂપીયો
હજારો વર્ષ પર્યંત તમારા દર્શનની ઇચ્છાએ તેમને દર્શન
અને આ પ્રેમી ભક્ત અત્રી અને તેમના પતિની પ્રેમ ભ-
ક્તીયે તેમને દર્શન દઈ કાંમવર આપ્યો હાહા ખરેખર પ્ર-
ભુની ગતી ન્યારીજ છે. ભક્તા ધીન ભુધરો તેમાં કાંઈજ
ફેર નહી કોઈ આમળના વખતમાં એક મોહાંદું શહેર હતું

અને તેમાં એક પરમ પવિત્ર ધર્મ ચુસ્ત એક એવો ।વ-
 દાન આત્મણુ રહેતો હતો ને તેને એક પુત્ર હતો હવે એ
 વિદ્વાન આત્મણુ પુત્રને ન્હાન પણ્થીજ સારી સારી જગોએ
 ઓળખાણુ કરાવી વિદ્યામાં તેમજ પોતાના સાહસમાંની
 પુણુ કર્યો હતો એ પુત્રને પાસેનાજ ગામમાં પરણાવવામાં
 આવ્યો હતો આવી સારી સ્થિતિમાં તે બાપ દીકરા આ-
 નંદમાં દીવસો ગુજારે છે પણ પુત્રના કમ નરમીએ તેના
 બહાલાં માતા પીતાની ઇચ્છા આવવાથી તેમનો કાળ થયો
 હવે પુત્રએ તેમની ઉત્તર કીયા સંપુર્ણ કરી અને થોડે દી-
 વસે પોતાને ખાવા પીવાથી ઇચ્છા પડવાથી પોતાને સાસરે
 સ્ત્રીને તેડવા માટે ગયો હવે પોતાને સાસરે આવ્યા પછી
 એ ચાર દીવસ રહ્યો અને પોતાની સ્ત્રીની ચાલ ચલગત
 જોવા લાગ્યો તો તે સ્ત્રીની ચાલ ચલગત તેને અતિ પ્રીય
 લાગી કે તે સ્ત્રીને એવો નીચમ હતો કે ઘર કાંમમાંથી
 શરાગત થઈ હમેશાં પ્રભુ પ્રત્યે દૃઢ મન જોડી તેમની ભક્તી
 કરી. પોતાના પીતાને ત્યાં જે કોઈ સાધુ સંત અભ્યાસીક
 આવ્યા હોય તેમની પ્રેમપુર્વક ભક્તી કરતી અને આવેલા
 સાધુ સંતોને સંતોષ આપતી. જેથી જે કોઈ આવતા તે
 પેલી સ્ત્રીની સેવા ચાકરી તેમજ પ્રેમ ભક્તી કરતી જોઈ તેને
 આશીર્વાદ આપતા આ પ્રમાણે પોતાની સ્ત્રીની ચાલ ચલગત
 થી તેમ અતિસુલક્ષણથી ભરપુર પોતાની સ્ત્રીને જોઈ ધણો
 આનંદ થયોને પોતે મન સાથે કહેવા લાગ્યો કે ધન્ય છે
 સ્ત્રી તારા માતા પીતાને કે જેની કુંખે આવું રત્ન પાડ્યું
 અને મારી પણ જન્મગી સજ્જ થઈ આમ મન સાથે
 પોતાની સ્ત્રીને ધન્યવાદ આપતો આમ તેમ કરી તે દીવસ
 સુખ ચેતીમાં ગુજર્યો. અને બીજા દીવસનો પ્રભાત થતાં
 જ પોતાના સસરા પાસે જવાની આજ્ઞા મળી તે વખતે

પોતાના જમાત્રનું બોલવું સાંભળી પેલા બ્રાહ્મણીના બાપે
 ઘણું હર્ષથી પેલી પુત્રીને વિદાયગીરી આપી. હવે પછેથી
 પ્રભુજે વિષ્ણુ પાલન કરતાં તેમને જ્યાં લક્ષ્મીજી વિનંતી
 કરે છે તે જ પ્રમાણે પાર્વતી તથા સાવીત્રી પણ બ્રહ્માને
 તથા રૂદ્રને વીનવે છે અને કહે છે કે હે સ્વામીનાથ આ
 સૃષ્ટીમાં તેમજ સ્વર્ગમાં જ્યાં જ્યાં ધર્મ સંબંધીના વ્યા-
 ખ્યાનો અપાય છે ત્યાં સઘળા પુરૂષો રૂપીયો ભેગા થાય
 છે પણ અધાપી પર્યંત સૃષ્ટીમાં તેમજ સ્વર્ગમાં કોઈ
 જગોએ સતીમંડલ ભેગું થઈ સ્ત્રીઓના પતિ પ્રત્યે કેવી
 રીતના નીચમ પાળવા બાબતના વ્યાખ્યાનો અપાતાં નથી
 માટે અમને આજ્ઞા આપો કે અમે સતીમંડળ ભેગું કરી
 સ્ત્રીના પુરૂષ પ્રત્યે શું શું ધર્મ છેને શીયળ વ્રત કેવી રીતે
 પાળવું વિગેરેના વ્યાખ્યાનો આપીયે આજ પ્રમાણે જ્યારે
 પાર્વતી તથા સાવીત્રી શંકર તથા બ્રહ્મા સાથે વાત ચલાવે
 છે ત્યારે પણ લક્ષ્મીજીએ પણ તે જ વાત શ્રીવૈકુંઠ પતિ
 જોડે કરી રહ્યાં છે.

વિ—અહો પ્રીયા લક્ષ્મી જીત માફ કહેવું ખરું છે
 તથાપી એમ છે કે જ્યારે પૃથ્વીમાં અગર સ્વર્ગમાં જ્યાં
 જ્યાં રૂપીમંડળ તેમજ સૃષ્ટીના લોકો તરફથી વ્યાખ્યાનો
 અપાય છે તેમાં તો કેવળ એટલું જ કે ધર્મનો ફેલાવો
 થાય અને સર્વ સભામાં ખીરાજેલા હોય તેમાં કોની વિ-
 દતા વધારે છે. એમ સાબીત કરવામાં આવે છે પણ
 જ્યારે તમે સતીયોનું તેમજ રૂપી પતિયોનું મંડળ
 ભેગું કરવા ધારો છો તો તેમાં તમે શી બાબતમાં વ્યા-
 ખ્યાન આપવાના છે કારણ કે રૂપીયો તો માંહોમાંહે એક
 એક એકથી વિદ્વાનપણું શાખીત કરતા હતા ત્યારે તમે શું
 શાખીત કરવા માગો છો.

લ—હા પ્યારા પ્રાણનાથ મેં નક્કી કર્યું છે કે સતી-
મંડળ અને રૂપીપત્નીઓએ સર્વને ભેગાં કરી દરેક સ્ત્રીના
પ્રતિપત્યે કેવી રીતના ધર્મ છે અને પતિ સાથે કેવી રીતે
વર્તવું તે બાબતમાં વ્યાખ્યાન આપી સુધીમાં તેમ જ
સ્વર્ગમાં શીયળ સતી કોણ વધારે છે તે સાબીત કરીશું.

વિ—ત્યારે હ્યો હુંજ તમને એ સભા બરતાં પ-
હેલાં પ્રશ્ન કરું છું કે સુધીમાં તેમજ સ્વર્ગમાં કોણ વધુ
શીયળવંતી છે.

લ—હે મહા પ્રભુ શું આપ જાણુતા નથી આજ
કાલતો પતિ પ્રત્યે સ્ત્રી ધર્મમાં વધુશીયળ વ્રત ધરવામાંતો
મારા જેવી બીજી કોણ છે, તે મારા જાણુવામાં નથી
તેમ કોઈ મારાથી વધુ છે પણ નહી. ત્યારે શ્રી પ્રભુ સ-
મજી ગયા કે હવે જેવો જોઈયે તેવો સતીને અહંકાર
થયો છે. માટે હવે હું પણ એમને સભા બરવા આજ્ઞા ના
આપું. સતી શાખાશ છે જે બાબત તમોએ મને જાણાવી
તે જરૂરજરૂર સાબીત કરવી જોઈએ. જાવ તમારી ઈ-
ચ્છા પ્રમાણે સભા બરો. એટલે જ્યાં એમ કહ્યું કે લા-
ગલા લક્ષ્મીજી ત્યાંથી અતિહર્ષિત વદને પોતાને સ્થાનકે
આવી. જેચાર સખીયોને ભેગી કરી કહેવડાવ્યું કે જાવ
આપણા સ્વર્ગમાં સર્વ સ્થળે તમામ સતીયોને તેમજ રૂપી
પત્નિયોને આમંત્રણ કરી આવો કે શ્રી વૈકુંઠમાં વૈકુંઠાધીપ-
તીના પત્ની આજે એક સભા સતીયો અને રૂપી પત્નિયો-
ની ભરે છે અને તેમાં કેટલીક બાબતનો વાદવિવાદ થઇ
વ્યાખ્યાનો અપાવાનાં છે. માટે સર્વએ વૈકુંઠમાં પધારવું
એમ કહી સર્વને આમંત્રણ કરવા મોકલ્યાં. અને એક
બીજી સખીને પાર્વતી તથા સાવીત્રીને ઘેર મોકલી, ને

કહેવડાવ્યું કે તમે ધણી દીવસથી દેખાતાં નથી. તેનું શું કારણ અને આ જે લક્ષ્મીજી ધર્મ સંબંધી કામમાં સ્ત્રીયોનું સતી મંડળ ભેળું કરે છે જેમાં કે રૂપી પત્નીયો સહ વિગેરે ભરાવાનાં છે. તો તે સર્વ સભામાં આવનાર સતીયોને આશન વિગેરે આપવા લેવામાં અગ્રેમ્મર તમેને ક્યો છે તો જેમ અને તેમ તમારે તાકીદથી આવવું. આ પ્રમાણે બન્ને પોતાની બેનોને કહેવડાવ્યું જેથી પેલી સખીયે પાર્વતી તથા સાવીત્રીને આવી લક્ષ્મીજીના કહેવા પ્રમાણે કહ્યું અને આમંત્રણ કરી વિદાય થઈ. હવે સાવીત્રીએ વિચાર કર્યો કે જે કાર્ય હું તથા પાર્વતીજી કરવા ધારતાં હતાં તેજ કાર્ય આપણી બેને આદ્યું તો ધન્ય ઘડી ધન્ય દાદાડો એમ વિચાર કરતાં પોતાના ઘર કાર્યમાંથી શરાગત થઈ બ્રહ્મા પાસે લક્ષ્મીજીને ત્યાં જવા આજ્ઞા લેવા જ્યાં હતાં ત્યાં ગયાં.

સા—હે પ્રાણ વલ્લભ જગતકર્તા હું જે આપને સભા વીશે કહેતી હતી તેવીજ સભા શ્રી વૈકુંઠાધીપતીના પત્ની તે અમારાં પ્રીય ભગની કરે છે ને મને સાંથી આમંત્રણ પણ આપ્યું છે ને વળી ધણાં દીવસથી મળ્યાં નથી તો ત્યાં જવા માગી ઇચ્છા છે. માટે આપ કૃપા કરી જે આજ્ઞા આપો તો હું જઉં.

બ્રહ્મા—બહે સતી જાવ ખુશીથી. એટલે સાવીત્રી સાંથી વીદાય થયાં. પણ વિચાર આવ્યો કે જાણે પાર્વતીને પણ સાથે લેતી જઉં તો ઠીક એમ વિચારી કેલાશ બહુ વળ્યાં અને કેલાશમાં આવી પાર્વતીને મળ્યાં.

પા—આવો બેન આવો જુઓ આપણ બન્નેએ જે કાર્ય આદરવા ધાર્યું હતું તે આપણાથીતો ના થયું.

પણ જીવે। વૈકુંઠધીપતિના પતિને વળી આપણા ભગ-
નીએજ આદ્યું કહો હવે આપણને જે શંકા આવેલી
અને તેજ શંકાને લીધે છે. આપણે શમા કરી ખુલાશો
સેવાનાં હતાં તે હવે આપણને સ્હેલ પડશે કેમ ખરું કેની.

શા--હા, આપણે તો સર્વ અટપટમાંથી છુટયા
પણ કહો હવે ચાલવાને કેટલી વાર છે.

પા--ના કંઈ વાર નથી હું જરા મહા રૂદ્ર પાસે
જઈ આવું. એમ કહી ત્યાંથી તેઓ રૂદ્ર પાસે જવા નીકળી
ગયાં હવે જ્યારે પેલા બ્રાહ્મણે પોતાની પુત્રીને સાસ-
રવાસો કરી પોતાના જમાત્ર સાથે વીદાયગીરી આપી. એટલે
તેઓ ત્યાંથી નીકળી થોડેક ગયાં હશે એટલામાં એમને
સાધુને રૂપે ઠગ મળ્યા. અને પેલા ઠગોએ બ્રાહ્મણને પુછ્યું
કે મહારાજ આપને ક્યાં જવું છે ત્યારે બ્રાહ્મણે પેલા
ઠગોને પુછ્યું કે તમારે ક્યાં જવું છે. તેના જવાબમાં
ઠગોએ જણાવ્યું કે હમારે આ પાસેના ગામમાં જવું છે.
ત્યારે પેલા ભોળા બ્રાહ્મણે પણ કહ્યું કે હમારે પણ એજ
ગામ જવું છે. ચાલો હીક થયું કે તમારો સંગાથ થયો
એમ પેલા ઠગોએ જણાવ્યું અને ચાલવા માંડ્યું. પણ
શ્રી પ્રભુને પોતાના બકતોની હમેશાં શીકર રહે છે તેજ
પ્રમાણે પેલી બ્રાહ્મણીના હૃદયમાં પોતાનો અંશ મૂકી
દીધો કે તરત પેલી બ્રાહ્મણીના દીલમાં વિચાર આવ્યો
અને જે પેલા સાધુરૂપે ઠગો પોતાના ધણી સાથે ચાલ્યા
કરતા હતા, તેમની પ્રત્યે પોતાના દીલમાં અભાવ પેદા
થયો જેથી તે સતી સમજી ગઈ કે મારા હૃદયમાં સાધુ-
ઓ માટે કોઈ પણ વખત અભાવ આવ્યો નથી. ને આ-
મના ઉપર અભાવ આવ્યો જેથી એ જરૂર કોઈ લંપટ

યા ચોર ઠગ આદી ગમે તે હોવા જોઈએ પણ સાધુ તો નહીંજ નથી પાછળ પડી અને પોતાના પતિને યુમ પાડી પાછા બોલાવ્યા, અને કહ્યું કે તમે અહીં આવી મારા પગમાં મોટી શુભ પેદી છે તે આવી કાઢો તોજ મારાથી ચાલી શકાશે. એવું જ્યારે પેલા બ્રાહ્મણે સાંભળ્યું કે તરત ત્યાંથી પેલાને ઉભા રાખી સ્ત્રી પાસે આવ્યો. એટલે સ્ત્રીએ જણાવ્યું કે જુવો સ્વામી નાથ મને કાંઈ પણ શુભ વાગી નથી. પણ મને મોટી શુભ વાગી છે તે આ. એમ કહી પોતાના પતિને સર્વ હકીકતથી વાકેફ કર્યો. એટલે પેલો બ્રાહ્મણ સમજી ગયો. ને પોતાની સ્ત્રીની વાતને ટેકા આપી પેલા સાધુ દ્વારે યુમ પાડી જણાવ્યું કે તમે જવાના હોવ તો જવ હમો તો પાછાં ઘેર જ- ઇએ છીએ. આજની રાત રહી વળી ક્યારે આવીશું તે કહી શકતો નથી. જ્યાં પેલા ઠગોએ બ્રાહ્મણનું બોલવું સાંભળ્યું કે તરતજ તે લોકોના મનમાં મોટી શીકર પેડી અને માંહોમાંહે કહેવા લાગ્યા કે આતો આવેલું બક્ષ હાથથી જાય છે. માટે ચાલો આપણે સમજાવીએ. અને એ લોકોએ જરૂર આપણાપર વહેમ આપ્યો. એમ કહી તેઓ તેને સમજાવવા તેની પાછળ દોડ્યા, ત્યારે પાર્વ- તીજ માહાદેવ પાસે આવી વિનંતી કરી સર્વ હકીકતથી રૂદ્રને વાકેફ કરી જવાની આજ્ઞા માગી.

૩—સતી બલે જવ અને તમારી ઇચ્છા પરીપુર્ણ કરો એટલે પાર્વતી હર્ષમાંને હર્ષમાં જ્યાં સાવીત્રીજી હતાં ત્યાં આવ્યા અને તૈયાર થઈ તેમની સાથે વિષ્ણુને ત્યાં આવવાની નીકળી પડ્યાં. હવે અહીંયાં વૈકુંઠમાં તો નીમેશ વખતસર સર્વે આવવા માલ્યાં તે થોડીજ વારમાં સર્વ

આવી પહોંચ્યા પણ પોતાના બેનો સાવિત્રી તથા પાર્વ-
તીજી આવ્યા નહોતાં તેમની રાહ લક્ષ્મીજી જોયાં કરતાં
હતાં એવામાં દુરથી તેઓને આવતાં જોઈ પોતે ધસી
તેમની સામુ ગયાં. અને કહ્યું વાહ બેનો ધણે દીવસે
આવ્યાં ને વળી તમોને આમંત્રણ કરાવ્યું તો પણ શું
શીવજી બ્રહ્માએ રજા આપી નહીં કે શું.

સા. પા.—ના તેઓએ તો તરતજ રજા આપી
હતી પણ અમનેજ રહેજ વાર લાગી એમ કરતાં કરતાં
અંદર આવ્યાં અને જોયું તો દેવ પતિયો સતીઓ રૂપી
પતિનીઓ આદી સર્વ આવી રહેલાં હતાં તે સર્વેએ સા-
વિત્રી પાર્વતીને જોઈ ધણે આદર સત્કાર કર્યો અને તેઓ
પોતાને આશને બીરાજ્યાં અને વાખ્યાનો વારા ફરતી
અપાવા માંડ્યા ત્યારે શ્રી પ્રભુએ નારદને પ્રેરણા કરી.
એટલે નારદમુની જ્યાં હતા ત્યાં તેમને વીચાર થયો કે
દક્ષ પ્રજાપતિના મેં અગીયાર હજાર પુત્રોનો નાશ કર્યો
ત્યારે તેમણે મહા પવિત્ર સાઠ પુત્રીયો ઉત્પન્ન કરી.
તેમાં ખરેખરી તો એકજ પરમ પવિત્ર ભક્ત છે તો હવે
મારે મારે આવેલો વખત કેમ જવા દેવો કારણ કે જે
શ્રી પ્રભુના પરમ ભક્તો છે. તો તેનો મહીમા વધારવો અને
તેવો મહીમા વધારી જેમ સુર્ય પ્રકાશીત છે તેમ તેવાં
પરમ ભક્તોના મહીમાને પણ પ્રકાશીત કરવો. કારણ
આગળ કળા આવે છે તો તે કળીના લોકો પણ એવાં
ભક્તોના ચરીત્ર સાંભળી અથવા વાંચીને સુરસતે પ્રભુને
ઓલખી તેમના પ્રત્યે પોતાની વૃત્તીયો દોરે અને સદાચાર
ચાલે એવું નારદના મનમાં આવ્યું જેથી તેમણે નીર્ણય
કર્યો કે આજે હું વૈકુંઠમાં જવું કારણકે શ્રી જગત માતા
એ આજે દેવીયો રૂપી પતિયો વિગેરેને ભેગાં કર્યા છે

તો હવે ત્યાં શુ થાય છે તે જોવું. એમ કરી નારદ વૈકું-
 ઠમાં આવ્યા તો ત્યાં કેટલીક બાબતના વ્યાખ્યાનો ચાલી
 ચાલી રહ્યાં છે છેવટે સર્વે વ્યાખ્યાનો પુરાં થયાં એટલે
 લક્ષ્મીજી બોલ્યાં કે જહેનો કહેા આ જગતમાં તેમજ
 સ્વર્ગમાં કોઈ મારી ખરેખરી શીયળ વ્રત ધારણ કરી
 સુખ ભોગવનારી છે ત્યારે હવે જ્યારે લક્ષ્મીજીએ એવો
 પ્રશ્ન કર્યો કે ત્યારે બીજી કોઈની પણ મગદુર નહોં કે
 તેમના પ્રશ્નનો ખુલાશો કરે કારણ કે ગમે તેવાં વૈકુંઠધી-
 પતિના પતિ ને જો કોઈ ખુલાશો કરે તો પણ તેમને
 ખોટું લાગે એમ ધારી સર્વ સતીયો રૂપી પતિયે મૌન્ય
 ધારણ કર્યું પણ સાવીત્રી કંઈ તેમના તેજમાં અંજન્ય
 એમ નોહતાં કારણ કે તે પાલન કર્તાના પતિ તો આ
 ઉત્પન્ન કરતાના પતિ એટલે તરતજ બોલી ઉઠ્યાં અને
 કહ્યું રહો રહો તમારા કરતાં ખરેખરી શીયળ સાધ્વી તો
 હું છું અને સુખી પણ હુંજ છું જ્યારે સાવીત્રી એમ
 બોલ્યાં ત્યારે પાર્વતી ઘણાંજ ક્રોધે બરાઈ સાવીત્રી લક્ષ્મી-
 ના તેજમાં ન અંજતાં ગરજી ગાજી ઉઠ્યાં કે તમારા બે
 એ કરતાં હું શીયળ સાધ્વી સુખી છું. આવી રીતે તો
 ત્યાં ઝગડો મચ્યો અને માંહોમાંહે લડવા લાગ્યાં અને જ્યાં
 આવા વાહવીવાહની લડાઈ ચાલી ત્યારે પેલું આવેલું સર્વ
 મંડળ વેરાયું એટલે નારદે કહેવા માંડયું આ ઝગડો ઠીક
 ઝામ્યો લાવ હવે હું અંદર જવું એમ કરી તેઓ વિશ્વા
 વગાડતા મુખે નારાયણ નારાયણ જપતા અંદર દાખલ
 થયા એટલે ત્રણે સતીયો તેમને જોઈ મૌન્ય થઈ રૂપીને
 ઘણો આદર સત્કાર કરી પાસે બોલાવ્યા એટલે નારદજી
 એ અતિ પ્રેમ પુર્વક ત્રણે જનેતાઓને હંતવ્રત કર્યો અને
 સુખવાશ જળ આદી આપી નારદને સંતોષ્યા અને કહ્યું

કે નારદજી અમારા ત્રણે વચ્ચે વાદ પડ્યો છે તો તેનો ખુલાશો આપ કૃપા કરી આપો તો સાઈ.

ના.—અહો જગત માતાઓ આપને તે એવો વાદ શો પડ્યો છે અને વળી તમારે સતીયોને વાદ શો તે કહેશો.

ત્રણે.

દાહરો,

ત્રણે મળી ત્યાં પ્રશ્ન કર્યો સાંભળો સુત તમે વાત.

છે અમ જેવી કોઈ સાધ્વી સુખી આ વિશ્વ વિષે વિખ્યાત.

ના.—માતાજી તમોએ કહ્યું પણ હું ખરેખર સમજી શક્યો નથી માટે મને સ્પષ્ટ રીતે કહી સંભળાવશો કારણ કે ત્રણે જણ સાથે બોલવાથી સમજી શકાતું નથી. એતો જરાક નારદે ટોળ કર્યું બાકી એતો સર્વ સમજે છે એમની ગતિ ત્રણ લોકમાં જવાની છે ને વળી ત્રિદાન પ્રભુ ભક્ત છે તો કેમ નહી સમજે.

લ.—હા નારદજી જ્યો સ્પષ્ટ રીતે સાંભળો જીવો આ સૃષ્ટીમાં તેમજ સ્વર્ગમાં મારી ખરેખરી શીયળ સાધ્વી ખરેખર સુખી કોઈ ખીજી છે. એ પ્રમાણે ત્રણે જણે નારદને જણાવ્યું એટલે તરત નારદજી બોલ્યા કે હું જગત માતાઓ આપ આ શું વદો છો જે વદો તે વીયારી વદો કેમકે શું કઈ આ સૃષ્ટીમાં તમારા કરતાં અધીક નથી એમ તમારું કહેવું છે પણ તે તમારું સમજવું તદ્દન વૃથા છે. માટે માતાજી જીવો એ બાબતમાં એવો અહંકાર ન કરો કંઈ પૃથ્વી શુન્ય નથી જો પૃથ્વી શુન્ય હોય તો પૃથ્વી-પરના પ્રાણીયો શા આધારે રહે માટે અહંકાર છોડી દો અને મારા કહેવાનો તોલ કરી વીયારી વદો પ્રભુને અહંકાર વહાલો નથી.

ગાયન.

શુંવદો ગર્વ ધરી માતા આજરે કંઈ વદો વીચારી.
 શીઘર્વ ધરો છો ખાલી. પૃથ્વીમાં એકજ ખાલી, એ માતામારી
 હંધરો નહી વૃથા માતા મારી. થાયે નક્કી જ ખુવારી
 જરૂર થાસે રંગમાં પડી ભંગ એ શક્તીયો નહી બચવા ખારી
 એ શું બોલ્યા નારદ આપરે કંઈ વદો વિચારી;
 હૈયે શીયળ શાઘી નારી, કદી નહી ખીજી નજરે ધારી,
 વદો માતા વિચારી, છેએ શીયળ શાધ્વી ભારી;
 એના આગળ જસો હારી; કહું માનો આવારી;
 લ્યો દીલધારી હઠ છોડો એ શક્તી નારી;

આવી રીતે નારદે કહ્યું છતાં પણ લક્ષ્મીજી બોલ્યા
 કે નારદ હમારા કામમાં વધારે તમારે પેસવાનું નથી માટે
 આપ વધારે ન બોલતાં અમારો આટલો જ ખુલાશો કરો
 કે શીયળ શાધ્વી સુખી અમારા ખરેખરી કોઈ ખીજી છે

ના—માતૃશ્રીમાતૃ શ્રી હું આપને કહીશ તો ગુસ્સો
 લાગશે માટે આપ કૃપા કરીએ વાતનો ખુલાશો પુછવો
 મુલતવી રાખી. શરીરમાં રહેલો અંધકાર રૂપી અહંકારને
 દુર કરો હું ખરેખર કહું છું કે એમાં ફાયદો નહી નીકળે
 કેમકે જીવો રત્નાગર જ્યારે મીઠો હતો ને લોકો જ્યારે
 તેનો અતિ ઉપયોગ કરતા થયા ત્યારે રત્નાગરને મદરૂપો
 અહંકાર થયો કે મારા જેવો ખીજો કયો સાગર છે કે લો-
 કો તેનો ઉપયોગ કરે. જ્યારે આવી રીતનું તેના મનમાં
 આવ્યું ત્યારે પ્રભુએ તેને ખારો બનાવ્યો માટે માની અ-
 હંકાર દુર કરો.

ત્રણે—તમો એવા દાખલા આપતા છાના રહો અમારે
 એવા દાખલા ન જોઈયે. ફક્ત હમે પુછીયે એટલુંજ કહો.

ના.—મલે જ્યારે તમારી એમ ઇચ્છા છે તો એમ પણ હું ક્યારે તમારો ખુલાશો કરું કે જ્યારે આ લોહ ચણા મને શેકી આપો ત્યારેજ.

ત્રણે.—હા લાવો એમ કરી નારદ પાસે તેઓ ચણા લઈ શેકવા માટે ઘરમાં ગયા, ત્યારે પેલા ઇગ સાધુઓ પેલા આલ્મણુ આમણી પાસે આવી કહેવા લાગ્યાં કે તમે શા માટે પાછાં જવ છો જો કંઈ તમેને અમારાપર કોઈ જાતનો વહેમ આવ્યો હોય તો તે તમારો વહેમ ખોટો છે કારણ કે હમો કંઈ ચોર ઇગ કે લૂંટારા નથી પણ હમે તો સાધુ છીએ માટે ચાલો હમે કંઈ પણ તમેને અડચણ કરીશું નહી ત્યારે આમણીએ જણાવ્યું કે હજી મને વિશ્વાસ આવતો નથી ત્યારે પેલા ઇગોએ કહ્યું કે તમારા અમારા વચ્ચે શ્રી જનકીના પતિ રઘુનાથજી તથા સૂર્ય ચંદ્ર છે. તમે ચાલો જ્યારે એ પ્રમાણે પેલી આલ્મણીએ સાંભળ્યું. ત્યારે જીવો એ તો શ્રી પ્રભુના ભક્તો તો એવોજ નીચમ રાખે છે કે જ્યાં શ્રી પ્રભુનું નામ વચમાં આવ્યું કે પછી વહેમ દુર કરી શ્રી પ્રભુપરજ શ્રદ્ધા રાખે છે તેજ પ્રમાણે પેલી આમણી પણ શ્રી પ્રભુપર શ્રદ્ધા રાખી તેમની સાથે ચાલવા લાગી હાવી રીતે તે વાતોમાંને વાતોમાં પેલા ઇગોએ અવજો રસ્તે પેલાં ખીચારા બલાં પતિ પત્નિને ચડાવી દીધાં ને જ્યાં અધોર જંગલમાં ગયાં એટલે આપણાં ત્રણે સતી પણ પેલા ચણા શેકવા ગયેલાં તે ધણો ધણો તે પેલા ચણા તજે દેવતા સળગાવી તાપ કરી શેકવા યુક્તી કરે છે પણ ચણા તો તેવાને તેવાજ રહ્યા જરી પણ શેકાયા નહી.

શ્રી મહેનત કરી થાક્યાં આલ્મણી રૂદ્રાણી થયાં નીરાસજી હયા કરો હે ત્રીભુવનપતિ. અમને તમારી આશીર્વાદ

તમ મહીમા જાણ્યો નહીને. અહંકાર ધર્યો અપારજી
મદ હમારો ઉતારવા કર્યો ખેલ આવારજી

હાર ખાઈ ત્રણે આવ્યાં આવ્યાં ધરતી બહારજી

રાખો લાજ હે ત્રીજીવનપતિ એમ કર્યો ઉચ્ચારજી

જનેતાએને નીરાસ દેખી બોલ્યા નારદ એવુંજી

નેક તમારો રહ્યો નહીં પણ, કહો તો શેકાવી લાવુંજી

સાવીત્રી તથા પાર્વતી લક્ષ્મીજી ધણું ધણું ચણા સે-
કવા મધ્યાં પણ લાચાર છેવટ તેઓ નીરાસ થયા અને
નારદ પાસે આવી ચણા એમને એમ મુક્યા. અને કહ્યું આ
ચણા નહીં સેકાય.

ના—કેમ માતૃશ્રી હવે થઈ રહ્યું તમારી ખાત્રી
થઈ કે તમે કેવાં શીયળ સાધવી સુખી છે.

ત્રણે—એમાં શું ખાત્રી એતો લોહ ચણા છે એટલે
તે અમારાથી શું પણ કોઈથી નહીં શેકી શકાય. કારણ કે
એ લોહ છે. માટે એને શેકવા કોણ સક્તી માન થાય છે.

ના—માતૃશ્રી હજી પણ આપે અહંકાર દુર કર્યો
નહીં. જીવો એ તો શું પણ એના કરતાં. પણ બારીકા-
મ કરવા વાગ્યાં છે ને જે તેવાં માણસો છે ને તેમને મન
તો એ ચણા સેકવા સહેલ છે; એ તો તમને જ કંઈ લા-
ગ્યા, પણ જો તમારે હવે વધારે ખાત્રી કરવી હોય કે
અમારી બરોબર શીયળસાધવી કોઈ સુખી નથી તો હું તમ
ને થોડાજ વખતમાં આ ચણા જે તમારાથી નથી સેકાયા
તે સેકાવી લાવી તમારી ખાત્રી કરી આપું.

ત્રણે—નારદજી આપ એ વાત જવાદો. અમારા
કરતાં કોઈ શીયળ સાધવી આ સૃષ્ટીમાં તો શું પણ સ્વ-

માં પણ નથી. ને તેમ છતાં જો આપ જો ચણા સેકાવી લાવો તો તો અમે માનીએ. કે હમારા કરતાં વધારે શી-યળ સાધવી છે.

ના—ખડુ સારૂ જગત માતાઓ જ્યારે તમારી એ-મ ઇચ્છા છે, તો હું તે પ્રમાણે હમણાંજ તે શીયળ સાધવી પ્રભુની પરમ ભક્તી કરનારી સતી પાસે સેકાવી લાવું છું. એમ કહી નારદ ત્યાંથી વિદાય થયા. ત્યારે પેલાં ખીચારાં બલા આહ્મણુ આહ્મણીને પેલા ઠગોએ અધોર જંગલમાં લઈ જઈ લૂંટી લીધાં ને પેલી બલી આહ્મણી ના પતીને મારી નાંખ્યો. એટલે પેલી આહ્મણી આમતેમ આડી અવળી પોતાની નજર નાંખી જોવા લાગી. એટલે પેલા ઠગો બોલ્યા કે, ચાલ ચાલ થા તૈયાર તે વખતે પાછી નાશી જતીતી પણ હવે ક્યાં જતી રહેશે. ચાલ થા તૈયાર તું પણ મરણને શરણ થઈ તારા પતિને શોધી લે. અરે પણ તું આહું અવળું શું જુવે છે. ત્યારે પેલી બલી આહ્મણી બોલી કે મને પતિ મરી ગયાનો ખીલકુલ શોક નથી તેમ હું કોઈની મદદની રાદ જોતી નથી. કા-રણકે પતિ મરવાનો હતો. એટલે એ વરસ કે એ દીવસ ચાર વરસ કે ચાર પાંચ દીવસ વહેલો મોડો મરવાનો હતો તે મરત પણ જે પેલા વચમાં જનકી પતિ રઘુના-થ અને સૂર્ય ચંદ્ર હતા તે ક્યાં છે હું તેમને જોવું છું. એ પ્રમાણે કહી પોતે પ્રભુની સ્તુતી કરી. એટલે શ્રી પ્રભુ વૈકુંઠમાંથી લક્ષ્મી પાસેથી ઉડી ચાલતા થયા એટલે લ-ક્ષ્મીજીએ પુછ્યું કે હે શ્રી પ્રભુ આપ અચાનક ક્યાં જ-વા તૈયાર થયા. ત્યારે પ્રભુ બોલ્યા ભકતોના કાર્ય કરવા તે તમારે શું કામ જવું પડે છે એમ લક્ષ્મીએ કહ્યું.

ત્યારે શ્રી પ્રભુ બોલ્યા કે ભક્તોનાં કામ તો મારેજ કરવાંજ નોંધયે. કારણ કે જન્મને પ્રેમ પુર્વક મારાપર શ્રદ્ધા રાખી મને સેવે છે તો તેને હું વખતો વખત સાચું કરવાને તૈયાર છું જો મારા ભક્તને કંઈ દુઃખતો મને પણ દુઃખ ભક્તને સુખ તો મને પણ સુખ. માટેજ હું જાઉં છું ત્યારે લક્ષ્મીજી બોલ્યાં કે એવા તે કયા પ્રેમી ભક્ત છે અને તેને કેવું કદ આપ્યું છે કે આપ આ વૈભવ છોડી એકદમ જાવછો. ત્યારે શ્રી પ્રભુએ સર્વ વાતથી લક્ષ્મીજીને વાકેફ કર્યા. એટલે લક્ષ્મીજી બોલ્યાં પ્રાણનાથ જો આપના એવાં અધીકાધીક ભક્ત હોયતો હું પણ તમારી સાથે તેવા ભક્તનાં દર્શન કરવા આવું છું ત્યારે પ્રભુ બોલ્યા હા, ખુશીથી પધારો. એટલે તરતજ પોતે ત્યાંથી સૂર્ય ચંદ્ર સહ રામચંદ્રજીના રૂપે હાથમાં ધનુષ્ય બાણ લઈ તે અધોર વનમાં આવી તે બ્રાહ્મણીને દર્શન આપી પેલા દગોનો નાશ કરી પેલી બ્રાહ્મણીના પતિને સજીવન કરી ત્યાંથી પોતે તેમને આશીશ દઈ સ્વર્ગમાં આવ્યા. ત્યારે જુઓ આ બ્રાહ્મણ બ્રાહ્મણીની દૃઢ ભક્તી જ્યારે એ લોકોએ પ્રેમ કરી શ્રદ્ધા રાખી ઇશ્વર ભક્તી કરી તો તેમને શ્રી પ્રભુનાં દર્શન દઈ સ્થાય થયાં અદા કેવા એમના ધન્ય ભાગ્ય તો આપણે પણ આ ચાલતા કળીકાળ વિષે જો એજ પ્રમાણે પ્રેમ ભક્તી કરીયે તો આપણને શ્રી હરી કેમ સ્થાય ન કરે. કારણ તે તો ભક્ત આધીન છે, ને ભક્તોનાં કામ કર્યાંજ જાય છે; તો આપણે પણ એ પ્રમાણે વર્તવું નોંધયે.

ચતુર્થ પરીચ્છેદ.

વે નારદજી પોતાની જગતમાતાઓની
આજ્ઞા લઈ અનસૂયા તરફ આવવા
નીકળી પડ્યા તે થોડે દીવસે ચાલતા
ચાલતા અનુસોયા જ્યાં હતા ત્યાં
આવી પહોંચ્યા.

તહાંથી નારદ તૈયાર થઈ અનસૂયાને ઘેર ગયાં;
થાવ માતા તમેરે પ્રસન્ન, પુત્રનું પાળો વચન.
તેથી રહે જગતમાં મુજ લાજ, કરો માફ તમે કાજ;
મને કહે નારદ છે શું કાજ, એમ બોલ્યા અનસૂયા માત
નારદ બોલ્યા માતા મારી, હોડ પડીછે મારે એક સારી.
માતા જનેતાઓ પાસે ગયો, દંડવત કરી ઉભો રહ્યો;
તારે ત્રણે એ ઉલટ આણી બોલ્યા આવો નારદ
હેત આણી.

પીયો જળને આશનબેસો, હમો પુછીયે તે તમે કહેસો;
તારે હું બોલ્યો સ્ત્રીર નમાવી, કહો વાતજ શીછે એવી.
નેત્રથી તમે કેમ જોઈ અમ જેવી સાધ્વી સુખી દોઈ;
હજારો વર્ષથી સૃષ્ટીમાં ફરો, ગુણરથજમાં તમે વિચરો.
જાણ્યું તે વખતે મેં મનમાં, અહંકાર થયો એમ.

ના મનમાં;

રહ્યું મનમાં એમના ઠસી, અમ જેવી ખીજ નથી સતી.
હવે કર્યા ત્રણેએ અહંકાર, તેથી આવ્યોરે વિચાર.
જાણી બોલ્યો માતા મારી, આ વાત કેમ ઉચ્ચારી;
રહ્યો હંકાર તમારા મનમાં, શું સતી નથી ખીજ જગમાં.

હું અહંકારીને પ્રભુ આપો મદ હમારો પ્રભુ કાપો.
 ૩ ગ્યો ત્યાં થકીને અહીં આવ્યો. જ્યો કામમાં મારા દાવ્યો.
 ૪ તપાત્યતિતું તમે પાળો, લોહ ચણા સેકી આલો.
 ૫ ત વ જોલ્યાંસતી ત્યાં એવું નથી શકતી કામ કરું એવું
 હો. ૫ રૂપીજી તણીરે કૃપાય; તો તો કાંમ એ મુજથી થાય;
 જો રૂપીજી આગાના રે કરે તો તો કાંમ તમારું રે શરે.

હાવી રીતે નારદે પ્રેમ પુર્વક દંડવત કરી માતાજીના
 સનમુખ એ હાથ જોડી ઉભા રહ્યા. એટલે અનુસૂયાએ,
 પોતાને ત્યાં પરમ રૂપી. નારદજીને પધારેલા જોધ. પોતાની
 પર્ણ કુટીકા પાવન થઇ જાણી. સારો આદર સત્કાર કરી
 વિધી પુર્વક પુજન કર્યું અને આવાગમન પુછ્યું.

ના.—હે જગત જનુની સતીનો અવતાર હું આપની
 પાસે મારી એક ઇચ્છા પુરીપુર્ણ કરવા આવ્યો છું.

અ.—અહો પ્રમ પુત્ર નારદ એવી તે આપની
 શી ઇચ્છા છે.

ના.—માતૃ શ્રી સાંભળો હું થોડા સમય ઉપર અ-
 મારા માતૃ શ્રી અને જગત જનેતા લક્ષ્મીજી પાર્વતી અને
 સાવીત્રીને મળવા વૈકુંઠમાં ગયો હતો. ત્યાં ગયા પછી
 તેઓએ મારો સારો આદર સત્કાર કરી મને પ્રશ્ન પુ-
 છ્યો કે હે મહામુની તમારી ત્રણ લોકમાં શરવાતી ગતી
 છે. માટેકહો ત્રણે લોકમાંથી એકે લોકની સ્ત્રી અમારી
 બરોબર શીયળ સાધવી તેમજ અમ કરતાં વધે તેવી
 સુખરૂપે છે. એવી તમે કોઇ પણ જગોએ નજરે
 પણ જોધ છે કે તે હમારા શીયળ સુખને ટક્કર મારેને
 પોતાનું શીયળ સુખ ચડતું રાખે. ત્યારે મેં તેઓને અહં-
 કાર થયેલો જાણી ઘણું સમજાવ્યાં છતાં તે નહીં સમજ્યાં
 ત્યારે મેં કહ્યું તમારા કરતાં અધીક છે. એમ કંઈ મૂઠી

સુન્ય નથી. અને જો તમે એમ કહો છો કે અમારી બ-
રોબરી કોઈ કરી શકે એમ નથી તો લો આ લોહ ચણા
શેકી આપો. જેથી તે સેકવા તેમણે કર્યું અને ચણા સેક-
વા ગયાં પણ ત્યાં ઘણુંએ કર્યું પણ ચણા સેકાયા નહીં ને
નાસી પાસ થઈ બહાર આવી. વધારે ગર્વ ધરી બે-
લ્યાં કે એ ચણાને શેકવા કોઈ શક્તીમાન નથી ત્યારે મા-
તુશ્રી મેં કહ્યું નથી કેમ, છે, ત્યારે તેમણે મને સેકાવી
લાવવા આજ્ઞા કરી. જેથી માતુશ્રી હું આપની પાસે
આવ્યો છું તો આપ મને શરણે રાખી મારી લાજ રાખે
કે જેથી માઈં બોલેલું વૃથા થાય નહીં. તે માઈં માપ રહે.

અ.—અહો બ્રમ્હ પુત્ર નારદ તમારું કહેલું સત્ય છે.
તથાપી હું પાતિવ્રત્ય પાળવા વાળી એટલે મારાથી મારા
સુભેચ્છક પતિની આજ્ઞા સીવાય બીજાકુલ એવા બટપટ્ટીયા
કામમાં ઉશ્ચ રહેવાયજ નહીં ને મારા પતિ જાણે તો મારા
પર રોપ લાવી મને શ્રાપ આપે છતાં પણ હું શેકી આપું
એટલે તો વૈર બીજ રોપાવાનું ને ગર્વ છે તેથી બમણો
ગર્વ કરશે. અને તેમાંથી કાંઈ નવા જુની થાય. માટે મારા
પતિની આજ્ઞા હોય તો તમારું કામ બને નહીં તો હું
પતિ આજ્ઞા સીવાય લાચાર છું. જ્યારે નારદે આ સર્વ
બીના સતી પાસેથી સાંભળી એટલે નારદને હીંમત આવી
અને બેલ્યા કે બહુ સાઈ માતાજી હું હમણાજ મહામુની
અત્રી પાસે જઈ આજ્ઞા લાઉં છું. એમ કહી અનસયાને
દંડવત કરી પોતે જ્યાં અત્રીરૂપી નીત્ય કર્મ કરતા બેઠા
છે ત્યાં આવ્યાં.

અ.—ત્રી પાસે નારદ આવ્યા નમસ્કાર કરી ઉભાજી
ને ત્યાં ધ્યાનથી પરવારી મુનીએ નારદને આદરદીધાજી

સા. અ રે નારદજી ભલે પધાર્યા મમ ધામ પાવન કીધાંજી

હા. ર હોતમ મમ આશ્રમે એમ કહી અર્ધ પાદ પુજા કીધાંજી

સ્ત્રા. જી પો નારદજી ગતી તમારી ત્રીલોકમા ફરવાની

નહીં તેથી કંઈ તમ અજણ્યું કહો વાત જે જાણીજી

ના-વિ ચાર કરી નારદજી બોલ્યા એક વાત છે કેહવાની

ગ વં ચઢ્યો જગત માતાને યુક્તી કરો તે ઉતરવાની

અ-રે નારદ એ શું બોલ્યા નહીં શકતી એ એમ કરવાની

જીવ જાય પણ એમ ના થાયે બીજી વાત શી કરવાની;

ના-જ્ઞાન દ્રષ્ટિએ વિચાર કરોને પ્રભુતણી ઇચ્છા કેવી.

ભુમ ચોધડીયું શીદ વીતોછો કરો વાત મારી કહેવી;

અ-ઓ નારદજી શી છે આજ્ઞા પ્રભુ રૂઢ્ય તમને જાણું.

નેક તમારો રહેવા કાજે, જે કહો તે હું માતું;

જે કહેશો તે કરવાનો નહીં વચન તમ લોપું.

વિચાર કરી નારદજી કહેશો જે માગો તે હું આપું

ના-રીઝ્યા નારદ અને મુખ બોલ્યા લોહ ચણા સેકાવી આપો.

તેવી આજ્ઞા કરો સતીને જેથી રહેશે તમ અમ માપો

જ્ઞાની રૂપીએ સતી બોલાવી ચણા સેકવા આજ્ઞાના આપી

નમસ્કાર કરી પતિજ્ઞાના સતીએ શીરે સ્થાપી.

કરી નમસ્કાર નારદ રૂપીને અનસૂયા ધરમાં આવ્યાં.

હવે જ્યારે અનસૂયાએ નારદ પ્રત્યે કહ્યું કે એ

મારાથી પતિ આજ્ઞાના સીવાય ન અને તેજ વખતે ના-

રદજીને હિમત આવી અને હર્ષના આવેશમાં આવી જઈ

માતૃશ્રીને ઠંડવત કરી અત્રી જ્યાં નીત્ય કર્મ કરતાં બેઠાં

છે ત્યાં આવવા નીકળ્યા. અને જ્યાં નારદના આવતાં પે-

હેલાંજી રૂપી પોતાના નીત્ય કર્મમાંથી પરવારી બેઠા હતા

તે મને દુરથી નારદને આવતા જોયા જેથી તરતજ તેમ-
નો આદરસત્કાર કરવા સામા ગયા અને રૂપી નારદનો
સારો આદરસત્કાર કરી વીધી પુર્વક પુનઃ કરી કહ્યું કે
હો નારદજી આપ બંધે પધાર્યાને આપ પધારવાથી મારી
પર્ણકુટીકા પણ પાવન થઈ. અને આપના દર્શનથી હું
પણ પાવન થયો. કહો હવે આપનું આવાગમન કેમ
થયું છે ને વળી આપની ગતી ત્રણ લોકમાં ફરવાની છે
તો કંઈ નવા જુની જાણતા હો તો તે પણ કહો.

ના—અહા રૂપીને કેવો શાન્ત સ્વભાવ છે અને વ-
ળી એમનું જોલણું પણ કેવું સમ્યક્તા ભરેલું છે. વાહ ધ-
ન્ય રૂપી ધન્ય રૂપી ધન્ય છે અને વળી જે કામ હું કરવા
આવ્યો છું તેનો તો પ્રશ્ન કરવાનો વખત તમારો તો આ-
વ્યોજ નહીં. ને ઉલટોજ અતિ ભાવે કરી મને નવાજ નવા
જુના સમાચાર પુછ્યા. તો હવે મારે શું કામ ન કહેવું. જરૂર
એમને જણાવવું જોઈએજ જે એમને નહીં જણાવું તો
પછી મારું કરવા આદરેલું કાર્ય કેવી રીતે પુરૂ થશે મા-
ટે લાવ હવે તો કહીજ દંઉ. શરી શરી આવો વખત નહીં
આવે. વિધ્યું તે મોતી હે મહાત્મા જુવો હું કહું છું તે
એક ચીત શ્રવણ કરો. આજથી થોડા સમય પર હું વૈ-
કુંઠમાં જગત જનેતાઓને મળવાની ઉમેદથી વૈકુંઠમાં ગયો
હતો જેવો હું ત્યાં ગયો ને મેં જોયું તો ત્યાં તમામ સ્વ-
ર્ગની સખીયો અને રૂપી પત્નિયોનું મડળ ચીકાર ભરાઈ
રહ્યું હતું અને તેમાં ધર્મના સંબંધમાં તેમજ પતિ પ્રત્યે
સ્ત્રીયોએ કેવા નીચમ પાળવા એ વિષયોપર કેટલુંક વ્યા-
ખ્યાન ચાલતું હતું જેથી એક બાજુપર ઉભો રહી સાંભ-
ળવા લાગ્યો કારણકે હું તો મળવાની ઉમેદથી ગયેલો અને

ત્યાંતો આવી રીતના બધાં બેગાં થયલાં એટલે તેઓ વચ્ચે
 મારે જવું એ ધણું અઘટીત છે તેમજ પુરૂષોનો ધર્મ
 પણ એજ છે કે જ્યાં ધણી સ્ત્રીયો બેગી થઈ હોય ત્યાં
 પુરૂષે કદી પણ જવું નહીં તે પ્રમાણે હું ત્યાં ન જતાં
 બાજીપર તેમની વેરાવાની રાહ જોતો બેઠો એટલામાં તો
 એકાએક તેઓ માંહે માંહે લડવા લાગ્યાં જે પરથી પેલી
 આવેલી સતીયો રૂપી પત્નિયો વેરાવા લાગ્યાં ને હું અં-
 દર દાખલ થયો. એટલે ત્રણે જગત જનેતાઓએ મને જો-
 યો એટલે ધણા આદર સત્કાર સાથે મારી પુજા વિગેરે
 કરી એટલે મેં પણ તેઓનો વિનય પૂર્વક દંડવત કયો.
 ને પછી લડવાનું કારણ હું પૂછવા જતો હતો એટલામાં
 તો તેજ બોલી ઉઠ્યાં કે અહો નારદમુની તમે શ્રીપ્રજ્ઞના
 હૃદયને જાણો છો અને વળી તમારી ગતી ત્રણે લોકમાં ફ-
 રવાની છે. તો અમારાપર કૃપા કરી કહો કે ત્રણે લોકમાં
 કોઈ અમારા જેવી શ્રેયણ સાધ્વી સુખી શક્તી છે. અને
 તેને તમે નેત્ર વડે નીહાળી છે અને જો નીહાળી ન હોય
 તો કર્ણએ સાંભળી પણ છે. જો સાંભળી હોય યાજ્ઞેષ્ઠ હો-
 યતો તે કૃપા કરી કહેશો ત્યારે મેં કહ્યું માતાજી આ આ-
 પ જે બોલો છો તે વૃથા છે ને તમને અહંકાર થયો છે
 માટે માતૃશ્રી હવે એ પ્રશ્ન રહેવા દઈ આ પુત્રને બીજો
 કોઈ પ્રશ્ન કરો કે તેનો ખુલાશો આપું એમ ધણી ધણી
 વારમેં સમજાવ્યાં છતાં તેઓ ન સમજ્યાં ત્યારે મેં કહ્યું
 જ્યારે તમે નથી સમજતાં ત્યારે જીવો માતૃશ્રી આજે તમે
 અહંકાર ધરો છો તે તદ્દન વૃથા છે) કારણકે તમે તો શું
 પણ તમથી અધીકા અધીક આ પૃથ્વીપર છે એમ કંઈ
 પૃથ્વી શુન્ય નથી. અને જો તમે તમારા સ્ત્રીયણનો પ્રતા-

પ અભીમાને કરી એટલો બધો બતાવતા હોય તો આ લોહ ચણા શેકી આપો તો હમણાંજ તમારા છેલા પ્ર-
શ્નનો ખુલાશો આપું તે વાત તેમને કબુત્ર કરીને ચણા શેકવા ગયાં પણ દૈવધચ્છા બળવાન કે તેમનાથી બીલકુલ ચણા ઉના પણ થયા નહીં તો શેકવાની તો વાતજ શી ને પાછા મને આપ્યા અને તેની સાથે અહંકાર કરી બોલ્યાં કે એ ચણાને શેકવા કોઈ શક્તીવાન નહીં થાય કારણકે વજનના છે. ત્યારે મેં કહ્યું કે લાવો હું શેકાવી લાવું જેથી હું આ લોહ ચણા સેકાવા અહીં માતૃથી અનસૂયા પાસે આવ્યો છું તો હે રૂપી કૃપા કરી તમે સ-
તીને આજ્ઞા આપો કે તે ચણા મને શેકી આપે જેથી જગત માતાઓનાં થયેલાં અહંકાર દુર થાય.

અ—અરર શું નારદજી આપ આ શું બોલ્યા એવી સદ્ગુણી શીયળ શાધ્વીયો અને વળી જગત માતાઓ ઉપરતો મારેથી અધરીત પગલું કેમ ભરાય. એતો તદન ગેરવ્યાજબી દેખાય કારણકે ગમે તેવાં પણ મોટાં છે' ઠી કરી ઘડાને ફાટે પણ ઘડાથી કંઈ ઠીકરી ન ફેરાય, બગ મીનને ગળે પણ કંઈ મીનથી બગને ન ગળાય, ઉંદર બીલાડીને મારે એ વાત કદી સાંભળી છે. નહીં નહીં એ ગમે તેવાં પણ આપણા જગત માતા થાય અને તેનાપરજ નો પુત્ર હાથ કરે તો પછી દુનીયામાંના શું ન કરે એતો નેવનાં પાણી પણ મોભે કદી ચડ્યાં જોયલાં છે. તો પછી મારાથી એવાં અધરીત પગલાં કેમ ભરાય માટે નહીં નહીં મારાથી એમ કદીજ નહીં બને અને કદી બને તોપણ શું મારે તેમની સાથે વૈર કરવું માટે હે નારદમુની અમ-
ને એવી ખટપટમાં ન જોડતાં આપ જે કારણસર આવ્યા હોય તે કારણ તમારી પાસ રહેવાદષ્ટ પધારો.

ના—જ્યારે આવું અત્રીનું ખોલવું સાંભળ્યું એટલે નારદ ગભરાવા લાગ્યા અને મન સાથે કહેવા લાગ્યા કે હરી હરી આજ શું મારું રૂપી અપમાન કરશે અને જગત માતાઓ એમને જે વૃથા ખોલો કહ્યો છે તે ખરું થશે પણ લાવ રૂશીને ફરી એકવાર કહી જોઉં.

ના—હે માહા મુની આપનું કહેવું યથાર્થ ખરું છે તથાપી આપ મારા પર કૃપા કરી એકવાર જ્ઞાન દ્રષ્ટીથી ન્યાણી જીવો કારણ કે આપ તો જ્ઞાન દ્રષ્ટીએ કરી સર્વ જાણવાવાળા છો માટે જીવો કે શ્રી પ્રભુની એ કાર્યમાં શ્રી ઇચ્છા છે એટલે તમોને ખાત્રી થશે અને આવું શુભ ચોધડીયું આવેલું નહિ જવા દેતાં દેવીને આજ્ઞા કરશે કે તેમને ચણા શેકી આપે.

અ—હા નારદજી તમારું કહેવું એ વાસ્તવિક છે તો જરા થોભો એમ કહી પોતે જ્ઞાન દ્રષ્ટીથી ન્યાણવા લાગ્યા અને જોયું તો શ્રી પ્રભુની પણ સતીયોનો ગર્વ ઉતારવાની ઇચ્છા છે જ્યારે આવી રીતે રૂશીને ખખર પડી એટલે રૂશી ખોલ્યા કે જ્યારે દેવની ઇચ્છા એમજ છે તો પછી મારે ચણા શેકાવી આપવામાં શો દોષ છે હે નારદ મુની કહો કહો શું સતીને આજ્ઞાનાજ કરવાની છે ને ખરેખર તમે શ્રી પ્રભુનું હૃદય જે નારદ છો તે ખરેખરજ તમે શ્રી પ્રભુનું મન અને શ્રી પ્રભુના મનને જાણવા વાળા છો તો હે નારદ મુની હું તમારા પર ઘણો પ્રસન્ન છું એમ કહી અતિપ્રેમ કરી સતીને ખોલાવ્યાં અને પેલા ચણા શેકી આપવા આજ્ઞા કરી. જેથી સતી પતિ આજ્ઞાને સ્વાધીન થઈ ચણા લઈ ઘરમાં ગયાં ચૂસ સળગાવી શ્રી પ્રભુની સ્તુતી કરવા લાગ્યાં. હે વિશ્વંબર હીનદયાળ આ ચણા શેકવાને હું શકતીવાન નથી તથાપી શેકવા માટે નારદ લાવ્યા છે તો હે કૃપા-

નાથ તમારીજ કૃપા વડે કરી હું ચણા શેકું છું તો મારા પર કૃપા કરી આ વજ્ર જેવા ચણા શેકવાની શક્તી આપો જેથી જગત જનેતા જે શક્તીયો કહેવાય છે તેમની પાસે નારદનું માપ રહે માટે હે પ્રભુ નીર્વાધને માફ કાર્ય પરીપુર્ણ થાય હે જગત નીયંતા હુંતો એક પામર છું, ને મારાથી કંઇજ બની શકતું નથી. કર્તા હરતા ઇશ્વર પોતેજ છે તો હે વૈકુંઠધીપતિ વિશંખરનાથ આ સતીનું પણ કાંમ કરવું અને લાજ પણ રાખવી એ તમારાજ હાથમાં છે.

ગાયન. તમે ગરીબ ગોવીંદની વારરે.

અરજ શુણો વૈકુંઠ પતિ નાથરે, વીનવે છે આ નારી.
લક્ષ્મી પતિ રાખીયે લાજરે, આવો ગરૂડે પધારી;
પડયું કાંમ આ સમે તમ તણુરે, રહાય કરો શ્રી મોરાર.
શીયળ સાધ્વી રહી શરણે તમારે, વીનવે વારંવારરે. વિનવે.
જગત જનેતાને મદ થયોરે; આવ્યા નારદ મુજ પાસ
તેમને લોહ ચણા શેકી આપવારે, હરજી મુજને ઉરમાં આશરે. વિ.
છખીલાજી હવે આવીયેરે, રાખવા સતીની લાજ;
મ્હેર કરી ભુધઃજી પધારોરે, તો સરસે સઘળાં કાજરે [વિ.
હીરણ્ય ગર્ભનું નામ જપતાં, ચણા શેકવા તે લાગ્યાં.
તે સતીની લાજ રાખવા કાંમ પ્રભુએ પોતે કીધાં
નીરવીધને ચણા સેકાયા તે લઈ નારદને આપી દીધા.

આવી રીતે માતૃશ્રીએ ચણા શેકી લાવી નારદને આપ્યા એટલે નારદ અતિ હર્ષમાં આવી જઇ કહેવા લાગ્યા કે સત્યનો જય છે અને પોતે જવાની આજ્ઞા માગી.

મન હરખતાં નારદ મુને રૂપી પાસે આજ્ઞા માગી
નેક રાખ્યો શ્રી હરીયે માહરો, તમે મારી નોક રાખી;

ત્યારે અત્રી બોલ્યા કે નારદજી હમે શું તમારી નોક રાખવાના હતા કર્તા હર્તા તો તે શ્રી પ્રભુ વિશંખર

નાથ છે અને તેનીજ કૃપા વડે પણ આ ચણા સેકાયા છે
માટે હવે આપ ખુશી થઇ પધારો અને વળી કોઇ વખત
કંઈ કાર્ય અર્થે પધારવું થાય તો પધારી આ પશુંકુટીકા પા-
વન કરજો એટલે નારદ ત્યાંથી વિદાય થયા અને રસ્તે
વિચાર કરવા લાગ્યા કે હવે મારો પણ વખત આવ્યો
છે માટે હવે મારે પણ યુક્તીથી માતાઓને ખુબ ચઢાવ-
વાં અને શીયળ શાધ્વીને સંતોષવા પણ કંઈ એમ સંતો-
સાય નહીં અને એમ ભક્તનો મહીમા પણ વધે નહીં જો
કંઈ પ્રભુઓ એ ખટપટમાં જોડાય ત્યારે તો સંકતીયોને થ-
યલો અહંકાર પણ દુર થાય અને ભક્ત શાધ્વીનો મહીમા
પણ વધે માટે બ્રહ્મ હવે તો આપણે ગમે તમ કરી દેવ
સતીયોને લડાવવાં અને તે ટંટો જોઈ ઘણા દીવસથી
ટંટાનો તેમાં વળી હું પણ ભુખ્યો છું તે ભુખ ટાળવી.

ગાયન. ચાલો દર્શન ભોજન કરશું.

વાહવા શારી લહેજ પડશે, શરખા શરખી જોડી મળશે
બોલ્યું માં મેં તો પાલ્યું, ઘાલી મોટી હામ,
અનસૂયાની લેવા પરીક્ષા ભોળવું, સતી આમ. વાહ.

ત્રણે સતીયોને ખુબ લડાવું, કામ કંઈ એનેટ
ત્રણે દેવો ભેગા થઇને ઉડાવો, સતીની વેડ વાહ.

સ્ત્રી હઠથી હારી તેવો, જાસે, ગમ્મત પડશે ખુબ
ઝગડો જમતો જોઈ આજે, ભાંગીશ મારી ભુખ વાહ.
હું કંઈ પણ કોઇ ન કરશો ધધો મારો એહ

ભગો કહે વિનવીને આજે, કરશે તેતો જાસે નહિં તેહ વા.

એમ વિચાર કરતાં કરતાં શ્રી વિષ્ણુનું નામ સ્મર-
ણ કરતા વડુંઠમાં જનુનીઓ પાસે આવવા ત્યાંથી રસ્તે
પડ્યા. હવે રસ્તે પડેલા મહામુની નારદજી થોડાજ વખ-
તમાં શ્રી પ્રભુનું સ્મરણ કરતા વડુંઠમાં જ્યાં દેવીઓ બેઠાં
હતાં ત્યાં આવી પહોંચ્યા.

પૂરીચ્છેદ પાંચમો.

બીતી.

ભાખતા શ્રી હરીનું નામ, પોતે આવ્યા જનુની પાસે;
વળી નમસ્કાર કરી બોલ્યા, લ્યોસેક્યા ચણા સતીયે હુલાસે.

ગાયન. લલે લાલ તમાચો.

નાખ્યા ચણા ત્રણે પાસ, શકતી વીસ્મય થયાં રે. (૨)
પુછ્યું ત્યાં નારદને એવું કાણે ચણ્યા આ સેક્યા.
રીઝતાં રીઝતાં નારદ બોલ્યા સુન્ય નથી કંઈ દુનીયા. નાખ્યા.
કીધી માયા શ્રી હરીએ, તોડવા ઝાઝું ઝેર;
ધીરજ ધારી પુછજો તમે, જ્યારે પીતા આવે ઘેર. નાખ્યા.
તે વખતે નામ સુણીને થાશે મનમાં ખુશ
વિદાય થયા પોતે નારદજી; જોથીપહોંચે મનની હુંશ. નાખ્યા.

જ્યાં આવી રીતે કહી નારદજી જવા લાગ્યા ત્યારે દે-
વીયો તેમને ખુમો પાડી પાછા આવવા માટે વિનવવા લાગ્યા.

ના—હે માતૃશ્રીયો મેં મારી ૪૨જ બખવી છે
હવે તમારી પાસે આવવાની કંઈ જરૂર નથી. જો મારા
પર હજી પણ તમને વિસ્વાસ ના આવતો હોય કે દુની-
યામાં શીયજ શાધ્વી નથી તો તમે તમારા પતિયોને મો-
કલી તેની પરીક્ષા લેવડાવો કે થાય તમારી ખાત્રી.

હે—નારદ તમારું બોલવું સત્ય છે પણ, તેમના
કહેતા પહેલાં આપજ કૃપા કરી તે શાધ્વીનું નામ જરા
જણાવો તો ધણું સાઈ કારણ કે જો તમારા તરફથી જા-
ણવામાં આવે તો પછી અમને તેમની સાથે બાઝતાં ફાવે.

ના—હા ત્યારે, મારે ક્યાં ના છે.

ગીતી.

પાર્વ—નહી નહી નારદ તમે કહેંને નામ તે નારીનું
 શીયળ શાધ્વી કહાં રહે છે શા માટે રાખો તમે છાનું
 તમ પીતાને પણ પુછશું, પણ પ્રથમ કહો ધીરધારી
 સરશાષ્ઠ અમથી શું કરે એ, દીઠી ખુબી અમે ભારી
 માટે પુત્ર કર કૃપા દ્રઢી, આ જનેતાપર તારી.

સાધી—અરે પુત્ર નારદજી જરા આપ વિચાર કરો
 કારણકે તે શીયળશાધ્વીનું આપેજ અમારી સાથે ઉપરાણું
 લઇ તેની ઉપમાં વધારી અને ચણા પણ તમોજ સેકાવી
 લાવ્યા માટેજ કૃપા કરી તે શીયળશાધ્વીનું નામ અમને
 જણાવે કે કઇ શીયળશાધ્વી અમારા કરતાં વધી કે તેને
 આ લોહ ચણા સેકી આપ્યા.

ના—માતૃશ્રી ખરેખર તે તમારા કરતાં વધારે શી
 યળશાધ્વી છે ને આપ જ્યારે મારા મુખથી તેનું નામ
 શ્રવણ કરવા ઇચ્છા રાખો છો તો તો સાંભળો તેનું નામ
 પણ જુવો સાંભળ્યું નામ કે તમો ઠરી નહીં બેસો ઠાંમ
 પછી તમારી ઇચ્છા હોય તો કહું નહીતો મારા પીતા-
 જોને પુછજો.

લક્ષ્મી—મને ગમે તેમ થાય ઠાંમ નહી બેસીયે તો
 હમે નહી બેસીયે પણ તમો કહો તો ખરાં હવે જ્યારે
 પેલા રાજાને કંઈપણ સંતાન ન હતું ત્યારે તેને મોટા મો
 ટા બ્રાહ્મણોની સભા ભરી જોવડાવ્યું કે મને સંતાન કેમ
 થતાં નથી.

બ્રા—રાજાનં એતો દેવ ઇચ્છા છે થવું કે ન
 થવું એ હમારા હાથમાં નથી. પણ જુવો તમે મોટા મો
 ટા યજ્ઞ કરી શ્રી વિષ્ણુને રીઝવો તો કંઈક તે પ્રસન્ન

થઇ તમેને સંતાન આપે ત્યારે તે રાજાએ તે બાલકો
 નું કહેવું બ્યાજખી જાણી પોતે મોટા મોટા યજ્ઞ કરાવી
 વિષ્ણુ ને રીઝવ્યા ત્યારે વિષ્ણુ તેમના પર પ્રસન્ન થયા
 અને તે વૃદ્ધ રાજાની રાણીને સારો દીવસ બતાવ્યો હવે
 એમ કરતાં દશ માશ પુરા થયા એટલે પેલી રાણીએ એ
 કે પુત્રીનો જન્મ આપ્યો જેની ખબર રાજાને થતાંજ ધ-
 ર્ણો હર્ષમાં લીન થયો હવે તે પુત્રી છ દીવસની થઇ ત્યા
 રે રાજાએ તેના જન્મ અક્ષર કરાવવા પોતાના રાજા જે
 શીને બોલાવ્યા આ રાજ્ય જેથી ધણા અભીમાની હતા
 હવે તેમણે આવી પેલી પુત્રીના જન્મના ગ્રહો જેઈ જ-
 ન્માક્ષર કરવા શરૂ કર્યા જે વખતે જન્મ અક્ષર પુરા
 ખરોખર ગણતરી કરી લીધા ત્યારે તેમાં એવો નીર્ણય
 થયો કે જે પુરુષ આ પુત્રી સાથે પરણે અને જે તે
 ગરીબ સ્થિતીનો હોય તો તરત રાજ્યપાટ મળે અને તે
 ચક્રવર્તી થાય અને ધણું સુખ ભોગવે અને જે રાજા
 પરણે તોપણ તે ચક્રવર્તી થાય એમાં શંકા નહીં કારણ
 કે શ્રી વીષ્ણુએજ એ કન્યા રાજાને આપેલી એટલે
 તેના ગ્રહો એવા બળવાન હોયજ હોય જ્યારે બ્રહ્મણ પો
 તે એ પ્રમાણે નીર્ણય કરી ને પોતે ઇચ્છા કરી કે જે
 એ પુત્રી સાથે હુંજ પરણું તો આ ભીક્ષાવર્તી કરવી
 મટે અને રાજ્યપાટ મેળવી ચક્રવર્તી થાઉં માટે જરૂર હું
 જ એ કન્યાને ગમે તે રસ્તે પરણું પરણું ને પરણું રા-
 જાને અવળું સમજાવવો એ મારુંજ કામ છે બસ હવે
 હું રાજા થઇશ. જેઉં પછી મારું નામ કોણ દે છે એમ
 એ પેલા મહારાજે અભીમાને કરી ઇચ્છા કરી. કહો એ
 ને પ્રભુ કેમ ગમે જ્યારે આ પ્રમાણે ધણોક વખત થયો

એટલે પેલા રાજાએ પેલી પુત્રીના જન્મ અક્ષર વિષે પુછ્યું કે કેમ મહારાજ કંઈ ખુબ ઉડા વીચારમાં છો કેમ પુત્રીના ગ્રહો કેવા છે અને પુત્રીના જન્મ અક્ષરમાં શું શું છે એટલે બ્રાહ્મણ જોસી તરત બોલી ઉઠ્યો કે રાજાને શું કહું કહેતાં જીભ ઉપડતી નથી પણ કથા સીવાય છુટકો નથી માટે સાંભળો એ પુત્રીના જન્મ વખતના ગ્રહો એવા કનીષ્ઠ છે કે જ્યારે પુત્રી બરોબર સવા માસની થાય કે તરતજ આપને બંધન કરાવે માતા મરે રાજ્યપાટ પરહાયે કરાવે અને છેવટ આપ બંધી ખાને સડી સડી મરે. જ્યારે રાજાએ આ પ્રમાણે તે બ્રાહ્મણનું બોલવું સાંભળ્યું એટલે રાજાને ઘણુંજ દુઃખ પેદા થયું અને બ્રાહ્મણ પ્રત્યે બોલ્યો કે ત્યારે હવે એ પુત્રી ને શું કરવી મારીયે છીયે તો ઇશ્વરી નીયમનું ઉલ્લંઘન અને બાળહત્યા એ થાય છે માટે કહો; ત્યારે પેલો અભી માની બ્રાહ્મણ બોલ્યો કે હે રાજાને એમ મુંઝાવો છો શું જીવો એક કાષ્ટની પેટી કરાવી તેમાં સારી ગાદીયો જડાવી તે પુત્રીને તેમાં ઘાલી ઉપરથી તાણુ વાશી કુંચી તેની સાથેજ બાંધી ગંગાજીના ચઢતા પુરમાં મુકીદો એટલે તમોને કંઈ દોશ નહીં લાગે અને તમારે માથેથી સર્વ વિઘ્ન ઉતરી એ પુત્રીને કોઈ કાઢશે તેના પર તે વિઘ્નો પડી તેને નહશે; અવળો રસ્તો રાજાને બતાવો પોતે ત્યાંથી પોતાના મકાનપર આવ્યો અને પેલા રાજાની પુત્રીની પેટીની રાહ જોવા લાગ્યો હવે પેલા રાજાએ તરતજ તે પ્રમાણે કરાવી પેટીને મંગાનાપુરમાં મુકવા મોકલી દીધી તે પેટી પેલા બ્રાહ્મણે માણસોને માથે લઈ આવતાં જોઈ કે તરતજ તેની પાછળ પડ્યો એટલે મંગા નદી પાસે તેઓ ગયા અને પેલા માણસોએ ખુબ ઉડે જઈ

પેલી પેટી ગંગાજીમાં મુકી જીવી પેટી મુકી તેવીજ તે
હારમાં પડીને ખેચાવા માંડીને પેલાં માણસો તો ચાલ્યા
ગયાં અને બ્રાહ્મણ પેલી પેટીને લેવા સાર કાંઠે કાંઠે ચા-
લવા લાગ્યો. આવી રીતે તે બે એક ગાઉ ગયો પણ પોતા
ને તરતાં આવડતું નહોતું જેથી પાણીમાં પણ પડી કહા
ડી શકાય તેમ ચલી પણ નહોતું હવે બ્રાહ્મણ પણ ચા-
લવાથી થાકી ગયો હતો ત્યારે પણ નારદે સતીયોને સ-
મજાવ્યાં છતાં પણ ન માન્યું ત્યારે કહું સાંભળો

ગાયન. સર્વેયા ૩૧ ત્રીશા.

ધન્ય ધન્ય દીવસ આજે મારો માંડ્યો તમે બહુ સારો વાદ
ખડું કહેવા ધણોજ ખુશી નહીતો બેસે વૃથા અપવાદ,
શીયળ શાધ્વી લક્ષ્મીજી કહું હું તે ધરી દ્યોને તમે ધ્યાન
તમ કરતાં અધીક પૃથ્વીમાં જુલાવે સધળાતું બાંન
નેત્રે જે મેં જોઈ નારી, તે તમ સર્વમાં અધીક ધારી;
તે પ્રેમદા અત્રીની નારી, શીયળ શાધ્વી સુખી પૃથ્વીમાં ભારી
સતી અનસૂયા સમ નહી બાળી, પૃથ્વીમાં જઈ જીવે ન્યારી
અંહકાર ધરી શું વદો છો માતાજેને સાદ્યક છે જગત્રાતા

આવી રીતે જ્યારે સકતીયોને સમજાવ્યાં છતાં ન
માન્યું ત્યારે અતિ ક્રોધાવેશમાં આવી જઈ. તે સતીયોને
નામ જણાવી શ્રી હરીનું સ્મરણ કરતા ચાલ્યા, હવે જ્યા-
રે આવી રીતે નારદ ક્રોધ કરી ચાલ્યા ગયા ત્યારે ત્રણે
સકતીયોને અધીક ગર્વ ઉત્પન્ન થયો. ને કહેવા લાગ્યા કે
હીક છે નારદજી હાલતો તમોએ તે સતીને એમારા ક-
રતાં અધીક ઉપમા આપી છે, પણ હવે જોઈએ છીએ કે
એ ઉપમા કેટલી વાર રહે છે, જ્યાં સુધી એ શીયળ શા-
ધ્વીના સીયળનો ભંગ કરી તમારી આપેલી ઉપમા તમારા
જ મુખમાં પાછી ન ધાલીએ તો અમે શાધ્વીયો લાંચન
લાગે.

લ—કહો બેનો હવે કમ કરીશું. આ આરા બો-
લવામાં કંઈ તમોને સમજ પડે છે.

સામા—ના બહેન ના.

લ—ત્યારે જુવો બહાલ તે આપણા મો આગળ
આ લોહ ચણા જે આપણુથી ન સેકાયા. તે એમને આ
પડે ત્યાં નારદ જોડે સેકી મોકલ્યા, જુવો જરી પણ એને
આપણી સરંમ પડી કે તરત પોતે પોતાનું પોત પ્રકાશ્યું
અને આપણને એના કરતાં હલકાં પાડવાની ઇચ્છા કરી
કેવી હલકાઈ બતાવી તેતો ઠીક પણ વળી નારદને હાથ
પાછી તે વાત મઘ એટલે ઠામે ઠામે ઠામ ઘેર ઘેર જે
આપણે કંઈ નહી કરીયે તો આપણને હલકાં પાડવામાં
કયાસ રાખશે નહી માટે હવે આપણે શી યુક્તી રવી.

સા—બહેન આપનું કહેવું તદત વ્યાજબી છે મા-
ટે જરૂર જરૂર કંઈ પણ યુક્તી પ્રયુક્તી કરી તેના શીયળ
નો ભંગ કરાવવો એટલે થયું નહી તો જે કંઈ પણ યુ-
ક્તી આપણે નહી કરીયે તો આ ત્રણે લોકમાં નારદ વ-
ગાવશે જેથી આપણું માન્ય ઘટી તેનું વધશે ને આપણો
ભાવ કોઈ પણ નહી પુછે માટે હવે તો જરૂરજ યુક્તી
સર તેના શીયળનો ભંગ કરાવવો.

લ—સલ છે તમારું કહેવું મને પણ એજ રસ્તો
યોગ્ય લાગે છે માટે કરો પ્રતિજ્ઞા કે આપણે આપણા પ
તિયોને તે શીયળશાસ્ત્રીનું શીયળ ભંગ કરવા મોકલવા
અને જ્યાં સુધી ન જાય ત્યાં સુધી આપણે એમની સાથે
કોઈ પણ જાતનો વૈભવ ભોગવવો નહીં. જ્યાં લક્ષ્મીજી
એમ બોલ્યાં કે તરતજ બંને વેતે પ્રમાણે ને ત્રીજાં લ-
ક્ષ્મીજીયે પણ પ્રતિજ્ઞા લીધી અને સાથી જુદાં પડી સૈ
સૈના સ્થળે આવ્યાં.

રીસાવું પતિ સાથે એમ નીશ્ચય કરી ઘેર આવ્યાં
 તે વખતે સ્વયંભુ પશુ ખડાર થકી ધનમાં આવ્યા
 હે સતી હે સતી મુખે કહીને પોકારવા પોતે લાગ્યા
 ગુસ્સામાં સાધ્વી શાને બોલે જાણ્યું કે કંઈ ખડાર ગયા
 રૂદ્રાણીને પોતે બોળતા પાર્વતી પાસે તે તો ગયા
 દયાનીધીએ પુછ્યું ઉમાને આજ કેમ ઉદાસ થયા.
 તમ આગળ આવીને શું કોઈયે નીકટ વચન કહ્યાં
 માહાદેવ પ્રત્યે ઉમા બોલ્યાં રહો તમે અમથી આધા,
 રીતસર વાત કરો અમ સાથે જોયા તમારાં લાડ બધાં;
 માહાદેવ કહે છે શુભો પાર્વતી આમ થવાનું કારણ શું
 નહી જાણું તેથી પુછું કહેવાને હરકત છે શું
 કામની કોધ કરીને બોલ્યાં છે તમથી શું છે અજાણ્યું
 મમ કરતાં સાધ્વી દુનીયામાં કહો નામ તેનું જાણું
 નારદ આવી કહી ગયા છે પ્રભુ આવીને કહેશે.
 પુછું છું કું તેટલાજ માટે કહો સતી તે કહીજ હશે
 રીઝયા શંભુ મનમાં પોતે નારદે આવી હીક કયું
 કરવા અંહકાર શક્તીયોનો ઓછો નારદે શુભ પગલું ભર્યું
 રહીને સ્વયંભુ એણીપેર બોલ્યા સ્ત્રી હઠ હવે નહી કરો.
 શો શાર છે નામ પુછવામાં માટે કંઈક વિચાર કરો.

હવે સર્વ શક્તીથી પ્રતિજ્ઞા કરી પોતાને સ્થાનકે આ
 વી રીસાઈ બેઠીયો છે એવામાં પાર્વતી પતિ રૂદ્ર ને ખડાર
 નીકળ્યા હશે તે પાછા પોતાને સ્થાનકે આવ્યા અને
 આવી જોયું તો ત્યાં કોઈ તેમના જોવામાં આવ્યું નહી
 જોઈ સતી હે સતી તમે ક્યાં છો એમ પોકાર કરવા
 લાગ્યા અને પાર્વતીને શોધતા શોધતા જ્યાં પાર્વતી બેઠાં
 હતાં ત્યાં આવ્યા, અને અતિ લાડપાડે કરી તેમને બો-
 લાવવા લાગ્યા.

પા—જવ જવ હવે અહીંથી આધા ખશા એવા ખોટાં લાડપાડ માહરી સાથે શું કરવા કરો છો.

રૂ—અરે આ શું આજ આ સતીને શું થયું છે. જે હું ક્યારનો ખોલાવું છું તે ન ગણુકારતાં કહે છે આ-ધા ખશા અરે શતી છે શું તેતો કહેશો અને શું મારી ગેરહાજરીમાં અહીં કોઈ આવી તમોને કડવાં વચન કહી સંતાપી ગયું હોય તો કહી નાંખો હું તમારા પર આવો સમર્થ પતિ છું છતાં તમારે આમ શતિ થઈ શોક મગ્ન થયું તે શા કામનું છે માટે જે હોય તે કહો અગર જે આપને કંઈ દુઃખ પેદા થયું હોય તો તે પણ કહો. જ્યાં સુધી હું છું ત્યાં સુધી તમારે કશી વાતે પણ દુઃખી થઈ શોક કરવો નહીં જ્યારે પાર્વતીએ શીવના મુખથી એમ સાંભળ્યું ત્યારે.

પા—હવે મારો વખત આવ્યો છે તો હું કેમ ચુકું જ્યારે મારા કહેતાં પહેલાંજ પોતે ખોટી બધાઈ ગયા છે તો કહેવામાં શું હરકત છે એમ કહી કહેવા લાગ્યા કે હે પ્રાણુવલ્લભ પ્રગટ પ્રભુ મારી આપના પ્રત્યે પુછવા ની ઉત્કંઠા એટલીજ થઈ છે કે મારા કરતાં આ ત્રણ લોકમાં વધે એવી કઈ સીયળ સાધવી છે તો તેનું નામ સું અને તે ક્યાં રહે છે તે કૃપા કરી જણાવશો.

રૂ—અરેરે સતી તે શીયળવતીનું નામ હામ આપ-ને જાણવાની શી જરૂર પડી તે સતીનું નામ લેતાં તો મહા ઉત્પાત થાય એમ છે.

પા—બલે ઉત્પાત થવાનો હોય તો થાય પણ તે-નું નામ તો મારે જાણવુંજ છે માટે તમારે કહેવું પડશે કારણ કે મને નારદે પણ કહ્યું છે કે મારા પીતા તેમનું નામ જણાવશો ત્યારે રૂદ્રના મન

૩—માં ઠસ્યું કે જરૂરજ આ સતીયોને અહંકાર થયો છે તે અહંકાર ઉતારવા આ બધી યુક્તી નારદજીએ જ રચી છે અને પાછી નારદે ઉસ્કેરણી પણ કરી છે જેથી આ સતીને થયેલો અહંકાર થોડાજ સમયમાં ઉતરી જશે તેથી પાર્વતીને સમજાવવા લાગ્યા કે જુવો એમાંથી સારાં ફળ નહીં આવે માટે એ નામ સાંભળવાની હઠ તમે છોડી દ્યો અને વિવિધ વૈભવ મનપર લ્યો.

૫—મને શાર નહીં નીકળે તો મારે નથી કાઢવો ને જ્યાં સુધી માફ ધાયું નહીં થાય ત્યાં સુધી તો મારે કોઈ પણ પ્રકારનો વૈભવ ભોગવવો નથી.

૩—શતી ! જેવી તમારી ઇચ્છા જ્યારે સતીનું નામ તમારે જાણવુંજ છે તો સંભળો આજ કાલે તો ત્રણે લોકમાં અતિ વિખ્યાત અને પ્રકાશીત અત્રિ પતિન પરમ પવિત્ર પ્રભુતી ભક્ત શીયળ સાધ્વી સતી અનસયા છે. અને તેઓએ ધણા વર્ષો સુધી રૂક્ષકુલાન્દ્રીમાં રહી તપશ્ચર્યા કરી હાલમાં શ્રી નર્મદા ત્રણેર પોતાના પતિસહ રહે છે. તેના જેવી તો હું કોઈ જોતોજ નથી. જ્યારે એમ મહાદેવ બોલ્યા કે તરત પાર્વતીજીને કાવતું આવ્યું અને અતિ ગુસ્સાના આવેશમાં આવી જઈ કહેવા લાગ્યા કે—

ગુસ્સે થયાં જ્યારે નામ જાણ્યું, અનસયા તણુ ત્યાં પાર્વતી
રૂઢવ વિશે ત્યાં દેશ આવ્યો, શીયળ ભંગ કરાવું સતી
ગોઠડી જેવી કરી હતી ત્રણે જનેતાઓએ મળી
વિનંતી કરી તે પ્રમાણે પાર્વતીએ સંભુને મળી
કઈ શ્રાપને આવો તમે હે પ્રાણુધાર માહરા
દો માગીયું મુજને એટલું વિશ્વંબરા ગંગાધરા
નોક મારો રાખો નહીં તો, હરેક રીતે હુંય મરું.
ખડકી ચીતા દેહ બાળું જીવીને હું શુરે કશ.

હવે પાર્વતીયે જ્યાં સંકરના મુખમાંથી તે શીયળ શાધ્વી અનસૂયાનું નામ જાણ્યું કે તરતે અતિ કોપીત થઈ કહેવા લાગ્યા કે જીવો સ્વામીનાથ આંખ હમણા જ કહી ગયા કે હું છતાં તમારે દુઃખ શું તો દુઃખ મા. ત્ર આટલુંજ કે તે શું હમારાથી વધે માટે ગમે તે યુક્તી યે તમે ત્યાં જઈ તે શીયળવતીના શીયળનો ભંગ કરી તે ને આપીત કરો.

મા—અરર સતી આપ એ શું બોલ્યા દેવી તમે એતો દાટ વાળ્યો જીવો એમના શીયળનો ભંગ તો હું શું પશુ મારા જેવા અનેક જાય અને તે ગમે તેવા પ્રપંચ કરે પશુ તે શાધ્વી તરત સમજી જઈ તેને ઉલટા આપી કરે તો પછી મારી શ્રી ગુંજશ માટે તમે એવી હઠ ન કરતાં વૈભવો ભોગવી આનંદ કરો તમારે ને તેને શું વૈર છે.

પા—હમારે ને તેને વૈર છે કે નહીં તે હમે જાણી યે તમે શું જાણો પશુ તમે ત્યાં જઈ શીયળ ભંગ કરવા કબુલ કરો છો કે નહીં જો તમે મારા કહેવા મુજબ નહીં કબુલ કરો ને મારો નોક નહીં રાખો તો હું ગમે તે રીતે મારો પ્રાણ ત્યાગ કરીશ ને આપને શ્રી હયા આપીશ

૩—અરે સતી હુ તમને કહું છું કે તમે તમારી લીધેલી હઠ છોડી દો અને માનો માનો પાછળથી પરતાશો જીવો હઠ લેવામાં કોઈએ શયદો કહાડયો નથી

પા—બલે હઠમાં શયદો કે ઝેરશયદો તે મારે ન જોઈયે પશુ ત્યાં જવાનું હા કહો નહીં તો આ હું અળા ભરમ થાવું છું એમ કહી પાર્વતીજી અભોપ થયાં

૩—બસ આત્રી રહ્યું હવે એની લીધેલી હઠને આ
ધીન થયા સીવાય છુટકો નથી હવે જરૂર જવું
પડવાનું ને એ સતીના આપને આધીન થવું પ
ડવાનું પણ કાચાર કે નથી જતા તો સ્ત્રી હત્યા
થાય છે એમ વિચાર કરે છે એટલામાં પાર્વતીને
ન જોતાં બસ એટલામાં ક્યાં ગયાં શું જતાં રહ્યા ક્યાં
દેવી દેવી દેવી નથી જતાં રહ્યા રીસાઈ ગયાં. અરે આ
રહ્યા. નોય નોય એ આ આગ્યાં ક્યાં છે ક્યાં છે નથી
નથી આવી રીતે પાર્વતીને ન જોવાથી ગાંડા ઘેલા બની
આમ તેમ ધ્રુમવા લાગ્યા. અરે આવો આવો દેવી હવે
હું પ્રતિજ્ઞા કરી કહું છું કે હું તે શીયળ શાધ્વીના શી-
યળનો ભંગ કરવા જઈશ અને યુક્તી પ્રયુક્તી કરી તે-
ના શીયળનો ભંગ કરવા ઉત્સાહી થઈશ.

ગાયન. મન મોહન પ્યારા પાસે.

આવો આવો (૩) દેવી તમે આંધકરું કાર્ય તમારું જઈ લાંબ
વાતમાંને વાતમાં આ તે શું કીધું, ચીત્ત ચળાવી દીધ
છુપાવી દીધું.

હવે આવોને ચીત્ત ચોરું આંધ; કાર્ય

વાહ છબીલી તે ગાંડો બનાવ્યો,

ગભરાયો હું પ્રેમમાં ગુંથાઈ—કરું.

દેવી અરજ મારી દીલે ધરોને, સન્મુખ આવી બેટી લીયોને
પ્રીયા તમ વીના મરૂ હું મુઝાઈ—કરું.

જ્યારે મહાદેવે આ પ્રમાણે જવા કબુલ કર્યું કે
તરતજ પાર્વતી રૂદ્ર સન્મુખ આવી પાયે નમી ઉભા રહ્યાં
અને કહ્યું હવે શી આજ્ઞા છે.

૩—અરે દેવી તમે ક્યાં જતાં રહ્યાંતાં

પા—થું તમોને ખબર નોતી કે હું તમારી પાસે જ હતી. પણ કેમ હવે જવા કબુલ છો ને જો જવા કબુલ હોતો થાવ તૈયાર.

જ્યાં આગળ પડી છે ત્યાં આગળની ગુરૂ પાસે ખરોખર એધાણી લઈ તેઓ ત્યાં ગયા અને પેલી પેટી લઈ આવી ગુરૂને સ્વાધીન કરી એટલે ગુરૂએ તેમને કહ્યું કે આ પેટીને ઉપલે માળે ચડાવો જોયી સર્વે એ પેલી પેટી ઉપર ચડાવી અને પોતે ઉપર જઈ વિચાર કરવા લાગ્યા કે હવે આ પુત્રી તો નાહની છે માટે એની સાથે લગ્ન પણ શી રીતે થાય પણ એને બહારતો કાઢું કારણ કે માતા વગરની એ ત્રણ દીવસની ભૂખી હશે પછીથીએ આપણા કબજામાંજ છે એમ કહી ખીયારો બસો બ્રાહ્મણ પેલી પેટી ઉઘાડવા લાગ્યો અને જ્યાં પેટીનું બારણું ઉઘાડ્યું કે તરતજ પેલો માંહે રહેલો ભુખ્યો ડાંસ રીંછ તરત એ પાપી અભીમાનીની કોટે બાઝ્યો જોયી પેલા બ્રાહ્મણે ધાર્યું કે આ કૃત્ય ગમે તે કોઈ રાજાનું છે તે વખતે પેલો બ્રાહ્મણ બોલ્યો કે.

મમઈચ્છા સમનાસ્તી દૈવઈચ્છા પ્રવૃત્તે

રાજ્યકન્યા રાજ્યદુવારે મારુભક્તી બ્રાહ્મણા

આ પ્રમાણે તે કહેવા લાગ્યો કે મારી ધારેલી ઈચ્છા મારા મનમાં રહી અને દૈવઈચ્છા આગળ થઈ જોયી આ રીંછ માંડે બક્ષણ કરે છે અરેરે હું કેવો પાપી અધમકે મેં દૈવઈચ્છા બાબુપર મુકી મારી ઈચ્છાએ કરી મેં રાજ્ય કન્યા સાથે પરણવા કલ્પના કરી હા હા હું ખરે-ખર કેવો પાપીટ પણ હવે ખરે સમજાયું કે પાપનો

બહો ઇશ્વર આપે છે. અરેરે જેમ નાના ખાખડામાં સાગ-
રનું પાણી ધણું વખત ટકતું નથી તેમજ આરદ્યરૂપી મંદી-
રમાં પાપ પણ ધણી વાર ટકી શકતુંજ નથી. પણ જ્યાં
સુધી જેમકે નાના ખાખડામાં પાણી ધણું વખત તરેહને
તેના દુર્ગંધથી તે તેની પાસે કોઈ જાય નહી તેજ પ્રમાણે
હૃદયરૂપી મંદીરમાં જ્યાં સુધી પાપ ભરાયલું છે ત્યાં સુધી
તેના મોં આગળ (જ્ઞાન પણ જતું નથી તેમજ કોઈને
રાગ થયો હોય અને તેને ધણી ધણી સારી ઉમદા ચીજો
મેવા મીઠાઈઓ ખાવા આપીયે પણ તે સર્વ તેને રોગના
કારણથી કડવી લાગે છે. તેજ પ્રમાણે દરેક મનુષ્યમાં
મારી માફકના પાપો ભરેલાં હોય તો પછી ઇશ્વરને ઓ-
ળખવા કેવી રીતે શક્તીમાન થાય જેમકે આંધળાને આ-
રથી નકામી છે અમણને વાંચવું નકામું છે તેજ પ્રમાણે
પાપીયોને જ્ઞાન પણ નકામું છે કારણકે જીવે આંખ ન
હોય તો અરીશામાં પડતું પ્રાતર્જાપ શી રીતે જોઈ શકાય
તો ધર્મ વિના જ્ઞાન પણ શી રીતે સમજી શકાય. માટેજ
મારા જેવા પાપીયો અને ખુરી વાસનાઓ ંકરવાવાળાના
રદ્યમાં ઇશ્વરી જ્ઞાનની ઉંડી અસર થતી નથી તેમજ
પ્રભુએ પણ કહેલું છે.

येषां त्वंतगतं पापं बनाना पुण्य कर्मणाम् ॥

तेद्वंद्व मोहनिर्मुक्ता भजंते मांदव्रता

गी अ ७ श्लोक २८

અર્થ ધર્મના બલાં કામે કરવાથી જે માણસોનાં
પાપ કપાઈ ગયાં છે તેઓ સુખ દુઃખથી છુટી જઈને દૈ-
નીશ્વરથી મને બને છે.

ભાષ્યો પ્રભુને બજવા પ્રભુને ઓળખવા પ્રભુ મા-

તન્મય થવું એનું નામ જ્ઞાન છે. પણ એ ક્યારે મળે છે કે પાપ કરવા છોડી સર્વેપર એક સંરેખો દયાવાન થાય તોજ તે જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવા શક્તીમાન થાય માટે પાપનો નાશ કરવા જેમ અને તેમ ધર્મના કામો કરી મારી માફક પાપ વાશના છોડશે તો તમો જટ પ્રભુને પણ ઓળખશો અને જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરશો માટે બાધયો આમને દૈવધ્મિજાએ જેમને મારા પાપનું બચાંકર રજા મળ્યું છે તે જુવો કે પવિત્ર જ્ઞાનની અસર પાપી મનુષ્યોના રહ્યમાં અસર કરી શક્તી નથી ત્યારે તેને બીજી કંઈ ચીજ અસર કરશે દરેક મનુષ્ય માત્રને સુધરવા માટે દુનીયામાં ઉત્તમમાં ઉત્તમ અને પવિત્રમાં પવિત્ર જ્ઞાન છે એ સીવાય બીજું કંઈ નથી એવું જે પવિત્ર જ્ઞાન પણ પાપના સાંમે થોડીવાર-માંજ તે પાપની કઠોરતા સામે હારી જાય છે. એટલું બધું પાપ બચાંકર છે માટે પ્રીય બંધુઓ જેમ અને તેમ પાપમાંથી બચવાની કોશીશ કરી ધર્મ સમજો નહીં તો જેવી રીતે હું પાપના પંજમાં આવી જઈ રીંછના હાથ-માં રસાયો છું તેવીજ રીતે તમો પણ પાપ કરવાથી તમો પણ ફસાશો માટે જરૂર જણાડે કર્તા હર્તા જગતનીયંતા જ છે. આપણે તો માત્ર નામનાંજ મનુષ્યો છીએ માટે જેમ અને તેમ પાપનો નાશ કરવા ઉત્સાહી થવું અને ઇશ્વરપર શ્રદ્ધા રાખી જે કાર્ય કરવું તે કરવું જેથી આપણાપર ઇશ્વર પ્રસન્ન થઈ અસંખ્ય લાભ આપે હે પ્રભુ સર્વને સુખુદ્ધી આપો અને કુખુદ્ધી ઠાપી તમારા શરણે રાખો હરી હરી આ પ્રમાણે તે બ્રહ્મણે પોતાનો દેહ રીંછના હાથમાં સપડાઈ લાગ કર્યો.

પરીચ્છેદ. ૬ ઠો.

વે દુનિયામાં સર્વની જાણીતી જગ જાહેર ચાર હઠ છે તે રાજ હઠ બાળ હઠ જોગી હઠ અને સ્ત્રી હઠ પણ બે હઠો તેમાંની મુખ્ય છે જે કે બાળ હઠ અને સ્ત્રી હઠ કારણ કે બાલક અજ્ઞાન છે માટે અજ્ઞાનતાથી જે કરવા ધારી શકે તે કરી શકે અને સ્ત્રીઓ પણ મહા અજ્ઞાની હોય છે એટલે તે પણ પોતાની અજ્ઞાતાએ કરી હઠ લઈ જે કરવા ધારે છે તે કરી શકે છે માટેજ એ બે અજ્ઞાનતાથી મુખ્યમાં ગણાય છે. બાકી હઠો સર્વ સરખીજ છે.

હવે જીવો પણ શંકર તો હઠને તાબે થયા પણ જ્યારે શ્રી વૈકુંઠાધીપતિ શ્રીકૃષ્ણ પરમાત્મા બહારથી ફરી વૈકુંઠમાં આવ્યા ત્યારે મંદીરમાં લક્ષ્મીજી જોવામાં આવ્યા નહીં અને સર્વ સ્થળો સુન્ય બાસવા લાગ્યા. ત્યારે શ્રી પ્રભુતુ બાઈઓ શું અજ્ઞપ્યું છે કંઈજ નહીં તે તો સર્વાન્તર અંતરયામી છે પણ પોતે અજ્ઞપ્યા થઈ જ્યાં લક્ષ્મીજી ખીરાજેલાં છે ત્યાં શોધતા શોધતા આવી પહોંચ્યા અને લક્ષ્મીજીને ઉદાશમાં જોઈને કંઈ કહેવા લાગ્યા કે એટલામાં તો શ્રી લક્ષ્મીજીએ પ્રભુને પોતાની સન્મુખ ઉભેલા જોયા એટલે સ્ત્રીના નીચમ પ્રભાણે નત્રતા પુર્વક આસનપરથી ઉઠી તેમને પાથે લાગી હાથ જોડી ઉભા.

વિ—હે પ્રીયા લક્ષ્મીજી આજ તમે આટલાં બધાં કેમ ઉદાશ છો.

લ—ના કંઈજ નહી પ્રાણનાથ

વિ—ના ના કહો :તો ખરાં કે શું આપની પાસે આટલાં આટલાં દાસી દાસીયો છતાં આમ ઉદાસ થઈ રહેવું પડે છે. ને ઉદાસ રહેવાનું કારણ શું છે.

લ—અહો વિશંભર વિશ્વ કર્તા પાલણુ હાર એ તો અમથેાજ આપને ભાસ થતો હશે

વિ—એમ તે ભાસ થતો હશે ખરો કે જીવો એવો ખોટો ભાસ ક્યારે થાય કે જ્યારે કોઈને ત્યાં જવામાં આવ્યું હોય અને તે ઉદાસીમાં હોય તો આપણને પણ તેને જોઈ ઉદાસી થાય પણ હું તો આજ જ્યાં જ્યાં ગયો હતો ત્યાં સર્વને અતિ હર્ષ તુર જોતો હતો અને અહીં આવ્યો ત્યારેજ તમને ઉદાસીમાં જોયા તેમજ વળી તમારી મુખા કૃતીજ કહી આપે છે કે તમે આજે માનો યા ન માનો કહો યાન કહો પણ ભારી ઉદાસીમાં છો તથા પીહું તમેને કહું છું કે જ્યાં સુધી તમારે માથે પાલણુ હાર છત્ર સ્વામી ખીરાજે છે ત્યાં સુધી તમારે આમ ઉદાસ રહેવું વ્યાજબી નથી અરે તમેને તે એટલું બધું ભારે કષ્ટ શું આવ્યું છે કે જ્યારે તમે મને જોતાંજ જગાડા ઘેલા થતા અને આજ બેલાવ્યાં બોલ પણ નથી આપતાં શું તમને અહીં કોઈ મારી ગેર હાજરીમાં આવી કટાં વચન કહી સતાવી ગયું છે અગર તમને કંઈ દુઃખ પ્રાપ્ત થયું છે કે શું તમારે કંઈ જોઈએ છે જે હોય તે કહો હું કોઈ પણ રીતે તમારી ઉદાસી દુર કરવા તૈયાર છું તેમજ કષ્ટ હશે તો હરણુ પણ કરવા તૈયાર છું ને જે કંઈ આપને જોઈતું હશે તો તે પણ આપવા તૈયાર છું

જ્યાં લક્ષ્મીજીએ આણું સાંભળ્યું કે પોતે મન સાથે વિચાર કરવા લાગ્યાં કે આ આપો આપ પોતાને મહોડે કષ્ટ હરણુ કરવા જોઈએ તે આપવા પણ તૈયાર થયા છે તો પછી મારે આવેલો દાવ શા માટે ચુકવો શ્રી પ્રભુએ આવી રીતે લક્ષ્મીજીને વિચાર સુન્ય થયેલાં જોયાં ત્યારે ફરી કહ્યું કે હે પ્રીયા જે હોય તે સત્વર કહો કારણ કે હવે વધારે મારેથી તમારી હિદાશી જોઈ શકાતી નથી માટે કહો કહો તમોને મારા સોગંદ છે.

લ—પ્રાણનાથ નહીં નહીં આપ સોગંદ ન દેશો. પણ લાચાર કે માહરા કહેતાં પહેલાં જ તમો એ સોગંદ દીધા છે. તો હવે મારે કહેવું જ પડશે. તો બહાલા પતિ સાંભળો. હવે જ્યારે તમોએ સોગંદ દીધા તારે. હવે હું લાચાર છું. કે તમારા સીવાય મને અન્ય કોઈ પ્રીય નથી માટે બહાલા મારે તમારું માન્ય રાખવું જ જોઈએ કેમકે સ્ત્રીઓનો ધર્મજ છે, માટે સાંભળો. આજ સુધી આપે કોઈ પણ વખત જણાવ્યું નહોતું કે સૃષ્ટીમાં પણ શીયળ શાધ્વી છે તો નાથ. મારી આપના પ્રત્યે એટલીજ વિનંતી છે કે આપતો અંતરયામી હો. એટલે આપને સર્વની ખબર છે તો સૃષ્ટીમાં શીયળ શાધ્વી કાણ છે. ને તે ક્યાં રહે છે તે કૃપાનાથ કૃપા કરી જણાવો.

વિ—અહો દેવીએ તમારે જાણવાની શી જરૂર છે.

લ—સ્વામીનાથ જ્યારે જરૂર છે ત્યારેજ આપને પૂછું છું. માટે આપ આપે મને આપેલા સોગંદ દીધાને જે જોડ્યા તે સ્મરણમાં લાવો.

વિ—અરે મારા ક્યાં ભોગ લાગ્યા કે સોગંદ દીધા અહો દેવી મેં સોગંદ દીધા એ મું મારી ગુનેગારી કે હું

કયા એમ જાણુતો હતો કે તમે તેનું નામ જાણુવા માટે જ ખાશ ઉદાસ છો એ મને પહેલી જ ખબર હતે તો હું આપને પુછત પણ નહી અને સોગંદ આપત પણ નહી. પણ લાચાર.

લ—અસ હવે લાચાર ત્યારે તેનું નામ ઠામ બતાવો.

વિ—અરે વાહ આ તો ચોર કોટવાળને દંડે છે કે જ્યારે મેં તમારી ઉદાસી મટાડવા યુક્તી કરી ત્યારે આ તો લેવા ગઇ પુત્રને ઘેર પતી મરી ગયો. તેજ પ્રમાણે આવ પથરા પગ પર તેજ પ્રમાણે થયું. અરે દેવી એ નામ જાણુવામા શારજ નથી માટે એ હઠ છોડી દો.

લ—પ્રાણનાથ આપ આપનાં મુખે ખોલી ફરો છો તે આ તે સાઈ કહેવાય કે કંઈ મેં આપને કહ્યું નહોતું કે તમે સોગંદ દેજો. માટે કહો નહીં તો હું આપઘાત કરીશ એર પીશ. ને મારો દેહલાગ કરીશ ચીતા ખડકી બળી મરીશ.

વિ—અરે આ તો બકર કાઢતાં ઉંટ પેહું અને આ તો બલા વળગી. માટે હવે નામ દીધા સીવાય છુટકો નથી નહી તો કંઈ નવા જુની થશે. અને નાહક મારા અને એમના જીવને કલેશ થશે. એમ ધારી પોતે શ્રી વિષ્ણુ અંતર યામીએ. સ્ત્રી હઠને તાબે થઇ કહેવા લાગ્યા હે દેવી માનો માનો અને લીધેલી હઠ છોડો.

લ—અરે મારે સમજવું પણ નથી ને માનવું પણ નથી. પણ તમે હવે મને વધુ નસતાવતાં કહો નહીતો મરું છુ. એમ જ્યારે શ્રી પ્રભુએ એ પ્રમાણે ઘણીજ વાર સુધી દેવીને સમજાવ્યાં પણ

વિ—દેવી ન સમન્યા ત્યારે કહ્યું કે જુવો આજ કાલ તો આ ત્રણે લોકમાં પરમ પવિત્ર અત્રિ પત્નિ સીયળ શાધ્વી સતીઅનસૂયા છે. અને તે સર્વમાં શ્રેષ્ઠ છે અને તે નર્મદા ત્રઠ પર રહે છે.

હા—બસ બસ નાથ મારે એટલુંજ જાણવાની અપેક્ષા હતી.

વિ—કેમ સતી એમ બોલ્યાં

હા—એમતે એમ જતો જ્યારે આપે કહ્યું છે કે હું તમારું કષ્ટ હરણુ કરવાવાળો પતી માથે છું છતાં તમારે સી ઉદાશી. એતો આપને યાદ છે ને.

વિ—હા તે કંઈ હું ભુલી ગયો નથી પણ હવે તેમાં તમો શું કહેવા માગો છે.

હા—કહેવાનું છે તે કહી શું પણ બોલેલા બોલો યાદ રાખજો. કે આપે કહ્યું છે કે જે કંઈ આપને જોઈતું હશે તો.

વિ—અરે દેવી પણ છે શું તમારા આવા ગુણ બોલવામાં મને સમજ પડતી નથી.

હા—નથી સમજ પડતી તો હમણાં પડશે, જુવો મારે એજ જોઈ છીયે કે એજ સીયળ શાધ્વી મને સંતાપ કરતાં અને ઉદાશી ઉત્પન્ન કરતા છે; માટે આપ હવે બીજી ત્રીજી વાત છોડી પોતાની હલકાર્થ બતાવનારીને એકદમ જઈ આપીત કરી સીયળનો ભંગ કરો. બસ એ જ જોઈયે

વિ—અરર દેવી દેવી આપ એ શુંવદ્યાં. શું એટલા જ માટે મને આગળ આગળથી બોલે બોલે બાંધ્યો.

હા—હા.

વિ—પણ સતી માંહરાથી એવું અધટીત કામ થશે નહીં. પણ તમારે ને એમને એટલું બધું શું વૈર છે ને વળા એવીતે તેને શું પોતાની હલકાઈ બતાવી છે નથી તમે આવા અધટીત પગલાં ભરવા તૈયાર થયાં છો.

લ—અરે અમારેને તેને વૈર છે તો ઘણુંએ છે તે નથી તો કાંઈજ નથી. હલકાઈ બતાવી છે તો ઘણીએ બતાવી છે શું એને અમારી જરી પણ શરમ નહીં; જ્યારે એને શરમ ન નડીતો હમારે શું કરવા એની શરમ રાખવી પડે માટે તમે જવા કબુલ કરો છો કે નહીં.

વિ—અરે પણ મને જણાવો તો ખરા કે કેવી હલકાઈ બતાવી છે.

લ—હા જુવો. જ્યારે અમેએ સતીમાંડળ બેશું ક્યું ત્યારે ત્યાં અમે ત્રણ સતીયો વચ્ચે વાદ પડ્યો કે હું શીયળ સાધ્વી સુખી ને એક કહે હું સુખી એમ વાદ ચાલતો હતો તેવામાં નારદ આવ્યા ત્યારે અમારો ખુલાશો તે કરશે એમ જાણી હમેએ સર્વે હકીકતથી નારદને વાકેશ કરી કરેલા પ્રશ્નનો ખુલાશો માગ્યો ત્યારે. તેમને લોહ ચણા અમને શેકવા આપ્યા જ્યારે તે હમારાથી ન શેકાયાત્યારે હમારા ત્રણ સતીયોના માનનો ભંગ કરી; તમે જે સતી-નું નામ દીધું અને તેની ઉપમા વધારી ચણા સેકાવા તેની પાસે ગયા. ત્યારેતે સતીએ સેકા આપ્યા તે વળા તમે એ પણ કહું કે એ સૌથી એટલે છે માટે જ તમે જઈ તેનો આપીત કરી શીયળ ભંગ કરો શું અમારાથી એ એટલો બધો એના શીયળનો પ્રતાપ વધારે કે જે કાર્ય હમારેથી ન થયું તે એણે કર્યું. એ જ અમારે જ્યાં સુધી હયાત છીએ ત્યાં સુધી નીચું જોવાનું કર્યું છે માટે આ-

પણે મારા પ્રત્યે ખરો પત્નિ પ્રેમ રાખતા હોય તો જવ.

વિ—અરર સતી શતી શાંત થાવ. અને તમારો એવો અધરીત વિચાર માંડી વાળો જીવો એના શીયળના તેજનો પ્રભાવ એવો છે કે જેના આગળ સુર્ય ચંદ્રથી ઈન્દ્ર આદીકથી એ શીયળવંતીના પ્રકાશ મામુ જોવાતું નથી અને ભલા ભલા તેમના તેજ આગળ તરફડે છે તો માઈ શું ગળું માટે શાંત થઈ લીધેલી હઠ છોડો.

લ—અહા કેટલો બધો એનો પ્રકાશ કે જેની ઉપમા આપ પણ વધારો છો જ્યારે એ જ પ્રમાણે હોય ત્યારે તો મારે જરૂર જ તેના શીયળનો ભંગ કરાવો. તેના પ્રકાશીત નામને ઝાંખ લગાડવી જ જોઈ કે જેથી માઈ મન શાંત થાય માટે શ્રીપદ જવ.

વિ—અરે દેવી માનો અને કંઈક સમજો તો સા-
ઈ ત્યાં જવામાં લ્હાણુ તમે અને અમે નહી કાડીએ કારણુ કે ત્યાં જઈએ તો સુખે કરીને તમે અમે ન રહીએ માટે શાંત થઈ લીધેલી હઠ છોડી દો.

લ—ભલે લ્હાણુ ન નીકળવાની હોય તો નીકળે અને નીકળે તો એમારે કંઈ તેની અપેક્ષા નથી. અને ઠરીને મારે ખેસવું પણ નથી. મારે તો બસ એના શીયળનો ભંગ જ કરાવવો છે. અને એને કલંકીત કરવી છે બસ ગમે તેમ થાય. માટે પધારો. જીવો આપજ સુખે બોલેલા તે બોલો પાછા યાદ કરો એમ બોલી તમે જ્યારે ફરશો તો પછી દુનીયાના લોકો કેમ નહી કરે.

વિ—અરર દેવી સમજો સમજો જીવો એના કરતાં કાઈ બીજા બતાવો પણ એ શીયળવતી પાસે મારાથી તો નહિ જઈ શકાય કારણુ કે એની સીયળરૂપી સમસર એવી

એવી પ્રકાશે છે કે જેના તેજ આગળ અંજાઈ દેવો પણ
આથડી પડે છે તો હું કાણ માત્ર ને વળી હું જ એમના
પર એવા પગલાં ભરીશ તો પછી પૃથ્વીના મનુષ્યો કેમ
એવાં અધટીત પગલાં નહીં ભરે અને જે હું જઈ ને
તેમ ને તેમના શીયળના પ્રતાપે ખબર પડે તો જેઈ
હ્યે પછી શું નીપજે છે.

લ—અરે જે નીપજવાનું હશે તે નીપજશે મારે
હવે વધારે તેવી બાબતો જાણવી પણ નથી અને તેની
ઉપમા પણ તમારા મુખથી સાંભળવી નથી.

વિ—હટીલી છેવટ કહું છું કે માનો સાર નહી નીકળે

ગાયન.

દેવી લક્ષ્મી સ્યાણી સદ્ગુણી માન માંડું તું આજે
શાણી રસીલી સમજી તું ભરે શીયળ બંગે કાષ્ટ પડે મારે
માટે સમજ ઉરધાર—

જવ જવ જવ મને શું સમજવો, છેટા થાવો

ખોટા લાડ પાડે નહીં રીઝાવો

વાહ એ શું, વદો છો સ્યાણી રસીલી કેમ બનોછો ઘેલો
અલખેલી

હા હા નાથ બની હું ઘેલો, હવે મુકો પ્રાણ, ભુવનથી ઠેલો.
એમ છે તો રૂપાળા સ્વામી, સ્વામી વદેલું પાળો ગરડાગામી
હદ થઈ હવે થોડામાં સમજે,
નહી, તો, વિષ ઘેળી પ્રાણ કાઢું મારો હું આજે, દે.

લ—હ્યો જ્યારે આપે ન જતું હોય તો હું
મારો પ્રાણુધાત કરી સ્ત્રી હત્યા આપને આપી પ્રાણ
ત્યાગ કરું છું.

વિ—મનમાં કહેવા લાગ્યા કે હવે બરોબર જોવો
જોધ્યે તેવો દેવીને ગર્વ થયો છે ને હવે છેવટ આવી
રહ્યાં છે માટે હવે હું મારો ચમત્કાર બતાવવામાં ફાવીશ
અને ભક્તના મહીમાને વધારીશ બોલ્યા કે દેવી પ્રાણુ
કાઢવાની કંઈ જરૂર નથી જાવ હું જાઉં છું.

ગાયન.

આવો આવો બહાલી વેલડી

જાઉં જાઉં પ્યારી પ્રેમદા ત્રહું જાઉં આલડી
શીયળ ભંગ કરવા અને સોયા સતી ચીત ચાહું હું વળી
વહું સત્ય વચન હું આજ શા માટે કરો પ્રાણુ તમે તાજ
જો કરો એટલું કાજ તો ખુશી થઈ
ત નમન અર્પણ કરું તમને
મીન જેમ ચાહે છે જળને ચાહું હું તમને તેમ
હાં રંગે રમો મન ગમતી પ્યારી પ્રેમદા

વિ—કેમ થયું દેવી હવે કંઈ છે પણ.

લ—કેમ પણ કહી રહી ગયા. શું છે કહો.

વિ—કહેવામાં એટલુંજકે આજ મારે રાસ રમવાનો
વિચાર છે અને રાસ રમ્યા પછી જવું.

લ—વાહ પ્રભુ એશું બોલ્યા ભલે આપની ઇચ્છા
એમ છે તો એમ રાસ રમી જજો પણ આપ પાછા ક્યારે
પધારશે.

વિ—તેતો કાર્ય પુરું થવાના હાથમાં છે.

લ—આપ તો સર્વેના અંતરયામી છો. આપને વળી
એવું બોલવું એ કેવી રીત માટે કહો.

વિ—દેવી જુઓ એ કાર્ય ઝટ પુરું થાય તેમ નથી

રહેજે છ માત્ર જોઈયે, માટે છ માસ વિતે અમો આવીશું
ચાલો હવે આપણે રાસની રમ્મત ગમ્મત ચાલુ કરો
એમ કરી શ્રી પ્રભુએ મોરલી વગાડી કે તું તમામલક્ષ્મી સહ
સખીયો સજ્જ થઈ આવ્યાં અને રાસ રમત સર કરી

રાશ.

એ વીણા મન હારી.

આવો આવો નંદલાલા,
રાસે રમો સીન્ધુ બાલા,
જોઈ ઉપજે આનંદલાલા,
ગુણરૂપે ગુલ લાલા,
જોઈ રહુ, ધારી ધારી,
તમપર વારી વારી રાસે રમો ગીરધારી;
હાંડી લીયો કર નારી રમીયે, રમત, આનંદકારી
મને લાગ્યો તમ રંગ, છોડું ન તમારો સંગ,
આનંદ થાશે આ પ્રસંગ, જાણે જીત્યાંજ ગજંગ,
પડી પ્રીતમ ફંદે, નાંખ્યાં છે રસ છંદે,
દીન થઈ આ દારા વંદે,

સા સા સા સાનીધધ સારંગસા એવા મોરલીના સાદ સુણ્યા
સાગગગગગ, સામમમમમ, પનીનીનીનીની, પસાસાસાસા,
ગપપપપપ, ગનીનીનીનીની, ગસાસાસાસા,

ગીડી, તકત, કયૈ, છુમ. છુમ. (૨) આ

સુન્દર બન સોહામણો, રાસ રમ્યો નંદલાલ,

ખેલે લાડીલા લક્ષ્મીજી, શ્રીજી, મંડળ સખગવાલ:

સા સા-સા રે-રે-રે-ગગગ મમમ પપપ પદમનીસા

રીગમ, પધનીશા, છનનન, છોમ, છનનન, છોમ, છોમ, છોમ, (૨)

રૂંમ ઝૂંમ આવો, છૂંમ છૂંમ જવો રૂંમ ઉડાવો
તાતૈ ત્રી કયૈતા, તાતૈ ત્રી કયૈતા તાતૈ ત્રી કયૈતા આ;
પ્રીજ મંડળ સખ આ મીલ્યો, આનંદ ભરભર પુર
ખીચમે બેણા બાજ રહી, મોહનપુરત સુર

ધધધધધ, ધનીનીની, નીનીની, સાસા, સાગપ, મગમરેશ્વા,
ધાધા, ધા, ધીડી, કીટી, નક, તૈયાતનોમતનોમ, તદીયરેની
ગાજતી, બાજતી, છનનનનન, છાજતી,
શુર, ભર, ગાવો, તાલ મીલાવો, જંગ જમાવો,
મોજ ઉડાવો, છનનનનન છૂંમ, (૩) આવો,

વિ—લો પ્રીયા હવે રમત પુરી થઈ હવે મને રજા
આપો જે મારા મનની ઉમેદ હતી, તે મેં પુરી કરી છે
કારણ સતી છજતાં વખતે તમોને મળાયું ન મળાયું તો
વળી મને પણ એટલો હર્ષ રહી જત તે હવે તો પુર-
પુરી તમને મારી યાદગીરી કરી આપી.

લ—કેમ સ્વામીનાથ આપ એમ બોલ્યા.

વિ—ના પ્રીયા કંઈજ નહીં એતો અમસ્તો મારો
બોલવાનો સ્વભાવ છે તે તમારો ક્યાં અનુષ્યો છે; માટે
હવે મને રજા આપો.

લ—ભલે પધારો અને આનંદભેર વહેલા પધારજો.

ગાયન. મારા બંન્ધુ તું કીર્તી.

વહાલા કૃષ્ણ કમળાપતિ કાર્ય કરી વહેલા આવજો. (૨)

શુભ સંદેશ કહાવજો

ત્યાં કરી સત્યતું કાંમ છજવા ધાલી હાંમ

રાખી શુભ નામ અમ સત્યને દીપાવજો. વહાલા.

હવે જેવી રીતે લક્ષ્મીજીયે હઠ કરી હતી તેવીજ
સાવીત્રીએ પણ કરી એટલે આ ત્રણે દેવો સ્ત્રીહઠને તા-

એ થતા સતીના શીયળનો ભંગ કરવા ચાહ્યા હતા એવીજ છે આગળના વખતમાં એક શહેર હતું. ત્યાં એક ખીયારો બ્રાહ્મણ રહેતો હોય તે બ્રાહ્મણ ધરનો ધણોજ સુખી અને વિધાકળામાં ધણો હોંશીયાર પંકાતો હતો તેવીજ પોતાની સ્ત્રી હતી તે પણ સર્વ કળામાં કુશળ અને ચતુર સુલક્ષણી હતી. જ્યારથી તે પોતાના પતીને ઘેર આવી હતી ત્યારથીજ મહારાજ તેના આચરણુ જોઈ ઘણું ખુશ થતા અને ખરેખર તે પતિવ્રત પત્નિ છે એમ પોતે સમજતા હતા અને તેનાં લક્ષણો પણ ત્યારે તેવાંજ હતાં જેથી પોતે તે સ્ત્રીને જોઈ ધણોજ આનંદ પામતાં પણ તે ખીયારીના કમનસીબે મોટી ઉમરની થઈ છતાં પણ પોતાને પેટે પુત્ર યા પુત્રી કંઈ નહોતું તેથી તેનો જીવ ધણો ઉદાસ હતો એક વખત તે બ્રાહ્મણીયે પોતાના પતીની સલાહથી તેણે બાધા રાખવાનો નીશ્ચય કર્યો અને કાકા બલીયાંની બાધા રાખી કે હે દેવ જો મને પુત્ર યા પુત્રી થશે તો હું તે પુત્રને આપને ત્યાં આવી વેચાતાં લઈ જઈશ એવો ટેક લીધા પછી થોડેક દીવસે દેવના પ્રતાપે તે સ્ત્રીનો સારો દીવસ દેખાયો અને પુત્રનો જન્મ આપ્યો જેથી તે બ્રાહ્મણ ધણા હર્ષમાં આવી ગયો અને પેલા ત્રણે દેવો શીયળ ભંગ કરવા પોતાની પત્નિ-યોને તાબે થઈ નીકળ્યા.

ડેરામાંથી જ્યારે નીકળ્યા નાંદી ઉપર સ્વાર થયા.

કીધી મુસાફરી સ્વયંભુએ અનસૂયાને ઘેર ગયા.

નહી ગયા છે એટલામાં વિજય બ્રહ્મા સામા મળીયા.

કુહકો મારી હેઠે ઉતરી અરસપરસમાં પોતે મળ્યા.

લાગ્યા પુછવા સ્વયંભુને શીવ ક્યાં તમે શીધારો,

શુદ્ધ કારણુ જો હોય આપનું પુછવા નહીં આમહ મારે

પાર્વતી પતિ ત્યાં બોલ્યા નથી આપનું અન્નહ્યું.
 ચતર્કીન્ચીત મીથ્યા નવ થાએ વિધીએ જે પરમાણુ.
 બધી વાત શંભુએ કીધી છે જ્યારે.
 લીધી વાત ત્યાં જાણી શ્રી મોરારે;
 હાસ્ય કરીને કૃષ્ણ બ્રહ્મા બેઠ બોલ્યા.
 રીસાવહો શા માટે અમો પણ તમ સંગે બલીયા;
 ગુહ્ય સ્થળમાં નારદ નીલ ફરે છે.
 રૂશણીની વાતો પ્રેમે કરે છે.
 દેખે ટપો ત્યારે એમને હસવું આવે,
 વઢવાડ દેખી કાખલી કુટી બોલે બોલ જેમ ફાવે
 કીધી છે બધી આ જુગતી નારદે તો આને
 જીવ જતાં સુધી તણે જાણીયો જમમાં લાગે
 ને જેએ કરે છેતે સૌમારી ખુશી એમ બોલ્યાં અંતરયામી
 શું કરવા એને દોષને દેવો વદે એમ ગરડા ગામી
 જરૂર ભાવી હશે તે બનવાનું
 બનો હવેતો તૈયાર કામ છે ત્યાં જવાનું.
 તારે શીવ બ્રહ્મમાં બંને તૈયાર થયા.
 થદ કુળ ભુવણ સંગે પોતે રહ્યા.

એ પ્રમાણે શંકરે પોતાની તમામ હકીકતથી શ્રીપ્ર-
 ભુને વાકેફ કર્યો. અને આ બધું તોશન પેલા નારદજી-
 ચે કયું છે.

વિ—અરેરે શંકર તમે કેમ ભુલો છો એતો સર્વ
 મારી ઇચ્છાથીજ થાય છે તેમાં તે બીચારા નારદની શું
 કસુર અને એમનેતો જ્યાં લડાઇ થતી હોય ત્યાં જોવાની
 ગમ્મત પડે છે એ એમનો સ્વભાવ છે એમ કહી શ્રી

પ્રભુએ શંકરને શાન્ત કર્યો અને ત્યાંથી આગળ ચાલવા લાગ્યા.

શ્રી વિષ્ણુ બ્રહ્મામાં શંકર સાથે ત્યાં થકી પરવરીયાળ રાત દીવસ મુસાફરી કરતાં અત્રી દુવારે આવ્યાળ ધારીને જોયું તણે જણાયે દુવાર મુનીનાં બંધ દીકાં કૃષ્ણ કહે શી રીતે કરયું બેશા હવે તમે હેકા.

પરીચ્છેદ સાત.

વે જ્યારે દેવો અનસુયાને ઘેર ગયા ત્યારે ત્રણ દેવીયો ભેગાં થયા;

પા—કેમ બેન લક્ષ્મીજી તમે કેમ કહ્યું

લ—કેમ શું કરવાનું હતું તમે ક્યાં જાણતાં નથી અહીં તો ધારૂં તેજ કંઈ પણ તમે કેમ

નું કર્યું.

પા—વળી હમારામાં તે શું બાકી હોય અમે પણ કર્યું ધારેલું કર્યું જીવોને એમને સમજાવવામાં તો બાકી રાખી નથી પણ મેંતો માન્યુજ નહીં છેવટ મારે અલોપ થવું પડ્યું એટલે એમની મેળે આપો આપ જવા તૈયાર થઈ ગયા ને તરતજ ત્યાંથી નીકળી ગયા

લ—હા બેન હા મને પણ તમારા બનેલીએ વી તાડવામાં બાકી રાખી નથી પણ મેંતો કહ્યું લો જ્યારે તમે નથી માનતા ત્યારે આ ઝહેર પી મરું છું અરે પણ પેલા સાવીત્રી હજી કેમ કંઈ દખાતાં નથી એ પેલાં આવ્યા.

સ—કેમ બેનો શા વિચાર ચાલે છે.

લ—વીચાર તો એજ કે પ્રાણુ પતિયો અમારા તો ગયા પણ તમારા પ્રીય પતિ ગયા કે નહીં;

શા—અરે શું તમે જાણતાં નથી મીયા છોડે પણ બી બી ક્યાં છોડે તેમ છે મને તેમને ધણી ધણી રીતે સમ

જાવી પણ છેવટ મે ના માન્યુંજ અને તેમને મોકલ્યા.

હા—હા હા કેવી આનંદની વાત છે બેનો હવે આ પણ ધારેલું કાર્ય રહેલું થયું

પા—બેનો અત્યારથી શું રહેલું થયું હજી તો તે-
ઓ ત્યાં પોઆ પશુ નહીં હશે હજી તો જ્યારે ત્યાં જાય
અને તેના શીયળનો ભંગ કરે અને તેની શુંબખ બર
આવે ત્યારે આપણું કામ રહેલું થયું કહેવાય માટે જીવો
ની એતો વધારે જોઈ મલકાવું નહીં ને થોડું જોઈ રી-
સાવું નહીં તેમજ હજી તો પતિયો આપણી હઠને તાબે
થઈ ગયા છે ને હવે જીવો ત્યાં ગયા પછી શું પરીણામ
આવશે તે કોને ખબર

હા—હા હા બેન તમારું કહેવું ખરું છે પરંતુ પોતે
ગયા એટલે આપણું કાર્ય રહેલું થશેજ હાલે આપણે બી
લકુલ ફીકર જેવું નથી સમજવાને જે રહેલું ન થવાનું
હોત તો વળી પુરૂષો કંઈ સ્ત્રીઓને સ્વાધીન થાય ન થા
ય પણ એતો જ્યારથી તાબે થઈ ગયા ત્યારથી રહેલું ના
સુખ ચીન્હો જણાવા લાગ્યા છે માટે એક રહેલું થયું
તો બીજું પણ રહેલું રહેલું

ગાયન કામ છે દુષ્ટ વિકારી

થયું કાર્ય બેનો રહેલુંકારી હા હા બેનો કાર્ય થયું રહેલુંકારી
ચાલાકી મેં પુરી ચલાવી ન રાખી કંઈ ખામી

હા લીધી બારી થયું

જેવી ચાલાકી તમોએ ચલાવી તેવા સીવને પણ દીધા
ચળાવી સમજાવા નહીં હામ હારી થયું

મે પણ કાર્ય એવુંજ કીધું તરત પ્રમાથી વચનજ લીધું
 થણુ સમજવા મને ધારી વદી વદ્યું વચન જાવહારી
 જ્યારે આવા રીતે શક્તીયો અહીં આનંદ કરે છે ત્યારે
 પણ નીકલેલા દેવો પ્રહ્લાં વિષ્ણુ અને શંકર રાત્ર દીવસ
 મુસાફરી કરતા કરતા અત્રી મુનીના આશ્રમે આવ્યા અને
 જોયું તો મુનીના દુવાર બંધ દીઠા ત્યાં શ્રી પ્રભુ કહેવા
 લાગ્યા કે આપણે ખોટું કર્યું જો.

સ્નાન પ્રાત સમય વખતે જો આવ્યા હોય અત્રેજ
 જરૂર અનસૂયાને હરેક રીતે છળતેજ
 યમ કદાપી આવે છળવા અત્રી હોય જો ધરમેજ
 કુજ વિહારી કહે તે વખતે તેને પણ બાળી ભસ્મ કરશેજ
 જવું અત્રી દુવારે નીચે લઈ શન્યાશી રૂપજ
 બીલકુલ આપ દમ શકે નહીં તેવું લેવું રૂપજ
 હા હા કરતા કહેવા લાગ્યા વિચારમાં તેતો રહ્યા.
 રીસાવો સાને પ્રહ્લાગીરી એવાં વચન પ્રભુએ કહ્યાં.

શં.—કેમ શ્રી વૈકુંઠાધીપતિ રાજધીરાજ શા વિચાર
 કરે છે.

વિ.—માહા રૂઢ મને હવે વિચાર થાય છે કે દુવાર
 બંધ છે માટે કેમ કરવું અને મધ્યાન થયા છે. એટલે
 મુની પણ ધરમાંજ હશે.

પ્ર.—વૈકુંઠાધીપતી આપજ આમ વિચારમાં પડ્યા
 છો તો પછી હમારું શું ગળું કહો હવે શું કરવું છે.

વિ.—હે પ્રહ્લા તમારું કહેવું ખરું છે. પણ જીવો
 જ્યાં સુધી અત્રી ધરમાં છે ત્યાં સુધીમાં કદાપી યમ પણ
 આવે અગર કોઈ ગમે તે પ્રકારનો પ્રપંચી આવે તો તેની
 મનોભાવના જાણી બાળી ભસ્મ કરે માટે હવે મને એ

લાગે છે કે તે લોકો સન્યાસ સાધુઓને ઘણાં માને છે તો આપણે પણ હવે આવતી કાલે પ્રભાતમાં સન્યાસીનું રૂપ ધરી અત્રી ઘરમાં ન હોય તે વખતે આવવું જોઈએ જો એ પ્રમાણે કરીશું તો આપણા કાર્યમાં ફાવીશું.

શં—તે તો ખરું પણ અત્રી ઘરમાં નથી એમ આપણને શી રીતે ખબર પડે.

વિ—એમાં ખબરની કંઈ જરૂર નથી એતો પ્રાતઃકાળમાં અત્રી નર્મદા સ્નાન કરવા જાય છે એટલે આપણે પણ પ્રાતઃકાળમાં ત્યાં હાજર થઈ જવું ને આજની રાત આપણે આ પાસેના શીવાલયમાં ગાળવી એમ દેવો એ નીર્ણય કર્યો અને શીવાલયમાં ગયા.

પરીચ્છેદ આઠ.

વે જ્યારે એ પ્રમાણે ત્રણ દેવો નીશ્રય કરી શ્રી-
વાલયમાં ગયા. ત્યારે હવે જે પેલી આલ્હણીને
પુત્ર થયો છે તે પુત્ર બલીયા દેવની કૃપાવડે
છ માસનો થયો, એટલે પોતે પોતાના પતિને
કહેવા લાગી કે હે સ્વામીનાથ જીવે! હવે આ પુત્ર જે
પ્રમાણે મેં બલીયા દેવનો ટેક રાખ્યો હતો તેટલા માસ-
નો તો થયો માટે હવે આપણે દેવની બાધા કરી દેવ
બંધનથી મુક્ત થવું.

બ્રહ્મા—હા પ્રીયે તમારું કહેવું સત્ય છે કેમકે દેવના
બંધનમાં રહેવું એ મુખ્ય માણસનું કામ છે પણ પ્રીયા જો
હાલ ન જવાય અને કદાચ બે માસ પછી જવાય તો
કેમ કારણ હાલ જરા પૈસાની તંગાસ છે,

સ્ત્રી—સ્વામીનાથ ભણે તમારી તેમ ધચ્છા છે તો
તેમ પણ હવે આપણે જરૂર દેવ બંધનમાંથી મુક્ત
થવું જોઈએ.

હવે આ પ્રમાણે પોતાના પતિને કહ્યું ને સારી રીતે સ-
દાચારથી વર્તી મુખ્ય એનમાં દીવસ ગાળવા લાગ્યાં હવે બ-
ધી બાધાની વાત તો ભુલી જ ગયાં; ત્યારે એક વખત પે-
લી આલ્હણી પોતાના કાંઈ કારણસર પડોશના ઘરમાં ગઈ
હશે. જ્યાં પેલા પડોશીયોએ પોતાના પુત્રની બાધા લીધેલી
તે મુકવા જવા તૈયાર થયાં હશે તે જોઈ પેલી બલી
આલ્હણીએ પુછ્યું કે આજ તૈયાર થઈ ક્યાં જવછો ત્યારે
પડોશીયોએ આલ્હણીને પોતાની હડીકતથી વાકેફ કરી કે

તરત ત્યાંથી પોતે ઘેર આવી. પોતાના પતિને કહેવા લાગી કે હે સ્વામીનાથ જુવો આપણે હજી સુધી આ પુત્રની આધા સુકી નથી ને પુત્ર તો સવા વરસનો થયો. ને મારો ટેક તો છ માસનો હતો માટે હાલને હાલ ચાલો નહીં તો બલીયાદેવ ઘણા ક્રોધી છે તો તે ક્રોધે ભરાશે અને આપણને શ્રાપ દેશે તો દુખી થઈશું.

બ્રા.—અરે હા હા હવે મને યાદ આવ્યું ચાલો હું પણ તૈયાર છું.

સ્ત્રી.—ભલે કહો ત્યારે ક્યારે ચાલીશું.

બ્રા.—કાલે પ્રભાતમાં કારણ કે ઠંડે પોરે તારાથી ચાલી શકાય. પણ જો ત્યાં જઈશું એટલે ત્યાં કંઈ આપણું ઘર નથી વખતે કંઈ વાસણ કુસણ મલ્યાં અગર ન મળ્યાં તો આપણે જુખ્યાં રહેવું પડે માટે આપણે અહીંથીજ ખાવાનું કરી લેવું અને તેની સાથે, પેલી બનારસી ઝારીમાં પાણી પણ લઈ લેવું કેમકે આ ગ્રીષ્મ રૂતુ છે એટલે ટાઢો પ્હોર હોય કે મધ્યાન કાળ હોય તો પણ તૃષા લાગે માટે એ સાધન ખાવા કરતાં પહેલું રાખવું જોઈએ માટે હે સ્ત્રી જે જે પ્રમાણે મેં કહ્યું તે પ્રમાણે તૈયાર અભ્યારથીજ કરવું કે પ્રભાતમાંજ અહીંથી નીકળી જવાય ઇશ્વરી ઇચ્છા બળવાન છે જેને બાવી પ્રબળ થવાનું છે તે કોઈ મીથ્યા કરતું નથી. તેજ પ્રમાણે જ્યારે પેલી સ્ત્રીએ પોતાના પતિનું કેહેવું સાંભળ્યું એટલે તરત અતિ ક્રોધાવેશમાં આવી જઈ કહેવા લાગી કે હું શું કંઈ તારી ગુલામશું કે તમો કહીને આધા ખશો અને વેઠવું પડે મારે.

બ્રહ્મા—હરી હરી આ શું આ સ્ત્રી સદાચારીણી શું બોલે છે અરે બહાલી શું કેમ કંઈ આજ તારી મતી

ફરી છે, કે આજે તારાં સુલક્ષણો તજી દમ આમ બોલેછે.

સ્ત્રી—હો જોયું ? ખરું કહેતાં કેવું લાગ્યું. હાહા, મારી તો મતી ફરી ગઈ છે. ત્યારે શું તમારું હૈયું ફરી ગયું છે ખરું નથી કે આજે કેટલા દીવસથી મેં તમો ને મારા માટે તેમ પુત્રને માટે મોહનમાળા અને સાંકળીનું કશું હતું તે તો હવે કાલે જઈશું ત્યારે હું શું ખેડું અને આ તમારા લલુબાઈને શું ધાલું તમારું કરમ કે મારું કરમ. તે કંઈ જાન છે. લો બાધા મુકવા જવાનું કશું તો કે ખાવાનું કરી લેજો ને સાથે પાણી પણ લેજો પણ કંઈ મારી વાત યાદ આવી શાની આવે તેમાં તો પૈસા જેસે છે. અને આમાં કંઈ પૈસા જે. સવાના નથી કેમકે મારા બાપે તમને સોંપી એટલે તમારા મનથી તો હું ગુલામડી જતો પણ કંઈ હું તમારી ગુલામડી નથી કે ફરી લઉં અહીંતો બાધા મુકવા જવું હોય તો પુત્રને ને ખાવાના પોટકાને તેમજ મારાં કપડાની ગાંસડી વીગેરે તમારે ઉચકવું પડશે બંદા તો છડે છાંટ અને પુંછડે ગાંઠ ઉચકવાની વાત તો રામનું નામ બાધા બાધા મુકવા જો જવું હોય તો ચાલો નહીં તો ઘેર રહી મોજ માલો. પેલો ક્યારનો મૌન્ય થઈ રહે લો બ્રાહ્મણ. જ્યારે પોનાની સ્ત્રીનું બોલવું પુરું થયું એટલે બોલ્યો કે હે સ્ત્રી તારો સ્વભાવ આજ લગી આવો ન હતો. તે આજ કેમ બદલાઈ ગયો ને જેમ આવે તેમ બોલવા માંડ્યું છે.

સ્ત્રી—એ તો તમો જણતા કાં નથી બોલે તેનાંજ બોર વેચાય છે માગ્યા વિના તો મા પણ ન પીરશે તો વળી બીજા તે કોણ આપે હેવાં ટાયલાં તમારે ન કરવાં

આ—અરે ગાંડી હું બોલું તે તો તારા હીસાબમાં નહીં અમારાતા ટાયલાંજ કેમ.

સ્ત્રી—ટાયલાં નહીં તો વળી ખીજું શું, ખાવા પીવા નથી મળતું કે કરાવતા નથી.

આ—ખાવા પીવા તો બહુ એ મળે છે. પણ બધો ખેલ પૈસાનો છે વસુ વીતા નર પસુ એતો હોય જ્યારે હાથ બીડમાં હોય ત્યારે એમ પણ થાય બાધા કરી આવ્યા પછી તારા કેવા પ્રમાણે સવે કરાવી આપીશ જો સાંભળ

ગાયન

દુનીયા મા, મેં, નજર બાળી, ખુબી સારી પૈસાની
દુનીયા દારી, નજરે ધારી ખુબી
પાસમાં હશે વસુ તો સલામ બરે પસુ
પણ હાથમાં નહીં વસુ તો જતે છે તે પસુ
એવો પૈસાનો પ્યાર પૈસા વિણુનરલા ચાર
પૈસેથી ઘર બાર પૈસાના છોડ નાર
હશે નહીં પૈસો પામ સૌ કહે

દ્વ—માટે શાણી તું સમજું છે તો કહું છું કે સૌ રહે તે રહે તે થશે

સ્ત્રી—નાના રહે તે, રહે તે નહીં સારે તો હાલજ જોઈએ

આ—બલે જ્યારે તું નથીજ માનતી ત્યારે હાલજ કરાવી આપીશ પછી કંઈ છે

સ્ત્રી—કેમ હવે કેવા ઠેકાણે આવ્યા.

પ્રહ્લા—કેમ કંઈ જ્યારે તું તારી લીધેલી હક ન છોડે ત્યારે હું શું કંઈ ચાલ હવે તું અંદર જઈ ઝટ ખા.

વાતુ કરી નાંખ કે ખાઈ લઈને પછી સાથે લેવાનું બાથું કરીયે.

સ્ત્રી—હા તે વાત તો ખરી પણ જુવો તમારા કહેવા પ્રમાણે બધું થશે. પણ પાણી સાથે નહીં રખાય કારણ કે તે શુંકન માનથી ને આપણે શુભ કાંમ કરવા બધયે છીયે એટલે કે પુત્રને લેવાતો લેવો છે માટે પાણી નહીં રાખવું.

આ—અરે ગાંડીરે ગાંડી એ તો અમથા બહેન છે વળી પાણી તે શુકમાં ન હોય અને વળી પાણીના શુકન શું અને અપશુકન શું માટેજ સાથે રાખવુંજ નોંધયે કે વખતે તને અગર પુત્રને તૃપ્તિ લાગે તો તે વખતે ખપ લાગે.

સ્ત્રી—એ બધું ખરું ભલે તમારે લેવું હોય તો લેજો પણ આપણે તો તમોને આગળથીજ કહ્યું છે કે આપણે તો કસુ ઉચકવાની વેઠ હાથમાં લેવાના નથી એ પુત્ર ખાવાની પોટલી અને પહેરવાના લુગડાની ગાંસડી ને પાણીની શીરોઈ એ સર્વ તમારે ઉચકવું પડશે સમજ્યા.

આ—હે સ્ત્રી તું એવી બાબતમાં જે જીત કરે છે તે તદ્દન ખોટી છે અને પાણી સાથે રાખવાથી ઘણો ફાયદો છે માટે સમજી મારું માની પાણી સાથે રાખવાનું કમ્યુક્ત કરી પાણી લઈ લે.

સ્ત્રી—ભલે ગમે તેમ થાવ પણ પાણી તો હું નહીં રાખું અને હવે તમે પણ પાણી સાથે રાખો તો મારે બાંધા મુકવા જવુંએ નથી શું તમે તમારો કિકકો ખરો કરવા માંગો છો તો મારે કંઈ આવવાની જરૂર નથી તમે જાણો અને તમારો છોકરો જાણે આવું બોલવાથી પેલો

બ્રાહ્મણની રાશ થયો અને કહેવા લાગ્યો કે હે સ્ત્રી હજી સમજી પાછી સાથે લેવાનું કયુલ કર નહીં તો એમાંથી કાંક નવું જીવું થશે અને મને પણ બાસે છે કે હવે તારું સુલક્ષણીનું જ્યારથી અધટીત બોલવું થયું ત્યારથીજ કાંઈ પણ અ મંગલ થશે કારણ કે તારા બોલવા પરથી અ મંગલ નાચી નહોતો માલમ પડે છે માટે તારી લીધેલી હઠ છોડ અને હજી સમજ ને કયુલ કર હજી ધરને બારણે છીયે.

સ્ત્રી—અરે હવે નમે કહેનારા કહી રહ્યા ધરને બારણે તો શું પણ વનમાં જઈયે તો પણ આપણને તેની દરકાર નથી પણ એ પાછી તો લેવાનું આપણાથી તો નહીજ અને હવે તમે મને વધુન કહેતાં તમારે જ્યા જવું હોય ત્યાં જાવ આલ્યા એ તો જોયાં તમારા હાપણ હવે પેલો બ્રાહ્મણ ધણીવાર સમજાવી છતાં પણ પેલીના સમજી એટલે વિચાર કર્યો કે જો હાલ હું એનું ગાણું નહીં ગાઉં ને વખતે રંગ બાધા સુકવાના આવે તો દેવીક કોપ થાય અને જો ન કરે નારાયણને આ પુત્રને કંઈ થાય તો એ રાંડનું શું જાય માટે હાલ તો એ કહે તેમ કરવું વળી આગળ જોઈ લઈશું એમ નીશ્વાસ નાંખી બોલ્યો કે ભલે તારી મરજી હોય તેમ કર એમ કહી રસ્તે પડ્યો ને જતાં જતાં બોલ્યો કે નહીં માને તો પસ્તાસે.

સ્ત્રી—એમાં પછી પસ્તાવાનું શું હતું પણ આ મારી સકોળ કાયાએ કોઈ દીવસ વેઠ કરેલી નહીં તે આજ કેમ વેઠ કરે એતો મરદ મજુર એટલે એજ કર્યા કરે એમ કરી કહેવા પ્રમાણે સર્વ તૈયાર કર્યું ને રાત્રી આનં-

દમાં ગાળી આલ્મણીને આનંદ છે ને પણ આલ્મણું તો મન જાણે છે હવે બીજા દીવસનો પ્રભાત થયો એટલે પેલો આલ્મણુ ત્યાં તેની સ્ત્રી સર્વ કામથી દુરાગત થઈ જવા તૈયાર થયાં.

બ્રહ્મા—હે સ્ત્રી તેં તારું ધાર્યું કર્યું ને માં કહેવું ના માન્યું.

સ્ત્રી—હા હા મેં માં ધાર્યું કર્યું તમારું માનવું કે ન માનવું એ મારી મરજતી વાત છે.

બ્રહ્મા—મને પણ પાછળથી પસ્તછશ નહીં એમ કરી ઘરનો બરોબર બંદોબસ્ત કરી રસ્તે પડ્યાં ત્યારે હવે પણ પેલા ત્રણે દેવો પણ પ્રાતઃકાળમાં ઉડી સ્નાનાદીક ક્રીયાથી પરવારી સન્યાસીના રૂપ ધારણ કરી અત્રીના દુવારે આવવા નીકળ્યા,

હવે જ્યારે પેલા દેવો મોટા પ્રાતઃકાળમાં ઉડી દંત ધાવન સ્નાનાદીક ક્રીયા કરી પરવારી સન્યાસી રૂપ લઈ સતીને ત્યાં આવવા નીકળે છે ત્યારે પણ સતી પણ પોતાના નીત્ય કર્મથી પરવારી દુરાગત થઈ જ્યાં મુની નીત્ય કર્મ કરતા બેઠા છે ત્યાં જવા જાય છે તેવુંજ પોતાનું જમણુ લોચન ધરકે છે અને અડધું અંગ પણ ફરકવા લાગ્યું કે સતી તો માહા વીચારમાં પડી ગયાં. ને કહેવા લાગ્યાં કે આજ આ શું કંઈ દીવસ નહીં ને માં જમણું લોચન અને જમણું અંગ ફરકવા લાગ્યું તેનું શું કારણ હશે અરે આજનો દીવસ પણ શુન્ય લાગે છે તો શું કંઈ મારાપર બુદ્ધિમ ગુજરશે શુ વિદ્ય થશે અરે પણ હવે તો માં સર્વ અંગ ધ્રુજરે ચડી રહ્યું છે, ત્યારે શું જરૂર જરૂર કંઈ વિધન આવતુંજ હશે નહીંતો આમ હો-

યજ નહીં. અરે પણ મારે એવાં વિધેને તે કેમ ગણવાં
 જોઈએ એવા હજારો વિધ કદી આ સતીપર આવે પણ
 સતી તે સત્યને કેમ છોડે જેમકે દીપકપર પતંક પોતાનો
 પ્રાણ છોડે છે. તેમજ આ સતી પણ પોતાના સત્યના ટે-
 કપર અનેક વિધનો આવશે તો પણ સત્ય ન છોડતાં
 તેની સાથેજ પ્રાણ આપવા તૈયાર છે. પણ સત્ય તો નાજ
 છોડાય હરી હરી હરી દૈવ ઇચ્છાની બધીહારી છે હે પ-
 રમાત્મા પુરુષોત્તમ જો હું ખરેખર સત્યો સત્યજ ચાલતી
 હોવું. અગર ના ચાલતી હોઉં એ ખરા ખોટાની પરીક્ષા
 તનેજ છે. કારણ કે હીરાની પરીક્ષા ઝવેરીનેજ હોય છે.
 તો મારી પરીક્ષા પણ તનેજ છે. માટે હવે તારે શરણે
 રાખ.

ગાયન.

નાથ, અનાથ, ના, હે પ્રભુ ગતી તંમ, જાયે, નવ કળી,
 યાયે બાળી આજે, હે, પ્રગટ પુરુષોત્તમ, લળી,
 સત્યો, સત્યજ, શ્રી, હરી, ચાલું હાલું, હું, સદા
 વિન વણી સુણી માહરા, સ્થાય કરોને સર્વદા,
 કરતા, હરતા, બરતા; નાથ, નાથ, જપું મુખે.
 સતીપર સંકટ સહસ્ત્ર આવે પણ ના માને તે દુખે,
 પાલક, ટાલક, દીન દયાળક, સ્થાય કરોને મારી આજ,
 ઇશ કૃપાળુ હું તુંજ શરણે વીંધ વીંધારી ઘોને આજ

આ પ્રમાણે શ્રી પ્રભુની સ્તુતી કરી સતી મુની પાસે
 આવ્યા એટલે મુની પણ પોતાના નીત્ય કર્મમાંથી પરવા-
 રી દૂરાગત થયા હતા એટલે તેમને સતીને જોયાં અને
 જોવા પોતે કહેવા જાય છે એટલામાં તો સતી બોલ્યાં.

અ—હે માહ તમા મુની હું આપને દંડ વત કહું
 હું એમ કહી લીળી કરજોડી દંડવત કરી હાથજોડી હમા
 રલા.

અત્રી—અહો દેવી કેમ કંઈ આજે તમે નરમ
બોલો છો શું છે કહો શા માટે બિદાશ છો

અન—સ્વામી નાથ કંઈ નથી

અત્રી—નહી જો કંઈ જના હોય તો આમ આજ
તમારા મુખ પર બિદાશી શાન્તી માટે કહો

અ—હે સ્વામીનાથ આજ તો માંડે તમામ શરીરશરણી રહ્યું
છે જેથી મને કોઈ વાતની સુજ પડતી નથી કે શું થશે.

ગાયન.

ક્યાંથી આ સંભળાય:

સુજે ન સ્વામી આંચ, મુજને સુજે ન સ્વામી આંચ;

અંગજ ફરકે કાયા આ થરકે લાગે અંતર લાય.

કહો ધીરજ કેમ રહે, વિનવી દાસી તમ કહે;

વિદ્ય જરૂર કંઈ થાય, સ્વામી.

લોચન જમણું અતિશય ફરકે, લાગે સૌ સુમસામ

ધીરજ ન રહે મુજને સ્વામી, ધામજ ખાવા ધાય. સ્વામી.

આવી રીતે જ્યા સતીયે જણાવ્યું કે રૂશી બોલ્યા કે
અહો સતી તેમાં એમ ગભરાવછો શા માટે એ બાબતમાં
ઇશ્વરનું ભજન કરો કે તમારું આવેલું વિદ્ય દુર થાય;

ગાયન.

હરીહર બજેરે, કરો તેથી સાચી સગાઈ;

તમે સેવો સાંખ્યજો સુખદાઇ, દીન વીતી જાયે દીનદુઃખદાઈ

સમજો સત્યરે, કરો તેથી.

ચાલ્યા જાય દીન દુખના, સુખ થાયે સખ જગ.

ચીત જોડો હરી સંગથી, છોડી માયાનો લાગ;

કેમ જવો છો મનમાં મુંઝાઇ, વિદ્ય વિદારે તે રહુરાઇ.

બજે, મનથી તે તે રે

સતી સત્યના છોડવું રહવે અમૃત્યથી દુર
 દુષ્મન ઉભો પોકાર કરે બીજીનું હોય જો પુર
 પ્રભુથી કરીશો સગાઈ તો અરી કરે ના ચઢાઈ
 તમે તજો બહેમરે. કરો.

જ્યાં આવી રીતે સતી તથા રૂપી વાતો કરે છે એ-
 ટલામાં પેલા દેવો પણ આવી પહોંચ્યા અને પોકાર કર-
 વા લાગ્યા કે હે મહા મુતીઅત્રી દુવાર ઉઘાડો દુવાર ઉઘાડો
 એટલે મુતી પોતાના મન સાથે વિચાર કરવા લાગ્યા કે અરે
 અત્યારમાં આ કેણુ જુઓ પાડે છે જેમ જેમ પેલા વધારે
 પોકાર કરવા લાગ્યા તેમ તેમ પેલા રૂપી વધારે આશ્રય પામવા
 લાગ્યા કે આ શું એમ કરી પોતે જ્ઞાન દ્રિષ્ટીએ રૂપીએ જોયું
 તો તેમાં શ્રી પ્રભુઓ માલમ પડવા લાગ્યા અહા શું મારે
 ત્યાં આજે શ્રી પ્રભુઓ કેમ વાઈ એજ આજ અહીં અ-
 વ્યા હશે જરૂર જરૂર કંઈ પણ કારણ શરૂ આવી હશે
 નહીં તો વળી જેમના દર્શન દેવને દુર્લભ તો આ મનુષ્ય!
 રૂપી તે ક્યાંથી જરૂર વળતે સતી કહેતાં હતાં તેમ
 તો નહીજ હોય બન્ને તેમ પણ હોય તો પણ શું 'એવો
 ક્યાંથી દીવસ કે હમારી પરીક્ષા એ કરે ધન્ય ધડી ધન્ય
 દહાડો હાં હાં જુગલ કીશોર વાલ
 અહા શું મારું ધન્ય ભાગ્ય છે. ધન્ય છે. ધન્ય પ્રભુ ધન્ય
 ધન ધડી ધન દહાડો કે જે રૂપીયો હજારો વર્ષો સુધી એમ-
 નાં દર્શન માટે તપશ્ચર્યા કરે જાય છે છતાં તેમને એમ-
 ના દર્શન સ્વપ્નમાં પણ થતાં નથી. તો વળી રૂપીમાં
 દર્શન કરવાં દુર્લભ થઈ જાય પડે. તો આ ત્રણે સૃષ્ટીસર જ-
 નાર પાલણુહાર સંહારનાર ત્રણે અધીષ્ટતા દેવતાઓ મારે
 ત્યાં પધાર્યા બહા પરમાત્મા તમારી લીલાને કે તમારા બ-
 ક્તોને કેવી રીતે રહાય થઈ દર્શન આપે છે. જેમકે

આગળના વખતમાં કોઈ એક મહાન તપસ્વી અરણ્યમાં તપ આદરી બેઠા હતા હવે જે પહાડની ગુફામાં એકાંત તપ આદર્યું હતું ત્યાં એક મોટા વ્યાધ આવ્યો એટલે તે મહાત્માએ જોયો તે પરથી માહાત્માએ જાણ્યું કે આ વ્યાધ ઘણો ભુખ્યો છે માટે લાવ હું એને ખાવાનું આપું એમ ધારી પોતે પોતાની જાંઘ કાપી તેને ખાવા આપી તે પરથી પેલા વાઘરૂપે આવેલા શ્રી કૃષ્ણ પરમાત્મા તેનાપર અતિ પ્રસન્ન થયા અને ચતુર્ભુજ સ્વરૂપે દર્શન આપ્યાં અને કહ્યું માગો માગો હે માહાત્મા હું તમારાપર ઘણો પ્રસન્ન છું. અને જોડ્યા કે હે માહાત્મા આજના વખતમાં અનદાન સરખું પણ આપતું નથી તો તમેએ અંગ કાપી મને આપ્યું અતિથી જાણી મારી સેવા બજાવી. તેથી હું તમારાપર ઘણો પ્રસન્ન છું માટે જે આપની ઇચ્છા હોય તે માગો ત્યારે પેલા માહાત્માએ કહ્યું હે શ્રી પ્રભો આપો તો તમારી ભક્તી અને રાખો તો તમારા ચર્ણકમળમાં અને છેવટ ગોંથી જ્યાં મહાત્માએ એમ માગ્યું કે શ્રી પ્રભુ તરત તથાસ્તુ કહી અંતરધાન થયા. અહા પ્રભુ તમે આવી રીતે ઘણાં ઘણાંને દર્શન આપો છો હે દીનબેલી દીનાનાથ ખરેખર માઈ ધન્ય બાળ્ય કે મને શીયળ શાધ્વી દક્ષ પ્રજાપતિની પુત્રી મલી જેના પ્રતાપે મારો જન્મ શ્રી વિષ્ણુનાં દર્શનથી સફળ થયો સફળ થયો. એ સૌ આ સતીનાજ પ્રતાપ અને બહું થયું કે મેં નારદતું કહેવું મન્યું એટલો પ્રતાપ એમનો પણ ખરો નહીં તો વળી મારે ત્યાં તે તેએને આવવાનો વખત કયો મળત માટે જે થયું તે સાઈ થયું કે મારે આજે સુખ દીવસ આવ્યો જો કદાચ મને અગર સતીને કર્મના યોગો પ્રમાણે આપીત કરશે, તો

પણ કંઈ શીઠર જેવું નથી કારણ કે તેઓ કંઈ આપીત કરવા તો આવ્યા નથી પણ કર્મની કહેણી જુદીજ છે તો શાહરત્રમાં કહ્યું છે કે મહાન પુરૂષોનો અને સદ્ગુણી-યોનો ક્રોધ પણ આપણને કોઈ વખત કળકાઈ થઈ પડે છે કેમકે તે જે ક્રોધ કરે છે તે આપણામાં જે દુર્ગુણો રહેલા છે તે દુરજ કરવા માટે તેઓ ક્રોધ કરે છે નહીં તો તેવા મહાન પુરૂષોને કદી ક્રોધ હોતોજ નથી એમ નીર્ણય કરી જ્યાં ચક્ષુ ખોલ્યાં કે સતી પ્રત્યે કહેવા લાગ્યા અહો સતી શા વિચાર આવે છે.

અ—સ્વામીનાથ વિચાર તો કંઈજ ચાલતા નથી પણ જો આપની આજ્ઞા ના હોય તો ગોનામની જાડીમાં રમણ કરનારા ગોવીંદ સાઈ રસોઈ તૈયાર થઈ ગઈ છે તો થાળ પીરસી લાવું.

અત્રી—તમારું કહેવું ખરું છે પરંતુ બહાર કોઈ પોકાર કરે છે તેમને જઈ અંદર લઈ આવો જ્યાં રૂપીની આજ્ઞા ના થઈ ત્યાં વાર શી તરતજ સતી પેલા દેવોનો પોકાર સાંભળી ત્યાં દોડી આવ્યાં ને દુવાર ઉઘેડ્યાં જેવાં દુવાર ઉઘેડ્યાં કે તરતજ ત્રણ દેવો સાથે નરનારાયણ બીક્ષાંનદેહી એમ ઉચ્ચાર કરી અંદર પેલા કે તરતજ સતીએ તેમનો આદરસતકાર કરી આસનપર બેસવા આજ્ઞા આપી અને ગોવીંદ સાઈ થાળ પીરસી તરતજ જ્યાં મુની ખીરાજે છે ત્યાં ગયાં જેવાં સતી આવ્યાં કે તરતજ તેમના હાથમાંથી રૂપીએ થાળ લઈ ગોવીંદને ધરાવ્યો અને કહ્યું કે હે સતી હવે તમે પાછાં જાવ અને જે પેલા ત્રણ સન્યાસી તમોએ કહ્યા તેમને જેવો મારાપર તમો જેવો પતિ તરીકે પ્રીતિભાવ રાખોછો તેવીજ રીતે

તેમનાપર પુત્ર ભાવ રાખી તેમની ઇચ્છા અનુસારે વર્તી
તેમને સંતોષો એમ કહી સતીને ત્યાંથી વિદાય કર્યા હવે
સતી જ્યાં પેલા ગણે જણુ ખીરાજ્યા છે ત્યાં આવી કહેવા
લાગ્યાં કે હે મહાત્મા ઉઠો હાથ પગ પખાળો જમવાનો
સમય થયો છે અને રસોઈ પણ ઠંડી થાય છે.

ગાયન

આવો આવોને અલભેલા.

આલો, આલો, જમવા રૂપી રેમથીરે,

રૂપી રેમથીરે, પીરસું પ્રેમથીરે,

ગોમતી, ગંગા, નર્મદા, લાવું, જળપાન પ્રીતે કરાવું,

કેશર પુષ્પ ચઢાવી, પુત્તું પાદહું, પ્રેમથીરે,

સુંદર પાક બન્યા મનગમતા, આનંદ લેસો મુની જમતાં,

મધુર વાયુ ઢોળું, શીતળ હેમથીરે, પી.

દેવ તુલ્ય ખીરાજો રૂપી તમને જોઈ અતિશય ખુશી

જમજો જમજો રૂપી રૂડી રીતથીરે,

આજ થઈ છે આનંદ હોલી ન્યાણી થઈ છું ઘેલી

તમ થઈને આપો આશીશ, રહીયે કુશળ ક્ષેમથીરે,

એમ કહેતાં કહેતાં દેવીએ હાથ પગ પખાળવા માટે
જળ પાત્ર વિગેરે લાવી ત્યાં મુક્યાં અને કહ્યું માહાત્મા
ઉઠો હવે જમવાની વેળા થઈ જાય છે ને રસોઈ પણ
ઠંડી થઈ જાય છે માટે પધારો પધારો.

અરે દેવી તમે બીક્ષા પીરસવા તૈયાર તો થયાં
પણ હમારે એક નીયમ છે તે તમે જાણો છો—

અ—ના માહાત્મા જ્યાં સુધી આપે મને જણાવ્યું
નથી ત્યાં સુધી હું આપના નીયમથી અજાણી છું માટે
આપ મારા પર કૃપા કરી જણાવો તો સાફ

અ — જુઓ ત્યારે સાંભળો.

અમ, તણેની દીક્ષા એવી, સુણે અત્રીનાં, નારી,
નીકળ્યા જ્યારથી અમે, વળી ફરીયે છીયે પણ નહી કોઈ ધારી
પણ ન કરીયે બીક્ષા હમે, વચન અમારૂં પાળે નહીં;
બીક્ષા ગ્રહણ કરાવવી ધારે તે, નમ્ર થઈ પીરસે સહી.
ખ્યાતી તમારી સાંભળી આવ્યા છીએ અમે અહીં,
છેયે ઉપવાસી ઘણા દીના અન્ન નળ્યું અમને કહી
ઈચ્છા હોય તો હા કહો, નહીંતો જઈએ ખીજે દામ સહી
હે દેવી જે અમને નમ્ર થઈ બીક્ષા પીરસે છે તેની
જ હમે બીક્ષા ગ્રહણ કરીયે છીયે માટે હા કહો યા ના
કહો કે જેથી અમે ખીજી જગાએ જઈએ.

આવી રીતનું ત્રણેનું બોલવું થયું એટલે સતી તો
માહા વિચારમાં પડી ગયાં અને જેમ ધૃત અમ્મીપર પડે
છે અને બડકે બળે તેમ સતીના રદ્યમાં બડકેબડકા અગ્નિ
ઉઠવા લાગી અને મન સાથે કહેવા લાગ્યાં કે ખરેખર આ
જે આગળથી અંગ રરકતું હતું ને અશુભ ચીન્હો જણા-
તાં હતાં તેજ આ થવા બેઠું છે જરૂર જરૂર મારી કોષ્ટ
પણ પરીક્ષા લેવા આવ્યું છે અગર કોષ્ટ ખુરી વાસનાથી
આગ્યું છે પણ લાચાર કે સાધુના રૂપમાં છે એમને એમ
ખીયારાં વિચારમાં પડી જઈ બયબીત થયાં અને મૌન્ય
ધારણ કર્યું; નેત્રમાં અત્રુ ધાર ચાલવા લાગી કાયા કાંપવા
લાગી અરે અરે આ શો ગજબ આ શું જુલમ થવાનો
આ શું થવા બેઠું છે મને કંઈ સુજ પડતી નથી અરેરે
જો હું ના કહું છું તો વળી એમ ના કહેવા પ્રમાણે
ઘણા દીના ભુખ્યા અને વળી મારા આત્રમે આશ્વા ભેર
આવલાની રાશ્ત્ર થઈ પાછા જશે તો જગમાં શું કહેવાશે
અરેરે હવે મારે શું કરવું.

ગાયન.

ગયુ સુખ આજ.

અરે, આવ્યો. દી દુઃખીયારો, વિભુ થાયે, આ, કેર કાળો,
હવે કેમ રહેશે, ટેક મારો, આવ્યું દુઃખ આજ, નીવારો;
શીયળ સાધ્વી કહાવું જગમાં, હે દયા, નાઈશ.

આવ્યા સાધું પાછા જશે, તો શ્રાપજ દે જુગદીશ
રેશું થવાનું આંચ, ખખર નહીં કાંચ, હરી હું તો જાણુ નહી,
આવ્યા દર્ધ નામ, તો કરો કામ ગ્રહો શરણે સતીને ચાહી
શરણે રાખો પ્રભુ પ્રાણુ મારો, આવ્યું વિદત, વાદળ વિખેરો,

આ પ્રમાણે સતી શ્રી પ્રભુની સ્તુતી કરે છે ત્યારે
પણે દેવો પણ થરથર ધ્રુજે છે કે વખતે સતી આપણને
જાણી જશે અને શ્રાપીત કરશે કારણ કે દેવી ધણું શો-
કમાં પડી ગયાં છે એટલે ત્રણે ખોલી ઉઠ્યા કે હે દેવી
હે દેવી હા કહો કે ના કહો નહી તો અમે જમ્યે છીએ.

અ—માહા વિચારમાં પડી ગયલાં બોધ્યાં કે હે મા-
હાત્માઓ જશો નહી એસો હું હમણાંજ મારા પતિવ્રતા
નીયમ પ્રમાણે મારા પ્રાણુપતિના આગ્રાની લઈ આવું છું
ને આપને સંતોષી બીક્ષા પીરસું છું.

ત્રણે—જુવો બાધ હમારે હજુ ધણું દુર જવાનું
છે માટે બીક્ષા પીરશો તો ઠીક.

અ—માહાત્માઓ મને બીક્ષા પીરસવાને કંઈ વાંધો
નથી પણ જરા થોમો તો હું મારા નીયમ પ્રમાણે પતિ
આગ્રા લઈ આવું.

ત્ર—અરે વાહે આતો કંઈ બીક્ષા પીરસવાના ઢંગ
જણાતા નથી. જુવો તમે ત્યાં જાવ એટલે અમે અહીં

બેસી રહીએ શું તમારું એટલું પણ ચાલતું નથી કે આ આવેલા માહાત્માઓને વાર લાગશે તો તે ખીચારા આશા ખંધી નીરાશ થઈ ચાલ્યા જશે.

અ—માહાત્માઓ તમારું કહેવું યથાર્થ ખરું છે તથાપી સતીનો ધર્મ છે કે પતિ આગ્રા સીવાય એક પગલું પણ ભરવું નહીં માટે આપ બેસો હમણાંજ હું પાછી આવું છું આવી રીતનું જ્યારે દેવોએ સાંભળ્યું ત્યારે ત્રણેને વિચાર થયો કે જો હવે વધારે સતાવીશું તો તે આપણને ઓળખી જઈ આપીત કરશે માટે બહેતર છે કે તેઓ ત્યાં જઈ આવે એમ નીર્ણય કર્યું અને કહેવા લાગ્યા બહે જવ સતી લઈ આવો આગ્રા પણ ઝટ બહેલાં પધારજો.

અ—બહુ સારું માહાત્માઓ હવે ત્યાંથી સતી જ્યાં મુની નીલ્ય કર્મ કરતા બેઠા છે ત્યાં ગાભરાં ગાભરાં આવી હાથ જોડી પગે લાગ્યાં.

અત્રી—કેમ સતીઆમ કંઈ એકદમ ગાભરાં ગાભરાં અહીં આવ્યાં શું છે કહો કહો.

અ—સ્વામીનાથ શું કહું દગો દગો.

અત્રી—અરે સતી દગો શું વાત શી

અ—સ્વામીનાથ જે પેલા ત્રણ સન્યાસીયો આવ્યા છે

અત્રી—અરે તે તો ખરા પણ તેમને છે શું તેમને જમાડ્યા કે નહીં.

અ—ના સ્વામીનાથ મેં તેઓને તમારા કહેવા પ્રમાણે જમવા ઉઠવાને માટે કહ્યું ત્યારે તેમને જણાવ્યું કે હમારે નીયમ છે કે જે નમ્ર થઈ પીરસે છે તેનીજ

હમે બીક્ષા ગ્રહણ કરીયે છીયે તેથીજ સ્વામીનાથ હું
મારા પતિવ્રતના નીચમ પ્રમાણે તમારી પાસે આજ્ઞા લે-
લેવા આવી છું.

અત્રી—બહે તમે આજ્ઞા લેવા આવ્યાં તો બહુ
સાર થયું પણ તમે એમને ના ઓળખ્યા કે એ કોણ છે.

અન—ના સ્વામીનાથ મેં ના ઓળખ્યા એ કોણ છે

ગાયન.

ચાલો ચાલો ચતુરસુ.

સુણો સુન્દરી સત્ય ગુણની, ખાણુરે,
શા, શા, મુખથી, કરૂં હું, વખાણુરે,
આવ્યા નાથ. અનાથના નાથરે,
પ્રીતે આવ્યા વૈકુંઠ પતિ એતો વાલા
સાથે જગત કર્તા મોટા, દેવરે જીવે ધારી
રહો ન અખણુરે શું.
શામ શરીરે સ્યામ છે, ઝમકે વીજ પ્રકાશ;
બ્રહ્મા કર્તા સાથ છે, વળી શંકર કર્તા નાશ.
એવા દેવો આવ્યા તમ આંગણે. સતી,
પુન્ય પુરૂં પ્રકાશે સતી તમમાં ગતી.
જેથી ઉતરે શક્તીયોના, મદરે, બહાલી જાણુરે
મદ ઉતરે શક્તી તણા, શુ યસ મળશે આંમ
ખાળક બાવના કરી તમે, પુરો દેવોની હાંમ
પુન્ય તમારા વડે ખાળ થઈ તો જશે.
જગમાં સતી તમારૂં નામ અમર થશે;
પ્રીતે પુત્રથી આનંદ માણુરે સુ.

અ—કેમ દેવી સમજ્યાં એતો આપણુને પાવન
કરનારા અધમ આધારણ પતિત પાવન સરજનહાર પા

લથુદાર સંહારનાર, એવા જે વિષ્ણુ, બ્રહ્મા અને મહેશ્વર છે અને તેમને જગત માતાઓએ મદે બરાધ અહીં મોકલ્યા છે માટે હવે તમારામાં જેટલું પુન્ય હોય તેટલા પુન્યના બળ વડે તેઓને કંઈક ચમત્કાર બતાવે અને જગતમાતાઓના થયેલા મદને ઉતારે.

અન—ભલે સ્વામીનાથ જેવી આપની આજ્ઞા તો આ દાશીને પણ એટલીજ આજ્ઞા ન જોઈતીતી ઠીક છે હવે હું બતાઉં છું કે સતીઓને ત્યાં સતીને છળવા કેમ જવાય છે. એતો લાચાર કે મેં જોળખ્યા નોતા. હવે તો જોળખ્યા.

ગાયન નીલિજ.

સૃષ્ટી કરતા બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, આવ્યા મુને છળવા,
સૃષ્ટી નાશક શંકર પીતા, આવ્યા સાથે મળવા.
કષ્ટ હરતા સુખ, કરવા આવ્યા દુઃખ દગવા,
શીયળ તેજ, હવે પ્રકાશું. કરું જ્યારે છળવા,
ત્રણે જણ મનસુખો આદરી, આવ્યા સત્ય રળવા,
સર્વને હવે હું સંતોષજ, આપું દઉં ન કંઈ વલવા,
વળી માન્ય વધશે, દૈવ ઇચ્છાથી, આનંદ દહાણુ રળવા,
પુણે પાછળથી પરતાશે, શરીર લાગે મળવા,
પુત્ર બનાવી રાખું પ્રીતે, ન દઉં નીકળવા;

અ—હા હા હું કેવી નસીબદાર કે વળી મારે ત્યાં શ્રી પ્રભુએ જ્યારે આ પ્રમાણે દેવીના જાણવામાં આવ્યું એટલે તેમણે ત્યાંથી હાથમાં જલ લીધું અને પોતાનું પુન્ય તે જળપર મુક્યું અને ઈશ્વરની પ્રાર્થના કરી કે જો હું આજ સુધીમાં બરોબર શીયળ પણ પ્રભુ બાકતમાં પતિ શેવામાં શુદ્ધ અંતઃકરણે રહી સત્યા સત્ય

પ્રમાણે ચાલી હોઉ તો આ આવેલા ત્રણે દેવો બાલક થઈ જાને. આવી રીતે છે તે બાવના કરી અને બ્યાં પેલા દેવો બીરાબમા હતા. ત્યાં આવ્યા અને પેલા દેવોને કહી કે માહાત્માઓ થાવ તૈયાર રસોઈ ઘણી ઠંડી થઈ જાય છે.

ત્ર—હા, ઉઠીયે તો ખરા પશુ હમારા કહેવા મુજબ પીરસો તો.

ચ—હા માહાત્માઓ તમે જેમ રાજી થશો તેમ કરીશ. એમ કરી પેલું જળ તેમનાપર છાંટ્યું એટલે દૈવ ઇચ્છાએ સતીની બાવના પ્રમાણે તેઓ ત્રણે બાળક થઈ ગયા એટલે સતીએ કહેવા માંડ્યું કે હે પ્રભુઓ હવે મેં તમોને ઝોળખ્યા છે ને તમોએ અહીં આવી મુજરંકને દર્શનલાભ આપી પાવન કરી તો હવે ચાલો હું તમોને તમારા કહેવા પ્રમાણે બીક્ષા પીરસી તૃપ્ત કરું.

ગાયન.

મારા મનમાં તનમાં.

મારા મનમાં વસીયા, મોહન રસીયા, તનમાં ઠસ્યાછો, આજે, વળી આવાં રૂપો, જુદાંજ, લક્ષને, આવ્યા પ્રભુ શા કાળે, હાલવું ચાલવું હારીધુ હાંય, શોક ઉપન્યો અતિ મનમાંય (પણ હવેતો) અંતરમાંયે, અતિ ઉલટ થાયે, દુઃખજ જાયે, સુખજ થાયે, વાહ પ્રભુ પાતળીયા પ્યારાં આવ્યા છો

લેવાને લાજે.

આવી રીતે કહેતાં કહેતાં તેઓને રસોડામાં લઈ ગયાં પણ લાચાર હવે તે કંઈ ખાવાના નોતા એટલે તેમને માતાજીયે પોતાના પથોધરતું પાન કરાવ્યું. હા, દૈવ

કંઈ અકળીત છે. તેનો કાષ્ઠ પાર પામ્યું નથી. અને પછી માતાજીએ તેમને ઝોળીયે બાંધી તેમાં ત્રણેને સુવાડી પોતે રૂપીને પારણાં માટે કહેવાં મયાં હવે જ્યારે પેલો બ્રાહ્મણ અને બ્રાહ્મણી અડધેક રસ્તે મયાં હશે નહીં એટલામાંતો સૂર્યનો અતીશય તાપ પડવા લાગ્યો. અને વળી ગ્રીષ્મરૂપ એટલે પછી પુછવુંજ શું આવી રીતે અતિશય તાપ તથા થાક લાગવાથી પેલી બ્રાહ્મણીને તૃપા લાગી જેથી તાપ તૃપા અને થાકથી કંટાલી જઈ એક મોટા વૃક્ષ નીચે જેસી પડી તો તૃપા પણ તેને વધારે પીડવા લાગી અને વધારે વધારે કંઈ સુકાવા લાગ્યો એટલે પોતે પોતાના સ્વામીને કહેવા લાગી.

ગાયન.

હુંતો સોનારણ.

સ્વામી સુણો દુઃખની કહાણી, મુજને પાવોને પાણી
વદાય ન મુખે વાણી, જલ્દી લાવો ને પાણી,
કંઈ શોષ પડેછે મારે, કેમ જવાસે ત્યારે
પેહેલાંથી મેં, દીધી શીખામણ કેમ ન માન્યું તારે,
હવે ક્યાંથી લાવું પાણી, બતલાવો સુંદરી શાણી
જળ વિનાતો જીવ આ જાયે, થાયે માહા ઉતપાત
મમે તેમ કરીને સ્વામી ઘડો, પાણીનો ઘાટ,
સુંદરી હું તો સત્યજ કહાવું, કહે તો પાછો ઘેરજ જવું
ઘેર જઈને લાવી પાણી. પછીથી તુજને પાવું. સ્વામી.

આમ બોલતાં બોલતામાં તો પેલી બ્રાહ્મણીનો કંઈ સુકાવા લાગ્યો અને બોલવાનું પણ બંધ થવા લાગ્યું. સ્વામીનાથ મને ગમે ત્યાંથી પાણી આણી પાવો હાય મેં

અભાગણીયે તમારૂં કહેવું ના માન્યું અને તમારાથી વિ-
રૂઢ થઈ તો તે મનેજ નડે છે સ્વામીનાથ મારી કસુર
માફ કરો અને પાણી પાછું જતો જીવ બચાવો,
રાંમ, રાંમ, રાંમ. રાંમ,

બ્રહ્મા—અરે સ્યાણી તારૂં કહેવું તદ્દન ખરૂં છે પણ
હું પાણી લાવું ક્યાંથી, તે છતાં પણ શાંત થા હું હ-
મણાંજ ગમે સ્વામી પાણી લાવી તને પાવું હું પણ મારા
આવ્યા શીવાય અહીંથી આધી જઈશ નહીં અહીંજ ર-
હેજે હરી હરી મારા ક્યા જન્મના ભોગ કે તે પાપે કરી
આવી સ્ત્રી મળી ખરેખર આવી સ્ત્રીતો જે ખરેખરો કમ
નસીબ હોય તેનેજ એવી હઠીલીયો મળે કે જેથી પોતાનું
કહેલું ખરૂં કરી પોતાનું પોત પ્રકાશે અને બીજાને દુઃખી
કરે રાંડને મેં કહ્યું કે સમજ પણ સંખણી એકની બે ના
થઈ અને માન્યું નહીં જીવે હવે એ જાતે મુંઝાય છે
અને બીજાને મુંઝાવણમાં નાંખે છે એ કેવું દુઃખ હવે હું
તે ક્યાં જઈ એ સંખણી માટે પાણી લઈ આવું કે એને
જીવાડવા શક્તીમાંનું થવું આતો બધું અરણ્ય છે તેમાં
જાણે એના બાપે કુવે ના ખોદી મુક્યો હોય તેમ જીવ
અને મને પાણી પાવ શું કરું કાળ તો આ વખતે બહુ
ચડે છે પણ બ્રહ્મા પરમેશ્વર આ બીચારા બાળકની દયા
આવે છે નહીં તો એ રાંડ હઠીલીને તો અહીંજ મરવા
દેત. પણ લાચાર કે ન્યાતમાં પણ પાછી કન્યાની અછત
અને પાસે પૈસો નહીં બાકીતો એ રાંડ છતરપગી જેવી
છસો લાવુ આજ કાલ તો દુનીયામાં દામ મોટો છે.

હરી હરી હવે ગયા શીવાય છુટકો નથી એમ કહી
 તે પાણીની શોધમાં ગયો અને પાણી શોધતાં શોધતાં
 ધણે દુર નીકળી ગયો એટલામાં એક નજીકના મોટા શ-
 હેરનો રાજા મળ્યા રમતો ત્યાં આવી પહોંચ્યો ને પેલી
 તૃપાતુર તરફડતી બ્રાહ્મણીને જોતાં જ તે તેના તેજસ્વી
 મુખાદૃતી જ પર મોહીત થયો અને તેની પાસે જઈ
 પોતાની પાસે તૃપા મટાડવાની અમૃત ગોળા હતી તે
 પેલી તરફડતી બ્રાહ્મણીના મુખમાં આપી.

પરીચ્છેદ નવ.

વે માતાજી રૂપી પાસે જઈ સર્વ હકીક; તથા રૂપીને વાકેફ કરી પારણા માટે સુચયુ' એ રૂપી બોલ્યા કે હે દેવી તમે જઈને જુવો તો ખરાંકે તે ગોળીમાં છે કે પારણામાં પોહડયા છે જ્યાં એમ રૂપી-યે કહ્યું કે તરતજ દેવી ત્યાંથી પાછાં આવ્યાં અને જોયું તો ત્રણે દેવને પારણામાં રમ્યા કરતા જોયા જેથી દેવીને ઘણો આનંદ થયો અને પોતે સમજ્યાં કે એ સૌ દૈવ ઈચ્છા છે અને પોતેજ પોતાની સ્ત્રીયોને અંહકાર ઉતારવા માટે મારી પરીક્ષા કરવા આવ્યા છે એમ મનવાળી તેમની સેવા તથા પતિ સેવા કરવામા ગુંથાયા ત્યારે પણ પેલી બ્રાહ્મણીના મુખમાં જે પેલા રાજાએ અમૃત ગોળી મુકી હતી તે ગોળીના પ્રતાપથી પેલી બ્રાહ્મણીના તરફ મટી અને શાંતાવળી એટલે કહેવા લાગી બાઈ તમે દીર્ઘા આયુષી થાવ ધન્ય છે તમોને કે તમોએ આવા વીપરીત વખતમાં મારો જતો જીવ બચાવ્યો અને જીવતદાન આપ્યું ધન્ય છે બાઈ ધન્ય છે તમોને

૨૧—અરે સુખ રહો બસ કરો તમારી જીવંદાને બાઈ કહેતાં અટકાવો બાઈ નહીં પણ ભરથાર કહો. જુવો હવે તમારે ખીલકુલ શીકર કરવાની નથી હું આ પાસેના શહેરનોજ મોહોટો રાજા છું માટે હવે તમારે કોઈ પણ જાતની શીકર રાખવાની નથી તેમજ હવે તમો વધારે દુઃખી ન થતાં સાવધ થઈ મારી સાથે ચાલો સમજ્યા

હું તમારા બાધ લાયક નથી પણ બરથાર લાયક છું મા-
ટે ચાલો.

આ—અરે બલા બાધ મને તમે લધ જધ શું કરશે

રા—અરે હજુ પણ બાઈજ બાઈજ કહો છો કે
હું તમારો બાઈ નહીં પણ બરથાર છું જુવો તમેને
મારે ત્યાં લધ જધ મારી સર્વ રાણીઓમાં પટરાણી કરીશ
અને મારા સુખનું સાધન તમેને ગણીશ.

આ—અરે સ્થાણા રાજ તમે આ શું વદો છો.
આવું અમટીત વદવું તમેને લાયક નથી.

રા—બલે લાયક હોય ન હોતે મારે સમજવાનું છે
માટે હવે તમે મને વધુ મહેનત ના આપતાં થોડામાંજ
સમજી જધ તૈયાર થાવ જુવો સમજી જશે તો સુખી થ-
શે માટે હવે વધારે ખટપટમાં તમે ન પડો અને મને
પણ ન પાડો ને ચાલો.

ગાયન.

શુભે ચાલો ત્યાજ સલુણી, ખટપટ મુકી દો (૨) રસીલી.
આતુર મનહું બન્યું અધીરું, રંગજ માણીલો (૨) રંગજ
તમ પ્રેમને. આધીન થયો છું, મમત મુકી દો, (૨) છખીલી
સર્વમાં શાણી શોભીતાં, આજે, પટરાણી પહો (૨) પટરાણી
તાલા વેલી પ્રગટી તનમાં, અમૃત સીચી દો (૨)
મોતીની માલા જરીયન સાડી અવ નવીજ પહરીલો (૨) અમૃત
મોહન વેલીની ખીલી કમી તે પ્રેમે ચુટવા દો (૨) છખીલી
મોહન માલા ઝાંઝર ઝુમણાં જે જોઈયે તે લો
પણ મોહન વેલી યૌવન ખીલેલી કલી ચુટવા દો

સ્ત્રી—અરેરે આપ રાજ કુમાર થઈ, શું વદો છો
જરા વિચારો તો કરો પર આ સાથે એકાંતમાં તેમજ

આવા અધાર વનમાં મને એકલી જાણી બોલો
છો પણ માહા પાપમાં ભરાશે અને તેમાં વળી હું આ-
જણી તેનો વિચાર કરે અને વલી જતા જીવને બચા-
વી લીધો તેથી તમે તો મારા પીતા લાયક થયા.

રા—ચાલ ચાલ હવે તારું પાપને બાપ મને શું ક
રવાનું છે જે સાંભળ હું તને પુછું છું તેનો જવાબ આ-
પ કે એક વખત કોઇ ચોરો એક સાહુકારને મારી નાં-
ખી તેનો પૈસો લઇ લીધો અને તેનું ચોરો ભર જંગલમાં
ગયા જ્યાં આગળ એક માણસે તે ચોરને જોવા અને
તેને મારી પેસો પૈસો તેને પોતાને સ્વાધીન લીધો કહે
હવે એ પૈસાનો માલીક કોણ

શ્રી—તે પૈસા વાળો ધણી તો મરી ગયો છે મારે
જ્યા સુધી ચોરો પાસે હતો ત્યાં સુધી ચોરોનો અને જ્યા
રે ચોરોને પેલા એ મારી નાખ્યા ત્યારે તેનો

રા—ત્યારે જે સાંભળ એક માણસે એક ઝાડ રો-
પ્યું ને તેની પાછળ ધણી મહેનત કરી પણ તે ઉછર્યું ન
હી એટલામાં તે માણસ મરી ગયો ત્યારે તે ઝાડ ખીન્ને
માણસ લઇ ગયો અને તેને તે ઝાડ ઉછેરવામાં વધારે
મહેનત પડી ને ઉછર્યું ત્યાં કહે તે ઝાડ કોનું અને તેના
શળ ફુલ આવે તે કોના

શ્રી—એ તો સર્વ પેલા ખીજ ધણીનાં

રા—ત્યારે જે હવે તું તારા મોંથીજ બંધાઈ ચુકી
છે તો હવે તારે મારે ઘેર આવ્યા શીવાય છુટકો નથી

શ્રી—રાજન હું શી રીતે બંધાઈ તેતો કહેશે

રા—હા સાંભળ જે સાહુકાર રૂપી તારો
ધણી જે સાહુકાર મરી ગયો છે તે તારો ધણી

પાણી શોધવા ગયો છે હવે ચોર તે તારો જીવ લઇજનાર જમડા તેને મેં આમારી ગોલીઓથી ન-સાડી તારો જીવ બચાવ્યો. તો બોલ હવે તું મારી ખરી કે નહીં કર કમુલ વળી એજ પ્રમાણે આ ઝાડનો પણુ દાખતો કે જો તારો પતીતને મુકી ચાલ્યો ગયો છે અને તને અહીં એકલી મુકી છે ત્યારે તુપાથી તારો જીવ જવા લાગ્યો ત્યારે મેં આવી તને હાથમાં લઈ મારી ગોલી આપીતને મરતી બચાવી તો તારો પણુ હું માલીક ખરો કે નહીં. કર કમુલ અને થા આગળ નહીં તો જોઈ છે આ સમશેર જો માનીશ તો ઠીક નહી તો આ તારા સમક્ષ આ તારા નાના બાળકનાં ટુકડે ટુકડા કરી નાંખીશ. માટે હવે કોઈ પણુ જતનો બચ ન રાખતાં સલુણી મારી સાથે સીધારો.

હા—ચાલ ચાલ દુર રહે ઓ કામી કોધી લોભી લંપટ કુતરા શું બકે છે તું શું મારા બાળકને મારશે પણુ જો જે તે ન વધેરાતાં તારી સમશેર તનેજ ન વધેરે યાદ રાખ કે ઇશ્વરને ઘેર રાજા મોટાં નાનાં સૌનો અદલ ન્યાય છે તો બલા માણુશ જો મેં તેમ મારા આલાડ કડા પુત્રે કાંઈ તારો ગુન્હો નથી કર્યો કે તું અમને મારીશ કે જેને રાખણુવાળો રામ છે તેનું નામ કોણુદધ શકે એમ છે તો તારા જેવા મદાંધ કામા અધકુતરા મદમાં બહેકી જનારી તું શું મારા પુત્રને મારશે અરે ઓ કૃતદ્રી તું શમજતો હઈશ કે હું તાપ બતાવીશ એટલે એ મારે વશ થશે તો બહેતર છે કે તેને મારતાં પહેલાંજ તું મને માર અને શાંત થા જો તું તો શું પણુ તારા કરતાં અધીક જેવા કે દુર્યોધન લંકાપતિ રાજા રાવણુ કે જે ને ઘેર ચૈાદ ચોકડીનું રાજ્ય હતું બરમા સુર હારણુયા

કસ્યપ આદી મહાન પુરુષો તારા કરતાં અધીકા અધીક થઈ ગયા અને તેમને તારી માફક જરા રાજ્ય મહે કરી પરત્રીયા સાંધુ ખુરી વાંચનાઓ કરેલી જેમકે રાવણે સીતાજીપર ભસ્માસુરે પાર્વતીપર વિગેરે એવાઓએ એવી ખુરી વાંચનાઓ પાર પાડવા અનેક યુક્તિઓ કરેલી પણ તેમાં પાર ન પડતાં ઉલટા પોતેજ પાર પડ્યા એટલે સ્વર્ગ સીધાવ્યા તો સમજ જ્યારે શ્રી પ્રભુએ તેવા તેવાને ઠેકાણે પાડી દીધા તો તાંડે શુંગળુ હરી હરી હુંતો સહન કરું છું પણ તું કેમ કરે છે.

ગાયન અરે શું માનવ

ધરે મુર્ખ શું તું અભીમાન. છાકમાં મરે છકોરે,
માન તું પાપીડા, હેવાન કાળ આવ્યો નકીરે,
કાળ આવ્યો નકીરે રહેશે નહીં ટકીરે,
પરત્રીયાને છ'છેડી સુખે મૃતા કોણુરે,
પરત્રીયા સર્પ સમાન છે, નક્કી વાળે ઘોણુરે,
કેમ સમજે નહીં શુમાર છાકમાં મરે ચકીરે,
અનળ ધીગ ધીગતાં અંગારને, પામર ભરેશીદત્તું બાથડો,
બાણી ખુજ પડે સમુદ્ર તો જીવત જે કાયા ધડો,
લંકાપતિ દુર્યોધન આદી શરીએ ગર્વેથી લીધો નથી

કંઈ લાડવો,

ચતુર ચેતી ચાલજે પરત્રીયા વિપતો ધાડવો.

ચાલ ચાલ હવે તાંડે લાંબુ ટાયલુ ન ફુટતાં થા આગળ

શ્રી—ચાલ ચાલ નીચ અધમ કુતરા અધોરી દુર રહેજો

રા—લે ત્યારે દુર રહુ છું એમ કહી જેવો તલવાર કાઢી છોકરા બાણી દોડે છે તેવીજ પેલી આમણીયે વિચાર કર્યો કે આ એક હદનાં ફળતો ભોગવું છું ને

ખીજી હઠમાં પુત્ર મરાશે તો શું શાયદો નીકળશે માટે લા-
વ હું જવાનું કયુલ કરું પુત્ર જીવ તો હશે તો કોઈ દી-
વસ પણ મળશે એમ ધારી સચુર સચુર રાજ સચુર
કર ચાલ જો હું તારી સાથે આવું છું પણ મારું કહેવું
કયુલ કરેતો

રા—સ્ત્રી આ વખતે તું જો કહેશે તે મારે કયુલ છે.

સ્ત્રી—જીવો લારે મારે એવો નીયમ છે કે મારે
જ્યારથી તમારા શહેરમાં પગ મુકવો ત્યારથીજ તમારે મને
એકાંતમાં એક મહેલ બંધાવી આપી શીવની સ્થાપના
કરી આપી સદાવ્રત મંડાવી આપવું પડશે અને જ્યાં સુધી
વરસ દીવસ પુરો ન થાય ત્યાં સુધી તમારે પણ મારે ત્યાં
આવવું નહીં કેમ કયુલ.

રા—મલે તારી એમ ઇચ્છા છે તો એમ મારે ક-
યુલ છે.

સ્ત્રી—અરે ઈશ્વર આ લુચ્ચા એ તો મેં જેમ કહ્યું
તેમ કયુલ કર્યું તો હવે મારે પણ ગયા શીવાય છુટકો
નથી. પણ પુત્રનો તો પ્રાણ બચે છે શીકર નહીં જીવતો
નર બદા પામશે તો હું જીવતી હમશ તો પુત્ર મને કોઈ
પણ વખત મળશેજ મળશેજ અરે હાય હાય મારા લાડ-
કવાયા પુત્ર આ તારી અભાગણી માતા તને વન વગડે
રજળતો કરી જાય છે બેટા બેટા તારું રક્ષણ ઈશ્વર કરશે
અરે ઈશ્વર આ મેં મારા લાડકા પુત્રને આજથી તારા
શરણે મુક્યો છે તો હે જગતનીયંતા તમે તેનું રક્ષણ કરો
આવા મારા જહાલા આવ છેલ્લી વખતના તારી માતાના
પયોધરનું પયપાન કરી લે આ અભાગણી માતા આજ
તને તને છે હરી હરી તમે મારા શીયગનું રક્ષણ કરો
આટલી ઉમર થઈ તથાપી મેં પર પુરૂષને ભાઈ બાપ

ગણ્યા છે તે શું આજે મારો ટેક ભંગ થવાનો હરી હરી
 આ સર્વ મારી હઠનાજ ક્ષણ છે નહીં તો આ વખતના
 આવત તો ભારતભૂમીની ભેનો જે કોઈ પતિ સાથે હઠ
 કરશે તેના મારા જેવાજ હાલ થશે હરી ઇશ્વર જે કરશે
 તે માથા ભેર કેમ જાણ્યું કે આટલાથીજ પત્યું આગળ
 શું થશે તે કોને ખબર છે જે થશે તે એ હઠનાજ પ-
 રીણુમો છે તો એવી મારા જેવી સ્ત્રી હઠ કરનારી ને
 હજારો ધીક્કાર છે નહીં નહીં એ સ્ત્રીયોને નહીં પણ એવી
 સ્ત્રી હઠનેજ ધીક્કાર છે કે એજ હઠે પતિ પુત્રનો વિયોગ
 કરાવા ધાર્યો છે. બેટા તારે મારે એટલોજ પુર્વનો રણાર
 સંબંધ હશે નહીં તો વળી આવે વખત કેમ આવત કે
 તને વન વગડે એવી કષ્ટ અભાગીયણ હોય કે તને મેલે
 પણ પુત્ર તારા પ્રાણ બચાવા ખાતરજ આ અભાગણી
 માતા તને આજથી રક્ષણતો કરે છે એમ કહી પોતાનું
 પહેરેલું ચીર વધે રીતેની ઝોલી આંખાની ડાલ સાથે બાં-
 ધી અને પુત્રને સુવાડી લાંથી ચાલી ગઈ ત્યારે પ્રભુને
 ચીન્તા થઈ કે હવે આતો પુત્રને મુકી ચાલી ગઈ માટે
 જો પેલો વણજારો જાય છે ને તે આજ રસ્તે આવશે
 ને તેને પણ પેટે પુત્ર યા પુત્રી નથી માટે તેનેજ હું
 દયાનો અંશ મુકું કે તે આ પુત્રને લઈ જાય એ પ્રમાણે
 નીર્ણય કરી પોતે શ્રી પ્રભુએ પેલા વણજારાના હૃદયમાં
 દયાનો અંશ મુક્યો જેથી પેલો વણજારો તેજ રસ્તે રહી
 જવા લાગ્યો તે વખતે પેલો માતા વિનાનો બાળક રડવા
 લાગ્યો તેથી વણજારાએ વિચાર કર્યો કે આ વખતે અ-
 હીંચા કાણ રહે છે અને વળી આ રડતું પણ નાના બા-
 લકતું છે એમ ધારી પોતે જરા ત્યાં થોભ્યો અને આમ
 તેમ જોવા લાગ્યો તો તેની નજર પેલી આંખાની ડાળે

પાણી શોધવા ગયો છે હવે ચોર તે તારો જીવ લઈજનાર જમડા તેને મેં આમારી ગોલીઓથી ન-સાડી તારો જીવ બચાવ્યો તો બોલ હવે તું મારી ખરી કે નહીં કર કમુલ વળી એજ પ્રમાણે આ જાડનો પણ દાખલો કે જે તારો પતીતને સુકી ચાલ્યો ગયો છે અને તને અહીં એકલી સુકી છે ત્યારે તૃપાથી તારો જીવ જવા લાગ્યો ત્યારે મેં આવી તને હાથમાં લઈ મારી ગોલી આપીતને મરતી બચાવી તો તારો પણ હું માલીક ખરો કે નહીં. કર કમુલ અને થા આગળ નહીં તો જેઈ છે આ સમશેર જે માનીશ તો ઠીક નહી તો આ તારા સમક્ષ આ તારા નાના બાળકના ટુકડે ટુકડા કરી નાંખીશ. માટે હવે કોઈ પણ જાતનો ભય ન રાખતાં સંલુણી નારી સાથે સીધારો.

સ્ત્રી—ચાલ ચાલ દુર રહે ઓ કામી કોધી લોભી લંપટ કુતરા શું બકે છે તું શું મારા બાળકને મારશે પણ જે જે તે ન વધેરાતાં તારી સમશેર તનેજ ન વધેરે યાદ રાખ કે ઇશ્વરને ઘેર રાજા મોટાં નાનાં સૈનો અદલ ન્યાય છે તો બલા માણુશ જે મેં તેમ મારા આલાડ કડા પુત્રે કાંઈ તારો ગુન્હો નથી કર્યો કે તું અમને મારીશ કે જેને રાખણવાળો રામ છે તેતું નામ કોણુદઈ શકે એમ છે તો તારા જેવા મદાંધ કામા અંધકુતરા મદમાં ખેડેછી જનારી તું શું મારા પુત્રને મારશે અરે ઓ કૃતદ્વી તું શમજતો હઈશ કે હું તાપ બતાવીશ એટલે એ મારે વશ થશે તો ખેતર છે કે તેને મારતાં પહેલાંજ તું મને માર અને શાંત્તા થા જે તું તો શું પણ તારા કરતાં અધીક જેવા કે દુર્યોધન લંકાપતિ રાજા રાવણ કે જે ને ઘેર ચૈદ્ર ચોકડીતું રાજ્ય હતું બરમા સુર હારણ્યા

કસ્યપ આદી મહાન પુરુષો તારા કિરતાં અધીકાં અધીક થઇ ગયા અને તેમને તારી માફક જરા રાજ્ય મદે કરી પરત્રીયા સાંસુ ખુરી વાંચનાઓ કરેલી જેમકે રાવણે સીતાજીપર ભરમાસુરે પાર્વતીપર વિગેરે એવાઓએ એવી ખુરી વાંચનાઓ પાર પાડવા અનેક યુક્તિઓ કરેલી પણ તેમાં પાર ન પડતાં ઉલટા પોતેજ પાર પડ્યા એટલે સ્વર્ગ સીધાવ્યા તો સમજ જ્યારે શ્રી પ્રભુએ તેવા તેવાને ઠેકાણે પાડી દીધા તો તાંડે શુંગળુ હરી હરી હુંતો સહન કરું છું પણ તું કેમ કરે છે.

ગાયન અરે શું માનવ

ધરે મુખે શું તું અભીમાન. છાકમાં મરે છકીરે,
માન તું પાપીડા, હેવાન કાળ આવ્યો નકીરે,
કાળ આવ્યો નકીરે રહેશે નહીં ટકીરે,
પરત્રીયાને છ'છેડી મુખે મૃતા કોણુરે,
પરત્રીયા સર્પ સમાન છે, નક્કી વાળે ઘોણુરે,
કેમ સમજે નહીં ગુમાર છાકમાં મરે ચકીરે,
અનળ ધીંગ ધીંગતાં અંગારને, પામર ભરેશીદ્વું બાથડો,
જાણી ખુજ પડે સમુદ્ર તો જીવત જે કાયા ધડો,
લંકાપતિ દુર્યોધન આદી શરીખે ગર્વેથી લીધો નથી

કંઈ લાડવો,

ચતુર ચેતી ચાલજો પરત્રીયા વિપનો ઘાડવો.

ચાલ ચાલ હવે તાંડે લાંબુ ટાયલુ ન કુટતાં થા આગળ

સ્ત્રી—ચાલ ચાલ નીચ અધમ કુતરા અધોરી દુર રહેજો

રા—લે ત્યારે દુર રહુ છું એમ કહી જેવો તલવા-
ર કાઢી છોકરા ભણી દોડે છે તેવીજ પેલી બ્રામણીયે
વિચાર કર્યો કે આ એક હઠનાં કળતો ભોગવું છું ને

બીજી હઠમાં પુત્ર મરાશે તો શું શાયદો નીકળશે મારે લા
વ હું જવાનું કયુલ કરું પુત્ર જીવ તો હશે તો કોઈ દી
વસ પણ મળશે એમ ધારી સમુર સમુર રાગ સમુર
કર ચાલ જો હું તારી સાથે આવું છું પણ માફ કહેવું
કયુલ કરેતો.

રા—સ્ત્રી આ વખતે તું જો કહેશે તે મારે કયુલ છે.

સ્ત્રી—જીવો ત્યારે મારે એવો નીયમ છે કે મારે
જ્યારથી તમારા શહેરમાં પગ મુકવો ત્યારથીજ તમારે મને
એકાંતમાં એક મહેલ બંધાવી આપી શીવની સ્થાપના
કરી આપી સદાવ્રત મંડાવી આપવું પડશે અને જ્યાં સુધી
વરસ દીવસ પુરો ન થાય ત્યાં સુધી તમારે પણ મારે ત્યાં
આવવું નહીં કેમ કયુલ.

રા—મલે તારી એમ ઇચ્છા છે તો એમ મારે ક-
યુલ છે.

સ્ત્રી—અરે ઈશ્વર આ લુચ્ચા એ તો મેં જોમ કહ્યું
તેમ કયુલ કર્યું તો હવે મારે પણ ગયા શીવાય છુટકો
નથી. પણ પુત્રનો તો પ્રાણ બચે છે શીકર નહીં જીવતો
નર બદા પામશે તો હું જીવતી હજીશ તો પુત્ર મને કોઈ
પણ વખત મળશેજ મળશેજ અરે હાય હાય મારા લાડ-
કવાયા પુત્ર આ તારી અભાગણી માતા તને વન વગડે
રજ્જીતો કરી જાય છે બેટા બેટા તારું રક્ષણ ઈશ્વર કરશે
અરે ઈશ્વર આ મેં મારા લાડકા પુત્રને આજથી તારા
શરણે મુક્યો છે તો હે જગતનીયંતા તમે તેનું રક્ષણ કરો
આવા મારા જહાલા આવ છેલ્લી વખતના તારી માતાના
પયોધરતું પયપાન કરી લે આ અભાગણી માતા આજ
તને તજે છે હરી હરી તમે મારા શીયગનું રક્ષણ કરો
આટલી ઉંમર થઈ તથાપી મેં પર પુરૂષને બાઈ આપ

ગણ્યા છે તે શું આજે મારો ટેક ભંગ થવાનો હરી હરી
 આ સર્વ મારી હઠનાંજ ક્ષણ છે નહીં તો આ વખતના
 આવત તો ભારતભૂમીની બેનો જે કાંઈ પતિ સાથે હઠ
 કરશે તેના મારા જેવાજ હાલ થશે હરી ઇશ્વર જે કરશે
 તે માથા બેર કેમ જાણ્યું કે આટલાથીજ પત્યું આગળ
 શું થશે તે કોને ખબર છે જે થશે તે એ હઠનાજ પ-
 રીણુમો છે તો એવી મારા જેવી સ્ત્રી હઠ કરનારી ને
 હજારો ધીક્કાર છે નહીં નહીં એ સ્ત્રીયોને નહીં પણ એવી
 સ્ત્રી હઠનેજ ધીક્કાર છે કે એજ હઠે પતિ પુત્રનો વિયોગ
 કરાવા ધાર્યો છે. બેટા તારે મારે એટલેજાજ પુર્વનો રણાર
 સંબંધ હશે નહીં તો વળી આવો વખત કેમ આવત કે
 તને વન વગડે એવી કંઈ અભાગીયણ હોય કે તને મેલે
 પણ પુત્ર તારા પ્રાણ બચાવા ખાતરજ આ અભાગણી
 માતા તને આજથી રાજીતો કરે છે એમ કહી પોતાનું
 પહેરેલું ચીર વધે રીતેની ઝેલો આંખાની ડાલ સાથે બાં-
 ધી અને પુત્રને સુવાડી લાંથી ચાલી ગઈ ત્યારે પ્રભુને
 ચીન્તા થઈ કે હવે આતો પુત્રને મુકી ચાલી ગઈ માટે
 જે પેલો વણુજરો જાય છે ને તે આજ રસ્તે આવશે
 ને તેને પણ પેટે પુત્ર યા પુત્રી નથી માટે તેનેજ હું
 દયાનો અંશ મુકું કે તે આ પુત્રને લઈ જાય એ પ્રમાણે
 નીર્ણય કરી પોતે શ્રી પ્રભુએ પેલા વણુજરાના હૃદયમાં
 દયાનો અંશ મુક્યો જેથી પેલો વણુજરો તેજ રસ્તે રહી
 જવા લાગ્યો તે વખતે પેલો માતા વિનાનો બાળક રડવા
 લાગ્યો તેથી વણુજરાએ વિચાર કર્યો કે આ વખતે અ-
 હીયા કાણુ રડે છે અને વળી આ રડવું પણ નાના બા-
 ળકનું છે એમ ધારી પોતે જરા ત્યાં થોભ્યો અને આમ
 તેમ જોવા લાગ્યો તો તેની નજર પેલી આંખાની ડાળે

ઝોળી બાંધી હતી તેના પર ગધ ને ત્યાં નજીક જઈ જોયું
 તો તેમાં પુત્ર દીકો જેથી તે કહેવા લાગ્યો કે આવી તે
 કઈ અભાગણી હશે કે આટલા નાના પુત્રને વનમાં મુક્યો
 અરે પણ હું કેમ બુલુ છું એતો ઇશ્વરી કુદરત ન્યારીજ
 છે વખતે શ્રી પ્રભુએ મારા પર પ્રસન્ન થઈ ને તો પોતે
 તો નહીં મૂક્યો હોય ખરેખર એમજ હોવું જોઈએ નહીં
 તો વળી આમ વન વગડે આવો સુકુમાર સુકોમળ
 પુત્ર કોણ રખડતો મુકે પણ એ તો મારેજ માટે એમ
 ધારી પેલા પુત્રને જોળીમાંથી બહાર કાઢી લઈ પોતે પો-
 તાની સ્ત્રીને સોંપ્યો અને સ્ત્રીને સર્વ વાતથી વાકેફ કરી
 અને ત્યાંથી પેલી ઝોળી તથા પુત્ર લઈ તેઓ આગળ
 ચાલવા માંડ્યા હવે આપણે પણ આ જગોએ જરા
 થોભી જઈ સ્પષ્ટ વિચાર કરવો જોઈએ કે એક તો પતિની
 વિરુદ્ધ થઈ હઠ લીધી તેમાં વળી બીજું પુત્રને પણ
 વિયોગ થયો અને ત્રીજું પોતાને રાજાને સ્વાધીન થઈ
 રાજાને ત્યાં જવું પડ્યું તો સ્ત્રી હઠનાં રણ કેવાં પાડ્યાં
 ખરેખર હઠ નામ એવીજ દુષ્ઠ દાયકજ છે હવે આપણે
 જુવો કે જે પેલા દેવી અનસૂયાજી પેલાં દેવી પેલા
 ત્રણે દેવોની સેવા ચાકરી કરે છે અને આનંદમાં
 દીવસો ગુજારે છે જ્યારે સતીના મનને આનંદ છે
 ત્યારે દેવોને ઉચ્ચાટ છે. તે એજ કે બીચારાઓને નીંદ્રા
 સરખી પણ આવતી નથી ને સતી તો બીચારાં તેમને
 ઉછેરવા ઘણી ઘણી યુક્તિયો કરે છે પણ નીબ્રજ દેવો
 તો શોશનામાં ને શોશનામાં સોસાઈ જાય છે કારણ કે તે
 બીચારાઓને રાત્રી દીવસ કાઢવા ઘણાં કઠણ થઈ પડે છે
 મુજમાં નીંદ્રા દેવી તો પ્રસન્ન થાયજ નહીં તો પછી તે
 તેમની પાસે તો આવેજ ક્યાંથી જ્યારે આવી રીતે ત્રણ

દેવોની સ્થતી માતાએ જોઈ ત્યારે તેમને ઘણું જ લાગવા માંડ્યું કે મારી આટલી આટલી મહેનત છતાં દેવોને ઉંધજ નહીં. શો જુલમ ત્યારે દેવીએ પારણુ ગાવું શરૂ કર્યું હવે આ જગોએ વાંચક વંદોને સંકલ્પ વિકલ્પ થશેજ તો આપે જણવુંજ જોઈએ કે ત્રણે દેવોને આનંદ છેપણ આતો માનસીક લીલા બતાવે છે એટલે એ પ્રમાણે થવુંજ જોઈએ બાકી તે તો સર્વાન્તર અંતરયામી છે.

પારણુ ગાયન.

કુશો પુરણુ બ્રહ્મ પુરુષોત્તમ પ્રીતે પારણુ
સંજોત્રી પુરારી હરબ્રહ્મ ત્રણે દેવ,
આજે આનંદને ઓચ્છવરે, મારે આંગણે,
હરીવર ઇચ્છું છું હું, સ્મરણુ અંત અંભેવ. ઝુ.
આવ્યાં ઉમંગથી શા, કારણુ સતીને બારણે
આ શું થયું અવખેલા, લટકાળા હોલાલ
બ્રહ્માં જુલાને પડીયારે, સતીના નામથી,
વાહ વાહ વ્યભુતી યોગા આશા થયા હેવાલ. ઝુ.
શું સીન્ધુ સુતાએ, નાથજી તમને દુભવ્યા
કે મળીયાં નહીં જસોદાજીના પયપાન
ભુધર ભુખ્યાને થઈ આવ્યારે, સતીને આંગણે,
જમજો જુગતીથી જુગજીવન, જીવન પ્રાણુ. ઝુ.
આધ શક્તી ઉમીયા, હરને કેમ તર છોડીયા,
પ્રીતી પુરણુ પલક વિયોગે જાયે પ્રાણુ,
આવે શી રીતે રહે શોરે એકલા રાનમા,
જનન વીઝટા વાહની મેહલ્યા ક્યાં માહારાજ. ઝુલો.
શુભગુણ સાવીત્રી બીજી સમર્થ થઈ કેમ નિસર્થ
કેમળ કેમળ શું તકર માયે લાગે કલંક,
પીમલ પથરાશે જગમલા નજશે સુવાસના,

ડો નહીં ધ્વીજ બાળા રામા રંક. ઝ.

ત્રીકમ તર છોડુના તનથી વહાલા તન છે,

તન મન વાંડે તમ પર ત્રીભુવનના નાથ,

આવો આતંદ્રે ઉછંગે મારે અન્નખેલડા,

દીયા ધીનાદુ બાસો રાખું રૂદીયા સાથ. ઝ.

જોડી જુગતેરે દીશો છો જુગલ કીશોર શોભા મણા

બજુ વિનવે અખંડ દોરી અનસૂયાને હાથ. ઝ.

હાથી રીતે પોતે તેમને હાલરડાં ગાય છે અને ક-
હેતાં જાય છે હે પ્રભુ તમારે આવા જુદા જુદા રૂપ લઈ
આવું તમારે શું કામ કરવું જોઈએ તમે તો અંતરયામી
છો એટલે તમારું શું અજાણ્યું છે તમારું સઘળું જા-
ણી તું છે પણ માહારાજ હુંજ ભુલુ છું ખરેખર ભક્તો
અને સતીયોની પરીક્ષા લેવાજ આપ આવા રૂપ ધરો છો
તે વાસ્તવિક છે કેમકે જ્યારે સોનું કસોટી પર ચડે છે
સારેજ ખરું યા ખોટું માલમ પડે છે તેમજ રતનની પરી-
ક્ષા તો એરણના ઉપર ઘાણના ઘાથીજ થાય છે તેમ-
જ વળી હીરાની પરીક્ષા પણ ઝવેરીનેજ હોય છે.
તો ભક્તોની પરીક્ષા પણ તમોનેજ હોય છે બાકી જે
અજ્ઞાનો છે તેમને તો સોનું પણ સરખું અને કથીર પણ
સરખું રતન પણ સરખું અને પથ્થર પણ સરખો તો
જેમ એવી અજ્ઞાનતા સર્વ વાળાને સરખું છે તો જે અહં-
કારી થાય છે તેને પણ સરખું છે પણ જે સુદ્ધ સોનું છે
તેને ગમે તેટલું કસોટી પર લોતો પણ તે કંઈ રંગ બદલશે
કદી નહીં તેમ હે પ્રભુ હવે મેં જાણ્યું કે આપજ આવી
રીતે ભક્તોને કસોટીયોને કસોટી પર લઈ તેની મહત્વ-
તા વધારો છો પણ જુવો જે એક ટકથી સીયળ ધારી

સતી અને જે તમારા પરજ શ્રદ્ધા રાખવાવાળો
 ભક્ત તેને તમે આહે તેમ કરી પીડા આપો છો તેથી
 વિશેષ આપો તો પણ તે કદી નહીં ડો તેતો જે છે તે-
 ના તેજ સારે શું કંઈ તમારેથી ભકતોનું ભુંડું થવાનું
 હતુ નહીજ કારણ કે તમે તો ભકતોની સહાય કરવા
 વાળા દીન બેલી દયાળ છો તો તમારે આમ સ્ત્રી હઠને
 તાબે શું કરવા થવું પડ્યું જ્યારે તમે સ્ત્રી હઠને તાબે
 થઈ મારી પરીક્ષા લેવા આવ્યા તો હું જરા પણ તમારી
 યુક્તીમાં ન ફસાતાં ઉલટા તમે જમારી યુક્તીમાં ફસાઈ
 દુઃખી થાવ છો પણ એતો સર્વ દેવ ઇચ્છા તમારીજ છે
 એમ વગર શીયળ સાધ્વીની પરીક્ષા લેવાયજ નહીં વળી
 જ્યારે તમે તાબે થઈને આવ્યા તો મને તો ઉલટો લા-
 ભ થયો કે જે મહાન તપસ્વીયો અનંત કાળ સુધી ત-
 પશ્ર્ચા કરી પોતાની દેહ તપાવે છે. તો પણ શ્રી પ્રભુ
 તમારાં દર્શન તેમને નહીં તો માહાઈ ધન્ય ભાગ્ય કે મને
 દર્શન દષ્ટ પાવન કરી અને તેની સાથે મારી મનો ભા-
 વના પણ પુરી ને હું તમારી માતા થઈ પણ હું સર્વ
 સમન્તું છું વલી તેમાં સ્વયંભુ તથા બ્રહ્માએ તો ધણા
 ધણા તપસ્વીયોને તેમજ અસુરોને કાંમવર આપી તેમ-
 ની ઇચ્છાઓ પુરી છે. પણ હાવી રીતે કોઈ શીયળ વ-
 તીની લાજ લેવા અત્યાર સુધી ગયા નહોતા તે પણ
 આજે શીયળ વતીની લાજ લેવા આવ્યા પણ મને ખાત્રી
 છે કે પાર્વતી તેમજ સાવીત્રીએ દખાવ્યા એટલે તેમના
 તેજમાં દખાઈ અહીં આવ્યા શ્રી પ્રભુનો તો ધર્મજ છે
 કે જેમ સોનું કસોટી પર ચડે છે ત્યારેજ તે પરખાય છે
 તેમજ વળી હીરાની પરીક્ષા પણ ઝવેરીજ કરે તો ભ-
 કતોને પણ કસોટી પર લઈ તેમની પરીક્ષા પણ પોતેજ

કરે જ્યારે તે પરીક્ષામાં પરી પુરું શ્રી પ્રભુને સંતોષ આપે ત્યારે તેને મોક્ષ પદ પોતે આપે પણ આપણે તો ઠીક થયું કે દેવીયોયે હઠ લઇ પ્રભુને અહીં મોકલ્યા જેથી દર્શનનો લાભ થયો અને તેની સાથે પુત્ર લાભ પણ થયો એવામાં શ્રી પ્રભુનું મન તે નારદજી હાથમાં વિણા વગાડતા શ્રી પ્રભુનું નામ સ્મરતાં આવે છે અને વિનય પુર્વક માતૃશ્રીને પાયે લાગી શ્રી પ્રભુઓની ખબર પુછવા લાગ્યા.

અ—આવો આવો મુની પધારો.

ના—હેમમમાયા દેવીઅનસૂયા હું આપને દંડવત કરું છે

અ—અહો રૂપી ચીરંજીવી રહો પધારો પધારો. આપનું કેમ આવા ગમન થયું છે.

ના—માતૃ શ્રી સાંભળો વિશેષ કરીને તો એટલા જ માટે આવતું પડ્યું છે કે મારા પીતાઓ અહીં આવેલાછે તે ક્યાં છે;

અ—અહો નારદજી શું આપે ન જોયા; જુવો આપારણામાં રમે છે.

ના—અહો પીતાજી હું આપને પાયે લાગું છું અને આપના આ હાલ જોઇ હું ઘણો નાખુશ છું. અને ખેદ પામું છું. ત્યારે ત્રણે દેવો રહીને નારદને સમજાવે છે કહે નારદ તમોએ અમને જેવા રૂપમાં જોયા છે તેવીજ હકીકત તમારી માતાઓને કહેજો.

ના—જ્યારે પીતાજીયો મારી પાસે કહેવડાવે છે તો મારે કહ્યા સીવાય છુટકો તો નથી. પણ શું આપ અજાણ્યા હતા; આપનું સર્વ જાણીતું હતું એટલે અહીં આવતુંજ નહોતું. ને માતાની હઠને તામે પણ નહોતું થવું પણ માતાજીયોયે જરી ડાઙ્યા કે દોડ્યા જાણે જમ

જીતવાનો હોય તેમ પણ જો આપ આવ્યા જ નહોત તો આ પુત્ર થઈ પારણે ક્યારે જીલત નાનપણમાં તો જુલ્યા હશે પણ લુલી ગયા હશે એટલે ફરીથી જીવવાનું મન થયું એટલે માતાના પુત્ર થઈ રહ્યા છે. કેમ ખરું કેની માટે હવે તો માતા અનસૂયાના ખોળામાં રમો જમોને આનંદ કરો જલ્દી જઈશ તો કહીશને લુલી ગયો તો તમારો બંધન નહીં; હ્યો માતૃશ્રી હવે મને રમ્મ છે.

અ—મલે કોઈ વખત વળી પધારી પર્યુકુટીકા પાવન કરી દર્શન આપજો. આ બંધા પ્રતાપત તમારો છે.

ના—નારાયણ. નારાયણ. ભવજ્ઞ તારાયણ તારાયણ બજમન નારાયણ. આવી રીતે શ્રી નારદજી વિપ્લવું ચીન્ત વન કરતા ચાલ્યા જાય છે. ત્યારે પણ લક્ષ્મીજીને શ્રી પ્રભુએ કરેલો વાયદો પુરો થયો છે ને પાછો એક માસ વાયદા પર ચડો છે પણ શ્રી પ્રભુ તરફના કંઈ પણ સમાચાર મળ્યા નથી જોઈ તે મહા વિચારમાં પડ્યાં છે. અને શીકર કર્યા કરે છે કે કેમ થયું હશે એમ વિચાર કર્યા કરે છે ત્યારે પણ સાવીત્રીને પણ વીચાર થવા લાગ્યો કે આ શું તેઓને ગયે છ માસ વિતી ગયા પણ હજી સહી કંઈ ખર કે ખખર કંઈજ નહીં માટે લાવ લક્ષ્મીજીને પુછું તો ખરી કારણ કે તેહ મારામાં વડીલ છે માટે વખતે તેમને ત્યાં કંઈ ખખર આવી હશે. એમ ધારી પોતે વૈકુંઠમાં આવી લક્ષ્મીજીને પુછે છે પણ ત્યાં કંઈ ખખર આવી નથી તેથી તે પણ ત્યાં ઉદાસીમાંજ બેસી બંને સોક કરે છે. એવામાં પાર્વતીજી પણ ત્યાં પોતાના પતિની ખખર પુછવા વૈકુંઠમાં આવ્યાં અને બંને જણને ઉદાશમાં જોઈ.

પા—કેમ બેનો લક્ષ્મી ત્યાં સાવીત્રી આજ આંમ આટલાં બધાં ઉદાસમાં છે.

લ—ના બેન કંઈજ નહીં પધારો પધારો:

પા—અરે તે તો ઠીક પણ આપણા પતિયોને ગયે છ માસ વિતી ગયા છે માટે કંઈક તેમના તરફથી શુભ ખબર આવી છે કે નહીંને તે કહો.

લ—ના બેન ના બે વળી એમના તરફથી શુભ ખબર આવી હો તે તો વળી વીવાથી રૂઢું શું તો પછી આંમ ઉદાસ થવાનું શું કારણ રહે તે. પણ જેવી તમને તમારા પતિની તેવીજ ખીજાને એતો આપણે ત્રણેને સરખીજ ચીંતા પણ જુવો તો ખરા પેલા નારદ મુની આવે છે તેટલામાં નારદજી મુની વીણા વગાડતાં ઇશ્વર સ્મરણ કરતાં સતીયો પાસે આવ્યા.

ના—હે જગત માતાઓ હું આપને દંડવત કું છું.

ત્રણે—ચીરંજીવી કંઈ તમારા પીતાઓ ગયા છે તેમની શુભ ખબર લાવ્યા છો લાવ્યા હોય તો કહો.

ના—ના સુમતો નથી અશુભ છે કહો તો કહું નહીં તો અહીંથી ચાલ્યો જવું કંઈ મારે કેવાની મરજી નથી.

ત્રણે—નારદ મુની એમ શું બોલો છો જે હોય તે કહો. કે અમારી થતી ચીંતા મટે ને અંતરમાં લાગેલો અગ્ની ઓલવાય.

ના—માતાજી જુવો કહું છું કે ચીંતા મટવાની નથી ને અગ્ની ઓલવાવાનો પણ નથી તે તો ઉલટો વધારે શલગશે.

લ—અરે નારદજી આ વખતે પણ તમારું ટીખલીપણું ના ગયું જરી સમો તો વચારો.

ના—અરે માતૃશ્રી મેં તો સમો વિચારેલો છે. પણ આપે જ સમો વિચારવાનો હતો ને પેહેલેથી જ સમો વિચાર્યો હોત તો શુભ શુભની જગોએ અશુભ શું કરવા ખબર લાવતપણ લાચાર કે તમારામાં આગળ મારા બહા લાથી પીતાઓનું ચાલ્યું નહીં. અને શીયળ બંગ કરવા જતાં. તો પોતે અતિ દુઃખી થઈ પડ્યા.

લ—નારદજી આપ જે કંઈ ખબર લાગ્યા હોય તો કહો કારણ કે જેમ જેમ તમે શુદ્ધ બોલો બોલો છો તે મેં તેમ અમને વધુ ચીન્ટા થાય છે

ના—હું કહીશ તો ખરો પણ તમો માનવાનાં નથી ને તમને મારાપર વિશ્વાસ પણ નથી

સા—કેમ ચીરંજીવી એમ બોલ્યા

ના—માતૃશ્રી જીવો પ્રથમજ મેં તમોને કહેલું કે માતૃશ્રીઓ આપ વૃથા અહંકાર ન કરો છતાં આપે મારા બોલવા પર વિશ્વાસ ન બાણ્યો અને ઉલટી પીતાઓ પાસે હઠ કરી

દાહરો

પા—નારદજી હવે હહ થઈ માટે જેવી હોય તેવી ખબર કૃપા કરી આપશો તો હમો તમારાં આભારી થઈશું

ના—આવ્યો છું નીજ નેત્રે ન્યાળી કહેવા કેરે કારણે

ત્રણ દેવ ધરી તન જેવ બાલક રૂપ ઝુલે પારણે

ત્રણે મળી જીવો ત્યાં સતી પાસે યાચના કરો કારણે

નાથ સુત બગો કહે વીનવી માગો માફ તો જાય

સતી તમારે વારણે

લ—અરે નારદજી આતો તમે કહ્યું પણ અમને સમજ ખરોખર પડી નહીં માટે સ્પષ્ટરીતે કહી સંભળાવો

ના—લ્યો ત્યારે સાંભળો તમારા ત્રણે પતિયો તમ

ઝાળા ખાંધી હતી તેના પર ગદ્ય ને ત્યાં નજીક જઈ જોયું
 તો તેમાં પુત્ર દીકો જેથી તે કહેવા લાગ્યો કે આવી તે
 કર્મ અભાગણી હશે કે આટલા નાના પુત્રને વનમાં મુક્યો
 અરે પણ હું કેમ ભુલુ છું એતો ધધરી કુદરત ન્યારીજ
 છે વખતે શ્રી પ્રભુએ મારા પર પ્રસન્ન થઈ ને તો પોતે
 તો નહીં મૂક્યો હોય ખરેખર એમજ હોવું જોઈયે નહીં
 તો વળી આમ વન વગડે આવે સુકુમાર સુકોમળ
 પુત્ર કોણ રખડતો મુકે પણ એ તો મારેજ માટે એમ
 ધારી પેલા પુત્રને જોળીમાંથી બહાર કાઢી લઈ પોતે પો-
 તાની સ્ત્રીને સોંપ્યો અને સ્ત્રીને સર્વ વાતથી વાકેફ કરી
 અને ત્યાંથી પેલી ઝાળા તથા પુત્ર લઈ તેઓ આગળ
 ચાલવા માંડ્યા હવે આપણે પણ આ જગોએ જરા
 થોભી જઈ સ્પષ્ટ વિચાર કરવો જોઈએ કે એક તો પતિની
 વિશ્વ થઈ હઠ લીધી તેમાં વળી બીજું પુત્રનો પણ
 વિયોગ થયો અને ત્રીજું પોતાને રાજને સ્વાધીન થઈ
 રાજને ત્યાં જતું પડ્યું તો સ્ત્રી હઠનાં ણ કેવાં પામ્યાં
 ખરેખર હઠ નામ એવીજ દુખ દાયકજ છે હવે આપણે
 જીવો કે જે પેલા દેવી અનસૂયાજી પેલાં દેવી પેલા
 ત્રણે દેવોની સેવા ચાકરી કરે છે અને આનંદમાં
 દીવસો ગુજારે છે જ્યારે સતીના મનને આનંદ છે
 ત્યારે દેવોને ઉચ્ચાટ છે. તે એજ કે બીયારાઓને નીંદ્રા
 સરખી પણ આવતી નથી ને સતી તો બીયારાં તેમને
 ઉછેરવા ઘણી ઘણી યુક્તીયો કરે છે પણ નીબંધ દેવો
 તો શેશનામાં ને શેશનામાં સોસાઈ જાય છે કારણ કે તે
 બીયારાઓને રાત્રી દીવસ કાઢવા ઘણાં કઠણ થઈ પડે છે
 મુળમાં નીંદ્રા દેવી તો પ્રસન્ન થાયજ નહીં તો પછી તે
 તેમની પાસે તો આવેજ ક્યાંથી જ્યારે આવી રીતે ત્રણે

દેવોની સ્થતી માતાએ જોઈ ત્યારે તેમને ઘણુંજ લાગવા
માણ્યું કે મારી આટલી આટલી મહેનત છતાં દેવોને
ઉંઘજ નહીં શી જુલમ ત્યારે દેવીએ પારણ ગાવું શરૂ કર્યું
હવે આ જગોએ વાંચક વૃદ્ધોને સંકલ્પ વિકલ્પ થશેજ
તો આપે જાણવુંજ જોઈએ કે ત્રણે દેવોને આનંદ છપણ
આતો માનસીક લીલા બતાવે છે એટલે એ પ્રમાણે થવુંજ
જોઈએ બાકી તે તો સર્વાન્તર અંતરયામી છે.

પારણ ગાયન.

ઝૂલો પુરણ અલ્પ પુરુષોત્તમ પ્રીતે પારણે
સંગોત્રી પુરારી હરઅલ્પ ત્રણે દેવ,
આજે આનંદને આચ્છવરે, મારે આંગણે,
હરીવર ધમ્મું ધું હું, સ્મરણ અંત અભેવ. ઝુ.
આવ્યાં ઉમંગથી શા, કારણ સતીને બારણે
આ શું થયું અત્રભેલા, લટકાળા હોલાલ
અલ્પાં જુલાને પડીયારે, સતીના નામથી,
વાહ વાહ વ્યભુતી ચોળા આશા થયા હેવાલ. ઝુ.
શું સીન્ધુ સુતાએ, નાથજી તમને દુભવ્યા
કે મળીયાં નહીં જસોદાજીના પયપાન
ભુધર ભુખ્યાને થઈ આવ્યારે, સતીને આંગણે,
જમજો જુગતીથી જુગજીવન, જીવન પ્રાણ. ઝુ.
આધ શક્તી ઉમીયા, હરને કેમ તર છોડીયા,
પ્રીતી પુરણ પલક વિયોગે જાયે પ્રાણ,
આવે શી રીતે રહે શોરે એકલા રાનમા,
જન તીઝટા વાહની મેહલ્યા ક્યાં માહારાજ. ઝુલો.
શુભગુણ સાવીત્રી બીજી સમર્થ થઈ કેમ વિસર્પા
કોમળ કમળ શું તકર માયે લાગે કલંક,
પીમલ પથરાશે જગમલા નજરે સુવાસના,

ડો નહી ધ્વીજ બાળા રામા રંક. ઝું.

ત્રીકમ તર છોડુના તનથી વહાલા તન છો,

તન મન વાઈ તમ પર ત્રીભુવનના નાથ,

આવો આનંદે ઉછંગે મારે અલભેલડા,

દીયા ધીનાદુ ભાસો રાખું રૂદીયા સાથ. ઝું.

નેડી જુગતેરે દીશો છો જુગલ કીશોર શોભા મણા

બગુ વિનવે અખંડ દોરી અનસયાને હાથ. ઝું.

હાત્રી રીતે પોતે તેમને હાલરડાં ગાય છે અને ક-
હેતાં જાય છે હે પ્રભુ તમારે આવા જુદા જુદા રૂપ લઈ
આવું તમારે શું કામ કરવું જોઈએ તમે તો અંતરયાત્રી
છો એટલે તમારું શું અજાણ્યું છે તમારું સંવર્ણું જા-
ણી તું છે પણ માહારાજ હુંજ ભુલુ છું ખરેખર બકતો
અને સતીયોની પરીક્ષા લેવાજ આપ આવા રૂપ ધરો છો
તે વાસ્તવિક છે કેમકે જ્યારે સોનું કસોટી પર ચડે છે
ત્યારેજ ખરું યા ખોટું માલમ પડે છે તેમજ રતનની પરી-
ક્ષા તો એરણના ઉપર ઘાણના ઘાથીજ થાય છે તેમ-
જ વળી હીરાની પરીક્ષા પણ ઝવેરીનેજ હોય છે.
તો બકતોની પરીક્ષા પણ તમેનેજ હોય છે બાકી જે
અજ્ઞાનો છે તેમને તો સોનું પણ સરખું અને કથીર પણ
સરખું રતન પણ સરખું અને પથ્થર પણ સરખો તો
જેમ એવી અજ્ઞાનતા સર્વ વાળાને સરખું છે તો જે અહં-
કારી થાય છે તેને પણ સરખું છે પણ જે સુદ્ધ સોનું છે
તેને ગમે તેટલું કસોટીપર લોતો પણ તે કંઈ રંગ બદલશે
કદી નહી તેમ હે પ્રભુ હવે મે જાણ્યું કે આપજ આવી
રીતે બકતોને કસોટીયોને કસોટી પર લઈ તેની મહત્વ
તા વધારો છો પણ જુવો જે એક ટેકથી સીયળ ધારી

સતી અને જે તમારા પરજ શ્રદ્ધા રાખવાવાળો
 ભક્ત તેને તમે આહે તેમ કરી પીડા આપો છો તેથી
 વિશેષ આપો તો પણ તે કદી નહીં ડગે તેતો જે છે તે-
 ના તેજ ત્યારે શું કંઈ તમારેથી ભક્તોનું ભુંડું થવાનું
 હતું નહીંજ કારણ કે તમે તો ભક્તોની સહાય કરવા
 વાળા દીન બેલી દયાળુ છો તો તમારે આમ સ્ત્રી હઠને
 તાબે શું કરવા થવું પડ્યું જ્યારે તમે સ્ત્રી હઠને તાબે
 થઈ મારી પરીક્ષા લેવા આવ્યા તો હું જરા પણ તમારી
 યુક્તીમાં ન ફસાતાં ઉલટા તમે જમારી યુક્તીમાં ફસાઈ
 દુઃખી થાવ છો પણ એતો સર્વ દેવ ઇચ્છા તમારીજ છે
 એમ વગર શીયળ સાધ્વીની પરીક્ષા લેવાયજ નહીં વળી
 જ્યારે તમે તાબે થઈને આવ્યા તો મને તો ઉલટો લા-
 ભ થયો કે જે મહાન તપસ્વીયો અનંત કાળ સુધી ત-
 પશ્ર્ચા કરી પોતાની દેહ તપાવે છે. તો પણ શ્રી પ્રભુ
 તમારાં દર્શન તેમને નહીં તો માહાઈ ધન્ય ભાગ્ય કે મને
 દર્શન દઈ પાવન કરી અને તેની સાથે મારી મનો ભા-
 વના પણ પુરી ને હું તમારી માતા થઈ પણ હું સર્વ
 સમજું છું વલી તેમાં સ્વયંભુ તથા બ્રહ્માએ તો ઘણા
 ઘણા તપસ્વીયોને તેમજ અસુરોને કાંમવર આપી તેમ-
 ની ઇચ્છાઓ પુરી છે. પણ હાવી રીતે કોઈ શીયળ વ-
 તીની લાજ લેવા અત્યાર સુધી ગયા નહોતા તે પણ
 આજે શીયળ વતીની લાજ લેવા આવ્યા પણ મને ખાત્રી
 છે કે પાર્વતી તેમજ સાવીત્રીયે દબાન્યા એટલે તેમના
 તેજમાં દબાઈ અહીં આવ્યા શ્રી પ્રભુનો તો ધર્મજ છે
 કે જેમ સોનું કસોટી પર ચડે છે ત્યારેજ તે પરખાય છે
 તેમજ વળી હીરાની પરીક્ષા પણ ઝવેરીજ કરે તો ભ-
 ક્તોને પણ કસોટી પર લઈ તેમની પરીક્ષા પણ પોતેજ

કરે જ્યારે તે પરીક્ષામાં પરી પુર્ણ શ્રી પ્રભુને સંતોષ આપે ત્યારે તેને મોક્ષ પદ પોતે આપે પણ આપણે તો ઠીક થયું કે દેવીયોયે હઠ લઇ પ્રભુને અહીં મોકલ્યા જેથી દર્શનનો લાભ થયો અને તેની સાથે પુત્ર લાભ પણ થયો એવામાં શ્રી પ્રભુનું મન તે નારદજી હાથમાં વિણા વગાડતા શ્રી પ્રભુનું નામ સ્મરતાં આવે છે અને વિનય પુર્વક માતૃશ્રીને પાંચે લાગી શ્રી પ્રભુઓની ખબર પુછવા લાગ્યા.

અ—આવો આવો મુની પધારો.

ના—હેમમમાયા દેવીઅનસૂયા હું આપને દંડવત કરું છે

અ—અહો રૂપી ચીરંજીવી રહો પધારો પધારો.

આપનું કિંમ આવા ગમન થયું છે.

ના—માતૃ શ્રી સાંભળો વિશેષ કરીને તો એટલા જ માટે આવવું પડ્યું છે કે મારા પીતાઓ અહીં આવેલા છે તે ક્યાં છે;

અ—અહો નારદજી શું આપે ન જોયા; જુવો આપારણામાં રમે છે.

ના—અહો પીતાજી હું આપને પાંચે લાગું છું અને આપના આ હાલ જોઇ હું ઘણો નાખુશ છું. અને ખેદ પામું છું. ત્યારે ત્રણે દેવો રડીને નારદને સમજાવે છે કહે નારદ તમોએ અમને જેવા રૂપમાં જોયા છે તેવીજ હકીકત તમારી માતાઓને કહેજો.

ના—જ્યારે પીતાજીયો મારી પાસે કહેવડાવો છો તો મારે કહ્યા સીવાય છુટકો તો નથી. પણ શું આપ અનુસયા હતા; આપનું સર્વ જાણીતું હતું એટલે અહીં આવવુંજ નહોતું. ને માતાની હઠને તાબે પણ નહોતું થવું પણ માતાજીયોયે જરી ડાઘાઘ્યા કે દોડ્યા જાણે જંગ

જીતવાનો હોય તેમ પણ જો આપ આવ્યા જ નહોત તો આ પુત્ર થઈ પારણે ક્યારે જીલત નાનપણમાં તો જુલ્યા હશે પણ લુલી ગયા હશે એટલે ફરીથી જીલવાનું મન થયું એટલે માતાના પુત્ર થઈ રહ્યા છે. કેમ ખરું કેની માટે હવે તો માતા અનસૂયાના ખોળામાં રમો જમોને આનંદ કરો જલ્દી જઈશ તો કહીશને લુલી ગયો તો તમારો બંધન નહીં; હ્યો માતૃશ્રી હવે મને રમ્મ છે.

અ—મલે કોઈ વખત વળી પધારી પર્ણકુટીકા પાવન કરી દર્શન આપજો. આ બધો પ્રતાપત તમારો છે.

ના—નારાયણ. નારાયણ. ભવજ્ઞ તારાયણ તારાયણ ભજનન નારાયણ. આવી રીતે શ્રી નારદજી ત્રિપુલુર્ન ચીન્ત વન કરતા ચાલ્યા જાય છે. ત્યારે પણ લક્ષ્મીજીને શ્રી પ્રભુએ કરેલો વાયદો પુરો થયો છે ને પાછો એક માસ વાયદા પર ચડો છે પણ શ્રી પ્રભુ તરફના કંઈ પણ સમાચાર મળ્યા નથી તેથી તે મહા વિચારમાં પડ્યા છે. અને શીકર કર્યા કરે છે કે કેમ થયું હશે એમ વિચાર કર્યા કરે છે ત્યારે પણ સાવીત્રીને પણ વીચાર થવા લાગ્યો કે આ શું તેઓને ગયે છ માસ વિતી ગયા પણ હજી સઘી કંઈ ખર કે ખબર કંઈજ નહીં માટે લાવ લક્ષ્મીજીને પુછું તો ખરી કારણ કે તેહ મારામાં વડીલ છે માટે વખતે તેમને ત્યાં કંઈ ખબર આવી હશે. એમ ધારી પોતે વૈકુંઠમાં આવી લક્ષ્મીજીને પુછે છે પણ ત્યાં કંઈ ખબર આવી નથી તેથી તે પણ ત્યાં ઉદાસીમાંજ બેસી બંને સોક કરે છે. એવામાં પાર્વતીજી પણ ત્યાં પોતાના પતિની ખબર પુછવા વૈકુંઠમાં આવ્યાં અને બંને જણને ઉદાસમાં જોઈ.

પા—કેમ એનો લક્ષ્મી તથા સાવીત્રી આજ આંમ આટલાં બધાં ઉદાસમાં છે.

લ—ના એન કંઈજ નહી પધારો પધારો:

પા—અરે તે તો ઠીક પણ આપણા પતિયોને ગયે છે માસ વિતી ગયા છે માટે કંઈક તેમના તરફથી શુભ ખબર આવી છે કે નહોંને તે કહો.

લ—નાજીએન ના જો વળી એમના તરફથી શુભ ખબર આવી હો તે તો વળી વીવાથી રૂડું શું તો પછી આંમ ઉદાસ થવાનું શું કારણ રહે તે. પણ જેવી તમને તમારા પતિની તેવીજ બીજાંને એતો આપણે ત્રણેને સરખીજ ચીંતા પણ જીવે તો ખરા પેલા નારદ મુની આવે છે તેટલામાં નારદજી મુની વીણા વગાડતાં ઇશ્વર સ્મરણ કરતાં સતીયો પાસે આવ્યા.

ના—હે જગત માતાઓ હું આપને દંડવત કંઈ છું.

ત્રણે—ચીરંજીવી કંઈ તમારા પીતાઓ ગયા છે તેમની શુભ ખબર લાવ્યા છે લાવ્યા હોય તો કહો.

ના—ના સુમતો નથી અશુભ છે કહો તો કહું નહી તો અહીંથી ચાલ્યો જવું કંઈ મારે કેવાની મરજી નથી.

ત્રણે—નારદ મુની એમ શું બોલો છે જે હોય તે કહો. કે અમારી થતી ચીંતા મટે ને અંતરમાં લાગેલો અગ્ની ઓલવાય.

ના—માતાજી જીવે કહું છું કે ચીંતા મટવાની નથી ને અગ્ની ઓલવાવાનો પણ નથી તે તો ઉલટો વધારે શલગશે.

લ—અરે નારદજી આ વખતે પણ તમારું ટીખલીપણું ના ગયું જરી સમો તો !વચારો.

ના—અરે માતૃશ્રી મેં તો સમો વિચારેલો છે. પણ આપે જ સમો વિચારવાનો હતો ને પેહેલેથી જ સમો વિચાર્યો હોત તો શુભ શુભની જગોએ અશુભ શું કરવા ખબર લાવતપણુ લાચાર કે તમારામાં આગળ મારા બહા લાથી પીતાઓનું ચાલ્યું નહીં. અને શીયળ ભંગ કરવા જતાં. તો પોતે અતિ દુઃખી થઈ પડ્યા.

લ—નારદજી આપ જે કંઈ ખબર લાવ્યા હોય તો કહો કારણ કે જેમ જેમ તમે શુભ બોલો બોલો છો તે મ તેમ અમને વધુ ચીનતા થાય છે

ના—હું કહીશ તો ખરો પણ તમે માનવાનાં નથી ને તમને મારાપર વિશ્વાસ પણ નથી

સા—કેમ ચીરંજીવી એમ બોલ્યા

ના—માતૃશ્રી જીવો પ્રથમજ મેં તમોને કહેલું કે માતૃશ્રીઓ આપ વૃથા અહંકાર ન કરો છતાં આપે મારા બોલવા પર વિશ્વાસ ન આપ્યો અને ઉલટી પીતાઓ પાસે હઠ કરી

હાહરો

પા—નારદજી હવે હદ થઈ માટે જેવી હોય તેવી ખબર કૃપા કરી આપશો તો હમો તમારાં આભારી થઈશું

ના—આવ્યો છું નીજ નેત્રે ન્યાણી કહેવા કેરે કારણે ત્રણ દેવ ધરી તન ખેવ બાલક રૂપ જીલે પારણે ત્રણે મળી જવો ત્યાં સતી પાસે યાચના કરો કારણે નાથ સુત બગો કહે વીનવી માગો માફ તો જાય સતી તમારે વારણે

લ—અરે નારદજી આતો તમે કહ્યું પણ અમને સમજ ખરોખર પડી નહીં માટે સ્પષ્ટરીતે કહી સંભળાવો

ના—હ્યો ત્યારે સાંભળો તમારા ત્રણે પતિયો તમ

રી હઠને તામે થઇને અનસૂયાનું સ્ત્રીયજ બંગ કરવા ગયા
તો ખરા પણ તેમના સ્ત્રીયજનું બંગ ન થવા દેતાં તેમ
ની રચેલી સર્વ યુક્તીઓમાં અનસૂયા શાવી જઇ ઉલટા
બાળબનાવી પોતાના પુત્ર કરી રાખી હમેશા તેમની મેવા
ચાકરી કરી પારણે ઝુઝાવે છે ને દેવો પણ ખુશીથી પાર-
ણમાં રમ્યા કરે છે જ્યારે આવું ત્રણેએ સાંભળ્યું કે તર્ત
મુર્છિત થઈ ઢળી પડ્યાં ત્યારે નારદે આશ્વાસન કરી ત્રણેને
ઉઠાડ્યાં અને કહ્યું કે હવે તમે ત્રણે જણ ત્યાં જાવ અને
સતી પાસે તમારો અહંકાર દુર કરી નમ્રતાથી તેમની
પાસે માફ માગો કે જેથી તમારા પતિયો ને મારા પી-
તાઓ ધેર આવે

હ—નારદ અમે તમારું કહેવું ના માન્યું તે-
નાજ આ રજી.

પા—હા હા બેહેનો આપણને આપણા પતિઓએ
ઘણું સમજાવ્યાં છતાં આપણેજ હીલીયોયે માન્યું નહી
તો હવે શોક કરવાથી શો ફાયદો

સા—એ આપણી સ્ત્રી હઠનેજ હજારો ધીકાર છે
કે જેણે આપણને કશું ન સુજવા દેતાં પતિઓની આવી
દશા કરી અને આપણને પતિ વિયોગ કરાવ્યો એ હઠનાં
જુદાં છે માટે હવે શોક ન કરતાં નારદનું કહેવું માની
કંઈક યુક્તી શોધો કે પતિઓ ધેર આવે કહો નારદજી હ-
મારે કેમ કરવું

ના—કરવાનું બીજું કંઈ નથી જુવો તમે ત્રણે
યોગીની કાયા ધરી ત્યાં જાવ અને માતાજીને નમ્રતાપૂર્વક
વિનવો એટલે તે તમારી વીનવણી સાંભળી પ્રસન્ન થશે
અને તમારા પતિયોને હતા તેવાજ સોંપસે પણ જો વળી
તમે કાંક ત્યાં એમની સાથે જેમ પીતાજીયો જોડે બાઝ્યાં

તાં તેમ બાઝતાં નહીં તો પીતા બાળકો અને માતા બાલકીયો એમ ન થાય ત્યાંતો બહુ નમ્રતા અને સખ્યતા પુર્વક વર્તવાનું છે જો તે પ્રમાણે તમારામાં વર્તવાની શક્તી હોય તો જન્મે નહીંતો અહીંથીજ બેસી રહેજો કારણ કે મારે તો એક આશરો ગયો છે ને વળી કાંક તમે પણ ત્યાં જઈ વધતું ઓછું બોલોતો હું તો માતા પીતા વગર નો થઈ બેસું.

ત્રણે—નારદ હવે વારંવાર તે તેમ થાય હુંકામાં એ-
ટલુંજ કે તો હમે તમારું કહેવું આગળથી માન્યું હોતે
તો તમારો બોલવાનો અને અમારો સાંભળવાનો વખત
ના આવત પણ એ સૌ હઠનાંજ રજા પણ હમે ત્યાં જ-
વાના રસ્તાથી અજાણ્યા છીએ તેનું કેમ.

ના—રસ્તો એકજ છે. અહીંથી પુર્વ દીશામાં ચા-
લવા માંડ્યું કે આગળ જતાં એક પર્ણકુટીકા તમારી ન-
જરે પડશે તેજ પર્ણકુટીકા તેજ અનસૂયા દેવીની છે ત્યાં
બીજા કોઈની પર્ણકુટીકા નથી. હ્યો હવે હું રજા લઉં છું.

ત્રણે—બલે પધારો જ્યાં નારદને રજા મલી કે ત્યાં
થી પોતે શ્રી વીશંભરનું સ્મરણ કરતાં ત્યાંથી વિદાય થયા.

સા—કેમ બેન પાર્વતીજી હવે કેમ કરીશું.

હા—કેમ કરીશું શું આપણે ત્યાં જવું અને સતી
પાસે વીનયપુર્વક સતી પાસે માશી માગી આપણા પતિયો
માફ માગી લઈ આપણે પતિયોને લઈ આવવા એતો
હાથના કચ્છા હાથે વાગ્યાં તો હવે આપણે તે દુઃખ સહન
કરવું તેમાં શું નવાઈ.

સા—હા બેન તારું કહેવું ખરું છે હાથે કરી પગમાં
કાવાડો માર્યો તો તે કેમ પાડ્યા વગર રહે એવો બાણી

જોષનેજ દુઃખ હોરી લીધું છે તો તે ભોગવ્યા સીવાય
ક્યાં છૂટકો છે.

પા--તમારા સર્વનું કહેવું ખરું છે પણ જો આપ-
ણે પહેલાંથી એવું શીયળ અભીમાન ન ધરાવ્યું હતે ને
માંહો માંહે કજીયો ન કર્યો હતે તો આમાંનું કંઈજ નોતુ
પણ આતો જગતમાંની ચુંધાલવાનું સર્વને થયું કારણ કે
શ્રી હઠને તામે દેવ થયા તો પૃથ્વીના માણસો કેમ પો-
તાની સ્ત્રીયોને તામે નહી થાય વલી તે તો ઠીક પણ તે
શીયળવતીયે તેમને બાળક બનાવ્યા તો જ્યારે ત્યારે એ
વાત જગ જાહેર થશે વખતે તેમાં આપણને કેટલું બધું
શરમ બરેલું થઈ પડશે કારણ કે આપણેજ અહંકારી
થયાં તો તે મનુષ્ય સ્ત્રીયો કેમ નહીં કરશે.

લા--તે તમારું કહેવું ખરું છે પરંતુ જ્યારે પૃથ્વીના
મનુષ્યો આપણો વાદ કરશે તો તેની સાથે એમ કેમ વિ-
ચાર નહીં લે કે જ્યારે તેતો દેવીયો હતી ને તેમને અ-
હંકાર કર્યો તો તેમનો અહંકાર કેટલી વાર ટક્યો અને
હઠનો વાદ લેશે તો આપણી હઠના આપણને કેવા લાભ
મળ્યા છે તેટલો તો તે વિચાર લેશે અને જ્યારે કંઈપણ
વિચાર નહીં લેશે તો જોવો આપણો ગર્વ ટક્યો તેવો તે-
મનો ટકશે કારણકે આજથી આપણને પણ ખમર પડી
કે શ્રી પ્રભુને અહંકાર બહાલો નથી માટે તેમને શેરને
માથે સવાસેર કરીજ મુક્યા છે. હઠ કદાચીત કરશે તો તે
જેવાં દેવીયો કમાયા તેવાં વલી તે કમાસે માટે ચાલો હવે
આપણે તૈયાર થાવ કે ઝટ જમ્યે એમ સર્વ મ હોમાંહે
સંતોશી પોત પોતાને સ્થાનકે ગયા.

પરીચ્છેદ દશ.

૬. વે જીવો જ્યારે દેવીયો પોત પોતાને
 સ્થાનકે ગયાં ત્યારે આપણે પણ જરાક
 હવે વિચાર કરવો જોઈએ કે જ્યારે આ
 પ્રમાણે દેવીયોએ અહંકાર કર્યો. ને હઠ
 લીધી ત્યારે તેમનો અહંકાર શ્રી પ્રભુએ
 અનેક યુક્તી પ્રયુક્તી કરી તેમનો અહંકાર ઉતાર્યો અને
 હઠનાં ફળ તેમને ખતાવ્યાં. તેજ પ્રમાણે આગળના વખ-
 તમાં લંકાપતિ રાવણુ બસ્માસુર દુર્યોધન બાણાસુર વિશ્વા-
 મીત્ર એવા આદીક રાજાઓ તેમજ અસુરો રૂપીયોએ પણ
 હંકાર કરેલા ત્યારે તેઓના હંકારો પળમાં ઉતાર્યા જ્યારે
 એવા એવા મોટા મોટા મહાત્મા આદીકોને અભીમાન
 થયા અને તેમના અભીમાન પ્રભુએ ઉતાર્યા તો આપણે
 તો મનુષ્ય માત્ર નામનાજ બાકી તે જેવા અભીમાની
 હતા તો મોટા મોટા હતા ને તે વળી કેવા કે ધારે તે
 કરી શકે ને આપણાથી તો કંઈ ન અને તો તેવા ઠેકાણે
 પડી ગયા તો આપણે તે શી વીશાતમાં માટે ભરત ભુ-
 મીન! બાઈયો આપણે પણ આગલા મોટા મોટા પુરૂષોના
 દાખલા લેવા જોઈએ અને સદાકાળ અભીમાનથી દુર રહી
 કેવળ નીચપક્ષપાતપણે શ્રી પ્રભુની ભક્તી કરવી જોઈએ કે
 આપણી કર્ણી પ્રમાણે શ્રી પ્રભુ પણ પ્રસન્ન રહે અને
 જેવી રીતે અનસૂયાને દર્શન આપી પાવન કર્યા તેવીજ
 રીતે હમેશાં પ્રભુને વીનવવું કે હે પ્રભુ અમને પણ તે પ્ર-
 માણે દર્શન આપી તમારા ચરણ કમલમાં રાખો બાઈયો
 કરેલી શ્રી પ્રભુની સેવાનું ફળ જવાનું નથી જેમકે આગ-

જના વખતમાં એક શહેર હતું ને ત્યાં રાજા રાજ્ય કરતો હતો. પણ તેના શરીરે રક્તકોડનો આઘાત થયો હતો. તેથી તેના શરીરમાંથી એવી દુર્ગંધ ભારતી હતી કે ત્યાં કોઈથી જઈ શકાતું નહોતું ને બધા દુર રહેતા. રાજાએ તે દરદ મટાડવા માટે ઘણા ઘણા ઈલાજો કર્યા પણ કોઈથી તેને સાંડું થતું નહીં. છેવટે તેણે કંટાળીને ઘણા વૈદોને ભેગા કર્યા અને પોતાને સાંડું કરવા માટે કહ્યું. પણ વૈદો તો લાચાર કે બધાઓએ એકેક વખત દવા અજમાવી હતી તેથી કંઈ ફાયદો થયો નહોતો. તેથી વૈદો બીલકુલ બોલ્યા નહીં એટલે રાજા એકદમ ક્રોધા આવેશમાં આવી જઈ કહેવા લાગ્યો કે અરે તમે વૈદો છો કે કુમાર છો. આમ કેટલા દીવસથી હું દુખી થાઉં છું તે શું તમોને ખબર નથી. બસ : બાર દીવસમાં તમો સર્વ મળી સાંડું કરો નહું તો તમને દેહાંત દંડની શીક્ષા કરવામાં આવશે. આવું કહી એટલે આવેલા વૈદોએ કહ્યું કે રાજાને એ બાબતમાં હમો તમોને આવતી કાલે જવાબ આપીશું એમ કહી તેવો સર્વ વિદાય થયા અને રાત્રે વાળુ પાણી કરી એક જગ્યાએ ભેગા થઈ વિચાર કરવા લાગ્યા કે હવે કેમ કરવું. કારણ કે બાર દીવસમાં સાંડું ન થાય તો આપણને દેહાંત દંડની શીક્ષા કરે ને હવે આપણી પાસે એવી દવા પણ નથી કે બાર દીવસમાં આરામ થાય ત્યારે તે વૈદોના ટોળામાં એક વૃદ્ધ અને ઘણો જુનો કે જૂની પેઢી દર પેઢીથી તે વૈદોનો ધંધો તેમને ધેરજ હતો તે બોલી ઉઠ્યા કે બાઈ જો તમો કહો તો હું એક ઉપાય બતાવું કે તે એવો કે બાર દીવસ રાજા ના બોલેલા ને તેનાજ મોંમાં રહે અને આપણને શીક્ષા પણ ન થાય ત્યારે સર્વેએ કહ્યું કહોને ત્યારે વૃદ્ધ બોલ્યા કે આપણે સર્વ કાલે રાજા પાસે જઈ

કહેવું કે જે માનસરોવરપર રાંજહંસ રહે છે તે હમેશાં
 મોતીનો ચારો ચરે છે તે હંસને પકડી મંગાવી તેનું તેજ
 કાઢી ચોપડો તો ચાર દીવસમાં સાફ થાય જ્યાં પેલા ખુ-
 જરંગ વેદે એમ કહ્યું કે તરત પેલા તે વાત બધાને પ-
 સંદ પડી અને બીજે દીવસે સર્વએ જઇ તે પ્રમાણે રા-
 જાને કહ્યું કે કંઈ રાજાને પારધીયો સોધવા જવા પડે
 તેમ નોતા તરતજ પેલા પારધીયોને બોલાવી તરત આજ્ઞા
 કરી કે તમે હાલને હાલ જઈ માનસરોવરપરથી રાજ
 હંસને પકડી લાવી મારી સમક્ષ હાજર કરો જ્યાં રાજાની
 એવી આજ્ઞા થઈ કે ત્યાંથી તેજ વખતે પેલા પારધીયો
 માનસરોવરપર જવા નીકળી પડ્યા અને કેટલેક દીવસે
 ત્યાં આગ્યા તે હંસો જોયા હવે તે પારધીયો હંસોને
 પકડવા યુક્તી પ્રયુક્તીયો ઘણી કરી પણ તે સર્વ નીષ્ફળ
 થઈ હવે માનસરોવર મોટું તીર્થ છે ને ત્યાં અનેક સાધુ
 સંતો હમેશાં કાયમ રહે છે. અને જાત્રાળુઓ જ્યારે જાત્રા
 જાય છે ત્યારે તેઓ પણ ત્યાં જઈ રહેતા સાધુ સંતોના
 દર્શનનો લાભ લે છે તેજ પ્રમાણે ત્યાં જેટલા હંસો રહેતા
 તે ત્યાં જે રહેનારા હમેશાં સાધુ સંતોનો વિશ્વાસ કરતા
 અને કોઈ બીજા જાય કે તરત ઉડી જતા આ પ્રમાણેની
 ચર્ચા પેલા ગયેલા પારધીયોએ જોઈ અને જ્યારે કોઈ યુ-
 ક્તીમાં ન ફાળ્યા ત્યારે તેમની ચર્ચા જોઈ સમજ્યા કે
 જે અહીં હમેશાંના સાધુઓ રહે છે તેને રાજહંસો ધીરાદે
 છે બાકી બીજા કોઈ અજાણ્યાઓને તો જોતાજ ઉડી
 જાય છે માટે આપણે પણ અહીંયા કોઈ સાધુ પાસે સાધુ
 દશ પંદર દહાડા રહી પછી જોઈ લઈશું એમ નીર્ણય
 કરી તેવો એક સાધુ પાસે રહ્યા અને બગવાં કપડાં લંગોટ

દીલાં ટપકા વગેરે સારી રીતનો ઢોંગ મચાવા લાગ્યા એમ
 બે ચાર દીવસ રહ્યા એટલે પેલા હંસાને તેમનાપર પણ
 વિશ્વાસ આવ્યો અને જે પ્રમાણે બીજા સાધુઓને જોતાં
 હડતાં નોતાં તેમ આમને પણ જોઈ હડતું બંધ કર્યું ત્યારે
 હવે ત્યાં જે હંસો રહેતા હતા તેમાં એક હંસ હંસલીનું
 જોડું મહા ભક્તીવાન હતું તે જોડાને દરરોજ એવી ટેવ
 હતી કે જેમ મનુષ્ય યાત્રાએ અગર દર્શને નીકળે છે તે
 જેવી રીતે સાધુ સંતોને તથા દેવોને મળે છે તેવીજ રીતે
 આ હંસ હંસલી પણ નીત્યાન પ્રભાતમાં ત્યાં રહેતા સર્વ
 સાધુની પાસે જઈ પોતાની ડોક નમાવતાં કારણકે એમને
 કંઈ વાચા નોતી તેમ કંઈ માણસ નોતાં પણ માણસ
 જેવું જ્ઞાન નહતું માટે તેઓ તે પ્રમાણે હમેશાં વર્તતા
 જીવો આ જનાવરમાં પણ કેવું જ્ઞાન છે. હવે પેલા પાર-
 ધીયોને પાંચ સાત દીવસ થયા એટલે તેઓએ પણ જોડું
 આસન માંડ્યું એટલે પેલો હંસ હંસલી સર્વને નમી ત્યાં
 નમવા આવ્યાં કે તરત પેલા પારધીયોએ ઝડપ મારી પકડી
 લીધાં એટલે હંસ હંસલીના પેટમાં શળ પડી અને પેલા
 પારધીયો તો રાજી રાજી થઈ ત્યાંથી તરત ચાલતા થયા
 તે દ્રષ્ટીક મુદ્દતે ત્યાં પોતાના શહેરમાં આવી પહોંચ્યાં
 અને હંસ હંસલીને રાજાને સ્વાધીન કર્યા હવે જે વખતે
 પેલા પારધીયોએ હંસ હંસલી પેલા રાજાને સ્વાધીન કર્યા
 તે વખતે રાજાએ તેમને પાંજરામાં પુરાવી જનાવર ખાને
 મોકલી આપ્યાં ત્યાં રાત પડી એટલે હંસલી હંસને કહે
 છે કે સ્વામીનાથ જરૂર આ દગો થયો અને સાધુરૂપે પાર-
 ધીયોએ તો આપણને પકડ્યાં તેમ વલી મેં જોયું તો
 રાજાને રકતકોડનો ભરજ છે તેથી તે આપણને પીલારી

તેલ કહાડશે અને પોતાના શરીરે ચોપડશે ત્યારે હંસે કહ્યું કે જે બાવી પ્રબળ હશે તે થશે માટે શ્રી પ્રભુનું ભજન કર આપણે આપણી દેહની ચીંતા રાખવાની નથી કારણકે જ્યારે અંદરનો અમર ગયો કે નાશવંત ખોલીયું ગમે ત્યાં રખડતું થવાનું માટે આપણેને દેહને કંઈ સગાઈ નથી અમર તો શ્રી પ્રભુ સાથે સગાઈ રાખે છે કારણ કે જ્યારે તે અંદરથી નીકળે છે તેવોજ પહેલો શ્રી પ્રભુની હજુરમાં જાય છે.

હં—પણ આપ જે અમર કહો છો તે કીયો.

હંસ—હે પ્રીયા આજે બોલે છે તે વાત કરેછે તે જ અમર આતમારામ

હંસલી—તેની મને ખાત્રી કેમ થાય.

હં—જો તને ખાત્રી નહીં થતી હશે તું હું તને કરી આપીશ પણ હાલતો પ્રભુનું ભજન કર કે કદાચ સવારે તને અને મને પીલે તો પણ શ્રીપ્રભુની હજુરમાં રહેવાનું મને એટલે વારંવાર જે અવતાર લેવા પડે છે તે ન લેવા પડે અને મોક્ષ ગતિ થાય.

ભજન.

રહ્યા રામ સીતા સુવાસીરે
હંસ હંસલી કહે છે પોઠારીરે,
વારે આવો ગરૂડ ગીરધારી.
હું છું તમારો, આ પ્રીયા તમારી;
રહી નાથ તમને તો સંભારીરે. વારે.
માસી પુતનને પોતેજ મારી,

કુખજ્યાને કાધી છે નારી. વા.

અજમેલજે પાપનો ભરીયો,

એક નામ લેતાં ભવસીંધુ તરીયો;

પેલી ગુણુકા રહી છે જખમારીરે,

તમે સ્હાયે ધાયાછો મોરારીરે. વા.

લંકાપતિ રાવણુ રણુમાંજ રોળ્યો,

સુધ-વાને તાતે તેલમાંજ બોલ્યો;

ભગવાન કહે તેલકડા દીધી છે હારીરે,

તેવી સ્હાય કરો હમારીરે. વા.

આવી રીતે તેવો ધશ્વર સ્તુતી કરે છે. ત્યારે શ્રી પ્રભુને વૈકુંઠમાં ચીંતાં થઇ કે આ બીચારા મારા નીલેંપ ભક્તોને સવારે આ દુષ્ટ રાજા પીલી નાંખી મારી નાંખશે તો મારા બાનાની પત જશે એમ ધારી પોતે વૈ. દનો વેશ લઈ પ્રભાત થતાંજ તે શહેરમાં આવ્યા અને બુમ પાડવા લાગ્યા કે હરેક જાતના રોગની લયો દવાઈ આમ બુમો પાડતા પાડતા ઠેક રાજા મહેલ આગળ આવ્યા એટલે પેલા રાજાએ તરત પેલા વૈદને બોલાવ્યા અને કહ્યું હે વૈદરાજ આ મારા શરીરને સાઈ થાય એવી ઔષધી આપો વૈદે કહ્યું દવા હું આપું છું ને તને સાઈ પશુ હમણાંજ કંઈ છું પશુ પેલા જે બે હંસ હંસલી છે તેને હમણાંજ હમણાંજ છોડી દે તે હપરથી રાજાએ તરત જ તેને છોડી દીધાં એટલે હંસ હસલી ધશ્વર સ્મરણુ કરતાં ઉડી ગયાં અને પશુ જ્યાં શ્રી પ્રભુએ દવા આપીને પેલા રાજાએ શરીરે ઔષધી કે તરતજ કંચન જેવી કાયા થઈ રહી એટલે રાજા પગે લાગી બોલ્યો કે માહારાજ માંગો તે આપુ ત્યારે વૈદશ્વપી પ્રભુ બોલ્યો કે મારે કંઈ

દેવતં પણ પેલા પારધી અને હંસનો ચીતાર જોઈ જે પ્રમાણે વેદે આજ્ઞા કરી હતી તે પ્રમાણે વર્તવા લાગ્યા નથી સઘળા સુખી થયાં. તો હવે પ્રભુ કેમ મહેનતનું ક્ષણ નથી આપતા એમ કહેવાય. માટે સર્વ એ અભીમાન તથા ઇશ્વર ભક્તીપર ભરોસો રાખી જે કાર્ય કરવું તે કરવું.

ત્યારે હવે પેલો બ્રાહ્મણીને જે પેલો રાજા લઈ ગયો છે. ને તેના કહેવા પ્રમાણે રાજાએ મહેલ તથા શીવાલય તો બંધાવીને સદાવ્રત આપવું શરૂ કર્યું. હવે પેલી બ્રાહ્મણી વિચાર કરે છે કે પતિ મળવાની યુક્તિ તો મેં રચી છે પણ ઇશ્વરની મરજી હોશે તો વરશ દીવસમાં પતિ સાથે મલીશ નહીતો એક ભવમાં બે ભવ કરવા પડશે. હે ત્રિશંબર જગતપ્રતિપાળ દીન દયાળ મારી બહારે ચડોને પાપીની જાળમાંથી મુક્ત કરો પતિ સાથે મેળવો. હરી મેં તે શું પુરું પાપ કર્યો હશે કે મારી એવી મતી થઈ ને મેં આ કૃત્ય કર્યું. હરી હરી આવે તો તારો આશરો છે. હે પ્રભુ પણ મને ધીરજ રહેતી નથી કે માફ શું થશે હે અશરણાશરણ જરૂર એ પાપી પોતાની મુદત પુરી થયે મારા શીયળનો ભંગ કરી લાજ લેશે. અરે મેં આટલી ઉમરમાં કોઈ પર પુરૂષ સાથે વાત પણ નહીં કરેલીને સ્પર્શ તો ક્યાંથી કર્યો હોય તો તે મારે આજ વાત કરવાનો વખત આવશે અરેરે પૃથ્વી માતા જો એમજ હોય તો તે વખત આવતાં પહેલાં મને માર્ગ આપો કે હું સમાઈ જાવું હરી હરી આવા નીચ-ચાંડાળ કૃતદંતી રાજાઓને જીવાડી ના હક ભૂમીને શીદ બારે મારો છો હરી હરી મારી લગ્યા રાખવા વાળા તમે છો.

ગાયન.

અરે આ અખગાનો.

મારા રહ્ય તણા આધાર વારે વહેલા ચઢોરે,
 વિનવી, કહું, હું, વારંવાર ગરૂડ ચઢી સ્થાય કરોરે,
 પતિ વિયોગીની, નાર, આ, કુંદરોજ.....કરે,
 વહાલા વિભુ, વીનાના આજ, દુખડાંકો.....જુહરે
 વિઠલા ચઢોની થાયે વાર, વારેરે. મા.

માત કુન્તા વન ભટકતાં સત્યને નવ છોડતાં
 વળી દુષ્ટતા સંકટ છતા નીજ ટેકને ન તોડતાં
 તે સતીયો કેરી સ્થાય કીધી પ્રભુ પાપીના સુખ મોડનાં
 તે શીયળસતી સાંધીને પણ સગે પ્રભુ જોડતા મારા

આ પ્રમાણે પેલી આમણી દરરોજ આકૃદ કર્યા કરે
 છે ત્યારે પેલો આમણ પાણી લઇ આવી પોતે જ્યાં આ-
 ગળ સ્ત્રીને બેસાડી છે જ્યાં આવી સ્ત્રીને નહીં જોવાથી
 કહેવા લાગ્યો કે જો રાંડની દયા નાણી તો રાંડ મને મુ
 કી નાસી ગઇ ખરે ખરે જોને એવી સ્ત્રી મને તેના તો
 પુરા ભોગ સમજવા આમ કરતો તો તે ત્યાં કાકા બલી-
 યે ગયાં ને ત્યાં પણ જ્યારે તે યોગની સ્ત્રીને જોઇ ત્યારે
 સમજ્યો કે એ જરૂર તૃષ્ઠાથી પીડાની સ્વર્ગે ગઇ તે જો-
 લીયાનું કોઈ જનાવર બક્ષણ કરી ગયું હશે માટે હવે
 મારે પણ ઘેર જઇ શું કરવું છે એમ ધારી પોતે પણ
 સાધુ થઇ ગામે ગામ ભટકતો રહ્યો.

છપ્પો.

જે ઘેર કર્કશા નાર સ્વામીને સુખ નવ આપે
 જે ઘેર કર્કશા નાર હમેશાં તે તો સંતાપે
 જે ઘેર કર્કશા નાર ભોગનો પુરણ મલીયા

જે ઘેર કંકશા નાર સુખ સર્વે ટલીયા

કંકશા નાર જેને મળી પુરણ તેના પાપ છે

ભગવાન કહે સાચુ વદુ દુઃખ તેને અમાપ છે

હવે આમ તે ત્યાં દુખી થઇ રહ્યા કરે છે અને
પણે બ્રાહ્મણીનો પણ વરસ દીવસ પુરો થવામાં ફક્ત બે
ચાર દીવસ બાકી છે એટલે રાજા પોતે ત્યાં આવે છે
અને પેલી બ્રાહ્મણીને કહે છે. પ્રીયા હવે તમારો વરસ
દીવસ પુરો થવા આવ્યો છે.

સ્ત્રી—હા રાજાન પુરો થવા આવ્યો છે તો હું કંઈ
ના કહેતા નથી.

રા—પણ પ્રીયા હવે મારાથી રહેવાનું નથી માટે
હવે બે ચાર દીવસ આમ કે આમ બે મેં તને દુર કરું
છું. પણ તું જરા પણ અંદરથી ખસતી નથી માટે માટે
માફ કહેવું મારી જાવ.

ગાયન

તુને પ્રીતકા વાયદા કરકે.

જ્યારથી જોઈ મેં તુજને પરી સ્મરણુમે છે થઇને અરી
અમૃત દ્રવ્ય કરતું ઘેલી રહી હૃદયવશી પ્રીયા તું તો ખરી જય
જરી આંખ મારી તું બોલને નાર તારાપર સંઘળું રાજખુવાર
લટકે મટકે આવ આવાર ગુઝ પરી તુ મદનાભરી હાં સ્મરં
પટરાણી પદ પ્રેમદા લો થોડે શુશીલા સમજ લો
તો મુજથીજ રંગજ માણીલો કેમ મતી બહાલી તહારા શરી સ્મ
માનુની વશ થયો છું ખરે માર્યા છે મોહના બાણુ અરે
પુષ્પ વેળી શું શતાવે અરે મૃગ નયણી હાથ મીલાવો જરી

સ્ત્રી—રાજા બહાદુર આ કંઈ રીત તમારી સારી ન
કહેવાય કેમ કે મારે ને તમારે શ્રી સરત છે તે યાદ કરો

રા—શી શરત પાદ કરવાની છે

સ્ત્રી—મે તમોને પહેલાંથીજ કહ્યું હતું કે વરસ દી વસ સુધી મારે મહેલે તમારે આવવું પણ નહી અને તમારે મારી સાથે વાત પણ ન કરવી જોઈએ તો તમે તમારી સરત રમાણે નહી વર્તતાં આવા નીર્ભય થઈ જોલો છે તે સાંઈ નહી જરા ઇશ્વરનો ભય રાખતો.

રા—કંઈ શીકર નહી ઇશ્વરનો ભય રાખવાથી મને શું મળવાનું ને તારો ઇશ્વર શું કરે છે આમ વાત ચીત થાય છે એટલામાં સાધુઓનું ટોળું આવ્યું તેમ ને જોઈ રાખને ત્યાંજ ઉભો રહેવા દઈ પોતે તે સાધુઓ ને સદા વ્રત આપવા ગઈ તો તે સાધુના ટોળામાં પોતાના પતીને દીઠો એટલે અરસ પરસ ઓળખી ધણી તે સર્વ હકીકતથી વાકે શ્યો જે કહ્યું કે તમો પેલાસીવા લયમાં સુવો હું ત્યાં રાતના આવીશ અને આપણે ચાહ્યા જઈશું એમ જણાવી તે પાછી રાજા પાસે આવી અને ધણી સીવા લયમાં ગયો ને પોતાનો ધણી મલવાથી પોતાનો ટેક ઇશ્વરે રાખ્યો છે એમ જણી પ્રભુની સ્તુતી મનમાં કરવા લાગી અને અતિ હર્ષના આવેશમાં આવી જઈ રાજા સાથે વાત કરવા લાગી

રા—માટે ખસ હવે જુવો વધુ ન જોલતાં તમારો શો વિચાર છે તે જણાવી દો. જુવો હવે એક બે દીવસ આમ કે તેમ માટે સમજો અને મૃગનયણી હવે ગમરાવ નહીં

ગાયન.

મૃગનયણી હવે નહી સરમાસો, પટરાણી તમે મારાં થાશો;
રંગ મહેલમાં હરતાં શરતાં, ખાગ ખગીયે સ્હેલજ કરતાં.
પ્રીતી કરતાં જરા ન ડરતાં, વળી ગુણવંતા અતિ રૂપવંતા

ગજવદની હવે નહીં ગભરાશો.

શ્રી—અરે મુઠમતી રાજ્ય મદમાં છડી ગયાલા
આ તું શું બોલે છે જરા વિચાર કર પાપ હર ઇશ્વરથી
હર ઇશ્વર કરે છે પણુ જો તે કરે છે તો તે બહુએ કરે
છે તેનો તોગે ખીમાર છે.

રા—હવે જોયો તારારે ખીમાર અને જોયો તારો
શ્વર તેમને શું કરવાનો હતો એમ કહી પાસે જઈ જોવો
હાથ પકડે છે તેવીજ તે આત્મણી અતિ ક્રોધાવેશમાં આ-
વી જઈ કહેવા લાગી કે ઓ અધમ દુરાચારી અભીમા-
ની રાજ્ય કુંવર છતાં તારે તારી રૈયત સાથે કેવી રીતે
વર્તયું ને તે પ્રમાણે તું ન વર્તતાં પરત્રીયા સાથે સંબંધ
કરવા માગે છે. પણુ તું નક્કી સમજ જો કે એ રાજ્ય
વૈભવનું સુખ તો અદ્ય છે અને પરત્રીયા સાથે સંબંધ
જોડવામાં કેવા કેવા ખરાબ થયા છે તે જો.

ગાયન.

જંજલી જીવડા.

નૃપતી માહારાજ, ધર્મ વિચારી વેણુ વદજો,
પરત્રીયા નાગણુ સંગે, વિચારી પ્યાર કરજો;
પરત્રીયા સંગ પ્રીતડીરે, હોળી સમ અંગાર
ભસ્મા સુરતો, ભસ્મ થયોરે, સંકર થયા લાચારરે.
રાવણુની લંકા, જઈને પડી સાગર જો
વાળી વાનરમાં બળવંતો, હરી ગયો રૂમાનાર,
રામ સુગ્રીવે મળી, આણ્યો તતખેવ કાળરે.
ગૌતમની નારી ઇંદ્રે જોઈ અનુસરજો.
ધ્રુપતી કારણુ દુર્યોધન, બન્યો એકામા અંધ
કૈયાં કચને કચરી નાખ્યા, બલો બીમે મચાવ્યો દંડરે

કૌવરવ સો બન્ધુ હરછા થયાં ભુપરજો.
માટે વિચાર કરો વિચાર કરો જ્યારે એવા મોટા મોટા
રાજાઓ દેવો અને દાનવો જ્યારે પરનારી સાથે સખધ
ધરાવા ગયા અને તે પોતાનું સર્વશ ખોઈ બેઠા ત્યારે ત-
મે તો શ્રી વીજ્ઞાતમાં કંઈ કૈયવાવી આમ્રની આશા રાખો
છો તે તદ્દન વૃથા છે.

રા—કેમ હજી તું તારા ટાયલાં કુટવાં નથી રહેવા
દેતી ચાલ જોવું છું હવે તું અને તારો ઇશ્વર શું કરે છે
એમ કહી જોવો તે બ્રાહ્મણીપર બળાત્કાર કરી પકડવા જા-
ય છે તેવીજ તેની સમશેર પટો કમરમાંથી તુટી પડે છે
તે પેલી બ્રાહ્મણી ઉપાડી લઈ તરતજ તેમાંથી સમશેર
ખેંચી લે તે જોજો મારો ઇશ્વર આ કરે છે એમ કહી
તે રાજા ઉપર તરવાર ફેરવી દીધી અને ઇશ્વરનો મોટો
પાડ માનતી ત્યાંથી પેલા શીવાલય બહુ ચાલી ગઈ ત્યારે
પણ પેલો રાજા કહે છે કે એ ઇશ્વર તેં મને મારા ક-
ર્મનું ફળ આપ્યું છે. પર ત્રીયા સાથે જો હું પ્યારમાં ન
પડ્યો હોત તો મારે આવો વખત ના આવત અરે તે
બીચારીયે તો મને ઘણા સમજાવ્યો પણ મેંજ મુખ એ
મોહાંધ થઈ કંઈ ના માન્યું જે છેવટનું ફળ મને મળ્યું
માટે મારા આર્ય બંધુઓ પરત્રીયા સાથે પ્રેમ પાસમાં પ-
ડો તો વિચાર કરી પડશે જો મેં આગળજ આવો વિ-
ચાર કર્યોહ તે મારી આ દશા ના આ વાત એમ કરી
પોતાનો પ્રાણ કાઢ્યો હવે જ્યાં પેલી બ્રાહ્મણી શીવાલય-
માં આવી જીવે છે તો પોતાનો ધણી ભર નીંદ્રામાં છે
અને ડાખે પડખે મોટો કાળો ફેણ માંડી બેઠો છે.
તે જોઈ બ્રાહ્મણી કહેવા લાગી હરી હરી આ શું જે પતિ

માટે રાજા માર્યો ને વિથેળીને સંજોગ થયો એમ જાણી
તું આવી પણ, આતો અહીં પણ એવું ઘરના ઉઠ્યા વ-
નમાં ગયા તો ત્યાં પણ લાગી દહાય પણ હવે જે થરાતું
હશે તે થશે ખેર બાવી પ્રમગ છે માટે લાવ એમને ઉ
ઠાડવા યુક્તી કરે.

ગાયન.

સે નેતે નીંદ્રા આવેરે, ઓ હંસારાજને સેને તે નીંદ્રા આવેરે,
જાગીને જો, તું તપાસીરે, તપાસીરે, ઓ હંસારાજ
ચેતન, ચેતી, બયબીતી, બાંગી
અમુક્ય વખત આતો જાયેરે, જાયેરે, ઓ.

ધ્યારા પવીત્ર પ્રેમીઓ મારા

ચર્ણ કમળ પદ પુંજું તમારા

ત્યાગી નીંદ્રાને અમૃત રસી, પીયોરે, પીયો, રે. ઓ

આ પ્રમાણે પોતે કહ્યું પણ પતિએ તો પાસું સર-
ખું પણ ફેરવ્યું નહીં ને પાછો એને ભય હતો કે રખેને
રાજાના માણસો મને પકડશે એમ જાણી પોતે ઇશ્વર
પર આધાર રાખી હે ઇશ્વર તું કરે તે ખરું એમ કરી
આલ્મણના પગનો અંગુઠો ઝાલીને ખેંચ્યો ને તેવોજ પે-
પેલો કાલી જે ક્યારનો ટાંપી રહ્યો હતો તેને પેલાને ડંસ
કરી તેના આત્માને સ્વર્ગમાં મોકલી દીધો હવે. પેલી
આલ્મણી હેમતની મારી ગભરાયલી ગભરાયલી પોતાના
પતિના સખની ગાંસડી બાંધી અને લઈ ભરજંગલમાં
નીકળી અને કેહેવા લાગી કે અરેરે પ્રભુ શુભારી શી
આ દશા અરેરે કાલી મેં તારો શું ગુન્હો કર્યો હતો કે
તેમને પતિનો વિયોગ પડ્યો પતિ પતિ બહાલા પતિ.

ગાયન.

શી દશા ૨) પ્રભુ આ થઈ રજાની રહી તૃપને મારી,

કર્પો કેર જગતમાં હાય શું જીવું હત્યારી.
 શું થયું પ્રાણુ આધાર, ઝરે અંગાર અંમમાં ભારી;
 ગયા નાથ તજી મુને હાય કીધી નોધારી
 વળી પુત્ર મેલ્યો વનમાંય, આવી હું આંચ, મન વિચારી,
 કાષ્ટ દીવસ ઇશ પુરશે આશ અમારી;
 થઈ આશા મારી ભંગ, બગડીયો રંગ, થઈ દુઃખી આરી:
 હું આવું સંગે નાથ નહી રહેવાની ન્યારી.
 હવે સુખનો આવ્યો અંત, રહી નયંત કંઈ તૈયારી,
 લઈ પ્રીતમ સંગે કંઈ અગ્નિ સંસ્કારી,

આવી રીતે ભરજંગલમાં આકૃંદ કરતી ચાલી જાય
 છે એવામાં એક મોટું વૃક્ષ આવ્યું ત્યાં બેઠી અને કાષ્ટ
 શોધવા લાગી એવામાં ચાર ચોર આવ્યા તે પેત્રી સ્ત્રીને
 દાગીનાઓ સાથે જોઈને ઘણોજ આનંદ પામવા લાગ્યા. કે
 આજ તો આપણને સારા શુંકન થયા છે એમ કરી પેત્રી
 સ્ત્રી સાથે હાથ ભાવથી પહેલાં વાત કરીને પછી એના
 સર્વ દાગીના હાંટી લીધા અને તેને પણ સાથે આવવા
 કહ્યું એટલે પેત્રી આત્મણીયે કહ્યું કે બાઈ! આ મારા
 મરેલા પતિના સખને અગ્નિ દાહ કરે પછી હું તમારી
 સાથે આવું એટલે પેત્રા ચોરાને પેત્રી સ્ત્રી પર વિશ્વાસ
 આવ્યો અને ઉલટા તેને લાકડાં વગેરે આણી આપી
 અગ્નિ પ્રગટાવ્યો એટલે આત્મણીયે પોતાના પતિને તેમાં
 સુવાડી દહન દેવા માંડ્યું અને ઇશ્વરની સ્તુતી કરવા લાગી.

ગાયન.

આ શી ગતી પ્રભુ માહરી, દયા કરો દીનાનાથ,
 પુત્રી પતિથી અળગી પડું, રહાયે થાઓ ત્રિશ્વનાથ, આ.
 પ્રથમ ત્રિચાર્યું ન પાપણી, રહેવું જંગલમાંય,
 વીવીધ વિધન આવી નડે, કોણ કરશેજ રહાય. આ-
 પાત પાછા વિદાય થયા, પાણી લેવારે કાજ,

મહા સંકટે તે આવી મળ્યા, ભેટા થયેલો ઓજ, આ.
 તે વાસુકીએ વેર વાળાયું, લીધા પતિના પ્રાણ;
 રહી રજાગતી હું એકલી, અસ્ત થયો મુજ બાણ. આ.
 પુત્ર પતિ હવે ક્યાં મળે, કરું ક્યાં હું પ્રયાણ,
 વેરી થયા છે વિરલા, એથી હું અજાણ. આ.

માટે હઠ ના કરશો કોઈ બેનડી, સલ્ય માની આ વાણ,
 નહીતો વિપત વાદળ ચઢી આવશે, વળશે સલ્યનો ધાણ,

આ પ્રમાણે તે સ્તુતી કરે છે ને જોવી અંદર જાંપ-
 લાવવા જાય છે તેવાજ પેલા ચોરો તેને પકડી લઈ જાય
 છે. અને તેજ ગાંભની ગુણકાને ત્યાં વેચે છે તેથી તે
 સ્ત્રીને ઘણા ઘણા વિચારો થયા કરે છે કે જે નહીં કરેલું
 તે કરવાનો વખત આવ્યો જેની સાથે વાત પણ નહીં
 કરેલી તેની સાથે વાત કરવાની અને જેનું મુખ સવારમાં
 જોઈએ તો ઘણો દોષ લાગે તો તેનું પણ મારે મુખ જોવાનું
 હરી હરી કેવો વખત હું ક્યાં પતિ ક્યાં પુત્ર ક્યાં એ બધું
 જોયું તે મારી હઠનું શળ છે માટે મારી આર્થ ભગનીયો
 કોઈ પણ બાબતમાં હઠ કરશો નહીં જુવો આ મારો
 દાખલો કે હઠ તે શું તે હું મારી આટલી ઉમરમાં સમજ
 નોહતી તેમજ ધરખાર પતિ આજ્ઞા સીવાય પગ પણ મેલ્યો
 નહોતો તો પરાયા પુરૂષ સાથે વાત તો ક્યાંથીજ કરી
 હોય પણ મારા બાવી પ્રજાનેજ મને એવી મતી સુજ
 અને પતિ સાથે હઠ કરી તો તેનાંજ આ શળ નીપજ્યાં
 છે તો એવી સ્ત્રી હઠને હજારો ધીક્કાર છે લાખો શીટકાર
 છે આ પ્રમાણે બોલી તે બંધ રહી ને ગુણકાની આજ્ઞા
 અનુસારે ચાલવુંજ પડશે આવો નીર્ણુ કર્યો એ પ્રમાણે
 પેલી દુખી બ્રાહ્મણી પોતાની કર્ણીનાં શ્લોકો ભોગવે છે ત્યારે
 જે પેલો એનોજ પુત્ર જે વણજારો લઈ ગયો હતો તેજ

પુત્ર પોતાના બાપની સાથે તે શહેરમાં આવે છે ને ત્યાં મુકામ કરી પોતે એકસો શહેરમાં રરવા નીકળે છે. ત્યારે હવે પેલી ત્રણ દેવીયો લક્ષ્મીજી પાર્વતીજી સાવીત્રીજી આ ત્રણ વૈકુંઠમાં ભેગાં થઈ બીજા દીવસનો પ્રભાત થતાં જ પોતાના કામ કાજથી રરાગત થઈ અને યોગીયોનીનાં રૂપ લઈ ત્યાંથી નીકળ્યાં એટલામાં પાછા નારદ ત્યાં આવ્યા તે વખતે પેલી ત્રણ દેવીયો ઉભાં રહ્યાં અને નારદે આવી દંડવત કર્યો હે જગત માતાઓ હું આપને નમ્રતા પુર્વક પ્રણામ કરું છું

ત્રણે—મુની ચીરંજીવીરહો

ના—માતૃ શ્રીયો શું આપ સતી અનસૂયાને ત્યાં જાવ છો

ત્રણે—હા આ જવાનીજ તૈયારીમાં હોવાને આપ આવ્યા એટલે ઉભા રહ્યા

ના—તે તો ઠીક પણ માતાજી જુવો તમે જાવ છો તો ખરા પણ જે જે બાબતો મેં કહી છે તે યાદ હશે

ત્રણે—હા તેતો શારી પેઠે યાદ છે જે બીજા કંઈ આપને કહેવાનું હોય તો કહેશે

ના—કહેવાનું તો એટલુંજ કે જુવો તમારે જઈ બીક્ષા ન દેહી કરી ઉભા રહેવું અને સતી જ્યારે બીક્ષા પીરસવા કબુલ કરે તે વખતે તમારે કહેવું કે અમારે એક નીયમ છે અમને વચન આપો તો હમે હમારો નીયમ આપને જણાવીએ એટલે તે વચન આપે ને તમારી

સાથે વચ્ચે બંધાય ત્યારે તમારે ઘણી નમ્રતા પુર્વક શ્વતી
 ને ક્રોધ તમારાપર થાય નહી તેવી રીતે મારા પીતાઓ
 ની માગણી કરી લેવી એટલે તે મંમાયા મારા પીતાને
 તમારી નમ્ર વાણીથી સોપશે હ્યો હું જાઉં છું અને
 હવે તમે પણ જાવ એમ કહી નારદ પણ ગયા અને
 દેવીયોયે પણ પ્રવાસ કરવા ચાલવા માંડ્યું

પરીચ્છેદ ૧૧

ચીન્તાની ચીતારે.

ગાયન.

પતિ વિનાની આ પદવી સુતી (૨) લાગે હો બેનીરે—(૨)
ઉઠે છે અંગમાં લાયરે.

સ્વામ ખીના રજની સુતીરે, દીવ્ય દેહ બળે જડુતીરે, લાગે.
શુનાં મંદીર સ્વામ ખીન સુનો સૌ સંસાર
સુતા આર્વણ અંગ ધર્યા શુતા વસ્ત્ર શણગાર
ઠાલી હઠ લીધી પેલીરે નાથ ગયા મુજને મેલીરે
ચાલો સખી વેગે કરી અનસૂયા દરબાર
અંગે ભસ્મ રમાવીને મેલવી દ્યૌ ભરથાર
શાન્ત સૌ થાવો બહેનીરે ચાલો ઝટપટ વેલીરે—પતિ.

આવી રીતે તેવો ત્રણે સતીયો વંકુઠમાંથી પતિ વિ-
યોગે શોક કરતાં કરતાં રસ્તે પડ્યાં પણ ખીચારાં કાષ્ઠપણુ
વખત ચાલેલાં નહીં તેમ વલી રસ્તાના અજાણને તો પણ
કેટલાક દીવસ રાત્રી મુસીદ્દરી કરતાં કરતાં નર્મદાપર કુમે-
રતા દેવલ આગળ આવી પહોંચ્યા તો જ્યાં તે દીવસે કંઈ
પર્વ હોવાથી ઘણાક માણસો ભેગાં થયા હતાં તે બેઠી
પેલાં થાકી ગયેલાં દેવીયો પણ ત્યાં વિશ્રાંત કરવા બેઠા
પણ શ્રીપ્રભુ લક્ષ્મીના રહ્યમાંથી રૂપ પાર્વતીના રહ્યમાંથી
અલ્પ સાવીત્રીના રહ્યમાંથી ખસતાજ નથી ને મહા શા-
કમય થઈ તેવો આકંઠ કર્યા કરે છે હે પતિયો હમે-
જ તમને દુઃખી કીધા છે અને અમેજ તમારા દુઃખનું કા-
રણ થઈ પડ્યા છે જો હમે એ વાત વીચાલન કર્યો હતો
તેમજ અગાઉથી નારદનું કહેવું માન્યુ હોતતો તોહ પ્રભુ

સૃજન હાર તમારો સર્વનો વખત આવો ના આવત હે
 દીન દયાળ બકત વત્સલ તમારી લીલા તો અગાધ છે
 તમારી લીલાનો કોઈ પાર પામ્યું નથી પણ હવે હમે સ-
 મજી ગયા છીએ કે આ સરવે તમારીજ ઇચ્છાથી થયું હશે
 અરે અરે પણ એમાં એમની શી ઇચ્છા શું કંઈ જાણી
 જોઈ દીવો લઈ કોઈ કુવે પડવા જાય નાના નાજ જાય
 પણ એ સર્વ આપણી હૃદનાંજ કારણો છે આમને આ
 મ મનને ધીરજતો રહેતી નથી તો પણ મહા મુસીબતે
 ધીરજ રાખી ત્યાંથી વળી પાછાં ઉઠ્યાં ને વલી થોડેક
 ગયાને પાછાં જોઈ આમને આમ ખીચારા કોઈ દીવસ આ
 લેલાં નહીં અને ચાલવું પડે છે અને ધણું દુઃખી થાય
 છે તો પણ શ્રી હરીવું નામ જપતાં તેઓ અધોર જંગલ
 માં રહેતાં રહેતાં ચાલ્યા જાય છે ને શ્રી હરીને જરા પણ
 રદ્યમાંથી દુર કરતાં નથી

ભાવન.

આવી જોડી આશા આપી શું દુઃખ દીધાં મારા નાથરે
 રસના એરટતા હરી અજગા ન કરીયે જી,
 હેતનને તપાવી પ્રભુઃ તપસ્યાયું કરીયેજી
 મુસ્તક નમાવી ધ્યાન તો ધરીયે મારા નાથરે, રસનાએ
 હૃદ તો થઈ હરી હવે ઘેર આવોજી.
 તમ વિષ્ણુ મરીયે ઝુરી ઝુરી મારા નાથરે, રસના
 આશી લીલા હરી હર તમારી જી
 હમે કંઈ તો વિધીના કારણ કળીયે મારા નાથરે. રસ.
 બ્રહ્મા વિષ્ણુ અખંડ અવી નાસીજી
 નમી નમી પાય તો પડીયે મારે નાથરે, રસનાયે

આવી રીતે આકૃંદ કરતાં કરતાં રાત્ર દીવસ મુસા-
 રરી કરતાં મુની નીલુંપણે કુટીકા પાસે આવી પહોંચ્યા એને
 પર્ણકુટીક જોઇ એટલે દીવીયોએ જાણ્યું કે આજ પર્ણ
 કુટીકા ને શીયળવતીની છે. પણ હવે અત્યારે આપણે
 શી રીતે ત્યાં જઈશું કારણ કે આ વખતે તો મુની પણ
 ઘરમાંજ હશે ને વળી છેક સાયંકાળ પણ થઈ ગઈ છે
 માટે ચાલો આપણે પાસેના શીવાલયમાં જઈ સુઈ રહીએ
 અને પ્રભાત થતાંજ સ્નાનાદીક ક્રીયાઓથી પરવારી આપ-
 ãણે એમની પાસે જઈ બીક્ષા માગી શું એમ ત્રણે જણ
 મનસુખો કરી તે શીવાલયમાં ગયાં અને અતિશય થાક
 લાગેલો હોવાથી થોડીજ વારમાં નીંદ્રા દેવીને વસ થયાં
 પણ પણે પ્રભુઓને પણ ખબર થઈ ગઈ છે કે દેવીયો
 પણ આવી છે ને હવે એમનો પણ અહંકાર ઉતરી ગયો
 છે. અહંકાર ઉતરેલો જાણી જગતપીતાઓ અતી હર્ષીત
 થાય છે. ને નીંદ્રા લેતા નથી ત્યારે માતાજી તેમને હી-
 ચોળે છે અને કહે છે કે.

ગીતી.

દેવો હસો રડો શું કરવા સુઈ રહો છાતા માના
 શું ખબર પ્રથમથી નોતી શું શમજી આવ્યા તમેનાહા,
 શીયળ ભંગ કરવાનું ધાર્યું રહેલ
 રૂદ્ર વિજય કરી છે પહેલ
 બ્રહ્મા સાથે આવ્યા અહીં.
 પણ ન વિચાર્યું કંઈ મન મહી
 શીયળ ભંગ કરતાં પોતે ભંગ થયા
 બાળકરૂપે પોતે રહ્યા
 તો પારશ્વીયે પોઢો મારા છેળ

એતો મોટા થયા ને આવી જલ

પ્રભુ એ લીલા તમારીનો ખેલ

તો હવે પ્રીતે પહોઢી રહો;

અને સુખ દુઃખ સહુના સહુના મનમાં સહો.

આવી રીતે માતાજી તણે દેવોને સુવાડી ઘણું ઘણું
કહ્યું છે પણ દેવોનો એવા હર્ષમાં લીન થઈ ગયા છે કે
જોને ખીલકુલ નીંદ્રા નથી તો પણ માતાજી હિંચોળ્યા
કરે છે આવી રીતે જ્યારે મોડી રાત થઈ ત્યારે દેવો
પણ સુઈ ગયા અને નીંદ્રા દેવીને વશ થયા ત્યારે પણ
દેવી અનસૂયા પણ હિંચોળતા હિંચોળતાં શ્રી પ્રભુની સે-
વામાંજ પૃથ્વીનીજ સેવા પર સુતાં અને તે પણ નીંદ્રા
દેવીને વશ થયા અહા દેવીની પ્રભુ પ્રત્યે કેવી ભક્તી
જ્યારે એવીજ ભક્તી છે ત્યારેજ દેવોએ એમના પર એ-
મની પ્રેમની પ્રેમ ભાવની ભક્તીયે કરીનેજ તેમ એમના
શીયળને ધન્યવાદ આપી પ્રેમ ભક્તી શીયળવતીને સ્વાધીન
થયા છે અહા પ્રભુ કેવા છે જ્યારે પ્રભુ એવા છે ત્યારે
તેમના ભક્તો પણ જે સત્યને માર્ગે ચાલી ગમે એટલી
વીપત્તી છતાં પણ પોતાનો ભક્તીનો ટેક છોડતાંજ નથી
જેમ કે એક રાજા એવો હરીભક્ત હતો કે તેના દેશમાં
એક વખત કાળ પડ્યો અને ઘણાં માણસો અન્ન વગર
મરવા માંડ્યાં ત્યારે પોતે જાણ્યું કે હું આવો ઈશ્વર
ભક્તીવાન છતાં મારા દેશમાં કાળ અને વળી માણસો
સતું મૃત્યું એ શું એમ જાણી પોતે વિચાર કર્યા કે
દાનમાં દાન અન્નનું છે અને ભક્તી તો ઈશ્વરની છે
તો હું ઈશ્વરની ભક્તીતો તો કરું છું પણ મારે કંઈ
પણ દાન કરવું જોઈયે કારણ કે શાસ્ત્રમાં પણ કહ્યું
છે કે સૌથી શ્રેષ્ઠ દાન અન્નનું છે તો મારે પણ

અન્નનું દાન કરી આ ખીયારા મરતા મનુષ્યોને બચાવું
 એમ જાણી પોતે પોતાના શહેરમાં ઢઢેરો પીટાવી અનાજ
 વહેંચવા માંડ્યું તે એટલે લગી કે પોતાનો ખજાનો પણ
 ઢાણાની ખરીદીમાં ખત્રાસ કર્યો ને ઘણા જીવેને બચા-
 વ્યા જેના આશીર્વાદથી તે રાજાને એક પુત્રી થઈ તે પણ
 તેવીજ તેના બાપના જેવી હરી ભક્ત નીવડી હવે જ્યારે
 તે પુત્રીને ખીજા રાજાને લાં પરણાવવામાં આવી હતી
 પણ પોતે સાસરે ગયા પછી પોતાના પતિમાં કાંઈ પણ
 હરી ભક્તીની અસર ન જોઈ જોઈ તે અતિ શોકમય
 સોસાવા લાગી અને દાન પ્રતિદીન સોસનામાને સોસનામાં
 રહેવા લાગી કે, હે પ્રભુ તમે મારા કીસ્મતમાં ક્યાં આ
 પુતળું કરી મુક્યું હતું કે જેમાં ઈશ્વર ભક્તીનો તો અંશ
 ખીલકુલ છેજ નહી તેમ વળી મેં કાંઈ પણ વખત એ
 પતિના મોમાંથી ઈશ્વરનું નામ દીધું એમ સાંભળ્યું પણ
 નથી. આમને આમ શોકાતુર રહેતી. હવે એક વખત
 પોતે પોતાના પતિની સેવા પાસે બેઠી બેઠી શ્રી હરીનું
 સ્મરણ કરતી હતી. ત્યારે પતિ ભર નીંદ્રામાં સુતો છે.
 પણ નીંદ્રામાં ને નીંદ્રામાં કાણ જાણે તે રાજાને શું થયું કે
 શું નહી કે તે એકદમ હે વિશંખર નાથ દીન દયાળુ
 વિહારીલાલ, પાલણુદાર પ્રભુ. પ્રભુ આવી રીતનો ઉચ્ચાર
 થયેલો જાણી પેલી સ્ત્રીને ઘણો અચંબો લાગ્યો અને પોતે
 સમજી ગઈ કે આજ સુધી હું એમ જાણતી હતી કે
 મારો પતિ અભક્ત છે પણ હવે મારા જાણવામાં આવ્યું
 કે એ ગુપ્ત ભક્તીવાન છે અને એ ગુપ્ત ભક્તી કરે છે.
 એમ ધન્યવાદ આપતી તે પણ નીંદ્રા દેવીને વશ થઈ
 અને પ્રભાત થતાંજ શહેરમાં રાતના રાજાની ગુપ્ત ભક્તીની
 ખુશાલીમાં ઘણા શાકર વહેંચ્યા તે જોઈ રાજાએ પુછ્યું

કે તું રોજ સોઝાવુર રહેતી હતીને આજે આટલી બધી
હર્ષિત કેમ દેખાય છે અને આ ધાણા શાકર શી ખુશા-
લીમાં વહેંચ્યા. તે વખતે રાણીયે સર્વ હકીકતથી રાજાને
વાકેફ કર્યા. ત્યારે રાજાના મનમાં આવ્યું કે અરરર આટલી
બધી ઉમર થઇ પણ મેં શ્રી પ્રભુને હૃદયમાંથી ખસેડ્યા
નહોતા તે શું બહાર પડ્યા. અને તે વળી સ્ત્રીયે જાણ્યું
અરે હવે હું જીવીને શું કરું. હે પ્રભુ હવે મને તમે શરણે
લ્યો. જ્યાં કહ્યું કે તરતજ શ્રી પ્રભુએ વૈમાન મોકલ્યું અને
પેલા વૈમાન લઇ આવનારાઓએ પેલા રાજાના અમર
આત્માને વૈમાનમાં બેસાડી સ્વર્ગમાં દાખ ગયા. જ્યારે રા-
જાને આ પ્રમાણે ખોટું લાગવાથી પોતાનો પ્રાણ લાગ
કર્યો તે ઉપરથી પેલી સ્ત્રીએ પોતાના આત્માને ધીક્કાર
આપ્યો અને કહ્યું કે ધીક્કાર છે તને, કે એટલું તારાથી
ગુસ્સા ન રખાયું એમને એમ તે પણ રાજાના વીરહમાં થોડે
દીવસે મરણને શરણ થઇ.

અહા આ રાજાની ઇશ્વર પ્રત્યે કેવી દૃઢ ભક્તી કે
પોતાની ગુસ્સા ભક્તી બહાર પડી તેથી પોતે પ્રાણ તજ્યા
ત્યારે પ્રભુએ તેના ગુસ્સા ભક્તીના ટેકે પ્રસન્ન થઇને વૈમાન
મોકલ્યું હવે પણ ત્રણે શક્તીયો ખીજ દીવસનો પ્રભાત
થયો કે ઝટ કઠી દંત ધાવન સ્નાનાદીક ક્રીયાઓથી પર-
વારી પાછાં યોગીનું રૂપ ધરી અત્રીના દુવારે આવ્યાં તો
ત્યાં દુવાર બંધ દીઠા.

ગાયન સત્યના.

નીકળ્યા માતાઓ ત્યાંથીરેરેરેરે, ધરી યોગીની કાયરે,
મનમાં ગુન્ધવાતાંરેરેરેરે, વિચારમાં આઘ્યાં જાયરે,
સતીયો મનમાં સંતાપેરેરેરેરે, શ્રીહરી હવે તે શું થાસેરે

દીનાનાથ નથી જોયાં દુઃખરેરેરેરે, કેમ દુઃખ મહો સતી પાસેરે,
 તમ દુખે હમે ધણાં દુખીયારેરેરેરે, હવે હરી ઘેર પધારેરે,
 સર્વ દુઃખના કારણ હમે અભાગીરેરેરેરે હવે ઠરવાને નહી આરેરે,
 સુજી વિપ્રીત મતી પ્રીતમ જ્યારેરેરેરેરે, કીધો વાઙ અમે ત્યારેરે,
 તમે સમજવવામાં નરાખી ક્યાસરેરેરેરે, લીધી છે હઠ હમે જ્યારેરે,
 નમાન્યું હમે તે વારેરેરેરેરે, આલ્યા નારી હઠને તાખે થઇરે,
 ધીક ધીક અમ અવતારેરેરેરેરે, સુદ્ધ બુદ્ધ અમારી ગઇરે,
 ધીક ધીક છે એવો હઠનેરેરેરેરે, પતિ વિયોગ થયો છે અમનેરે,
 હઠ હમે કરી છેરેરેરેરે, ન કરશો કહીયે આર્ય જેનો તમનેરે,
 એમ કરતાં આવ્યાં અત્રી દુવારેરેરેરે, દુવાર તો બંધ દોહા સારેરે,
 ઉઘાડો એમ ત્રણે પોકારેરેરેરે, રૂપી પુંજની માંયરે
 અત્રી બેઠારેરેરેરે, નીત્ય કર્મ કરે છે જ્યાંયરે,
 જનણ્યું અત્રીયેરેરેરેરે, આવ્યાં જગતમાતાઓ દર્શન દેવારે,
 આપું આજ્ઞા સતીનેરેરેરેરે, દુવાર ઉઘાડે લાભ લેવારે,
 ત્યાં સતી ઉભાં છે હાથ જોડીરેરેરેરે, તેમને દીધી આજ્ઞા કે ગયાં દોડીરે,
 દુવાર ઉઘાડ્યાંરેરેરેરે, દીઠી ત્રણ સન્યાસીની જોડીરે,
 પેઠાં ત્રણે સાથરેરેરેરે, નર નારાયણ મુખે ઉચ્ચારેરે,
 દેવી અનસૂયારેરેરેરે, સર્વને આશન આલેરે,
 પણ પતા આજ્ઞા સીવાયેરેરેરેરે, તમુ એકે સતી નવ આલેરે,
 માતાજી ત્યાંથીરેરેરેરે, આવ્યા મુનીની પાસેરે,
 ઝીંધાવાડે મુની સતીયે ત્યાંયરેરેરેરે, મુને તમ આજ્ઞાની આશ્ચરે,
 રૂપી મુખ બોલ્યારેરેરેરે, જવ સતી પુરો તેમના કાડરે,
 આવે ફેરો નવ ખાસેરેરેરેરે, એતો આવ્યાં છે સજ્જેડરે,
 પણ સતી નહી સમજ્યારેરેરેરે, ઇશે મુકી ભુલવણી ધાલી હામરે,
 નાથ સુત ભગવાન વિનવેરેરેરેરે, રહાય કરી દેશો બક્ષી મોક્ષ ધાંમરે,
 જ્યારે સતીયોયે આવી પોકાર ક્યો કે હે મુની દુ.

વાર ઉઘાડો. જ્યાં એવી રીતનો પોકાર કરવા મંડ્યો ત્યારે જ્યાં અત્રિ મુની નીત્ય કર્મ કરી ધ્યાનમાં આઈઠ થયા છે ત્યાં તેમને ખબર પડી કે વાહ વાહ કેવો ભાગ્યશાળી છું કે મારે ઘેર બેઠાં પીતાઓ પણ આવ્યા ને વળી માતાઓ પણ આપો આપ દર્શનનો લાભ આપવાં આવ્યા હરી હરી એ સર્વ તારીજ ઈચ્છા અને આ બધાના દર્શન હું પામ્યો તે આ શીયળ સાધ્વી સતીનાજ અને નારદનાજ પ્રતાપ છે. આમ પોતે મનમાં વિચાર કરે છે અને ઘણા હરખાય છે. લાવ હું સતીને આજ્ઞા આપું એમ ધારી રૂપી જગૃત થઈ જીવે છે તો સતી પણ હાથ જોડી ઉભેલાંજ છે. ત્યારે મુની બોલ્યા કે હે ભાગ્યશાળી સાધ્વી બહાર કાણુ પોકાર કરે છે માહારાજ કાણુ પોકારે છે તે હું જાણુતી નથી ત્યાપી આપની આજ્ઞા સીવાય મારાથી કેમ દુવાર ઉઘેડવા જવાય અને જોવાય.

અત્રી—સાધ્વી જવ જઈ દુવાર ઉઘાડો અને તેમને અંદર લો.

અ—બહુ સારૂ જેવી આપની આજ્ઞા જ્યાં આજ્ઞા મલી કે તરતજ દેવી ત્યાંથી દોડી આવ્યાં અને દુવાર ઉઘાડ્યાં જેવાં દુવાર ઉઘડ્યાં કે તરતજ ત્રણે જણે બીક્ષાન દેહી કહી નરનારાયણુહ એવો ઉચ્ચાર કરી તરતજ અંદર દાખલ થયાં એટલે માતાજી તો તે ત્રણેને જોઈ છકજ થયાં અને મને કહેવા લાગ્યાં કે આ કેમછે પેલા એ ત્રણ આવ્યા હતાને વળી આપણુ ત્રણ સથેજ આવ્યા છે તેમને પણ એવોજ ઉચ્ચાર કર્યો હતો ને આમને પણ એવોજ ઉચ્ચાર કર્યો તો શું એ પાછા બીજાં પે તો નહીં આવ્યાં હોય એમ વિચારતાં વિચારતાં રૂપી પત્નિ અનસૂયાએ તેઓને આશન આપી બેસાડ્યાં અને સારો આદર

સત્કાર કરી પોતે પોતાના પતિ જ્યાં નીત્ય કર્મ કરતા બેઠા છે ત્યાં આવ્યા અને રૂપીને સર્વ વાત નીવેદન કરી ત્યારે રૂપીએ કહ્યું કે સતી જવ જોવી રીતે તમે મને સંતોષ આપી શેવા કરો છે તેવીજ રીતે એ આવેલા ત્રણે યોગીયોની સેવા કરી સંતોષજો ને હવે જો કંઈ આજ્ઞા લેવા જોવી હોય તો તમને મારા તરફથી સર્વ બાબતની આજ્ઞાની છે તમારી ઇચ્છામાં આવે તેમ વર્તી આવેલા યોગીયો પ્રત્યે સારો હાથ બાંધ બતાવી તેમને જમાડી તેમના મનના કોડ પુરા કરજો જ્યાં આ પ્રમાણે રૂપીની આજ્ઞાના મઠી કે સતી હર્ષમાંને હર્ષમાં જ્યાં તેઓ ત્રણે ખીરાજ્યાં છે ત્યાં આવ્યાં અને તેઓને જણાવ્યું કે રસોઈ તૈયાર છે વાસ્તે જમવા ઉઠો ત્યારે તેઓ બોલ્યાં કે અમે જમવા તો ઉઠીએ પણ અમારે એક નીયમ છે જ્યાં સતીએ આવું સાંભળ્યું કે મનમાં વહેમ તો પડ્યો પણ સતીયોનો ધર્મ નથી કે ટાઈના પર વહેમાવું કારણ કે કોઈ વખત વહેમના ફળ સારાં યા ભુંડા આવે છે ને પાછો ધર્મ નહીં. તેમ વળી આતો સાધુ એટલે એમનાપર એમને વહેમ આવ્યો. પણ તરતજ વહેમને દુર કરી કહ્યું કે ના માહારાજ હમને કંઈ તમારા નીયમની ખબર નથી ત્યારે તે ત્રણે બોલ્યાં કે જીવો શીયળ શાધ્વી સાધ્વી અમારે કેવો નીયમ છે,

ગીતી.

નીયમ હમારે એવો, શુભો શાધ્વી આ વારી.
નીકળ્યા પ્રભુ પરકમા કરવા, વીચાર મને મોટો ધારી,
અન પ્રયાસન કરવું ઠ્યારે, પ્રભુ દર્શન કરવાં વેડી કષ્ટ બારી
અન પ્રાસન કરાવવા ધારે, તે તો માણ્યું અમવચન પાળે,

ચડે વચન પાગવારે આ યોગીની પીડા ટાળે
અન પ્રાસન કરવું ત્યારે નહીં તો મરવું બેહાલે

હે શીયળ સાધ્વી હમોએ જ્યારથી દીક્ષા લીધી છે
ત્યારથી એવો ટેક લીધો છે કે પન્કમા કરવી દેહને દમવી
પ્રભુ ભક્તી કરવી અને એક વખત પણ સાક્ષાત પ્રભુનાં
દર્શન કરવાં ત્યાર પછી અનપ્રાસન કરવું ત્યારે હમો
રાત્ર દીવમ મુસાફરી કરતાં કરતાં આટલે સુધી આવી
પહોંચ્યાં છીએ. તેમજ હમારા સાંભળવામાં પણ આવ્યું
છે કે ત્રણે જગત કર્તાઓ તમારે ત્યાં આવ્યા છે માટે જો
આપની બીક્ષા પીરસવાની ઇચ્છા હોય તો અમને શ્રી
પ્રભુના દર્શન કરાવો ને જો ઇચ્છા ના હોય તો અમને
જવાની આજ્ઞા આપો.

અ—ભલે જાઓ મારૂ વચન છે હું તમોને જરૂર
પ્રભુના દર્શન કરાવીશ માટે હવે તમે જશો નહીં અરે
જ્યારે મારે દુવારે આવેલાં આ ત્રણે પરકમાવાસી સાધુઓ
જુપ્યા જાવ તે સાડ નહીં અરે પણ જ્યારે દેવો પણ
ત્રણે સન્યાસીનું રૂપ લઈજ આવ્યા હતા તો આપણ
પછી તેમનાં પતિન્યો તો નહીંજ હોય અરેરે મેં મોટી
જુલ કરી એમ પસ્તાવા લાગ્યા ત્યારે પેલાં ત્રણે દેવી
બોલ્યાં કે હે શીયળ સાધ્વી દેવી ચાલો હમને દર્શન ક-
રાવો વાર થાય છે.

અ—હા ચાલો દર્શન કરાવું હું ગભરાશો નહીં.

ગાયન.

શ્રામ કલ્યાણ

જોગી વચન ભરૂં, આ તેમ કષ્ટ પરહરૂં,
વચન આપ્યું આપને, તે કદી નહીં ધરૂં,

સતી નાંમ હું જગમાં કહાવું, મારે સૌ સમતુલ્ય,
 વધ્યું મુખેથી નાપાળું, તો ખોવું પદ અમુલ્ય. જો.
 હરી હરી કરવું શુ હવે, મારે કઠણ કામ છે એહ,
 પરક્રમા વાણી પાછાં જાણે વચન ન પાળતાં તેહ,
 સત્ય ખંડન, ન કરવું મારે, થાવાનું તે થાય,
 ખુશી થકને વચન પાળું, શું નીપજે છે આંચ,
 જોવી ઈચ્છા યોગી તમારી, કરો સૌ મુખ કામ,
 વચન આપ્યું પ્રીતે પાળું જમવા ચાલો રામ,
 વાહવા સતી જગમાં કહાવી રાખ્યો છે ખુબ ટેક,
 બ્રહ્મા વિષ્ણુ ગીરીનાં દર્શન કરાવી સોંપો કરી વિવેક,

અ—અરે આ શું આમને કંઈ ખબર પડતી નથી
 હવે લાચાર કે વચને બંધાઈ છું તો વચન પાળ્યા શી-
 વાય છૂટકો નથી પણ હવે તો માંડે અને એમનું વચન
 ક્યાં રહ્યું વચન તો દર્શન કરાવવાનું હતું ને આતો હવે
 સોંપવાની વાત થાય છે ત્યારે એ કાણ હશે કે જોથી
 આવી વાત કરે છે બલે ગમે તેમ હોય પણ મારે તો
 માંડે વચન વૃથા ન કરવું. પણ મને તો લાગે છે કે જ-
 ર દેવીયોજ હોવી જોઈયે. પણ લાવ પુછું તો ખરી પુ-
 જ્યામાં શું જાય છે. એમ કહી જરા તાપ ખતાવી હે
 યોગીઓ તમે યોગીયો નથી પણ યોગીનીયો છો. તેમજ
 તમે યોગીનીયો નથી પણ કોઈ આપસ્વાર્થી દગાખોર સ્ત્રી-
 યો છો. ને તમારે એમને લઇ જઇ શું કરવા છે જે હો-
 ય તે સત્ય કહો નહી તો દેવની વક્ષે તે તમારી વક્ષે.

ત્ર—માતૃશ્રી ક્ષમા કરો ક્ષમા કરો ક્રોધ પર હરી
 દોષ દુર કરો.

ગાયન.

શોયળવંતી અત્રીના નારરે, દેવી માશ માશું આપ પાસે.
 માગીયે ક્ષમા ક્રોધ ન કરશો, આતો પુત્ર વધુ તમ થાયરે,
 લણી લણીને વિનવીયે આજે, લાગે ત્રણે શક્તી તમ પાયરે.
 ઉર માંહે જરી દયા ધરીને રહે'મ, કરી કરો ક્ષમાયરે.
 અમ ત્રણેની અર્જ દીલે ધરોને, હવે કરો કંઈ દયાયરે. મા.
 શ્રેષ્ઠ સતી અમે વિનવીયે તમને, ઉતર્યો અહંકાર અમારો આંયરે.
 ઉતર્યો અહંકારને હવે હદ થઇ છે, ભગવાન કહે દેવીઓ
 લાગે પાયરે.

અ.—વાહવા દેવીઓ તમે! પણ ઠીક દેખાવછો ને.
 વા તે પ્રપંચી તેવાં તમે! પણ પ્રપંચી પણ લાચાર કે
 તમારી નમ્રવાણી અને વચને બંધાઇતી નાંહીતો તેમ
 ને! પ્રપંચ જેટલો વખત ટક્યો તેટલોજ વખત તમારો
 ટકત પણ જીવ પેલા પારણાંમાં દેવો રમે છે તેમનાં દ-
 ર્શન કરો અને જમી લીયો. મારાં ધન્ય ભાગ્ય કે દેવો
 પાછળ દેવીયો પણ આવ્યાં. એટલે દેવીયોને હીંમત આ-
 વી અને ત્રણેના દર્શન કરી જમવા ગયા. ત્યારે હવે જે
 પેલો શરવા નીકળેલો બ્રાહ્મણ કે વણુજરાનો પુત્ર પેલીજ
 ગુણુકાના મકાન આગળ થઇ જતો હતો. એવામાં એની
 નજર ઉંચી ગઈ જેથી બારીમાંજ પેલી બ્રાહ્મણી થોડાજ
 વખતથી પેલી ગુણુકાને ત્યાં આવી છે તે જોવામાં આવી
 જે આ પુત્રની નજરે પડતાંજ કાંમમાં અંધબની પેલી
 પર મોહીત થયો, અને આગળ પાછળ જોઈ કાંઇને
 ન જોતાંજ ગુણુકાના ઘરમાં પ્રવેશ કર્યો જેવો પ્રવેશ કર્યો
 તેવીજ ગુણુકા શાંતું તેડવા આવી અને હાવ બાવ
 કરી કહેવા લાગી, બાઇયો એતો એનો ધર્મજ છે.

ગાયન. હારે મેરે જનો માલોંક.

પધારો મારા શોખીલા, શ્યાણા સરદાર,
પ્રેમ પ્રીતીયાર. પધાર, શું જાણે ગમાર સાર. પધારો
શોળ શણુગાર અગે સજી, આવીને ઉભી રહી,
શ્યાણા શોખીન નટવર આજે, પધારો નીજ ભુવન મહી,
સરસ હીંડોળા ખાટ ઝુમર, પલંગ છે પચરંગ સહી,
અર્પુ અવ નવી સુંદરી પ્રીતે પધારો જો તહીં,
મન હરનાર, થાયે વાર, સુખકાર, હૈયાહાર,
શાણા સીધારો સરદાર, (૨)

જની રહી આપ પ્રેમે હું બેઝાર. પધારો

જ્યાં આવી રીતના હાવભાવ કર્યા કે બાઇ ભોળવાઇ
મોહજનનમાં ફસાઇ ઉપર ગયા. અને પોતાની જેવી ઇચ્છા
હતી તે પ્રમાણે ગુણુકાને જણાવ્યું એટલે તરતજ પેલી
ગુણુકાએ પેલી બ્રાહ્મણીને બોલાવી હુકમ કર્યો કે તારે
આ પુરૂષની સેવામાં આહીં રહેવું અને તેઓ જેમ કહે
તેમ કરવું કોઇ વાતે દુભાવા દેવા નહીં આ પ્રમાણે કહી
તે વિદાય થઈ.

બ્રહ્મા— અરેરે હરી હરી મારા આ શા હાત કે
એકમાંથી છુટું છુ અને બીજામાં પડું આ રાંડને ત્યાં
જ્યારથી હું આવી છું ત્યારથી એ રાંડ ઠરવા દેતી નથી.
અને ખોટાં કર્મ કરાવવા માગે છે. તો હે હરી આજ
આટલી ઉમરમાં મેં કંઈ પણ ખોટું ફલ કર્યું નથી તો હું
તે કેમ કરી શકું પણ લાચાર હવે કર્યા શીવાય છૂટકોળ
નથી નહીં તો એ રાંડ જીવવા પણ નહીં દે હરી હરી
આજ શુધીનું માંડે ખોટાં કર્મ કરતાં અટકેલું મન આજે
ખોટાં કર્મ કરવામાં પડવાનું માટે ખેતર છે જે થાય તે
ખઈ પણ હવે તો એજ પુરૂષને હું કહું જેથી આ દુખ.

માંથી છોડાવી હમેશને માટે અમને એમને સ્વાધીન કરી લે આવી રીતનો નીર્ણય કરી અતિ પ્રેમના આવેશમાં આવી જઈ જ્યાં પેલો પુત્ર છે ત્યાં આવે છે એટલામાં એ સ્ત્રીના પયોધરમાંથી પય છૂટી પેલા પુત્રના મોંમાં પડે છે જેથી પુત્ર માતાના ચીંહે માલમ પડે છે.

છા—અરેરે આશું આ મારી જનેતા તો ન હોય કેમકે આતું કારણ બનવું તે જનેતા વગર અસંબવીત છે જરૂર જરૂર મારી માતાજ હોવી જોઈએ જે પ્રમાણે છોકરાને થાય છે તેજ પ્રમાણે પેલી માતાને પણ શંકા થાય છે આવી રીતે બંને ઘણું શરમીંદા થાય છે તે વખતે છોકરો પુછે છે હે બાઈ આંમ થવાનું કારણ શું છે ત્યાં બ્રહ્મણીયે જણાવ્યું કે એ બાજતમાં આપજઈ આપના માતા પીતાને પુછી અહીં આવો જ્યાં આ પ્રમાણે કહ્યું કે તરતજ પેલો પુત્ર જે પોતાનો પીતા વણ્ણરો હતો તેને આવી સર્વ વાતથી વાકેફ કરી ખુલાશો લઈ પાછો ત્યાં આવ્યો અને જે પેલું ચીર ફાડી એજ છોકરાની ઝોળા બાંધી હતી તે પણ લેતો આવ્યો અને પેલી બ્રહ્મણીને સર્વ હકીકત કહી ને જ્યારે બ્રહ્મણીયે પોતાનાંજ લુગડાંની ઝોળા દીડી તે પરથી તેને ખાત્રી થઈ કે આ પુત્ર મારોજ છે તે પરથી પેલી બ્રહ્મણીયે કહ્યું તમેજ મારા દીકરા છો અને હું તમારી અધૈર કર્મ કરવા વાળી અને તમને વન વગડે રજળતા મુકનારી અમાગીયપણ માતા છું ત્યારે પુત્રએ કહ્યું હે માતૃ શ્રી ત્યારે તમે અહીં શી રીતે આવ્યાં અને મારા પીતા ક્યાં છે તે કૃપા કરી કહેશો.

(મેરા ગમકા તરાના)

આરી દુઃખરી વારી, કષ્ટી આ ભારી સાંભજો ધરી ધીર,
હું બતી દુઃખીયારી, અતી હત્યારી, વિયોગી નારી; સાં
રમણીકપુર રજાયામણું, ત્યાં વીંત્ર વશે મુજ પ્રાણ,
સ્થાણા શુભક્ષણા પતિ તે મુજ પરમાણ.

થઈ કેવી ગતી મારી, કાપ્યાં મેરારી, કહું વિસ્તારી, સાં
દેવે મુજપર દયા કરી, પુત્રજ આપ્યો એક

ખાંધા મુકવા ખલીયા, તણી ધર્યો મન વિવેક,
કરી જવા તૈયારી, લઠ લીધી ભારી, વિયોગી નારી, સાં

બર જંગલમાં હમે ગયાં, થઈ તૃષ્ણાતુર અપાર;
દીન વાણીયે વિનવ્યુ પતિ, જલ લાવો આ ઠાર

ગદ સુદ્ધજ મારી, લેવા જળ ઝારી, વિયોગી નારી. સાં
જળ લેવા પતિ પાઠવ્યા, વાંઝો આવ્યો દીન,

ચંદ્રસીંહ આવી ચઢ્યો તેણે, કરી આધીન,
આવ્યો શીકાર ધારી, રમવા જારી, વિયોગી નારી. સાં

મુજને લઈ તે પરવર્યો, પુત્ર રહ્યો તે ઠાર,
આ ચીર વધેરી ખાંધ્યું, આંખા કરી ડાર;

શુણો એગ તમારી, લ્યો મન ધારી, વિયોગી નારી. સાં
નય સમીપે સંચર્યો, કર્યો મન વિવેક,

હું નય પ્રવેશું નહીં, દીધો વાયદો વરશજ એક,
ખાંધો અટારી સ્થાપો, ત્રીપુરારી, વિયોગી નારી. સાં

ત્યાં પછી રહી હું એકલી, અવાશ કરી એકાંત,
પ્રભુએ પતિ મુજ મેળવ્યા, રતન મણી મુજ કાંત,

કીધી જવા તૈયારી, ચંદ્ર ને મારી, વિયોગી નારી. સાં
પ્રીય પ્રતિને પાઠવ્યા મેં તો શીવાનય,

અભાગણીઆ નીકળી કરી ચંદ્રનો લય,
 વાસુકીયે વિચારી, વેરજ વારી, નાંખ્યો વિપ્ર મારી, સાં
 પતિ શય લઈ હું નીસરી, કરવા અમ્મી સંસ્કાર,
 ભર જંગલ ભેટો થયો, મળ્યા ચોર સીરદાર,
 દીધું કષ્ટ ભારી, ગુણકા બારી વેચી આ નારી. સાં
 દીકરાને દીકો નહીં, પડે નહીં ચીન્ત ચેન,
 હઠનું કળ આ નીપજ્યું, દુઃખી દીન ને રેન,
 છોડ્યું સત્ય આ વારી, હીમત હારી, થઈ ખ્વારી, સાં
 સ્ત્રી હઠને ધીકાર છે, શીટકાર વાર હજાર,
 રણ પામી કુદા અતિ પડી ગુણકા દુવાર,
 સ્થીતી છે એ માહરી, અતિ દુઃખકારીચિયોગી નારી. સાં.

ત્યારે આ પ્રમાણે પેલી બ્રાહ્મણીનું બોલવું થયું
 ત્યારે પેલા છોકરાના મનમાં હસ્યું કે જરૂર આ બધી
 વાત હું મારા પીતાને હમણાંજ પુછી આવ્યો તે પ્રમાણે
 બધી મળતી આવે છે અને વળી આ લુગડું પણ
 એઘાણીમાં છે તો હું પુછું.

છા—ત્યારે જુવો માતૃ શ્રી આ લુગડું તેજ
 હોય કે.

બ્રહ્મા—હા દીકરા મેં જ્યારનું એ લુગડું જોયું છે
 ત્યારનુંજ મારા મનમાં હસ્યું છે કે આપજ મારા ચીરંજીવી
 પુત્ર છો.

છા—હા ત્યારે શું માતૃ શ્રી આ અભાગી પુત્રને
 વનમાં મુકી ચાલી નીસર્યા તેજ

બ્ર—અરેરેરે મારા બહાલા લાડકવાયા બાલુડા હા
 હું તેજ આ અભાગણી માતાનું દીકરા હવે ::તારે આ
 દુષ્ટ મુખ જોવાનો સમય નથી માટે દીકરા આ તારી

કમરમાં દીપી રહેતો કટાર કાઢી આ તારી માતને તારા પીતા પાસે હકતું ફળ આપી મોકલી આપ જેથી પ્રભુ તારું કલ્યાણ કરશે.

છા—માતુ શ્રી ધૈર્ય ધરો શોકન કરો બાવી પ્રજા છે જે થવાનું છે તે થયાજ કરે છે લખ્યા લેખ કદી મટવાના નથી હવે એ વાતનો ખ્યાલ છોડો પ્રભુથી વૃત્તિયો નેડો કે જેથી આ અધુરા રહ્યા પાપમાંથી મુક્ત થવાય પ્રભુ પ્રભુ હવે અમારાં બંને અમા દીકરાનો અંત આણુ હવે આ દુનિયામાં આથી બીજું શું દુખ છે હરી હરી હવે હું આ પાપમાંથી ક્યારે છુટીશ અરે મારા કેવા અધોર કૃત્યો કે આ સંસારમાં જન્મી સુક્રીત કરવા ને બદલે ઉલટો અવળે રસ્તે દોરાઈ કરેલાં સુક્રીત કૃત્યો ખોયા ખરે ખર મારી મોટી ભુલ થઈ છે કે ઇશ્વરી નિયમોનું અપમાન કરી પર દારામાં મોહો જેના ફળમાં આજે સુક્રીતનું સ્વર્ગ હોરવાને બદલે નર્ક હોરી લીધું એ એ બધાં કામાંધનાજ ફળ ખરેખર સ્ત્રીજ નર્કનની ખાણ છે પેલામાં કહ્યું છે કે ફટે કામક્રી જોગણી ત્રીન લોક કું ખાય જીતેજી ખાય કલેજા આર મુવે નર્ક લે જાય હા હા કેવો કર પરદારા સાથે પ્યાર કરવામાં ગુજ્યો છે અરેરે મારાં આર્ય બંધુઓ જે કોઈ પરદારા સાથે પ્યાર કરો તે જોઈ વિચારીજ કરજો નહીં તો જેવું પલમાં મેં કરેલું સુક્રીત ખોયુ તેમ તમે પણ ખોશો ખરેખર હું અધમ અધોરી કેમે પુરતી તપાસ ન કરીને પરદારાના પ્રેમમાં ફસાયો તેમ ધર્મ શાસ્ત્રમાં પણ કહ્યું છે કે પરસ્ત્રી સાથે એકાંતમાં પણ વાત ન કરવી અને સર્વને માતા બગની તુલ્ય ગણવાં તેને બદલે મેં

કેટલો બધો અન્યાય આદ્યો અરે મારી શી મતી અરે મેં
મારૂં સુકીત પર દારા સમજી પળમાં ગુમાધું છતાં પણ
તે પરદારાના નીકળતાં મારી જનેતાજ નીકળી હાય હરી
મારી શી ગતી તો મારા સુઘ બંધુઓ આપ પણ જે
પરદારા સાથે ગમન કરી વ્યભીચાર કરનારાઓ છો

તેઓને નમ્રતાં પૂર્વક વિનંતી છે કે જે કરો તો જો
ધને કરજો પરદારા સાથે ગમન કરવામાં કંઈ લાભ નથી

ગાયન.

ખોજી આ જન્મનું સુકીત કામાન્ધ બનીને
કામાન્ધ બનીને મન મુરખ કામાન્ધ બનીને
મદોન્મત બની માયામાં ફર્યો હું

પ્રેમ આલીંગન પ્રીતે દેવા ગયો જનુનીને. કામાં.

ધીક ધીક જીવતર મારૂં જગમાં શું જનમ્યો

સુકીત ન કીધું સાધુ સંતને નમીને. ખોયુ.

કાશી જઈ કરવત ધારૂં કે આ દેહ હીમાલય ગાળું

પોંડ પોષણ મારૂં કીધું પુત્ર તો ગણીને. ખોયુ.

સ્ત્રી ચાલો પુત્ર હવે ચીન્તા ન કરીયે ભજીયે હરીને

અના સુરતી ફળઆ નીપજ્યું ગમ્યું જે ધણીને, ખો.

આવી રીતે તે બીચારો શોકમાં ને શોકમાં સોજાવા
લાગ્યો અને ત્યાં ઘણા આમણોને બોલાવી પોતે આવા
અધાર દોષમાંથી કેવી રીતે છુટે તેના પ્રશ્ન કર્યો ત્યારે
તે આમણોએ જણાવ્યું કે ગંગા કીનારે જઈ પીપલાના
પોલા થડમાં બરાઈ મા દીકરો સાથે બજો તો તમે તમારા
દોષમાંથી મુક્ત થાઓ જ્યાં એવું સાંભળ્યું કે તરતજ પુત્ર
એ માતાના રૂપીયા ગુણકને ગણી આપ્યા અને માતા
પુત્ર ગંગા તરફ પોતાનો દેહ પાડવા નીકળી પડ્યાં ત્યારે

પણ સતીયો પણ જમી રહ્યા પછી અનસુયાને કેવા લાગ્યાં કે હે દેવી હવે હદ થઈ છે અને તમે આ સૃષ્ટીમાં અમારા કરતાં વધારે શીયળ શાધવી છો અને અમે તો તમારા તેજ આગળ કંઈજ નથી ને હવે હમારો હંકાર પણ ઉતર્યો છે માટે કૃપા કરી હવે હમને અમારા પતિ સોંપો.

અ—દેવીયો દેવીયો આ તમે શું બોલો છો હવે સોંપવાની તો વાત કરવીજ નહીં કારણ કે જ્યારે હું તમોને સોંપુ તો પછી આપારણ્યાં ખાલી પડે છે માટે આવ્યા તે રસ્તે પાછાં જવ એમ ઘણીવાર સુધી દેવીયો અનસુયાને નમ્રતા પુર્વક મનાવે છે પણ દેવી એકતા બે થતાં નથી તો પણ સતીયો ઘણું કરગરે છે.

અ—કહે છે કે જવ પારણ્યાંમાંથી લઈ જવ એમ કરગરો છો શું કરવા ત્યારે ત્રણે બોલ્યાં કે હે દેવી અમે આ બાળક રૂપને લઈ જઈ શું કરીયે.

અ—જ્યારે તમે કહો છો ત્યારે હું તમને તમારા પતિઓ આપુ છું માટે લઈ જવ

ત્રણે—ક્ષમા કરો ક્ષમા કરો રેમ કરો અને કૃપા દ્રષ્ટી કરી હતા તેવાજ રૂપમાં અમને પાછા સોંપો જોઈ અમે તમારા ઘણાં આભારી થઈ શું હે દેવી અમને દુષ્પ આપનારીયોજ આ તમારી પુત્ર વધુવો છો જો હમો એ હઠના લીધી હોતને આપને ત્યાં મોકલ્યા પણ નાહોત તો આમાંનું કંઈ નાથાત એ સર્વ દુષ્પનું કારણ હમોજ છીયે અને હમને હમારી હઠના ફળ મળી ચુક્યાં છે માટે માતૃ શ્રી હવે તો રહેમ કરો કૃપા કરો દુઃખ હરો અને સુખ કરો અને કૃપા કરી હમને હમારા સ્વામીયો સોંપો

ત્યારે અનસુયા સમજ્યાં કે હવે દેવીયોને થયલો અહંકાર ઉતર્યો છે પણ મારાથી મારા પતિની આજ્ઞા સીવાય તેમને કેમ સોપાય

અ—હે દેવીયો તમે કહો છો તે તદ્દન ખરૂં છે તથાપી મારાથી મારા પતિની આજ્ઞા સીવાય એક તસુ પણ ચલાય નહીં માટે હું મારા પતિ પાસે જવું અને જો તે આજ્ઞા આપે તો પછી તમે તમારા પતિયોને ખુશીથી લઇ જાવ.

ત્રણે—મહે દેવી જેવી આપની ઇચ્છા કે તરત ત્યાંથી અનસુયા પોતાના પતિની આજ્ઞા માટે જ્યાં મુની નીત્ય કર્મ કરતા બેઠા છે ત્યાં આવ્યા

પરીચ્છેદ બાર.

વેા જ્યારે આવી રીતે દેવી ખોતાના પતિ
પાસે આજ્ઞા લેવા ગયા ત્યારે પણ ત્રણે
જગત માતાઓ અરસપરસ વાતો કરે છે.

૬—કેમ બહેન પાર્વતીજી જોયો
સતીનો ચમત્કાર જેને દેવો પણ તાબે
થાય છે તો વળી આપણો શો હીસાબ.

૫—હા હા તમારૂં કહેવું સત્ય છે ને વળી આ-
પણે ખાલી પીલી નકામાં વાદ વિવાદ કરી પતિને
દુખી કર્યા અને શીયળ સાધ્વી સાથે વૈર કર્યું તો આપ-
ણેજ પાછો તે મને નમવાનો વખત આવ્યો.

૬—પેલાંથી નારદે સમજાવ્યા, સતિયોએ સમ-
જાવ્યા છતાં ફાગટ હાથે કરી ખલા હોર અને વૈર કર્યું
તો કર્યું પણ જન્મારાનું મહેલું રહ્યું અને જગતમાં
નીચું જોવાનું થયું.

૭—હા જેન હા એતો હવે સૌને રાંડ્યા
પછીજ ઉઠાપણ આવે પણ જીવો ત્યારે તમે જાણો
કે હું મોટી પાર્વતી જાણે હું મોટી અને હું
જાણું હું મોટી પણ આપણા ત્રણેમાં કોઈ નહીં
બસ શકત મોટાંના શીયળસાધ્વી સૌથી શ્રેષ્ઠ સૃષ્ટીમાં અ-
ત્રીના નારી અનસૂયાજી છે. હાવી રીતે તેઓ વાતો કરેછે
ત્યારે પેલા મા દીકરાએ ગંગાજી કરેલું ગમન હવે રાત્ર
દીવસ ચાલતાં પુરું થયું છે. અને ઠેક ગંગાજીના ઘાટ પર
આવી પહોંચ્યાને ત્યાં આગળ મુકામ કરી એક સાંજ જીવું
પીપલાનું થયીયુ તથા બ્રામણને બોલાવી પેલું થયીયું પણ

પોતે લેછ આવી પોતાના પીતાની ક્રીયા કરી. અને પેલા પોળા ? થડમાં માને પેસવા આજ્ઞા કરીને પોતે દેવતા સળગાવી દીધો અને પેલા થડીયા પરધી વીગેરે ખુબ રેડી પેલા આમણુને સુચવ્યું કે બહા આમણુ ને અમે આથ-ડીયામાં પેસીયે કે તારે ઉપરથી દેવતા મુકી અમને આ-મદાહ કરવો અને જે આ દર દાગીના રોકડ હોય તે તારે લઈ જવું અને અમારા મા દીકરાની ક્રીયા તેમાંથી કરવી અને વધે તેટલું બધું તારે લેવું. પેલા આમણુ કહું સાંઈ હવે પોતે તૈયાર થઈ પેલા પીપલાના થડમાં પેસે છે.

ભાષન.

વીપત પડી વશ્ચમીરે, મારી માવડી,
ક્ષમા કરતું હુ મુજ, અપરાધ ને,
મુજ કારણ વેડો, દાવાનળ આ સમે,
એ કર્મ ગતીનો, આવી નડીયો બાધજો. વિ.
જે ઉછંજે સુખ આનંદથી પ્હોડતા,
તે ઉછંજે આજે ઉઠવાના લાયજો. વિ.
અણુધાર્યુ આવ્યુંરે, વિપતનું વાદળું,
કેવો વિધાત્રીયે અવળો કીધો ન્યાયજો, વિ.
પુર્વે પાશ્રીત પુરણ મેં કીધાં હશે,
તોડયો હશે સાચા સ્નેહનો સંબંધજો. વિ.
ગાયરને ઉખેડ્યાં, ગોઝારો થઈ,
દયા ધર્મના મારગ, કીધા હશે બંધજો. વિ.
સાધુને સંતાપી સત્ય ઉવે ખીયા,
કે ગો આમણુને દીધી હશે મેં ગાળજો વિ.
કે પતિવ્રતાના પ્રીતમનો પરાજ્ય કર્યો,
કે કુંવારીને કુડાં ચડાવ્યાં આળજો. વિ.
શોક તજો સન્મુખથી, સ્થાણુ આ સમે,

હવે આપણુ કરીએ સીંદ્ર કાંમજો
કરી સ્મરણ કેવળ કેશવના નામને
બગવાન વિનવે બેલી અંતે શ્રી રાંમજો. વિ.

આ પ્રમાણે શ્રી ઇશ્વર સ્તુતી કરીને પુત્ર અંદર
થડીયામાં પેડો એટલે તેની મા આમણી બેલી કે ઇશ્વરની
ગતી ન્યારી છે આહા મારી શી દશા. હરી હરી જ્યારે
તું એક જ ગુનાવાળાને આટલો બધો દંડ આપે છે તો
એથી વધારે ગુન્હા કરનારને કેવો દંડ આપશે. શ્રીહરી
તારે ત્યાં અદલ ન્યાય છે. અને તું જે પતિ વીરૂદ્ધ જો-
ને શીક્ષા કરે છે તે વ્યાજખી જ છે. હું કોણુ અને ક્યાં-
ના રહીશ. મારો પતિ કોણુ મારી જન્મભુમી ક્યાં અને
મારી મરણ ભુમી ક્યાં શ્રીહરીએ સર્વ તારીજ લીલા છે.
ને તેની સાથે જે હું અતી દુખી થઈ. આ અવસ્થાને
પ્હોંચી તેનું કારણુ પતિ વિરૂદ્ધ હઠ છે. અને તેનેજ મને
આ દશાએ પોંચાડી છે. તો એવી સ્ત્રી હઠને હજારો ધીકાર
છે. અને મારા જેવી નરાધમ હડીલી સ્ત્રીયોને પણ ધીકાર
છે કે જે પોતાના ધર્મને સારી રીતે ન જાળખતાં હમેશાં
પતિ વિરૂદ્ધ ફરે. માટે આર્ય બંધુઓ તથા બહેનો
જીવો મેં જ્યારે હઠ કરી ત્યારે મને કેવાં પ્રળભલ્યાં. માટે
મારી સદગુણી બેનો જીવો તમારામાં પણ કવચીત એવો
ગુણ હોય તે દુર કરી પ્રીતે પતિ શેવા કરી પ્રભુ બકતી-
માં નીમગ્ન રહેજો.

આ પ્રમાણે તે શ્રી હરીતું સ્મરણ કરતી પેલા પી-
પલાના થડીયામાં પેઠી અને કણુ કે
નૃપ માર ચલી અપને પીયુ કે
પીયુ કો સર્પ ડસ્યો દુઃખ કી બરીમે

દહ ન દેને ચક્રીચાર ચોર મીલે
 ઉને જય બેચી ગુનકા ધરમે
 સુત મેરો બયો દુઃખ મેરો ગયો
 શીર જય ગીરી અગ્ની કુંડમે

આ પ્રમાણે તે પોતાના પુત્ર સાથે બળી મોઢ વાંચ-
 કા પ્રત્યે વિનંતી કરવાની કે જ્યારે સ્ત્રીયો અહંકારી થઈ
 પતિ વિરુદ્ધ જોટલાં કાર્યો કરે છે ત્યારે તેને આવી હડીલી
 આમણીનાં જેવાં રજ મળે છે. તો આપ સુસુ! વાંચકોએ
 જ એ ઉપર પુરો વીચાર કરી લેવો કે અવળે રસ્તે ચા-
 લનારાઓને કેળવણી આપી તેમ નહીં કરવા સુચવવું જેથી
 હું આપનો અધીકા અધીક આભારી થઈશ શાન્તા શાન્તા
 હવે આપણે દેવી અનસૂયા બણી ચાલો જ્યારે દેવી મુની
 પાસે આવ્યાં અને મુનીને સર્વ વાતથી વાકેશ કરી કહ્યું
 કે જો મને આપના તરફથી આજ્ઞા મળે તો હું તેમને
 તેમના પતિને પાછા જેવા હતા તેવા સોંપુ.

અ—દેવી તે તો અરૂં પણ કંઈ તમોએ વિચારકર્યો

અન—હા.

અ—શા વિચાર કર્યો તે જણાવો.

અન—વિચાર તો એ કે ધણા દીવસની મારી તે-
 મના સાથે માતા પુત્રની પ્રીતી અને જ્યારે તેઓ જસે
 ત્યારે પારણાં ખાલી રહેવાના તેથી જો આપની આજ્ઞા
 હોય તો તેઓ પાસે હું વર માગી લઉં.

અ—જવ સતી પધારો મારી ઇચ્છા પણ એમજ
 હતી. ને તે વિચાર પણ તમોને આવ્યો છે તો જવ સુખે
 હવે તેમને સોંપી દઈ વર માગી લો હું અતિ ખુશ છું
 ને હું પણ તેઓનાં દર્શન કરવા આવું છું.

અ-૧—બલે પધારો એમ કહી દેવી ત્યાં ત્રણે જગત માતાઓ બેઠાં છે ત્યાં આવ્યાં અને પેલા ત્રણે બાળકરૂપી દેવો હતા તેમને પાછા પોતે પોતાના શીયળના પ્રતાપે હતા તેવા કર્યા અને સતીયોને સોંપ્યા.

વિ—અહો દેવી સૌથી સૃષ્ટીમાં શ્રેષ્ઠ શીયળ શાદ્વી અનસૂયા હું તથા બ્રહ્મા રૂદ્ર મારા શીયળ વ્રત પર તેમજ તમારી પ્રેમપુર્વક બકતીપર ઘણા જ પ્રસન્ન છીએ તો માગો માગો જે જેછયે તે આપીએ.

અન—શ્રીવિશ્વંબર સરજનહાર પાલણુહાર મંદારનાર દીનાનાથ દીનબંધુ દીન દયાળ જ્યારે આપ વર આપવા તૈયાર થયા છે તો એટલો જ વર આપ કે જુઓ હમે તમે જશો એટલે આ સતીના હાથમાંની પારણાની દોરી પૃથ્વીપર પડવાની અને પારણાઓ સુતા થવાના માટે તમે ત્રણે મારે ત્યાં અંશરૂપે અવતાર ધારણ કરો ને તમારા ચરણ કમળની સેવા કરી સદ્ગતી આપી તમારે સર્વે રાખો.

ત્રણે—તથાસ્તુ દેવી સ્થાસ્તુ કેમ દેવી હવે કંઈ ઇચ્છા છે.

અ—પ્રીય પ્રભુ હવે શી ઇચ્છા હોય હવે કંઈ ઇચ્છા નથી પણ આજને આજન જવાય જે થાય તે આવતી કાલે.

ત્રણે—બલે તમારી ઇચ્છા તેમ છે તો તેમ એટલામાં અત્રીમુની પધારે છે અને દંડવ્રત કરી પ્રભુના ચરણમાં લોટી પડી સ્તુતી કરી કહે છે કે હે વિશંભરનાથ અમારા થયેલા અપરાધ ક્ષમા કરશે હમે તો તમારા બાલક છીએ એટલે શ્રી પ્રભુએ તેમના મુસ્તકપર હાથ મુક્યો એટલે સર્વ દેવોએ આકાશમાંથી પુષ્પ વર્ષી કરી અને ઈંદ્ર ચંદ્ર સૂર્ય નારદ આદીએ ત્રીશ કોટી દેવતાઓ-

એ જય નાદના ઘોશ સાથે દેવીને ત્યાં પધારી કહેવા
લાગ્યા કે—

શીયળ સાધ્વી અનસૂયા નહી તમ સમ કોષ તરણી
ધન્ય ધન્ય સતી તમને આજ હેતે અત્રીની ધરણી
વાહ સતી અનસૂયા બીજા નગ્ન થઈ પીરસી તમે
દેવોને ખનાવ્યા બાળ પુત્ર થઈ પારણ રમે
દેવી અનસૂયા સમ સતી નજરે કોઈ બાળી નહી
શીયળ વ્રત પુરું દાખવ્યું ટેકને તરછોડ્યો નહી.

ધન્ય છે સતી ધન્ય છે એમ કહેતા કહેતા શ્રી પ્ર-
જ્ઞના દર્શનાર્થે સર્વે ત્યાં આવ્યા અને અત્રીને તેમજ દે-
વીને ધણા ધણા ધન્ય વાદ આપવા લાગ્યા કે સાચી
શુદ્ધ શાધ્વી તો સૃષ્ટીમાં તુંજ છે અને હે દેવી આજથી
તમારું નામ જગમાં અમર થશે ત્યારે દેવી તથા મુની
સર્વની સ્તુતી કરવા લાગ્યા અને કહેવા માંડ્યું કે નારદ
ઈંદ્ર ચંદ્ર સુર્ય આદિ તેત્રીશ કોટીદેવોને હું અભીવંદન કરું
છું ને જે આપ મને ધન્યવાદ આપો છે તે ધન્યવાદને
લાયક હમે નથી પણ આ જગતજનુની દેવીયો છે કે જે-
મને શીયળપર વાદવિવાદ કર્યો ત્યારેહ મારા બાગ્ય ખુલ્યા
ત્યારેજ મને શ્રી પ્રજ્ઞના દર્શન થયા જેથી હું તેમનાં
દર્શને પાવન થઈ અને વળી તેમના પ્રતાપે તમારો સર્વ
દેવનાં પણ દર્શન થયાં જેથી મારાં પણ ધન્ય બાગ્ય કે
આપો આપ સર્વ દેવોએ પધારી મને કૃતાર્થ કરી આ
પ્રમાણે સર્વને અત્રી તથા દેવીયે દંડવ્રત કરી આરતી ઉતારી
આ પ્રમાણે સર્વદેવોએ મળી વિજયની અર્ધપાદ પુજા
કરી સતીને ધન્યવાદ આપતા બીજે દીવશે સતીની આજ્ઞા
લઈ તેઓ વૈકુંઠમાં ગયા.

પરીચ્છેદ ૧૩

વે દૈવ ઇચ્છા બળવાન છે જ્યારે રૂપી આત્મ
 સો વર્ષની તપશ્રયામાં લીન થયા ત્યારે દૈવીક
 ઇચ્છાથી રૂપી તપમાં આરૂંઢ થયા પછી
 સો વર્ષનો કાળ પડ્યો જેમાં તમામ વન-
 સ્પતીયો જમીન દોસ્ત થઈ પાણીના નવાણે
 સુકાઈ ગયા ને વગી ઝાડોપરના પત્રો સુકાઈ જમીનપર એક
 મોટા ઢગલાના રૂપમાં થઈ પડ્યા અને તમામ વૃક્ષોના થ-
 ડીયાં એકલાં રહ્યાં અને ફળ ફુલ કંદ મુળ વિગેરેને પણ
 પાણી ન મળવાથી તેવો પણ સુકાઈ ગયાં આવો જ્યારે
 દુષ્કાળ પડ્યો ત્યારે તમામ પ્રાણીયો પશુ પક્ષી આદીક
 પ્રાણીયો આકુ બ્યાકુળ થવા લાગ્યાં તેવે સમયે અત્રિ રૂક્ષી
 પોતાના ઇંદ્ર દેવનું સ્વરૂપ રહ્યમાં ધારણ કરી સમાધીમાં
 નીમગ્ન થયેલા તે સો વર્ષમાં એક વર્ષ ઓછે સમાધીમાંથી
 મુક્ત થયા ત્યારે દેવીએ પણ પોતાના પતિની શેવા ભુખ
 તરસ રોગ વાયુ વરસાદ ટાઢ તડકો કાંઈ ન ગણકારતાં
 શ્રી મુનીની શેવા કરવામાં તદ્દલીન થઈ અતિ હર્ષાંત
 થયા હતાં જેથી તેમને બીલકુલ દુષ્કાળની અસર પણ
 લાગી નહીં પણ જ્યારે મુની ધ્યાનમાંથી જગૃત થયા
 અને તૃપ્તા લાગવાથી અનસૂયા પાસે જલ માગ્યું તે
 વખતે તરત પોતાના પતિની આજ્ઞા માથે ચડાવી
 હાથમાં કમંડલ ધારણ કરી પોતે પાણી લેવા નીકળ્યાં
 પણ સતીના મનને વિચાર થયો કે હવે પણી કંઈ
 એકદમ મળી શકવાનું નથી માટે હું પાછી પતિની આજ્ઞા

લેવું એમ કરી પાછા પોતે ત્યાં અત્રી પાસે હાથ જોડી
કહેવા લાગ્યા કે હે મહા મુનિ તમોએ જ્યારથી સમાધી
ચડાવી હતી ત્યારથી તે આજ સુધી સો વર્ષનો દુકાળ
રહ્યો ને જે કમંડળમાં પાણી હતું તે પણ આજે તમારા
તપના પ્રતાપે અક્ષયમાં જોત જોતામાં સુકાઈ ગયું માટે
હે મુની આપ આ સુખા આશને ખીરાજો અને હું હ-
મણાંજ જ્યાંથી ત્યાંથી પાણી શોધી લાવું છું એમ જ્યાં
શતીએ કહ્યું કે તરત અત્રી બોલ્યા કે દેવી તમારા બોલ-
વાના ભાવાર્થ હું તદ્દન સમજી ગયો છું માટે જવ મારી
આજ્ઞા છે જ્યાં એમ દેવીને રૂશીએ કહ્યું કે તરતજ દેવી
પાણીની શોધમાં નીકળ્યાં પણ જ્યાં જુવે ત્યાં સુકું બડ
જોવામાં આવતું પણ સતી તો શોધમાંજને શોધમાં ધણેજ
દુર નીકળી ગયાં એવામાં એકાએક તે વનમાંથી દ્વનિ
થયો કે હે સતી પ્રાણુ પતીની ચરણ સેવામાં તત્પર થતી
ક્યાં જાય છે તારા કમળ સરખા કોમળ ચરણ વડે આ
આ તપેલી પૃથ્વીપર આમ તેમ કેમ ફરી ધણો શ્રમ લેછે
હે પ્રીય સખી આ અપાર અમોઘ વાયુમાં તારી ચાલ-
વાની ગતી અટકાવે છે છતાં તું ખીન અટક્યે કેમ વ્યા-
કુળ ચીત્તે દોડી દોડી જાય છે હે કોમળ અંગવાળી આવી
આતુર તું શા કારણથી રહે છે. હવે દેવીએ આવાં વચન
જ્યારે સાંભળ્યાં પણ તેનો જુવાળ વાળવા જો એ રહે
તો પોતાના પ્રાણુ પતિને પાણી પહોંચાડવામાં ધણો વિ-
લંબ થાય માટે તે શબ્દો કંઈ બાજુથી આવ્યા તે પણ
જોતાં બોલ્યા કે ચાલવાં લાગ્યાં પણ પાછો દીલમાં વિચાર
આવ્યો કે જો હું તેને જુવાળ નહીં આપું તો અહંકારી
ગણાઈશ અને જ્યારે તે શબ્દો મારા સાંભળ્યામાં આવ્યા

છે તો મારે તેનો જવાબ આપવો જોઈએ એમ ધારી બોલ્યાં કે આપ કોણ છો અને છો તો એમ સંતાપલાં થું કરવા રહો છો મને આપના દર્શન આપી કૃતાર્થ કરો જ્યાં દેવીએ એમ કહ્યું કે તરત તે અને સતીને દર્શન આપ્યાં ત્યારે સતીએ પુછ્યું કે આપ ક્યાંથી આવ્યા છો ખદાર આવ્યાં છો અને અહીં પધારવું શા માટે થયું છે. તેમ હે દેવી હું તમોને ઓળખતી પણ નથી ને હવે હું તમારો હાલ જાણુવા વધારે વખત રોકાઈ જવું તેમ પણ નથી કારણ કે મારા પ્રાણનાથે મને પાણી લાવવાની આજ્ઞા કરી છે અને તેમાં વખત ઘણો ભરાયો છે તેથી તમારા હાલ જાણુવા લાચાર છું તો મને ક્ષમા કરશો હું મારા પતિને પાણી શોધી લાવી તેમને પહેંચાડી પછી આપનો આદરસત્કાર કરીશ આવા વચન સાંભળી તે દેવીએ કહું હે સતી હવે આટલેથી અટકો કારણ કે હાલ દુષ્પ્રદાયક સો દુકાળી ચાલે છે માટે એવા દુકાળમાં શો યોજન સુધી પણ તમો કદી જશો તોએ પાણી મળવાનું નથી તેથી વૃથા શ્રમ ન કરો જ્યારે આવા તે દેવીના વચન સતીએ સાંભળ્યાં ત્યારે તે ઘણાં નીરાશ થયાં અને વ્યાકુળ ચીતે શ્રી પ્રભુને વિનવવા લાગ્યાં કે હે દીનાનાથ ભક્ત વત્સજ ભગવાંન પ્રભુ હવે હું થું કરું અને ક્યાં જવું અને પતિને પાણી ક્યાંથી લાવી પાઉં અરેરેરે હું કેવી કર્મ દીન ભાગ્યશાળી કે આજે સો વરસે સ્વામી ધ્યાનમાંથી જાગૃત થયાં ત્યારે મે સંઘરી રાખેલું કમંડળનું પાણી પણ સુકાઈ ગયું એ ખરેખર મારા પ્રાણુવલ્લભ પ્રાણ પતિની તપસ્યાનો પ્રભાવ હોવો જોઈએ કે આ વખતે હું પાણી લાવી આપી સ્વામીને રાજી રાખવા શક્તીમાન નહીં થાઉં એ પણ એક કર્મ ગતીનોજ વાંક હે દેવી ભગવતી ભા-

ગીરથી હે મોક્ષદાતા સરસ્વતી આ તમારી પુત્રી પોતાના
પ્રાણ વલભ સાથે પાણી લેવા આવી છે પરંતુ કયાંય મ-
ળતું નથી માટે હું દીન પુત્રી આપને વીનવું છું કે કૃપા
કરી મારા સ્વામી સાથે એક કમંડળ પાણી આપો અરે સો
દુકાળી ગઈ તો તે પણ જરા જણાઈ નથી તો પણ આ
વખતે હું આપને લાચારીથી વીનવું છું કે મારા પર કૃપા
કરી મને એક કમંડળ પાણી આપો અહો દૈવ દીનાનાથ
વિશંભર મારા એવાં કેવાં ભાગ્ય કે પતિ શો વર્ષે ધ્યાન-
માંથી જાગ્યા અને તેમને તૃપ્ત લાગી ત્યારે માત્ર દુઃખ
પાણીનું આવ્યું હો દૈવ પ્રભુ પ્રભુ એમ દેવી નીરાશ થઈ
શ્રી પ્રભુને વારંવાર વીનવવા લાગ્યા. અને પોતે શીકરમાં
ને શીકરમાં મુર્છિત થઈ પૃથ્વીપર પડ્યા તે સર્વ આ બ-
ધું પેલા જે વનમાંથી નીકળેલાં દેવી જોયાં કરતાં હતાં
તે તરતજ પાશે આવ્યાં અને તેની શીયળના પ્રેમ ભક્તીને
અતિ ધન્યવાદ આપી કહેવા લાગ્યો કે હે દેવી અનસૂયા
ઉઠ ઉઠ જો હું કાણુ છું એમ વૃથા શોક શા માટે કરેછે
જ્યા દેવીએ સાંભળ્યું તો સાક્ષાત્ ભાગીરથી માતાને જોયા
ત્યારે દેવીએ તેમને નમતા પુર્વ દંડવત કર્યા અને સ્તુ-
તી કરવા લાગ્યા ત્યારે ભાગીરથી બોલ્યા કે હે દેવી અન-
સૂયા હું તારા શીયળ પર તેમજ તારી પતિ પરની સેવા
પ્રેમ ભક્તિ પર ઘણીજ પ્રસન્ન છું તો માગ્ય માગ્ય જે
માગે તે આપું ત્યારે દેવીએ કહ્યું કે હે માતૃશ્રી હાલ
મારે ખીન્ન કંઈના જોઈયે હાલ તો મારા પ્રાણ વલ-
ભ માટે પાણી આપો ત્યારે તરત તે દેવી બોલ્યાં કે ગભ
ગઈશ નહીં અહીં એક ખાડો ખોદ જો હું ભાગીરથી
બેગા હાલ તારી પ્રત્યક્ષ આવી છું અને તારા પર અતિ
પ્રસન્ન છું આ પ્રમાણે જ્યારે ભાગીરથીએ કહ્યું કે તરત-

જ દેવીયે ત્યાં ખાડો ખોદ્યો કે તરતજ ગંગાજળથી ભરાઈ ગયો કે તેમાંથી દેવીએ તેમની સ્તુતી કરી પાણીનું કમંડલું ભરી લીધું અને પાર્થના કરી કહ્યું કે હે માતૃ શ્રી આપના પધાર્યાના ખજર મારા પ્રાણ પતિ સાંભળશે તોતે પણ તમારા દર્શનની ઇચ્છા કરશે માટે જ્યાં સુધીમાં અહીં પાણી ના આવું ત્યાં સુધીમારા પર કૃપા કરી અહીંજ રહેશે એવી મારી આપના કહેવા પ્રમાણે મારી માગણી છે ત્યારે ભાગીરથી ખોલ્યા કે હે પુત્રી તું તારા પતિ પર ધણે પ્રેમ ભાવ રાખી શેવા કરે છે એવા તારા પતિની સેવાનું એક વર્ષનું ફળ તું મને આપશે તો અહીં ખુશીથી રહીશ જ્યારે પોતે એવું સાંભળ્યું ત્યારે અનસૂયાએ તે પ્રમાણે કમુલ કર્યું અને પછી પોતાના પ્રાણનાથ પાસે ઉતાવળાં ઉતાવળાં પોતાના પતિ પાસે ગયાં અને પેલું ભાગીરથીનું ગંગાજળ પીવા આપ્યું ગંગાજળ પી અત્રી રૂશી ઘણું તૃપ્ત થયાં અને દેવીને પુછ્યું કે હે દેવી આ જળ ક્યાંથી લાવ્યાં ત્યારે દેવીએ સર્વ હકીકતથી સુનીને વાકેફ કર્યા તે સાંભળી રૂશી ઘણા આશ્ચર્ય થઈ ત્યાંથી ઉતાવળા ઉતાવળા તેમના દર્શનાર્થે દોડી ગયા અને દર્શન કરી પાર્થના કરી કે હે દેવી હવે આશ્રમમાં પધારે ત્યારે દેવીએ કહ્યું કે હે મહા મુનિ જો તમે સદાશીવને પ્રસન્ન કરો અને દેવી મને એક વર્ષનું પતિ સેવાનું ફળ આપે તો હું ખુશીથી તમારે આશ્રમે આવું મને અનસૂયા સાથે રહેવું ઘણું પ્રસન્ન છે ત્યારે રૂશીયે કહ્યું બહે જોવી ઇચ્છા તેજ વખતે ત્યાં જ શીવનું તપ માંડ્યું અને શીવને પ્રસન્ન કર્યા અને તેમની કૃપા વડે પોતાને આશ્રમે લઈ ગયા તે ભાગીરથી ગંગા આજ આ સુધીમાં અત્રી ગંગાય નામે પ્રસીદ્ધ છે.

આ પ્રમાણે અહીં બાગીરથી પ્રસન્ન થઈ અત્રી જેવા મહા મુનીને આત્રમે પધાર્યા ત્યારે પણ એટલે વૈકુંઠમાં એક સમયે લક્ષ્મીકાંત એવા જે વિષ્ણુ તે પોતાના પ્રીતિ પતિસહ એકાંતમાં એમાં તે ત્યારે લક્ષ્મીએ શ્રી પ્રભુ પ્રત્યે પુછવા માંડ્યું કે અહો દીનાનાથ ભક્તવત્સળ ભુધરજી દેવી અનસુયાનો પ્રતાપ તો જોયો પણ હવે એ શીવાય કોઈ બીજા છે.

વિ—હા, પણ આપ પુછોછો તે ગર્વથી કે ગર્વ રહિત.

લ—કેમ પ્રભુજી એમ બોલ્યા.

વિ—કેમ તે એમજ, હવે તો પકકું કર્યા શીવાય તમો પુછો તે કહેવુંજ નહીં, નહી તો પરતાપએ હજી યાદ છે ભુલ્યા નથી.

લ—વાહ વાહ પ્રભુ તમો પણ ઠીક યાદ રાખતા દેખાવ છો પણ વારંવાર કંઈ એમ નહોય. પણ રહેજ સ્વભાવીક પુછું છું.

વિ—ત્યારે તો ઠીક, જીવો હજી એક એમની જોડ હજી નર્મદા નામની સાધ્વી છે. તેમનો પણ પ્રતાપ એમના જોવોજ છે.

લ—હે પ્રભુ તે કાણુ છે, અને ક્યાં રહે છે અને તેમનો કેવો પ્રતાપ છે.

વિ—દેવી તે સૌ વખત આવે જણાવીશ, ચાલો હવે જમી લઇયે.

પરીચ્છેદ યોદ.

વો આપણે આગળા પરીચ્છેદમાં વાંચી
 ગયા છીએ કે શ્રી પ્રભુએ શ્રી લક્ષ્મીજી
 પ્રત્યે લક્ષ્મીજીના પુજવાથી સતી નર્મદાનું
 જણાવ્યું હતું પણ પ્રીય વાંચકો તે નર્મદા
 કોણ હતી તેથી તથા તેમના કાંમોથી
 આપણે અજાણ્યા છીએ. તો જુવો એ નર્મદા પ્રતીષ્ઠાપુર-
 માં રહેનાર સોમશર્મા નામે વિદ્વાન બ્રાહ્મણની પુત્રી હતી
 જ્યારથી એ પુત્રીનો જન્મ થયો હતો સારથી તેની માતા
 મરણ પામી હતી તેથી બ્રાહ્મણે પોતાની એકની એક
 પુત્રી જાણી તેને અતિ કષ્ટ વેડી ઉઠેરવા મહેનત લીધી
 હતી પણ હથેરી બળવાન તે પ્રમાણે તે બ્રાહ્મણ મદા
 કાળજવરના રોગથી પીડાતા લાગ્યો ત્યારે તેને પોતાની
 નાની પુત્રી નર્મદાને પોતાના મીત્ર ચંદ્રચુડને સોંપી અને
 પોતે બ્રોહ્મજ વખતમાં મરણને શરણ થયો હવે જે ચંદ્રચુ-
 ડને નર્મદા સોંપવામાં આવી હતી તેને પણ કંઈ સંતાન
 ન હોવાથી પોતે તેને પોતાની પુત્રી તરફે ગણી પાળી
 પોશી મોટી કરી વેદ પુરાણો ધર્મ શાસ્ત્ર વિગેરેમાં તેને
 નીપુણ કરી અને તે પુત્રી દરેક બાબતોમાં એવી હોંશી
 યાર થઈ કે તેને ચંદ્રચુડ જોઈ અતિ આનંદ પામતો અને
 જોવી તે હોશીયાર અને સર્વ કલામાં કુશળ હતી તેથીજ
 તે સ્વભાવે સરળ વિવેકી અને સદ્ગુણી તેમજ જેવા
 પતિવ્રતાના લક્ષણો જોઈએ તેવા લક્ષણોથી ભરપુર સર્વ
 ગુણ સંપન્ન વીનયતાવાલી તે હતી અને તેનું સગપણ પણ
 તેના કમનસીબે તે સગપણ ઝાઝીતાર ટક્યું નહીં. એટ-

લેજ કે તે ખીયારો યોડાજ વખતમાં મરણ પામ્યો.
 તેના જેવાજ સ્વભાવવાળા કાંતિદાર ધર્મશાસ્ત્ર વિગેરે બા-
 બતમાં નીપુણ એવા ગુણ વાળા બ્રહ્મ પુત્ર જોડે પણ
 સગપણ કર્યું હતું પણ ત્યારે શરીરથી પાછું બીજી જગોએ
 સગપણ કર્યું, પણ લાયકાર તે પણ પ્રથમની પેઠેજ એ
 પ્રમાણે પાંચ વખત રાગ પણ કર્યું પણ તે પાંચે દેવ ઈ-
 ઞ્છાએ પરણતા પહેલાં મરણ પામ્યા તેથી નર્મદા ધણો ખેદ પા-
 મવા લાગી અને તપશ્રીયા કરવાનો પોતે સકલ્પ કર્યો અને
 પોતે પીતા ચંદ્રચુડની આસા લઈ વનમાં તપશ્રીયા આ-
 આદરી અને શ્રી પ્રભુને પ્રસન્ન કર્યા અને પોતે એટલી
 બધી કષ્ટતાથી તપશ્રીયા કરી કે તે તપશ્રીયાના પ્રતાપે તે
 સ્વદેહે સ્વર્ગમાં જવાને સમર્થ થઈ અને પોતે તે તપશ્રીયા
 ના પ્રભાવે દર રોજ દેવસભામાં જવા લાગી અને ત્યાં દેવ
 સભામાં જઈ દેવની સભામાં ચાલતી ધર્મ વિષેની ચર્ચા-
 યો સાંભળવા લાગી આ પ્રમાણે ઘણાક દીવસથી જવ
 આવ કરતાં હતાં પણ એક સમયે વેદાંતની ચર્ચા ચલા-
 વતાં કંઈ પ્રશ્ન દેવો તરફથી અધુરો રાખ્યો અને સર્વેને
 કહ્યું કે આ પ્રશ્ન કાલે પુરો કરીશું. એમ દેવો તરફથી
 કહેવામાં આવ્યું એટલે સતી ત્યાંથી ઉઠી ચાલતાં થયાં.
 પણ કંઈ કારણ સર પાછાં પોતે અડધે રસ્તેથી
 સ્વર્ગ બહી રહ્યાં અને દેવ સભામાં આવ્યાં ત્યારે ત્યાં
 પોતે જે જગા પર બેઠાં હતાં તે જગોને દેવોને પવિત્ર કરતા
 જોયા જોથી તેમણે પુણ્યું કે હે દેવો તમે આ શું કરો છો
 અને આમ કરવાનું કારણ શું છે જ્યાં સતીએ આવું
 પુણ્યું કે તરતજ ઇંદ્ર બડકી ઉઠ્યા ને કહ્યું કે દેવી તમે
 તો ગયાતાને પાછાં ક્યાંથી આવ્યાં તેનો જીવાળ દેવીએ
 આપ્યો નહીં એટલે ઇન્દ્ર મનમાં સમજ્યા કે આ ભુમી

પવિત્ર થતાં જોઈ એમને ક્રોધ થયો હશે અને હવે જો
કદાપી હું કહેવા બંધશિ. તો વખતે ક્રોધના બરેલા આપ
દેશે તો પણ ઈદ્ર અચકાતાં અચકાતાં બોલ્યા કે હે સતી
તમારે તમારા શીયળ તપશ્રયીના પ્રભાવે સ્વર્ગમાં આવ-
વું એ કાંઈ અશક્ય નથી પરંતું પતિ સેવા કર્યા વિના
જપ તપ ઇશ્વર પુજન દાન ધ્યાન શ્રમ ધર્મ અને દયા
ઇત્યાદીક હજારો વૃત્તથી પણ સ્ત્રી પવિત્ર થઈ શકતી
નથી કારણ કે

છપો.

પાંચ આઠ અગીયાર વર્ષની કન્યા થાયે
દેવું કન્યા દાન પછે ફળ ફેંક ગણાયે
એસે બારમું વર્ષ કન્યા જો રહે કુંવારી
રૂઢ પ્રવેશે અંગનો હે કન્યા થઈ નારી
પુત્રી જેમ પગલાં ભરે ગણુ કેટલાં થાય છે
પીતા શીશ શ્રી પ્રભુ વદે તેટલી બ્રહ્મ હત્યાય છે

માટે જીવો હવે તમારું વય પંદર સોળ વર્ષનું થયું
એટલે હવે કંઈ તમે કન્યા ન કહેવાવ પણ હવેતો સ્ત્રીમાં
કહેવાય તો પણ હજી સુધી તમારા પીતાએ તમારું સગ-
પણુ કર્યું નહીં તો જ્યાં સુધી પતિની સેવા કરવામાં સ્ત્રી
સજ્જ થઈ નથી ત્યાં સુધી કરેલાં બધા વૃતો વૃથા છે. પણ
તેનું ફળ જતું નથી પણ ક્યારે કે જ્યારે પતિ સવામાં
લીન થાય ત્યારે જ માટે તેથીજ આપજો જગ્યા પર બે-
ઠેલા છો તે જગ્યા અપવિત્ર થવાથી પવિત્ર કરીયે છીએ.
માટે હે દેવી તમને મારા બોલવા પર બોલું તો લાગ્યું
હશે પણ મને ક્ષમા કરશો ત્યારે નર્મદા ઇદ્રનું આવું
વચન સાંભળી ગદગદીત કંઠે બોલ્યા કે હે દયા નીધી

આપનું કહેવું ખરું છે પણ મારા પીતા ચંદ્રચુડે પાંચ વાર સગપણ કર્યું પણ તેઓ સાથે મારા લગ્ન પણ થયા નહીં ત્યારે પેહેલાજ તેઓ મરણને શરણ થયા. તો હે ઇન્દ્ર કહો હવે તેમાં મારો તેમ મારા પીતાનો શો દોષ હવે આપ સર્વ દેવોને વિનંતી કરી કહું છું કે જો આપ મારા પર કૃપા કરી કંઈ માફ કલ્યાણ થાય એવો રસ્તો ખતાવતા હો તો ખતાવો જેથી હું આપ સર્વ દેવોની આભારી થઈ પ્રાંતે પતિ શેવા કરી પ્રભુ ભક્તીમાં લીન થઈશ ત્યારે સર્વ દેવોએ એકે અવાજે કહ્યું. હે દેવી નર્મદા હવે તમે પૃથ્વી પર જઈ ત્રણ દીવસ સુધી પોકાર કરો કે જે કોઈ માફ પાણી ગ્રહણ કરી મારી સાથે લગ્ન કરશે તેની હું જીવતાં સુધી કાઠક માનસીક અને વાચી-કથી એક રૂપ થઈ સદા આજ્ઞામાં રહીશ. અને તેને દેવ તુલ્ય માનીશ એમ તમે પોકાર કરી સર્વને જણાવો એમ પોકાર કર્યો છતાં પણ જો કોઈ તમારી સાથે ન પરણે તો પછી તમે પતિ નહીં એવા પાપમાંથી મુક્ત થશો અને પવિત્ર ગણાશો આવું જ્યારે દેવીએ દેવો પાસે થી જ્યારે એ ઉપદેશ સાંભળ્યો કે તરત દેવી પૃથ્વી પર આવી જે પ્રમાણે દેવો તરફથી કહેવામાં આવ્યું હતું તે પ્રમાણે પોકાર કરવા માંડ્યો પણ જે હોય તેના કહે કાજ લોકે દેવી નર્મદાનું તેજ અને તે તેજ જો આવે પ્રભાવ હતો કે માણસ જેતાંજ અંજાઈ જાય પણ છેવટે જ્યારે ત્રીજો દીવસ થયો ત્યારે વળી ફરી પોકાર કર્યો એવામાં એક આધી વ્યાધી રોગનો ભરપુર ભરેલો અને પતનો આભારી એક કૌસીક નામે જામણ મહા અજ્ઞાનતા અને અવગુણોથી ભરેલો તેને પરણવા હા પાડી જ્યારે તે કૌસીકે પરણવા હા પાડી એટલે દેવી નર્મદાએ એવા રોગ-

વાળા પતિયાની સુગ શંકા ન લાવતાં તેમજ લોકની
 હાંસીની દરકાર પણ ન રાખતાં તેમણે ખુશીથી તેની સાથે
 લગ્ન કર્યા. અને જે પ્રમાણે સતીયે પોત્તર કર્યા હતા તે
 જ પ્રમાણે સપુર્ણ બાવથી પતિ સેવા કરવા લાગી અને
 રોગની સુગ ન લાવતાં પોતાના પતિના શરીરમાંથી નીકળ
 તા લોહી પીક વીગેરે સારી રીતે સાફ કરીને તેમને જેમ
 જલ્દી આરામ થાય તેમ કરવા લાગી; નિગેરે પતિની સારી
 રીતે સેવા કરતી; પણ જાણો છો કે સોળતે અસર તેજ
 પ્રમાણે આ દુર્ગુણી અવગુણનો ભરેલો કૌશીક પણ દેવલ
 નર્મદા શરણી પતિવ્રતા સ્ત્રી પામ્યા પછી પોતે ઘણેજ
 સુધરી ગયો અને પોતાના દુર્ગુણોનો ધીમે ધીમે ત્યાગ ક-
 રવા લાગ્યો અને જે પ્રમાણે સતી ભક્તી કરતાં તેવી રી-
 તે તે પણ ભક્તીમાં જોડાયો હવે એક વખત તેને એવો
 શુભ વિચાર આવ્યો કે મેં પૃથ્વી પર અવતરી કંઈ પ-
 લુ તિર્થ યાત્રા કરી નહીં ને આવા રોગને પ્રાપ્ત થયો જે-
 થી સમુળકી ગતી અટકી પશ્ચુ હવે આ સ્ત્રીનો સંગમ
 થયો છે તો વળી આગળ જોઈ લઈશું એ પ્રમાણે તે વિ-
 ચાર સુન્ય થયો હતો એવામાં દેવી નર્મદા તેમની પાસે
 આવ્યાં અને એ હાથ જોડી વીનવવા લાગી કે સ્વામીના-
 થ રસોઈ તૈયાર છે આપની આજ્ઞા હોય તો પીસી લાવું
 પણ પેલા કૌશીકે જવાબ આપ્યો નહીં એટલે સ્ત્રીયે ફરી
 પુછ્યું કે પ્રાણવલ્લભ આજ આપ કંઈ કેમ જુવાળ આ-
 પતા નથી શું કંઈ આપ ઉંડા વિચારમાં છો જ્યારે આ-
 લણે તે પ્રમાણે સતીના શબ્દો અમૃત જેવા સાંભળ્યા કે
 તરત બોલી ઉઠ્યાં કે હે સ્ત્રી જ્યારથી મેં મારી માને પેટ
 જન્મ લીધો ત્યારથી તે આજ દીન સુધીમાં મેં કંઈ
 પણ મારી દેહનું સાર્થક કર્યું નથી. તેમ ધર્મદાન યાત્ર

પણુ કર્યા નથી ને નકામો ભુપર ભાર ભર્યો છે માટે હે સ્ત્રી
આજ કાલ ભાગીરથી ગંગા જેવું તીર્થ ખીજી કોઈ નથી
માટે મારો તે જાત્રા કરવાનો તેમ જ પરીક્રમા કરી દેહનું
સાર્થક કરવાનો વિચાર કરું છું પણ લાચાર કે હાથ પગ
મારા આત્માના જતાં પહેલાં જ ગળમ્મ ગળમ્મ સ્વર્ગે પોંચી
ગયાં છે. તો હવે શી રીતે દેહનું સાર્થક થાય તેમ કરું,
ત્યારે દેવી બોલ્યાં કે નાથ જ્યારે આપને જાત્રા કરી પરી-
ક્રમા કરવી છે તો હું હરેક પ્રકારે આપને યાત્રા પરીક્રમા
કરાવું. તેમાં આપ આવા દુખી છતાં એટલા બધા વિચાર-
રમાંને વિચારમાં ઉડા શું કરવા ઉતરો છો. જો આપ
એવા જ વિચારોમાં ઉડા ઉતરશો તો પછી આ દુઃખમાં
કેમ નહી વધારો થાય કારણ કે શુભ યાત્રા અશુભ એ એક
જાતની શીકર છે તો તેનાથી દુઃખનો વધારો થાય છે. તે
વળી તમારે હું જેવી સ્ત્રી છતાં શા માટે વિચાર કરવો
પડે આપની જેમ ઇચ્છા હોય તે પ્રમાણે આપની ઇચ્છા
અનુસારે ચાલવા આવાસી આપની બંધાયેલી છે. આવી
રીતે તે સતી બોલ્યાં એટલે ટાંસીકે તેને ધન્યાવાદ આ-
પ્યો અને કહ્યું ધન્ય છે તારા માતા પિતાને કે જેની
કુંભે આવું રતનયા કયું વિગેરે વિગેરે ધન્યાવાદ આપી
પોતે પોતાને આવી આશાના અનુસાર ચાલવા વાળી સ્ત્રી
મળી એવા હર્ષમાં પોતાનું દુઃખ જીલી જઈ પ્રભુ ભક્તીમાં
તલ્લીન થયો. હવે સતીએ તેને તેલ મર્દન કરી સારી
રીતે સ્નાન કરાવી રસોઈ પીરસી લાવી પોતાના પતિને
જમાડી સંતોષ્યા અને ખીજે દીવસે જાત્રાએ જવા તૈયારી
કરી હવે ખીજ દીવસનો પ્રભાત થતાંજ પોતે પોતાના
સ્વામીને સ્નાનદીક ક્રીયાથી પાવન કરી પોતે આનાદીકથી
પરવારી પતિને જમાડીયો પછી પોતે જમી પરવારી એક

કરંડીયામાં સારી રીતે ગોઠાંની ગાદી કરીને તેમાં પેલા અંગ રહીત પતિયાં પતિને બેસાડ્યા અને પોતે તેમને પોતા મુસ્તક પર ઉપાડી યાત્રા કરાવી નીકળી તે રાત્ર દીવસ મુસાફરી કરી ઘણા ઘણા તીર્થોમાં પતિને સ્નાન કરાવતી અને જેમ પતિ ખુશ રહે તે પ્રમાણે તેની ઇચ્છા અનુસારે વર્તી આગળ વધવા લાગી.

હવે જ્યારે દેવી પોતાના પતિને તીર્થ યાત્રા કરાવતા આગળ વધવા માંડી ત્યારે એક અરુડપુર કરીને એક સહેર હતું ત્યાં એવો બનાવ બન્યો કે તે સહેરના રાજા અરુડ પતિને એક પુત્રી હતી તે પુત્રી જ્યારથી જન્મી ત્યારથી તેને ખહાર નીકળવા દેવામાં ઝાઝી આવતી નહોતી કારણ કે તેના મુખનું તેજ એટલું બધું હતું કે જે જીવે તે અંજામ જાય જ્યારે તેના મુખનું તેજ આટલું બધું હતું ત્યારે તેમાં વળી બીજી શી ખામી હશે કંઈ જ નહીં ધર્મ શાહસ્રમાં વેદ પુરાણ ઇતીહાસ સંગીત કાવ્ય યોગ ચીત્રકળા વીગેરે વિદ્યા બણીને ઘણી હોંશીયાર થઈ હતી જ્યારે તે એટલી બધી હોંશીયાર હતી ત્યારે શું તેની ઇચ્છાઓ બીજી તરફ નહીં જ ગઈયો હશે ના તેની ઇચ્છાઓને પોતે તાબે જ કરી હતી અને જ્યાં કંઈ શુભ કાર્ય અગર કોઈનું બલું કરવામાં જતે પોતાની ઇચ્છા કરતા પણ દૈવ ઇચ્છા અગવાન છે. કે જે પુત્રી કોઈ પણ દીવસ ધરની ખહાર નીકળી નથી તેને ખહાર નીકળવાની ઇચ્છા થઈ ઇચ્છા તો થઈ પણ તે ક્યારે કે એક વખત કંઈ અગીઆરસનો ભોગ આવ્યો ત્યારે જ તે પુત્રી એ રામકુંડમાં સ્નાન કરવા જવાની ઇચ્છા કરી અને પોતાના પીતાને જણાવ્યું કે હે સૂર્ય પીતા આજ મારી એવી ઉતકંઠા થઈ છે કે આજનો આ શુભ પવિત્ર દી-

વસ અગીઆરસનો છે અને તે વળી શાહજીમાં અગીયા-
 રસનો દીવસ ગણો જ પવિત્ર તેમજ જો એ દીવસે અ-
 પવાશ કરે યા રજાહાર કરે તો આ લોકમાં અને પરલોકમાં
 અતિશય ફળ દાયક થઈ છેવટે મોક્ષ પદ પામે તેમજ વળી
 જીવો આ આજના સુખ દીવસને કેટલાક લોકો અગીયારસ
 અગર એકાદશી એમ પણ કહે છે તો એ એકાદશી વિ-
 શેષ પુન્ય કાર્ય અને પાપ રૂપ કાઢીને અરણ્યના અગ્નિ
 સમાન છે તથા પુત્ર આપી પાપનો નાશ કરવા વાળી છે
 પુરે સુર્યણ અને રત્ન થકી ભુખેત એવા રમ્ય ભોગી
 નામના નગરમાં મદ્ય મસ્ત થયેલ એવો પુંડરીક નામનો
 નાગ રહેતો હતો અને તે તે નગરીમાં રાજ્ય કરતો હતો
 અને વળી ગાંધર્વો કીનરો અપસરાવો વિગેરે તેનું સેવન
 કરતા હતા હવે તે અપસરાવો પૈકી ઉત્તમ એવી લલીતા
 નામની એક અપસરા હતી અને એક લલીત નામનો પુરુષ
 આ બંને સ્ત્રી પુરુષ અરસપરસ કામ સક્ત હતાં તેથી
 ધન ધાન્ય યુક્ત એવા પોતાના રમ્યગ્રહમાં તેઓ નીરંતર
 ક્રીડા કરતાં હતાં હવે લલીતાના રદ્યમાં તો સર્વ કાલ
 પતિનું વાસ્તવ્ય હતું એવા વખતમાં પેલા પુંડરીક તર-
 ફથી તેને ગાવા માટે તેડું આવ્યું અને તે ત્યાં ગયો અને
 પોતાની સ્ત્રી વગર મધુર કંઠે ગીત ગાવા બેઠો પણ એનું
 અંતઃકરણ પોતાની સ્ત્રી લલીતામાં લુપ્ત થયેલું હતું તેથી
 તે ગાવા બેઠો છતાં તેને કંઈ પણ તે ગાણું પ્રીય લાગતું
 નહોતું અને વારંવાર લલીતાનું સ્મરણ થયા કરતું હતું
 તેથી તેની શ્રુતિ ગાયનમાં વાંકી ચૂંકી થતી હતી એની
 ગાવાની જુલો અને તેનો મનોભાવ કંઈક ના જાણી પુડ-
 રીક રાગને કહ્યું—ત્યારે તે રાગએ મદનાતુર થયેલું અં-
 તઃકરણ વાલા લલીતને જોઈ શ્રાપ આપ્યો કે હે દુર્બલ તું

પુરુષાદી બક્ષણ કરવા વાળો રાક્ષસ થઈશ કેમકે તું સ્ત્રી
 વશ થઈ મારી સાંસુ ગાવા બેઠો એવો તેને આપ થતાં
 જ તે રાક્ષસ થયો તે એવો થયો કે મોટું વિકાળ
 સુખ અને આંખ્યો કે જોતાં જ બચંકર માલમ પડે અને
 ડુંગર સમાન મોટું ગળું રાણાજેવા નાસીકાના છેદ બેગાઉ
 જડા હોડ બત્રીશ ગાઉ ઉંચો આ પ્રમાણે પેલો લલીત
 ગાંધર્વ થયો અને પોતાના દુષ્ટ કર્મનું રૂળ મોગવવા
 લાગ્યો. એવામાં તેની સ્ત્રી લલીતા આવી અને પોતાના
 પતિનું આવું વિકરાળ સ્વરૂપ એકાએક જોઈ મનમાં ચીં-
 ન્તા કરતી ઘણી દુઃખ યુક્ત થઈ વિચાર કરવા લાગી કે
 હાય હવે હું શું કરું ક્યાં જઈ મારો પતિ તો પુર્વના
 પાપથી પીડીત થયો આ ચીંતામાં જો ચીંતામાં તેણે
 પોતાનું સર્વ સુખ તથા દીધું. હવે જે આ લલીત કામ-
 રૂપી રાક્ષસ પર્વત ઉપર તથા ઘેર અરણ્યમાં ભ્રમણ કરતો
 હતો તેની સાથે લલીતા પણ ફરવા લાગી ત્યારે પેલો
 રાક્ષસ પાપ કર્મમાં પ્રીતાવાળો વિરૂપ અને પુરૂષ બક્ષણ
 કરવા વાળો હોવાથી દુઃખ વડે તેને અહરનીશ સુખ થાય
 નહી ત્યારે લલીતા પોતાના પતિના આવા અઘોર કર્મ
 જોઈ અતિ દુઃખથી રૂદન કરતી તેની સાથે જ ફર્યા કરતી
 અને ઘાડેરવરે રૂદન કરતી આ પ્રમાણે તેઓ ફરતાં
 ફરતાં ફરતાં શુભ યોગથી અતિ રમણીય એવા વિંધ્યાચળ
 પર્વતની શીખરણ ઉપર આવ્યાં અને તેમણે ત્યાં સુંદર
 એવો રૂપ સંગીનો આશ્રમ જોયો ત્યારે લલીતા બહેલી
 બહેલી જઈ વિનય અને નમ્રતાથી પેલા રૂપી સમક્ષ હાથ
 જોડી ઉભી રહી પછી રૂચીયે તે લલીતાને જોઈ પુછ્યું
 કે તું કોણ છે કોની કન્યા છે ને અમારા સન્મુખ શા
 માટે આવી ઉભી રહી છે. આ પ્રમાણે પેલા રૂપીનું બો-

લવું સાંભળી લલીતા બોલી કે માહારાજ હું વિર ધનવા
નામના ગાંધર્વની કન્યા છું માંડું નામ લલીતા છે અને
હું મારા પતિના ઉદ્દેશથી અહીં આવી છું હે માહા મુને
મારો પતિ શ્રાપ દોષથી રાક્ષસ થયો છે તેનું ભયંકર
રૂપ અને દુરાચરણ જોઈ મને સુખ થતું નથી માટે હે
રૂશી મહારાપર કૃપા કરી મને કાંઈક પ્રાયશ્ચિત્ત બતાવો
હે વીરેન્દ્ર જોના પુન્યથી મારો પતિ રાક્ષસ રૂપમાંથી મુક્ત
થશે એવું સાંભળી રૂશી બોલ્યા કે હે રંભોર જો શાંભળ
આજકાલ તો પૃથ્વીપર અગીઆરશનું વૃત્ત એવું છે કે તે
સર્વે દ્રુળ આપી મન કાંમના પુરે છે માટે તું તે એકાદ
શીનું વ્રત કર અને તે વ્રતનું પુન્ય તારા પતિને અર્પણ
કર જેથી તારો પતિ શ્રાપ દોષમાંથી મુક્ત થઈ રાક્ષસ
દેહમાંથી મનુષ્ય દેહમાં આવશે આ પ્રમાણે તે સુંગીર-
શીનાં વચન લલીતાએ સાંભળ્યાં અને પોતે ત્યારથી એકા-
દશીનું વ્રત કરવા માંડ્યું અને તેનું પુન્ય પતિને આપવા
લાગી જેથી થોડાજ વખતમાં પેલો શ્રાપ મુક્ત થઈ હતો
તેવા રૂપમાં આવ્યો આવી આ કામદા એકાદશી આજે
છે તો હે પીતાજી આ બાળાને રામકુન્ડે સ્નાનાર્થે જવાની
આજ્ઞા આપો આવી રીતે રાજાએ જ્યારે બોધદાષ્ટક વચન
અને એકાદશીની કથા જ્યારે પુત્રીના સુખથી સાંભળી કે
તરતજ તે સદ્ગુણી પુત્રીને ધન્યાવાદ આપતો બોલ્યો કે
બહે બેટાં ખુશીથી સ્નાન કરી બેલા આવો અને સાથે
દાશ દાસીઓ રાખજો આ પ્રમાણે પીતાની આજ્ઞા થવાથી
તે પુત્રી દાશ દાસીયો સહરામકુન્ડે સ્નાનાર્થે આવી પહોં
ચી અને સ્નાન કરી પોતાની સરખી સૈયરો સાથે જળ
કીડાની રમત રમવા લાગી એવામાં આકાશ માર્ગે વહન
કરતો અસુર ત્યાંથી જતો હતો તેને આ પુત્રી જોઈને

જેતાંની સાથેજ તે તેના તેજમાં અંજયો અને મોહપા-
 સમાં સપડાઈ પેલી પુત્રીપર મોહીત થયો અને પોતે આ-
 કાશમાંથી ઉતરી પેલી પુત્રીને લઈ જવા માંડ્યો ત્યારે તેની
 સખીયો ત્યાં માણસો ઘણું આકૃંદ કરવા લાગ્યાં અને ક-
 હેવા લાગ્યાં કે પકડો પકડો પણ કોને પકડે કારણ કે તેતો
 આકાશ માર્ગ ગમન કરતો હતો અને આ ખીચારાં પૃથ્વી
 પર ઉભાં ઉભાં પોકાર કરતાં હતાં પણ તેની કંઈ તે અમુ-
 રને દયા ના આવીતે તો લઈ ચાલ્યો જાય છે એવામાં પેલી
 પુત્રીના પગનું ઝાંઝર જે અમુદય હતું તે ત્યાં રામકુન્ડ નજીક
 એક માંડવ નામના રૂપી તપશ્રયી કરતા હતા તેમની પરું
 કુટીકા પાછળ પેલી પુત્રીના પગમાંથી નીકળી પડ્યું અને
 પુત્રીને લઈ પેલો રાક્ષસતો ચાલ્યો ગયો હવે પેલી સખીયો
 તથા માણસો ઘેર ગયાં પણ રાજાને કોઈની કહેવાની હી-
 મત ચાલતી નહોતી કારણ કે રાજા જાણે તો શું કરે તે
 કોઈ જાણી શકાતું નહોતું પણ એવામાં રાજાએજ સર્વને
 ઉદાશી રહેરે જોયાં પણ પુત્રીને ન જોઈ ત્યારે અતિ ક્રોધા
 અયુક્ત થઈ પુછ્યું કે તમે આવ્યા અને મારી લાડકી
 પુત્રી ક્યાં જોલો જોલો ઝટ જોલો ક્યાં છે ત્યારે સર્વ નત્ર
 તાઈથી થઈલી હકીકતથી રાજાને વાકેફ કર્યો ત્યારે રાજાને
 ઘણો ખેદ અને ક્રોધ ઉપજ્યો જેથી પોતાના સર્વ માણ-
 સોને કહ્યું કે હાલને હાલ પુત્રીની શોધ કરી લાવો નહી
 તો તમને બધાને ગરદન મારીશ આવો હુકમ થતાંજ
 પેલાં માણસો ખીચારા પોતાનો જીવ જશે એવા ગભરા-
 ટમાં પુત્રીની શોધમાં નીકળ્યા અને જોળ કરતા કરતા
 પેલા માંડવરશ્મીની પરુંકુટીકા પાછળ રહી આગળ વધતા
 જાય છે પણ એવામાં એકની જરે પેલું અમુદય જાનર
 પડ્યું જેથી તેને સર્વને અટકાવી કહ્યું જુવો આ ઝાંઝર

કોતું હશે આ કોઇ હલકા માણસનું નહી હોય કારણ કે મહા અમુલ્ય છે એટલામાં એકે કહ્યું કે જંઝર તો રાજ્ય બાળાનું છે એટલે સર્વ ત્યાંજ ઉભા રહી આગળ પાછળ ગુનેગારની તપાસ કરવા લાંગ્યાં પણ ત્યાં કોઇ રૂશી શીવાય બીજું જોવામાં આવ્યું નહી જોયી સર્વને પેલા રૂશીપર બહેમ આવ્યો કે તરતજ ત્યાંથી બે ત્રણજ જણ પોતાના રાજ પાસે ગયા અને સર્વ હકીકત નીવેદન કરી હવે જુવો દૈવ ઇચ્છા બળવાન છે તેજ પ્રમાણે આ બીચારા રૂશીને તો કંઈ પણ પોતાના ધ્યાન સીવાય બીજું ખબર નથી ને પોતે તો ધ્યાનમાં આડું થયા છે એવામાં પેલાં માણસો રાજ સહત્યા આવી પહોંચ્યાં અને પેલા માણસોએ પેલી જંઝરવાલી જગો તેમ રૂશીને પણ બતાવ્યા પણ જ્યારે રાજએ રૂશીને જોયા ત્યારે તેના મનમાં આવ્યું કે આ પુત્રી હરણનું કામ આ રૂશીનું હોવું ના જોઈએ એતો કોઇ બીજું પુત્રીને લઇ ગયું હશેને જંઝર અહીં પડી ગયું હશે. એમ વીચારમાં પડ્યા ત્યારે એક માણસ અંદરથી વિચાર કરી બોલ્યો કે આ જોગટાપર જરૂર રાજને દયા આવી ને પુત્રીનો પત્તો ખાવાનો પણ નથી. ને આપણે જીવવાના પણ નથી તો આપણા વતી આ જોગટો મરેતો શું હરકત બાઈ હીરાની પરીક્ષા તો ઝવેરીનેજ મોતી ચારોતો હંસનો ગુલાબ તે ગુલાબ અને કાચકી તે કાચકી, કેળ તે કેળ અને ડૈચ તે ડૈચ. ત્યારે આ રૂપીના ગુણો તેમજ વળી રૂશીનો પ્રતાપ તે કાણ જાણી શકે. કારણકે ગુલાબનો જે ઉપયોગ કરનાર છે તેજ ગુલાબને ખરો યા ખોટો જોળખે તેમ હીરાની પરીક્ષા ઝવેરીજ કરે છે. વિગેરે તો આ માહાત્માના પ્રતાપને વળી એવાં હલકા દરજ્જાના માણસો શું જાણે.

મીરતે મીર ને રૂકીર તે રૂકીર તે રૂકીર હલકા માણસોની
 હલકીજ બુદ્ધિ હોય છે તેજ પ્રમાણે પેલા સર્વ માણસો
 પોતાના માથા ઉતરતી બલા દુર કરવાના ધરાદાથી બોલી
 ઉઠ્યાં કે હે રાજન આ રૂશી નોય પણ આતો કોઈ ઢાંગી
 છે કારણકે હમે એને પુત્રી સહ દુરથી જોયો હતો. અને
 વળી એજ આપણી પુત્રીનું ઝાંઝરું કહાડતો હતો. પણ
 અમે એકદમ ઓચીંતા આવી પહોંચ્યા એટલે એને પુ-
 ત્રીને કોણ જાણે શુંએ કર્યું કે હમે પાસે આવ્યા પછી
 તે માલમજ ના પડી. અને આ સાધુડો જાદુગારો અં-
 દર ભરાધ બેઠો રાજન આ સત્ય વાત છે. અને આપ-
 ÷ણી પુત્રીને હરણ કરી લઈ જનાર પણ આજ છે
 ન્યારે આ પ્રમાણે સર્વને મોઢે એક સરખી હકી-
 કત સાંભળી ત્યારે અતિ ક્રોધા યુક્ત થઈ રાતાં ચોળને
 નેત્ર કરી. એકદમ ગગનમાં મેઘ ગરજે છે તે પ્રમાણે
 ગરજ બોલ્યો કે જાવ એ દુષ્ટને જ્યાંથી પુત્રીનું હરણ થ-
 ચું છે ત્યાં લઈ જઈ સુલી પર ચડાવો. એમ હુકમ કરી
 કરી પોતે ઘેર આવ્યો અને પેલા રૂશી ધ્યાનમાંથી મુક્ત
 થઈ જાગૃત અવરથામાં આવતાંજ રૂશીને કંઈ પણ ન
 પુછતાં. એક દંમ હાથમાં પગમાં બેડી ડોકી દઈ પેલી
 શુળા પાસે લાવી શુળાપર ચડાવી દીધા. પણ રૂશી મા-
 હાતપેશ્વરી હતા તેથી તેમના પ્રાણ કંઈ એકદમ નીકળે
 એમ નોતો. હવે એ વાત ચાલતી ચાલતી તેમના બાઈ
 નારણુ રૂશીને કાંતે આવી ત્યારે તે વળી એવા ક્રોધી
 હતા કે જેની ડુંકે પહાડ શટે એવા તપેશ્વરી એકદમ
 ત્યાંથી ક્રોધ યુક્ત થઈ હાથમાં જળ લઈ અકરૂડપુર તરફ
 આવવા નીકળ્યા તે થોડે દીવસે આવ્યા અને પો-
 તાના બાઇને શુળાપર મલ્યા અને કહ્યું કે બાઈ આશુ

તમારી આટલા દીવસની કરેલી તપશ્રયા ક્યાં ગઈ ત્યારે માંડવ બોલ્યા બાધ બાવી પ્રબળ છે ત્યારે નારાયણ બોલ્યો કે શું બાવી પ્રબળ છે જો તમારી આજ્ઞા હોય તો આ જળપર પુન્ય મુકી તૈયાર કર્યું છે પ્રજા તમારીજ આજ્ઞાનીજ વાર છે. ત્યારે માંડવ બોલ્યો કે બાધ શાંત થાઓ મારા તપનું તો બાવી પ્રબળ છે મેં પુર્વે એક ભ્રમરને શુભવતી વીધ્યો તો તો તેનુંજ આ પ્રજા છે કે હું પણ વગર વાંકે વિધાનું છું વિગેરે ઘણું ઘણું સમજાવી નારાયણ રૂશીને શાંત પાડયા અને નારાયણ રૂશીએ પ્રજાનું કે આ આમ થવાનું શું કારણ ત્યારે માંડવ રૂશીએ સર્વ હકીકતથી નારાયણ રૂશીને વાકેફ કર્યા અને કહ્યું હવે એ આ જળ મુકી દો. ત્યારે નારાયણે કહ્યું કે હું કેવી રીતે મુકું કેમકે જો પૃથ્વી પર મુકું છું તો પૃથ્વી રસા તળમાં જાય. ત્યારે માંડવે કહ્યું કે આ તું બી પાત્રમાં મુકી ઝાડે લટકાવી દ્યો એ પ્રમાણે માંડવે કહ્યું એટલે નારાયણે તે પ્રમાણે જળને તું બી પાત્રમાં મુક્યું અને પોતે ત્યાંજ શ્રી હરીનું ધ્યાન ધરતા બેઠા. હવે માંડવ રૂશી નાતપશ્રયોનો જેવો પ્રભાવ હતો તેવો જ વળી આ નારાયણ રૂશીની તપશ્રયાનો પ્રભાવ હતો એવો પ્રભાવ હતો કે બલા બલાને તપાવી નાંખે એવી રીતે ત્યાં માંડવ રૂશી પણ ઇશ્વરનું ધ્યાન કરે છે અને નારાયણ પૃથ્વી પર ધ્યાન ધરતા બેઠા છે, એવામાં રાત્રી પડી ને થોડોક વખત થયો હશે એટલામાં આપણાં દેવી નર્મદા પોતાના પતિ કૌસીકને માથા પર લઈ ત્યાં આવી પહોંચ્યા પણ અંધારું અને થાક ત્યાં ભુખ તરસ વેડી વેડી શક્તી હીણ થયેલાં એવાં દુખી છતાં પણ પણ પતિની સેવા કરવા ચૂકતાં નથી, અહા ખરેખર શ્રીયજ્ઞવતી તો એ જ અનસૂયા દેવીનો જોડો હવે તે સતી

પોતાના પતિ સહ પેલી સુળી પાસે રહી જાય છે, તેવામાં
 અંધારાને લીધે પેલી સુલીમાં અથડાયાં એટલે પેલી સુલી
 હાલો જેથી પેલા રૂશીને ઘણું દુઃખ થયું. અને પોકાર
 કર્યો કે હે શ્રીહરી મને અત્યારે પણ કોઈ જાંપવા દેતું
 નથી દુઃખીને વધારે દુઃખી કરે છે જ્યાં એવો
 પોકાર કર્યો કે તરતજ પૃથ્વી પર આસન માંડી
 બેઠેલા માહા ક્રોધી નારાયણ રૂશી ધ્યાનથી જગૃત
 થઈ અતિ ક્રોધા યુક્ત થઈ કહેવા લાગ્યા અરે તું કોણ
 છે. ત્યારે દેવીએ કહ્યું કે માહારાજ ક્ષમા કરો હું મારા
 પતિને યાત્રા કરાવવા નીકળેલી છું અને અંધારાને લીધે
 અથડાઈ છું તેજ વખતે નારાયણ રૂશીને ઘણો ક્રોધ ચઢ્યો
 અને શ્રાપ દીધો કે મારા દુઃખી બંધુને સ્પર્શ કરી દુખ
 દેનાર સુર્યોદય પહેલાં તારો પતિ યમદાર જાઓ તે
 વખતે તરતજ પોતાને માંચેથી કંડીયો ઉતારી રૂશીના
 મોં આગળ મુક્યો અને કહ્યું હે મહા મુને મને ક્ષમા આ-
 પી શ્રાપનો અનુગ્રહ કરો એમ ઘણીવાર વિનંતી કરી પણ
 રૂશી નારાયણ જે મહા ક્રોધી તે એકના બે થયા નહીં
 ત્યારે દેવીએ કહ્યું કે રૂશી આપ જાણો છો કે જે સીયળ
 વતિ સ્ત્રીઓ છે તેને રંગપો વિધવા પણ હોતું નથી તો
 પછી આપ શો વિચાર કરી શ્રાપ આપ્યો માટે હજી પણ
 અનુગ્રહ કરો પણ રૂશીએ માન્યું નહીં ત્યારે દેવીએ શ્રી
 સુર્યનારાયણને વિનંતી કરી કહ્યું કે સુર્ય નારાયણ
 આજ સુધી મેં બરોબર સીયળવ્રત જાળવ્યું હોય
 અને કાઈક માનસીક વારસીક એ જે વ્રણ પાપકર
 વાના પ્રકારો બતાવેલા છે તે પૈકી મેં એક પ્રકારમાં કાઈ
 પણ જાતનું પાપ ન કર્યું હોય અને પતિ શેવા સંપૂર્ણ
 રીતે કરી હોય તો મારી આત્મા સીવાય તારે ઉદય થવું

નહીં જ્યાં સૂર્ય નારાયણને આવી આજ્ઞા થઈ કે રાતની
 રાત રહી બીજકુલ સૂર્યોદય થતો નથી. જેથી પૃથ્વીમાં
 ભારી કોલાહલ મચી રહ્યો આમણો પોઠારી ઉઠ્યા અને
 બીચારા પશુ પક્ષીયો. જેનો નીવાઈ વનની વનસ્પતી પર
 જ છે. એવા અનેક પ્રાણીયો મહા દુખી થવા માંડ્યાં
 ત્યારે પણ સ્વર્ગમાં પણ ભારી ખળભળાટ પેદા થયો.
 કારણ કે જ્યારે દેવો સૂર્યને અરધ આપી પૂંજ કરે ત્યારે
 જ અન્ન પ્રાસન કરે તો તેઓ પણ સૂર્યના રાયણ નહી
 ઉદય થતાં અતિ કષ્ટ વેઠવા લાગ્યાં અને આ પ્રમાણે ત્રણે
 લોકમાં ભારે ખળભળાટ પેદા થયો શ્રી પ્રભુ પણ ગભરા-
 યા કે આશો ગળ્ય પણ મારે તો સતીએ શરખી અને
 રૂશી પણ સરખા એમ ધારી નારદને બોલાવી સૂચવ્યું કે
 તમે દેવી અનસૂયાને જઈ આ બાબત જાણ કરો અને
 આ તમામ સૃષ્ટીના પશુ પક્ષી અને અનેક પ્રાણીયોના
 કષ્ટ હરો જ્યાં નારદને આજ્ઞા થઈ કે તુરત માતાજી પાસે
 આવી સર્વ હકીકતથી દેવી અનસૂયાને તથા અત્રી મુનીને
 વાકેફ કર્યો અને અત્રી મુની પાસે આજ્ઞા લઈ તેઓ ત્યાં
 જ્યાં સતી નર્મદા છે ત્યાં આવ્યાં જ્યારે નર્મદાએ દેવી
 ને સાંભળાવતાં જોયાં ત્યારે તેમને સામું જઈ સારો
 આદર સત્કાર આપી હળી મળી તેડી લાવ્યાં અને
 દેવીને સર્વ હકીકતથી વાકેફ કર્યા. ત્યારે રહીને દેવી
 બોલ્યાં સતી નર્મદે તું દૃશ્ય છે. દેવી જે પતિની પુર્ણ
 પ્રેમથી સેવા કરી પ્રાણ જતાં પણ તેનું રક્ષણ કરે છે
 સામુ સસરાને તિર્થરૂપ ગણે છે પતિને અનેક કાર્યો કર-
 વાનાં સલાહ રહાયતા અને સંતોષ આપે છે અને નીરં-
 તર મધુર વચનો બોલી પોતાના પતિને સંતોષ પમાડે છે
 તથા જે ચોરાશી લાખ અવતારમાં અમુક્ય મનુષ્યા દેહ

મેળવી જગતના સુખાર્થે હીતકારક કાર્યો કરે છે તેને ધન્ય છે. જગતના અવગુણો દુર કરી ઉપકાર કરવામાં કેવળ પ્રીતીવાળાં ચતાં નથી તેનાં જીવીત ધન ધામધરા વિગેરે ગુણો તમામ વ્યર્થ છે જેણે સદ્ધર્મે વર્તી બન્ને કુળનો ઉદ્ધાર કર્યો તેનેજ કુળવાન કન્યા સમજવીને તેણેજ અસાર સંસારને સાર રૂપ કર્યો તો હે દેવી નર્મદા તારામાં સર્વ સુલક્ષણા ગુણ છે જ્યારે નર્મદાએ દેવીને મોઢેથી એવા વચન સાંભળ્યાં ત્યારે અહંકાર ન કરતાં ઉલટાં દેવી પ્રત્યે નમ્રતાથી કહેવા લાગ્યા કે હે સતી ત્રીલોક્યને પવિત્ર કરનાર ભગવતી દેવી અનસૂયા માતા હું તો આપ જેવાં સતીયોના પગનીજ રજ છું હું કશા લેખામાં નથી આપ આ દીન દાસીપર કૃપા કરી પધાર્યા જેથી હું આપની અધીક્ષા અધીક આભારી થઈ છું ને આપના પધારવાથી અતિ સંતોષ થયો છે. તો હવે આપની મારા પ્રત્યે જે આપની યોગ્ય આજ્ઞાના હોય તે કહેશો ત્યારે દેવી અનસૂયાએ તે દેવી નર્મદાને ધન્યવાદ આપતાં કહેવા લાગ્યાં કે હે દેવી નર્મદા તેં તારા પ્રીય પ્રાણુ વલ્લભના સુખ સાર્થે જે ઉપાય કર્યો છે તે છે તો વ્યાજખી પણ ત્રણે લોકની દેવદાનવો રૂશી મુનિયો પશુ પક્ષી વિગેરે આદી ધણા દુખી થાય છે માટે હવે સર્વને સુખ કરવા શ્રી સુર્ય નારાયણને આજ્ઞા કર આવી મોટી આપત્તીને ગ્રહણ કરી સર્વનો ઉદ્ધાર કરીશ તેથી તને કાંઈ પણ દુખ થશે નહીં ત્યારે દેવી નર્મદા બોલ્યાં કે માતૃ શ્રી આપતું કહેવું સત્ય છે ત્યારે ધર્મ સાહસની બાબતને શું તમો ખોટી કહો છો કે જે સ્ત્રી શીયળ શાહી છે તેને વિધવાપણું નહીં. ત્યારે ઓ તો હું વિધવા થવાની ત્યારે દેવીએ કહ્યું. ના તે બાબત ખરી છે પણ જા હું કહું છું કે તને વિધવાપણું

નહીં આવે એમ જ્યાં દેવીએ કહ્યું કે તરત નર્મદાએ
 સૂર્ય નારાયણને આજ્ઞા કરી કે સૂર્ય નારાયણ ઉદય પામ્યા.
 અને જ્ય નાદના ઘોશ સાથે પુષ્પ વૃષ્ટી થઈ અને દેવી
 અનસૂયાને ધન્યવાદ આપી રૂપી દેવો આદી આશીર્વાદ
 દેવા લાગ્યા હવે જ્યાં પણ સૂર્ય નારાયણ ઉદય થયા કે
 તરતજ પેલો કૌશીક નર્મદાનો પતિતેનો સ્વર્ગ વાશ થયો.
 ત્યારે અનસૂયાએ પોતાનું પુન્ય મુકી તેને પાછો સજીવન
 કર્યો. અને તેને રામ કુંડમાં નહાવાની આજ્ઞા આપી જે
 આજ્ઞાનાં થતાં સ્નાન કરવા ગયાને સ્નાન કર્યું
 પછી દેહ સામુ જોયું તો કંચન જેવી થઈ ગયલી
 જોઈ જોઈ તે ત્યાં નર્મદા ઘણાં નમ્રતાપુર્વ દંડવત કરી
 અનસૂયાની સ્તુતી કરવા લાગ્યાં ત્યારે દેવીએ નર્મદાને આ-
 શીર્વાદ આપ્યો કે જા આ પતિ શાયે ઘણાં વર્ષ શુભ
 ભોગવી સ્વર્ગમાં જજે જ્યારે આપ્રમાણે અહીં થયું ત્યારે
 જે માંડવ તથા નારાયણના તપના પ્રભાવથી પેલો રાક્ષસ
 પુત્રીલકષ્મ ગયો હતો. તે પાપી રાક્ષસથી રૂપી માંડવ તથા
 નારાયણ મુનીની તપશ્ર્ચાનો તાપ જરે થયો નહોતો જોઈ તે
 કન્યાને પાછી તેના પીતાને ત્યાં મુકવાના વિચારમાં હતો
 તેવામાં આવો બનાવ બન્યો કે જ્યાં સૂર્યનારાયણજ ઉદય
 થતો નથી. તેમ તેમ પેલા તપેશ્વરીયોનો તાપ પણ સહન
 થતો નથી. પણ જ્યારે માતાજીએ આવી રૂપી સતીનું મા-
 ન્ય રાખ્યું અને સૂર્યને ઉદય થવા આજ્ઞા આપી કે સૂર્ય
 ઉદય થયો કે તરતજ પેલો માહા પાપી રાક્ષસ પેલી પુ-
 ત્રીને લાવી રાજ પાસે મુકી ગયો અને દીન વાણીથી
 બોલ્યો કે હે રાજન તારી પુત્રીને હું લકષ્મ ગયો હતો ને
 તે જ પેલા માંડવ મુનીને તારા માણસોના કહેવાપર

ભરોંસો રાખીને તે ખીચારા નીરપરાધીને શુળીપર
 ચડાવ્યો છે તેને ઉતાર જ્યાં આતું અકરૂર પતિયે સાંભળ્યું
 કે તેને અતિ ખેદ થયો અને પેલી પુત્રીને સાથે લઈ શુળી
 પાસે આવ્યો અને રૂપી પત્યે ઘણું કાલાવાલા તથા વિન-
 ય વચનથી કહેવા લાગ્યો હે મહા મુની આપ હવે પાછા
 ઉતરો અને આ પાપીના થયલા અપરાધને ક્ષમા આપો
 આ પ્રમાણે ઘણી આજીજીયો કરી ત્યારે મહા મુની માં-
 ડવ નીચે તર્યા એટલે રાજાએ બચના માર્યા વિનંતી
 કરવા માંડી કે હે માહામુની હવે આ મારી પુત્રીનું પાણી
 ગ્રહણ કરો અને મને મારા થયલા પાપોથી મુક્ત કરો અને
 હવે મારી પુત્રી લાયક તમોજ છો તો મારી નમ્રતા ભરેલી
 વાણીપર તેમજ હું અપરાધી કે જે માણસોના કહેવા
 ઉપર ભરોંસો રાખી તમને દુઃખી કર્યા તે હું કયે જન્મ
 છૂટીશ માટે તમોજ મારી પુત્રીનું પાણી ગ્રહણ કરી મને
 પાપીને કૃતાર્થ કરી દોશમાંથી મુક્ત કરો આવી રીતે
 જ્યારે રાજાએ ઘણી આજીજી કરી ત્યારે તે રૂપીયે તેની
 માંગણીનો સ્વીકાર કર્યો જેથી રાજા બોલ્યો કે મારા જેવા
 દુષ્ટ કાયા કાનના અને હલકા દરજ્જાના માણ-
 સો તેમજ પર માણસોના કહ્યા મુજબ વર્તી પરને સંતા-
 પનારા મારા જેવાને હજારો ધીક્કાર છે કે, પોતે ખરીખા-
 ત્રી કર્યા શીવાય ખીજને દુખી કરે પણ આજકાલ તો મા-
 રા જેવા કાયા કાનના તેમજ પર માણસનો વિશ્વાસ કર-
 નારા ઘણાજ છે પણ જુવો મેં કાયા કાન રાખ્યા અને
 માણસો પર વિશ્વાસ રાખ્યો જે આવા મહા મુનીઓની
 સેવા કરવાને બદલે તેમની મેં આવી મોટી સેવા કરી કે
 તેમને દુઃખી કરી હું દોશીત થયો, માટે હે આર્ય બન્ધુ

ઓ તમારે પણ દરેક વાતે કાચા કાન ન રાખતા તેમજ
પરના કહેવા પર વિશ્વાસ ન કરતા તમારે જાતેજ ખાત્રી
કરવી. પછી બસે તે ગુન્હેગાર હોય ચા ન હોય તો
પણ આવું સાહસ કૃત્ય ન કરવું એવી મારી સર્વે પ્રત્યે
વિનંતી છે.

જ્યારે રાજાએ આ પ્રમાણે રૂક્ષીમાંડવને પોતાની પુત્રી
આપી ત્યારે આ બાળુ દેવી નર્મદા તથા અનસૂયાએ પણ
રાજાને ઘણો ધન્યવાદ આપ્યો. અને કહ્યું હે રાજા આ
રાંમ કુંડ ઘણો જીર્ણ થયો છે માટે એને બરોબર દુરસ્ત
કરાવવા કહ્યું અને પોતે દેવી અનસૂયા બોલ્યાં કે કોઈ
પણ પતનો રોગી યા ગમે તેવા બચંકર રોગ વાળો મનુ
ષ્ય આ કુંડમાં બરોબર એક વરસ પરીપુર્ણ સ્નાન કરશે
તો તે ગમે તેવા રોગ આદિ પાપોમાંથી મુક્ત થશે આ
પ્રમાણે રાંમ કુંડનો મહીમા વધારી દેવી અનસૂયા તથા
નર્મદા તથા સર્વે સર્વને સ્થાનકે ગયાં. ત્યારે પણ શ્રી પ્રભુએ
દેવીને આપેલો કામવર યાદ ઓળ્યો ને પોતે દેવીને ત્યાં
અંશરૂપે ત્રણ દેવો અવતર્યા જેમાં બ્રહ્માના ચંદ્રમાં ને
રૂપે શ્રી કૃષ્ણ પરમાત્મા દત્તાત્રી રૂપે અને શંકર દુર્વાચ્છા
રૂપે એ રીતે ત્રણ દેવો અંશરૂપે અવતાર ધારણ કર્યો
જે વાત જગત જાહેર છે.

વાંચકવૃન્દા પ્રત્યે વિનંતી.

જહાસા સુઘ ચાણાક્ષ વાંચકો આપે શ્રી પ્રભુના કરેલાં
કાર્યો જોયા કે એ પોતે દીનાનાથ દીનબંધુ દીનદયાળ
બક્તવત્સળ ભુદરજી ભક્તીનેજ આધીન છે જીવો દેવી

અનસૂયાજી તથા નર્મદા આદી ભક્તોના શ્રી પ્રભુએ
 જુદાં જુદાં રૂપે કેવાં કેવાં કાર્યો કરી ભક્તોની મહત્વતા
 વધારી છે વિગેરે આપ સુઘ્ન અને ચાણુદાસ વાંચકોનું અ-
 નુભવું નથી તો આપજ એ બાબતમાં વિચારી લેશો આ
 પણે પણ તે પ્રમાણે ભક્તી કરીયે તો આપણાપર પણ
 કેમ પ્રભુ પ્રસન્ન થાય જરૂર જરૂર થાયજ થાયજ માટે
 એતો દરેક મનુષ્યોની ફરજ છે કે આ વખત મનુષ્યા
 દેહ મળ્યો છે પણ ફરી ફરી મળશે કે નહીં તે કોને
 ખબર છે તો આ અમુલ્ય મનુષ્યા દેહનો આવેલો અવ-
 તાર અદ્વિત ન જવા દેતાં જોટલી ભક્તી થાય તેટલી
 ઓછી છે માટે ગમે તેમ કરી ઇશ્વર ભક્તી કરી શ્રી
 પ્રભુને રીઝવવા જોઈએ હવે આસતી અનસૂયા નાંવેલ યાને
 જીવન ચરીત્ર શ્રી પ્રભુ કૃપાથી સમાપ્ત થાય છે શ્રી પ્રભુ
 વંદાવન બીહારીલાલ અને દુવારકાંના અધીપતિયે
 મારો હાલેલો શ્રમ સદ્ગુણ કર્યો છે જેથી
 હું તેમનો અધીકા અધીક આભારી થયો છું અને
 પ્રભુ પ્રત્યે પ્રાર્થના કરું છું કે એજ પ્રમાણે મને
 અને બહાલા વાંચકોને સુખુદ્ધી આપી કુખુદ્ધી કાપી મને
 અને બહાલા વાંચકોને ભક્તી માર્ગે દોરવે એવી મારી શ્રી
 પ્રભુ તમોને અભય પ્રાર્થના છે અનસૂયા નાંવેલમાં જે જે
 ગણ માત્રા વાક્યફર વિગેરે હોય તો તે મારા બહાલા વાં-
 ચકો મારો પ્રથમનો પ્રયાસ જાણી દર ગુજર કરશે એમ
 આ શેવક આશા રાખે છે અને જેવો મારો શ્રમ વિહા-
 રીલાલે સદ્ગુણ કર્યો તેવીજ રીતે વાંચકોનો પણ શ્રમ સ-
 રળ થાય, અને સુખુદ્ધી શ્રી પ્રભુ પ્રેરે. તથાસ્તુ શાન્તી.

સ્તુતી.

ધરો પ્રભુનું ધ્યાન જન સો ધરો પ્રભુજીનું ધ્યાન; જ.

સટ્ટી કરતા કેવા દયાળુ, આપે અતિ ખાનપાન. જ.

સટ્ટી કર્તાનો ગુણ જરી ઉરે ધરીને, કરો હમેશ તેના
ગુણ ગાન. જ.

જીવો ધર્મું ધ્યાન અનસૂયા દેવીએ, જગમાં પામ્યાં ઝાઝું
માન; જ.

અભીમાન ધર્યો જ્યારે ત્રણે શક્તીયે, ત્યાં ઉતાર્યો વિષ્ણુએ
થઈ બળવાન. જ.

ઉતાર્યો હંકાર જ્યારે ત્રણે શક્તીનો, કે આખર ખુલ્યા કાન. જ.

અભીમાન છે એ દુઃખનો અંકુર, અંકુરખરે દુઃખનીદાન. જ.

સ્ત્રી હઠ પણ છે એ એવી, જીવો નજરો નજર ગુણવાન જ.

સ્ત્રી હઠ તે બ્રાહ્મણીએ કીધી, તોતે પામી જ્યાં ત્યાં અપમાન.

આખર શર તેનાં કેવાં જામ્યાં, પડી અમીકુંડ તજી જાન. જ.

તેવીજ વળી પરદારજ જાણો, આખર નર્કની ખાણ. જ.

સુક્રીત કરેલું સર્વ તજી દઈ, ખાણે યમના ઘાણ. જ.

પ્રથમ પ્રયાસ આછો માહરો, અલ્પ બુદ્ધી હું અજાન. જ.

વાલ્મીકીર કે ગણુમાત્રા હું ચૂંક્યો, કરો ક્ષમા ગુણવાન. જ.

લળી લળી પ્રભુ આપને વિનવું, આપ નામની કમાયો ખાણ

સતી અનસૂયા તમ પ્રતાપે, સંપુરણ કીધો સાર;

નાથ સુતને આશરો તહારો, આપ છો શૈના આધાર. જ.

કૃષ્ણચંદ્ર સ્વામી પાણે પડું હું, શ્રમ સફળ કર્યો મારો

રાખી માન. જ.

તેવોજ ખમ વાચકટંદનો કરી, કરો કુશળ કલ્પાણ. જ.
નાથ સુત ભગુ પ્રેમેજ વિનવે, આપો સર્વને સુખ ગુણગાન.જ

માહારા વ્હાત્રા વાંચકટંદો જેવો મારો લખવાનો અ.
મ શ્રી કૃષ્ણચંદ્ર સ્વામીએ સદ્ગુણ કર્યો છે તેવોજ આપનો
અમ પણ પ્રભુ સદ્ગુણ કરે, એમ મારી ઈશ્વર પ્રત્યે અભય
પ્રાર્થના છે.

શાંતી. શાંતી. શાંતી.

જાહેર ખબર.

જાતકીદ નામ નોંધાવો.

થોડા વખતમાં છપાઇ જહાર પડશે.

શ્રી કૃષ્ણ પરમાત્માના

કરસુરામજી
જીવનચરિત્ર.
નોવલ

પરમભક્ત
ધ્રુવ
નોવલ

સતી
વૃંદા
નોવલ

૦—૬—૦

૦—૬—૦

૦—૧૦—૦

અગાઉથી આદક પાંચસો થયા ખાદ

૦—૮—૦

૦—૮—૦

૦—૧૨—૦

જે.એન. જી.ડી.

ઉપરનાં લઘુ પુસ્તકો વૈજ્ઞાનિકોને જોવા આવે
ધણી ભક્તીરસ આપનાર છે તે તે દરેક શ્રી
પુરુષને અતીતી દુરકરાવી નીતીને રસ્તે દોરનાર
છે. ભગવાને કરેલા ભક્તો કાર્યોનો આબેહુલ
ચીતાર

ઉપરનાં તુમામ પુસ્તકો

મળવાનું ઠેકાણું.

કર્તા ભગવાનદાસ નાથાભાઈ.

ઠે. હાજીખાનાના બજાર

નગાશેઠને રોકરે.

ભરૂચ.

નોટપેડ કાગળ લેવામાં આવશે નહીં.

